

విషయ సూచిక .

—0—

పుట	పుట
శ్రీరాముడు తమ్మునితోఁ గూడి పంపానట	శ్రీరామ మంత్రి సంచారము 31
స్నాన కేసుట.	1 రామాజ్ఞ చే లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవుఁడలఁ
శ్రీరాముని భావ విహారము	5 బుష్పమాల నంచుట 32
శ్రీరామలక్ష్మణుల రాకకుఁజలించి సుగ్రీవుఁడు	రామలక్ష్మణులతో సుగ్రీవాదులు మఱలఁ
పారిపోవుట	6 గిష్కింధఁ కెగుట 32
హనుమంతుఁడు సుగ్రీవునితోఁ సంభాషించుట	7 సప్తమి మృగము 33
సుగ్రీవుఁడు రామలక్ష్మణులకడకు హనుమ	8 తా నాలిరి యుద్ధమునకుఁ బోవలెనుట 35
ననుచుట	8 వారి తాన నూజడించి యుద్ధమునకు వచ్చుట 37
హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణులఁజేరిభాషించుట	9 వారి సుగ్రీవుల యుద్ధము ,,
శ్రీరాముఁడు హనుమని పలుకుటవిని లక్ష్మణులు	10 వారి శ్రీరాము నెట్లాడుట 38
నకు నచ్చెనుపడుచుఁ బెంపుట	11 రాముఁడు వారి మాటలకుఁ దగరానము నెప్పుట 40
హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణుల వృత్తాంత	12 వారి వేలిఁ బెట్టుకొని శ్రీరామునకుంచి వచ్చు
మెలుంగఁగోరుట	12 లంఘించుట 41
లక్ష్మణుఁడు హనుమంతునకుఁ దమవృత్తాంతము	శ్రీరాముఁడు వారి యిష్టంబుల నింపఁగుట 42
వినుచుట	,, తానొకఁడుట 43
హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణుల సుగ్రీవుని	శ్రీరాముఁడు తానకు నొక పదేశము నేయుట 45
దరిఁ జేర్చుట	14 తాని సందియంబులకు శ్రీరాముఁడు సమాధా
సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునితోఁ సవినయముగఁబలుకుట	15 నము వలించుట ,,
సుగ్రీవుఁడు తనకప్పములఁజెప్ప రాముఁ డభయ	సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునకు వానరాజ్యము
మిచ్చుట	16 నప్పగించుట 48
సుగ్రీవుఁడు శ్రీరాము నూజడించుట	17 రామాజ్ఞా ప్రకటై లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవుని
సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునకు నీత సామ్ములఁ	వానరాజ్యమున నభిషేకించుట ,,
జూపుట	18 వస్త్రువస్త్రము 51
శ్రీరాముఁడు దుఃఖించుట	19 లక్ష్మణుఁడు రామపృథావంబు వెల్లడించి
సుగ్రీవుఁడు రామునకు శోకోపశమనము నేయుట ,,	యూరించుట 58
శ్రీరాముఁడు వారిపిఠోధకారణము సుగ్రీవు	శరత్కాలవస్త్రము 62
నడుగుట	21 హనుమంతుఁడు సుగ్రీవునకు రామకార్యావస
సుగ్రీవుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చుట	22 రము నెఱిగించుట 63
శ్రీరాముఁ డభయమొనఁగ సుగ్రీవుఁడు వారి	లక్ష్మణుఁడు సీతావియోగ దుఃఖతుఁడగు
పరాకాశమును నెఱుక నేయుట	25 శ్రీరాము నూరార్చుట 65
సుగ్రీవునకు నమ్మకముగలుగ రాముఁడు తన	శ్రీరాముఁడు శరల్లక్షణంబులు చెప్పఁచుఁ బ్రము
బలముఁజూపుట	28 త్తుడైన సుగ్రీవునకై లక్ష్మణుఁడనుచుట 66
సుగ్రీవుఁడు శ్రీరాముని శక్తి నమ్మి	శ్రీరాముని పారవశ్యము 68
కొనియాడుట	29 లక్ష్మణుఁడు మహావేగమునఁ గిష్కింధకరిగి
సుగ్రీవుఁడు రామలక్ష్మణులతోఁ గిష్కింధ	సుగ్రీవునకు రామాజ్ఞ నెఱిగించుట 69
కేగుట	30 హనుమ సుగ్రీవునకు పాతముం చెంపుట 71

పుట

పుట

హనుమంతుడు లక్ష్మణునితో కలిసి	పూర్వపక్షిమోక్షపుదిక్కులకేగిన కపివీరులు తిరిగి	
భరి హాహాముని కేస్తుట	వచ్చుట	103
సుగ్రీవుపయ్యుడై రామ కృష్ణుడై లక్ష్మణుని	హనుమంతుడు దక్షిణపుదిక్కుననేతను వెదకుట	103
భక్తిచే విగ్రహావోమ్యుడై కేయంకండు	అంగడు కపివరులకు మీలిబోధించుట	104
కోపముతో లక్ష్మణుండు సుగ్రీవునికేరి రామ	హనుమంతుడు స్వయంప్రభకు దమవృత్తాం	
కాసు మెటిగించుట	తమ వినుచుట	108
హనుమంతుడు లక్ష్మణునితో సుగ్రీవుక	కవులు తృప్తులయినపిదప స్వయంప్రభ హనుమ	
నెలుక నేయుట	తో దన వృత్తాంతము చెప్పుట	110
లక్ష్మణ ప్రబోధితుడై సుగ్రీవుడు రామ	స్వయంప్రభ శ్రీరామచంద్రుని సుతించుట	110
కార్యము సాధింపఁబూనుట	స్వయంప్రభను శ్రీరాముండు బదరీవనంబున	
సుగ్రీవుడు సీతాశ్వేమణమునకై హనుమంతుని	కేగ నియమించుట	112
వలన వాసుల రావించుట	హనుమంతుడు వగచుకవుల కుపాయముఁ	
ఎల్లవానరులు రామకార్యాధిమై కిష్కింధ	జెప్పుచు నంగదుని బుద్ధిదిద్దిష్టఁబూనుట	114
కేరెంచుట	అంగడు హనుమంబోధితుఁడయ్యుఁ బ్రాయో	
లక్ష్మణుని బుష్పకముపై కేరెంచుకొని సుగ్రీ	పనేకమునకు సమకట్టుట	115
వుడు సహివారుడై రామునికేరుట	అంగదుని తెంపునకుఁ గవులువగచుచుండ హను	
శ్రీరాముండు సుగ్రీవునకు సుహృద్భక్తి మెటి	మరామతత్వము బోధించుట	116
గించుట	కపివీరులు సముద్రముఁగాంచి విచారపడుట	117
సుగ్రీవుండు శ్రీరామచంద్రునకుఁ దన కృతజ్ఞత	కవులు సంపాతింగని భయపడుట	118
నెఱిగించుట	సంపాతికి నంగదుండు రామచరిత్రముఁ జెప్పుట	119
సుగ్రీవుండు రామునున్ననదన సీతాదేవిని	సంపాతి కవులకు పీఠవాదను దెలిపి సదుపాయ	
నెరుగుటకై కపివీరులఁ బనుచుట	ముంజెప్పుట	121
వివతాదులఁ దూర్పునకునుచుట	సంపాతికవులకుఁ దన వృత్తాంతముఁజెప్పుట	123
సుగ్రీవుండు హనుమంతులకు దక్షిణదిక్కు	జీవోత్పత్తి	124
ర్థముఁ జెప్పుట	సమద్రప్రకృతి	127
సుగ్రీవుండు సుషేణాదులకుఁ బ్రత్యక్షార్థ	సమద్రముదాఁట లేమికి వగచు కవులకుంగ	
బుపదేశించుట	దుండు బలముఁ బనికొల్పుట	128
సుగ్రీవుండు కలివలిముఖుల కుద్దగి కామార్థము	కవులు సమద్రముదాఁటలుయందుఁ దమతమ	
వివరించుట	కవుల వివరించుట	129
సుగ్రీవుండు దండలకు నాననయుట	జాంబవంతుఁడంగదువారించి హనుమముని	
సుగ్రీవుండు హనుమంతునిఁ బ్రత్యేకముగా	చేరెనుట	130
వినుతించి నియమించుట	హనుమంతు మత్సాహము	132
శ్రీరాముండు హనుమంతునకు ముద్దిక	జాంబవంతుండు హనుమత్ప్రభావము విని	
పొసఁగుట	కర్తవ్యముఁ దలుపుట	134

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

రీరానుకథాఽమృతము

కిష్కింధాకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

సంప్రసాదనంజ్ఞక
భాసురపాహృదరసప్రీతిః వాహ్నినృజ్జ
ద్వీపహితవిమతనిజవర
తానముచితసామ్యలక్ష్మిః తా! జగదీశా!

౧

తే! అవధరింపుము దేవది ధిః వ్యాంతరంగ
నీమనాదు విజ్ఞాపనః చిద్విలాస
మౌలయలలనావతంసమః కల్పలనవేడ
వభ్రుంక్షి చిత్తైకామకః ధామృతంబు.

౨

— శ్రీరామాయణ తత్త్వనిర్యోగ గూడి పంపానందమున కేసుట —

ఉ! ఈను దొంగి శోలనగుఁ ధీనుధనాస సుధావహాసివా
చానముపేయుషీ! విను వి ధిః శాంపతి యాశబర్హి ధృతవృత్త
భాసురపుణ్యలోకచయః భాగినిః జేసి విలాసినిసము
ల్లాసితః గాంచె నంచితకః లామయిఁ బంప నిలిపకాంక్షితక.

3

ఉ॥ వానపకాశనోపచితః ♦ వైభవయోగితటమృతవల్లభః
 శ్రీనముపేత నిర్మలినః ♦ కేతలరస్యరసానపేత సంత
 వాసితదిక్కగంధవహః ♦ వల్లభలాలనసంపత్తీత ల
 క్షీనకలాధలక్షితనిః ♦ కేతనభూతియు వైభవకృతిః. ౪

క॥ చూపట్టెడు నద్దాని ని, చూపించుచుఁ జేరఁజని పొ ♦ చూడమనస్కా
 రాపూరణోచితములు వి, పాపము లగు తత్తలముల ♦ బడలిక వీడిక. ౫

ల॥ స్నానపానవిధులుఁజరిపి త త్తీరమ్ము, మొనయు దారి ఋశ్యఁమూకమునకుఁ
 బోవుచుండుతఱినిఁబొనర నిట్లనె రాముఁ, డనుజుతోడ హృద్భృత్తి నెఱయ.

— ♦ శ్రీరాముని భావవిహారము ♦ —

ఉ॥ పొంపిదివోవు నంపదలఁ ♦ బొల్చెడు నియ్యది కంటె లక్ష్మణా!
 పంప యటందు రీసరసిః ♦ భాగ్యము కల్గినవారి సొమ్ము న
 న్నంపల నేచు మన్మథుని ♦ యాయుధశాల యనంగఁ గాననై
 యింపొనరించుచున్నయది ♦ యింపనిదయ్యుఁ దలంపు లుబ్ధిగఁ. ౬

ఉ॥ ఊడిగము ల్పొనర్చుఁ గమ ♦ లోత్పలపాళికి వట్టుదాళు లే
 నాఁడును గొల్చుఁ బాయనివి ♦ నాఁ జను నంచలు జక్కవ ల్కవ
 ల్వీడ వనంగు నూల్కొలుపు ♦ వెజ్జ మధుం డనిలార్భకుండు పోఁ
 గూడని చుట్ట మిక్కొలను ♦ గూర్చిన పున్నె మడెట్టిదో కదా. ౭

సీ॥ ప్రొద్దుప్రొద్దునఁ దమ్మి ♦ పూవులసిరితోడి, వయి భృంగగీతమ్ము ♦ లలిశయిల్ల
 మేల్కొంచి మెలఁకువఁమెయికొనఁ గమ్మతె, మ్మెరలు నేవింప నెఁమ్మెలు దలిర్ప
 బాలభానున కెదు ♦ ర్పడి వీరితి ఘటియించి, చక్రచక్రము నేలు ♦ జాడ నెఱపి
 తటరుహాగమవృత్తిఁ ♦ దనరు ద్విజాతిధి, సత్కారమున కల్మిఁ ♦ జాల నెగడి

నిత్యసాభాగ్య మనఁ దన ♦ నెలవె కాఁగ
 మహితమానసలీల ని ♦ ర్మలిన యగుచు
 నీసరోజిని రసవహా ♦ యింపు గులుక
 నామదిఁ గరంచుచున్న దీ ♦ నాట వత్స!

ఉ॥ పువ్వులుఁ బండ్లుఁ గొంచుఁ దట ♦ భూజము లోజ మెలర్ప దీనికిం
 ద వ్వనరాని చుట్ట లయి ♦ తొక్కొని ఛాయ లొసంగి పాంథులక
 మవ్వ మెనంగఁ దేర్చు జన ♦ మానిత మీనల మిట్టిచోట నా
 జవ్వనితోడ నున్నయెడ ♦ స్వర్గ మయోద్ధ్య స్మరింతునే మదిక. ౮౦

తే॥ నిత్యకల్యాణి యీశేలశేషే యనగ, నేల యైన విజృంభించెనిపుడు మధుడు
దేశకాలమ్ము లొక్కడైనతీ జేరిగి, మండుచున్నాడు వహ్నికిమాట మరుడు.

మ॥ చివురు లొక్కయిలబట్లకు శకహయ ♦ శ్రీమ ల్కుజింపంగ దీ
వపు పండ్లు నృధిపానుజవులకు దీ ♦ వ్యత్యాసగుచ్ఛంబులు
వివరం బొప్పగఁ గూర్చి శాతశరము ♦ ల్విఘ్నాతము ల్బద్విశే
షవిధిం దాచెడు వీ డలంతయె మరు ♦ స్వామాజ్య మేలించుచోక. ౧౨

తే॥ తేనె పూసిన కట్టి యుత్తీవకుండు, మాధవుం డన జనునె యిమ్మారసఖని
విప్రయోగినికీడనవిధిని నీత, డ్రుక్తద్రూపితత్వమ్మునందకున్నె. ౧౩

తే॥ త్వనను పేరణ నిమ్మహా ♦ సరసిలోని
యలలు దోతెంచు నని వేడ్క ♦ కరయరాదు
వరుణపాశంబు లవి వాని ♦ వరుసఁ దొడరు
నబ్జములు కామనంమోహా ♦ నాశుగములు. ౧౪

ఆ॥ పుష్పవృష్టిఁ గురియింబాలుపండు లతలతో, వృక్షరాజి వీరిపక్షమెనసి
రాజుతోడివారురా సమ్మద్ధు లొనర్తు, రిట్టి పనులు జైజమెంచబోరు. ౧౫

క॥ చేయు మని చేయ సంతన, మాయె ననం గలచె దర్శమా యది వలపా
నాయాయుష్యము నాసిరి, పాయక యుండఁజను నొడ్ల ♦ పా టైలులైనక. ౧౬

ఉ॥ కొండల యండదండ నెల ♦ కొన్నది యీసరసీనీవంతి యీ
కొండలఁ బోని మ్రోగు లటు ♦ కోరినకావులు దీని కివ్వసం
తుం డనిలుండు శిల్పమునఁ ♦ దోడ్పడ నూరుండు రాజు మెచ్చ ను
ద్దండత మారకర్తములఁ ♦ దాక్కనుఁ బ్రవృత్తికాసహనయె. ౧౭

తే॥ తనరు నాపాతరమణీయ ♦ తరము లగుచు
దలము లొకకొన్ని యంతయుఁ ♦ దలఁప విషమె
యతిధిపూజ లొనర్తు ర ♦ య్యసురు లిరువు
రాదట వధింతు రను వార్త ♦ యరయలేచె. ౧౮

తే॥ అనిలుఁ డాడించుచున్నవార ♦ డవనిజముల
నేలఁ బూజించు నవి పూల ♦ నిష్క్రయముగ
మహిజఁ బాయట నన్నియు ♦ మలగి నేడు
శత్రుకొటిని బెరసె ని ♦ స్సంశయముగ. ౧౯

క॥ మ్రోగుల కొనకొమ్మలకుం, బ్రోకిడి తల లెత్తి లతలుప్రకటత్రీ లై
నాకష్టదశకు నగుచు వి, లోకించెడు తెఱగె యింతలోఁ గననయ్యెక. ౨౦

తే॥ కొన్ని మౌనకుల మండంగఁ ♦ గొన్ని వాల్మీకి
గొన్ని యాచరాంతరములఁ ♦ గొమరుమిగులఁ
దేటఁకుల నవానిఁ ♦ దేంట్లు పొదువ
నాట లాడెడు బూలతో ♦ ననిలుఁ జివుడు.

౨౦

మత్తికోకిలము! మత్తికోకిలరావము ల్లగ ♦ మారుతాఖ్యనటుండు భూ
భృత్యులవనికీచకస్వన ♦ భృంగగీతు లెనంగ సం
సత్తి సంనహనం బెల్లర్పగ ♦ సాగున ర్తకవృత్తి వీ
రుత్తు లాడఁ బొనర్చి కూర్చెడు ♦ యాపకీయనిరూపణా.

౨౧

తే॥ పూలసాగాలు తనరంగఁ ♦ బాలుచు తలలు
దిల్లిచ్చుచు ద్విరేధగీతి సం ♦ వీరిఁ జెలియఁ
జేయుచున్నవి తరువులు ♦ వాయుయుక్తిఁ
దమ తెలివి వింతయే వను ♦ ధాతలమున.

౨౩

ఆ॥ ఎట్టి జతన మెంచెనీవసంతుఁ డనంగుఁ, జెట్లు వేఁపఁ దొడరెఁనింత యెఱిగి
యట్లు హృద్భవుఁడైన యీకోయిల, నన్నుఁ బిలిచి తెగడుచున్న దివుడు.

క॥ చందనశిశిరతఁ బువ్వుల, యందలిపాడిఁ గొంచు మందుఁజొ ననిలుఁడు రా
ముందటిచందము మార్పడఁ, దుందుడుకుతనమ్ము నూపఁదొడరెడుఁ గంటె.

నీ॥ శిఖ యాడునెటి నాడుశిఖని తెక్కలు విప్పి, కదిసి న న్గేటు కేళకలు సెలంగ
నల్లినితో నళి మధుఁవాని పాటలు పాడి, యూరించు నామదిఁయుక్కు సెడఁగ
నిగురులు గొఱికి కోయిల ప్రియ కందించి, కను లెఱ్ఱపడఁగ నన్గొంచి గడుము
శుక్కిఁబండుల పేనఁమొకటఁ జెట్లుచు శుకం, బూగించుననుఁ జూచియుత్తమాంగ

తే॥ మిన్నిటికి మూల మామని ♦ యే యటంచు
నెఱిగి యెఱిగియుఁ జేయంగ ♦ నేమి గలదు
నామనోహర యొక్కెడ ♦ నవయుచుండ
నొడ్లొనర్చెడు కొలల కే ♦ నొదిగియుంటి.

౨౬

వ॥ సామిల్లీ! మైత్రి పాటించి మధుమాసనమయం బనక యనాలోచితంబుగా నీ
పంపాసరోవరవనోద్దేశంబునం జొరఁబాటితిమి మొక్కలం బగు నిక్కాలంబున
నిక్కాలనునయందున గొజ్జంగివన్నీటి తేటదనంబున మాటకు బాటన నగుబాటు
గూర్చ నోవు తియ్యని క్రియ్యాట మాటుపఱుపంజాలి యిట్టలంబుగ మిట్టలపై
నుండి దిగజాటి యంశుమంతుని కిరణస్ఫురణంబులలోని క్రొత్తతళ త్రళలు సంగ్ర
హించి యాణిముత్తియంపుఁ గోవలుపెట్టి పెంద్రోవ నిద్దాని కలంకారంబు

గూర్చిన తెఱంగుదోషం బ్రహ్మతస్థులంబుల కవతరించు సెలయేర్ల వారిధారల
 వలనను సహస్రకరస్వచ్ఛనంబున నెమ్మేను లుప్పొంగ నొప్పారు పులకహతంబు
 లకు సహజాతంబు లగుచు సరోజిమల వదనకమలంబులం గనుపట్టిన దట్టంపు
 వికాసపరిమళంబులకు నీడుజోడు లన వెనువెంటన యుద్భవిల్లి రంగారం బొంగా
 రిన యుత్తమోత్తమాధరామృతరసధారలవలనను నొయ్యారంబునం బొదలు
 సయ్యాటంబుల వాటంబు లగు నాటపాటలతోడి నెయ్యంబునం దోతెంచు
 మలయవవనుని మేలి శిక్షం నమానంబు లగుచు బావమానస్వస్థయనాను
 వాకంబు లభ్యయనం బొనరించు ద్విజసమాదృతవసంతశాఖనికుంబంబుల డంబగు
 కలాభ్యసనంబున వికసనంబు లపేక్షించి యాత్మకృత్యంబునం బొంచి యాలించు
 చున్న వాసంతికాప్రముఖవల్లికామతల్లికల లతాంతగుభుచ్చంబుల నుబ్బి గుబ్బి
 తిల్లు నమందమరందనిష్ఠందంబుల పేరం గొనితెచ్చి సమీరకిశోరంబులు సమ
 ర్పించు నువహారసంభారంబులవలనను పుటపుటకై కెనుపారు తీరునన మిన్నముట్టి
 యచ్చోటునన వన్నె కెక్కిన వేలుపుల కొలచు నేని దొంపాడి మేలమాడుదం
 జాడుం డని రాజహంసకాదంబకకడంబం లశబ్దవిశేషంబులం వెలుపుచుప్రోదిని
 యనం బొనరుపడి యొప్పు మీఱు దుమారంబుల నుప్పతిల్లి యొప్పులకుప్పలై
 మగతాల తిప్ప లననై కప్పుకొనిన యప్పుల రాయిడి యనెను కెనుముప్పునం
 బాలివోక యాకపడి నిలువంబడిన మేని పుష్పామల సముష్ఠితింబు లగు
 ద్వీపంబుల ద్వీపవతియై యపారజలసారపూరప్రసారంబున సోతోవహ యై
 యుద్ధామతరంగరింగణంబుల దరంగిణి యై ప్రసూనశలభార సమంవివిధ
 తరులతాకుంజపుంజ శీతలచ్చాయానవేత శశికాంత శిలామయతటశోభి
 త్వంబున దటిని యై గారుత్పతరత్తసోపాననిచయసచ్చాయలై వలవిశేషసమా
 సత్తి కలిమి వైవలిని యై యతిశయిల్లి యిష్టర్పణంబునం బరిసరవ ప్రసరికరనంపత్తి
 నిష్పద్మ రాజధాని యప్పద్మాకుమారుని జగజ్జేతనామౌజ్యవృక్షభద్రుం గావింప
 నెంచు నక్కర్ణంబునకు మొనకొను రాజబంధువర్ణంబునకు మునుమున్న యవని
 కుమారికాసుకుమారావయవంబులంబోని కుసుమగుచ్ఛంబులం దాల్చి యందం
 బలరార నందందు శోభిల్లు మాధవీలతాంగనలకు సావర్ణవర్ణప్రసూనాభర
 ణంబులు సమర్పించు కర్ణికారంబులతోడి యైకమత్యంబునం బద్మరాగంబు
 లందిచ్చు పలాశపలాశితకుల చెంత సుమనశ్శేఖరము లనువొంద నలువొంద
 మాకందసందోహంబులకన్న మిన్నలై విరిచాగాలు పెట్టిన తల లెత్తి చద
 లారయు తిలకవ కులకురంటకప్రముఖమధువృక్ష తిలకంబుల ముకులంబుల వెంట
 నవికలంబులుగా దిరుగు మధుకరమాగధుల గీతివిశేషంబులు జనకనందినీనవనవో
 న్నివన్మధురగీతివిశేషంబులై పనుపడ నదనునం బదనున కెక్కిన పరభృత్తికాన్వరం

బక్కలకొరికి కంఠస్వంబు స్మరణంబు బొనరింప శుకశారికల కలరవోచితంబు
 లగు నప్పలుకులు కంఠుని ములుకులకు లక్ష్మ్యంబు నూపుచు నయ్యకలంకచంద్ర
 వదన రుచిరోక్తుల కనుమాపకంబులు గా నోపఁ బ్రతిక్షణంబును నిర్దాక్షిణ్య
 త్వంబునం బ్రవర్తిల్లు దక్షిణదిశాగంధవహుని గంధవత్ప్రచారంబు లాశుభా
 చార నిశ్చయవవనాంకురమ్ముల యనువమనంపదల నుపలాలింప నింపున నిలింపు
 లనేని నలరుటంపల ముంప నడరు గుంపులమారి మారుని యిన్నాటిసన్నా
 హంబున గొచ్చికొను కాచ్చిచ్చు నడిచక్కిం జిక్కువడిన హరిణం బనంగ నైతి
 దమ్ముడా! యీయుమ్మలికమ్మునకుం బారమ్ము గలదే యనుచు నప్రాకృత
 వైభవుం డయ్యుం బ్రాకృతుని విధంబునం బనివెడుభ్రాతం గని సౌభాత్యంబు
 పెనుపొంద సుమిత్రానందనుండు శ్రీరామా! జయరామా! కల్యాణనామా!
 పరంధామా! నామనవిని నేమటక చేకొనం బ్రార్థించెద. నరిదశంబుల నున్మా
 లించుటకును నాశ్రితవర్గంబులం బాలించుటకును నర్థజనదారిద్య్రధ్వంసనంబున
 కలిమి నమరవరవనవాటిశాఖాఖం బోలం బోలి త్రిలోకరాజ్యలక్ష్మీ పరిగ్రహణ
 ప్రకృతం బగు నీదు దక్షిణహస్తంబు స్ఫురించుచుండ నింతలు పడ నీబోంట్లకుం
 బనునే పురుషోత్తమా! యాగంతుకం బగు వియోగదుఃఖం బువసంహరింపుము.
 నహజధైర్య మవలంబింపు మతిన్నేహపరివ్వంగంబున సార్ద్ర యైన వర్తియు
 నగ్నిచే దహంపఁబడున కాదే. పుడమినయేని నాకసంబుననేని ద్రివిష్టపంబున
 నేని బుడమికన్నియఁ నాచి యుంచె నేనియుఁ ద్వత్ప్రసాదంబునం బడసిన శస్త్రా
 శ్రువి కేవంబుల నద్దానవకులచాంసనుని బడలువటిచి దాసునిం జేసి న్యాసద్రవ్యం
 బట్టు లాసాధ్వీమణి నర్పణం బొనర్ప భవత్సన్నిధానంబునకుం దోడితెచ్చెద.
 నష్టార్థం దుత్సాహంబునన కాని నమృద్ధిం బడయనేరఁడు గదా. నీదు మహా
 నీయం బగు దివ్యానుభావంబు సంభావింపు మేకొఱంతయు మేకొనంబొవ దన
 నుడు వేషధారి వింతవేషభాషణంబుల నట్టులు శోకమోహంబులం బరిత్యజించి
 రామచంద్రుం డభిరామదర్శనం దై తోడుతోడం దోడుతోడన ఋశ్యమూక
 గిరిం దరియవచ్చు నవసరంబున.

౨౭

— శ్రీరామలక్ష్మణుల రాకకుఁ జరించి మగ్గివుండు పాతిపోవుట. —

క! ఆలని మది మెలగుచు న, ర్వాతీతవికాసభాసి యగు లక్ష్మణుఁ డ
 మృత నెల వరయుజతఁ ద, దాతంక మెడల్పుచుండెననలనుఁ డగుచుక.

నీ! త్రివిగజ్జయశ్రీలఁగిదివియఁజాలిన మేలి, కరముల విం ద్లమ్ములురవడింప
 నమ్మేలులందుండినరయు దీధితు లుష్ణ, భాను చుట్టటికమ్ముఁబ్రస్తుతింప

నిరురూపు లిడెఁ దనఁకి ట్లంచు విధినేర్చి, వెనుకటిమరుసిరి ♦ వెల్లడింప
లావణ్యవీచీలచచ్చంద్రయుగ్మంబు, జనదృక్పథోరాఁగఁసంతరింప
నొలయు తాపనవేషమ్ము ♦ లొఱపు మాఱు
వఱువ నెంచిన నెఱికి లోఁ ♦ బడక కడల
కడరెడు ప్రభావములుపింత ♦ లై తలిర్పఁ
బెరయు నరకేసరులఁ గాంచె ♦ హరివిభండు.

౨౯

క॥ కని తోడివారిఁ గని య, య్యనజుఁడు వాలి వసువంగఁనేతెంచెద రీ
ఘనసత్త్వలు మార్చేసం, బను నివ్రున డాగి నెఱయుఁనగ్గులు వోలెన్. 30

మ॥ అని శంకింపుచుఁ బల్క వారు విని య ♦ ధ్లానేమొ యంచుం దలం
చి నగాగ్రింబుల శైలశృంగముల ల ♦ క్షీభూతులుం గాక రా
క నిజం బూయఁ గోరి ప్రికిడిరి వీఁ ♦ క నాగిలు చాల స్లతా
వనిజాతంబులు వీరి సత్త్వములు ని ♦ ల్వంబోలమిం మూలఁగన్. 30

క॥ కొండొకతడవున కందఱు, నొండెడకుం జేరి యొడయఁడురుసత్త్వం డ
ట్లండ నెడి యుండ నాతని, దండ న్నిలఁబడి విధేయఁతావశులగుచున్. 3౧

తే॥ పరిపరివిధంబులం దలఁపట్లు పట్టి, కొనునెడఁ బరావరవిభక్తిఁకోవిదుండు
మంత్రీవర్యుండు నౌ హనూఁమంతుఁ డతనిఁ, జేరి యిట్లనె నిజవచఁశ్రీ రహింప.

—♦ హనుమంతుఁడు సుగ్రీవునితో సంభాషించుట. ♦—

అ॥ నీతికోవిదుఁడవుఁనెఱిగల్గువాఁడవు, ధైర్యసాహసములఁదిదక్కువడవు
నీవె యిట్లు లైసఁనేత యొండొకఁ డేమి, సన్నఁ గృతినెఁ జాలుఁబక్కపఱుప.

క॥ ఎదిరిజనము స్వీయం బని, యొదవదుకద మదికి వివరఁమోహూ యెడ ని
ట్లుదిలవడి వఱవ నే మగు, నది కడవటితెఱపు దానికడ్డొకఁ డున్నే. 3౨

అ॥ బండు వనువ వచ్చి ♦ రాక కీ డరసి యంటి
వట్టు లైన నట్టిఁ ♦ డైన జనము
తపసివేసములవ ♦ తార్కొంచు శరశరా
సనవిశేషకలనఁ ♦ బొనరుపడునె. 3౩

చ॥ అరి కిటఁ జేర రాద కద ♦ యాతఁడు వంప నలంపవచ్చు వా
రరయరె యిట్లు పైకొన న ♦ యం బని యొక్కఁడు లేదె యీఘనుల్
సురుచిరమూర్తు లేవనికీ ♦ జొచ్చిరొ యిత్తల ముత్తలంబునన్
జరుగఁగ నేల యేమివిధి ♦ సంగడ మవ్విధిఁకూర్పు నొండెనో. 32

క॥ ఎవ్వఁ డవకారి దుష్టఁ, డవ్వాలియుఁ దోడుతోడఁనరుడేరఁడ నీ
కివ్వనట యేల పొడమెను, బుద్ధివంజుఁడైన సమృద్ధి ♦ బుద్ధిజలకునన్. ౩౮

ఆ॥ పురుషకార మలఁతి ♦ వోవ నీ విట్లైన
నరియు నతనివారు ♦ నంత లింత
లనరె మొక్కతెఱఁగు ♦ నన యున్నె కాలమ్ము
దైవమున విభక్తి ♦ దలపవలదె. ౩౯

ఆ॥ పెద్దటికముఁ గంటి ♦ పెనఁకువ లోచ్చితి, పాలనమున తెఱఁగుఁ ♦ బాటరసితి
విట్టి నిన్నుఁబోటి ♦ నింతలు చేసిన, యది వ్లనంగమత్వ ♦ మనఁగరాదె. ౪౦

క॥ దారితల నెరయురీతి యు, దారాకృతికలన సముది ♦ తత్త్వము నెఱయన్
దా రుచితగతికిఁ దలఁగని, వా రను వల నెఱుకనేయ ♦ వచ్చెద రనఘా! ౪౧

ఆ॥ సుప్రసన్నభావ ♦ సూచన ల్లాహత్వ, మున తెఱంగుతోడ ♦ మొనయుడేర
సరసి కనుము వీరిఁయూతర మెడఁబాటు, తెవులు వాపి బుద్ధిదిటవుపఱచి. ౪౨

క॥ అని పలుకు హనుమ పలుకులు, ఘనశోభనమంత్రిరాజ ♦ కలితాక్షరయో
గనిరూఢిఁ డనర రవిజాడు, తన నెమ్మదిఁ జేర్చి తగవు ♦ తగ ని ట్లనియెన్. ౪౩

— ♦ సుగ్రీవుఁడు రామలక్ష్మణుల యెద్దకు హనుమ నుపఁచుట. ♦ —

ఉ॥ రాజులు దూరదర్శు లవ ♦ రక్షల రంధ్ర మెఱింగి కూల్తు రే
యోజను వారి నమ్మి మను ♦ టొప్పదు గూఢచరు ల్యహాబలు
ల్నఁ జను మిత్రు లద్దొరల ♦ లావున లా వెనయింప నొడ్ల ని
ర్యాజుల నొంప నొ నమయ ♦ మారయ వృత్తి న చేరి యుండఁగన్. ౪౪

ఆ॥ లోన మొనఁగు లుండఁలు పైకాలువ్య హా, సరసుమాడ్కిఁ దాఁబ్రసన్న మయ్యుఁ
జొచ్చువారి మ్రొంగఁజూచుచునే యుండు, రాజకమ్ము నమ్మఁరాని దెవుడు. ౪౫

క॥ వాలి దవజ్వాలి య కద, కాలకయే కాలు నన్నుఁ ♦ గని కానకయున్
గీ లెఱిగి నేను మెలఁగెద, నీలో నిటరాక యతని ♦ కెరవై యుంటాన్. ౪౬

ఉ॥ కాన సుదీర్ఘవిక్రములు ♦ కార్ముకయుక్తులు దీర్ఘబాహు ల
సాన ఘటంచు నెంచక న ♦ సంభ్రము లై పటతెంచుచున్నవా
రీనెఱివారి నొడ్ల నిటు ♦ లెన్నఁడుఁ గాంచియెఱుంగకుంట మ
న్దానసవృత్తి చంచలత ♦ మై రిపుపక్షము శంక నొందెడిన్. ౪౭

ఉ॥ పాక్ష్మతీరూపముం గొని పి ధావము వర్తన మొప్పు వారి న
పాక్ష్మతీమూర్తుల స్తోరసి ధావనఁ బావన రాక పీఠి నొం
డేకులవమ్ము లేమిఁ గని యింతయు నన్న పొనర్పఁ జూడు మ
వ్యాకులభావము స్పృశి యాదటఁ గర్తము తీ రెఱింగెడక.

రల

ఆ॥ అనిన వలె యనుచు ననుచు కొతుకమున
మానుమ భిక్షురూప మవధరించి
కార్యసిద్ధి మొనయఁ గావచ్చె నేమొకో
యిట్లటంచు వార లెంచఁ గదిసి.

రఁ

— హనుమంతుడు రామలక్ష్మణులఁ జేరి వాషించుట. —

క॥ కేలుస్తోయి విసీతి, స్థాలతలఁబునకుఁ దాచ్చి పృథుమర్యాదల్
జాలుగ నొపి మృదువచో. లీల సుఖాగుణనికాల లింఘుగఁ బలికె.

గౌ

ఆ॥ ఇంతగా ఫలించెనేనాటి సుకృతంబొ, యన్నలార! నామఃకన్నదోయి
కొదవె మేలివండువారుల కలభ్యమై, లనని యుష్మదీయదర్శనమున.

గౌ

సీ॥ ఆత్మకాములకె కాకలగునే సంపన్నా, దనకలాద్యోతి మందస్మితంబు
నత్యసంకల్పసంశ్చియ్యకే కాక యి, ట్లాపునే నియమలక్ష్యైల్లనము
స్వకజనాభయదాతలకె కాక పొనగునే, కారుణ్యరస మొల్లుకన్నదోయి
సకలకాననమాంస్యదులకే కాక తా, బరఁగునే వికృతస్ఫురితవృత్తి

లలిత కల్యాణగుణగణ లాలితులకె
కాక సౌభాగ్యలక్ష్మీవి కానయోగ
మమరునే జన్మసాధ్య మందఁగాంచి
కాక కంటినె భవదంఘ్రి కంజవనము.

గౌ

తే॥ దుర్లభస్థలసంఘారధూషణమున, కేమి యవరాధ మొనరించెనీవదాజ్ఞ
యుగ్మముల్లు మేలి సౌందర్యయోగమునన, కాక దండనవిధిని నైకత్యంబె కలుగ

తే॥ పొచ్చినంతన కొల నిది శుద్ధగంగ
యయ్యె నిమ్మేలిచూడ్కుల నమరవనము
మాకులై నవి తీరదుఁ మములు మీఁద
నేది యేసిరి గాంచునో యెఱుకపడదు.

గౌ

ఆ॥ ఎదిరియగ్గిరింద్రిమితినుధ్యుతులచే, రత్నసానువై క రమ్ము మెఱసె
మదను ముదము పైనుఁచుమాటకుఁ బోలడే, సింహసంహననము శ్రీభవనము.

చ॥ సిరి తనయింటిదే యశకు * చెల్వము జెల్వకు, సింహవిక్రమం
 ఒరుసము పీఠియుం బెరసి * యాకృతు లొనినచంద మైన మీ
 రిర వెడఁబాసి చేడ్చుచు * నేకత మేకతనం జొరంగనై
 శిరొ తనవల్కుము ల్బునుల * తీరునఁ గట్టి వనాంతభూములన్. ౫౬

ఆ॥ రాజభోగముల వి * రాజమాచులై కాక
 కాలినడకతోన * కదలివచ్చి
 యేల యుడుకఁజేయ * ని ట్లూర్పుపుచ్చుచు
 మమ్ముఁజోటి పోజల * మాననముల. ౫౭

సీ॥ ధరణీతలం బిడిధన్య మయ్యెను భవ, చ్చరణముద్రాన క్షిణిజాల నెగడి
 యానరనారాయణాఖ్యులే యన మున్నె, బాదర క్షేత్రముంపావనమ్ము
 మునివేసములపైనిముచ్చటగా కొంట, నెల్లలోకంబులనెలలేరొ
 మాపయావనకలాఁగూఁగి, బెంపొందు ని, య్యనపున నిట్లాటయరయఁబడదు
 రోజుచున్నవి యిప్తాని * రుద్ధమార్గ
 ములు శరశరాసనాసులుము క్తకంచు
 కమ్ము తొ వన్నగము లట్లు * గాట్ల కెదుర
 నున్నవాఁ జెవ్వఁ జొక్కొ యీ * యుర్వియందు. ౫౮

తే॥ కన్నుఁగవ కన్న భాగ్యంబె * కారణముగ
 వినత యీశ్వరి యున్నది * వివశ యగుచు
 నీరసంబునఁ బోనక * యింతె చెలిపి
 వినుతఁ జేయుఁ డక్కటికమ్ము * విశ్రాంతముగ. ౫౯

ఆ॥ కలసి మెలసి యింతఁగాఁ బల్కరించిన, నుత్తరం బొసంగఁకుండి రనఁగఁ
 బోల దాదరమునఁ బోవుచువారని దర, స్మితముతోఁ బ్రసాదశృష్టి తెలుప.
 తే॥ ఏను సుగ్రీవనచివుండఁవానరుండ, ననిలుని ప్రిసక్తి సంజనయందుఁ బొడమి
 నాడ వాసుమంతుఁ డందురుఁనను వరాత్త, కామగతిరూపకలవలుఁగలుగువాడ.

ఉ॥ మోసము గాదు మీవలని * మోహనరూపవిలాసనందవల్
 భామరశౌర్యధుర్యతయు * భావన నేసి ప్రభావయోగఁ
 క్షీమనమేతులం చుటెడు * కృత్యవిదం డనువంగ దర్శనా
 భ్యావవశంబునం దలఁపు * లారసి సఖ్యముఁ గూర్ప వచ్చితిన్. ౬౦

క॥ నుజవప్రియుఁ దాతెడు స, త్వజవోపేతుండు సూన్య * తప్రసితుండు స
 ర్వజనీవచరితేఁడగుఁ దన, నిజ మరసిన నొనలగు జనపు * నేస్తం బొడలున్.

అ! ఆతః డన్నవలని ♦ యవకారమునఁ జేసి, నెలవు వీడి యిచట ♦ నిలిచియుంట
కాంక్షముగ శంక ♦ గదుర న స్వేదంగ, భిక్షురూప మెనసి ♦ పెరిసిరాడ. ౬౪

క! నెనరు గల దొరలు తమభా, వనయే యింకిటఁ బ్రమాణ ♦ వస్తు వనుచు న
య్యనఁపమమిగిప్పతి యి, ట్లని యూరకనిలిచెఁ జిన్మ ♦ యాత్మవికాసా! ౬౫

—శ్రీకాముఁడు హనుమనిపలుకుల విని లక్ష్మణునకు నచ్చెరువడుచుఁ బలుపుట.♦—

తే! తనమనం బుల్లననమునఁ ♦ దనరుచుండ

హనుమ నుడు లట్లు విని రాముఁ ♦ డాక్షణంబ

మోల నెలకొన్న లక్ష్మణు ♦ మురువు గాంచి

పలికె నమ్మెయి గంభీర ♦ భాషణముల. ౬౬

మ! కనఁ గాంక్షించిన లక్ష్మి తా నెదుర నై ♦ కన్నులై నన్నట్లు ల

య్యననంభాతుఁడె వంపఁ దత్పచివుఁ డి ♦ ప్లేతేరఁగాఁ గల్గె ని

య్యనఁఘు న్దేవసిభు స్సుఖామధురవా ♦ కన్యస్థిగ్ధసంభావన

ల్పానరం దృష్టనిఁ జేయు మీతని కృతి ♦ న్బొల్పారు మే లెంతయు. ౬౭

తే! పొనర ఋగ్వేదమున శిక్షఁ ♦ బాలువుగాంచి

యాయజుర్వేదమున ఛృతి ♦ నవధరించి

సామవేదవిదగ్యోతఁ ♦ జాల నెగడి

కాక యితని నెనయఁ బల్కఁ ♦ గలరె యెరులు. ౬౮

సీ! ఏనాఁడు చదివినోయిన్ని వ్యాకరణమ్ము, లవశబ్ద మని నుడులందుఁ జొరడు

త్వరితమ్ము నానుడు ♦ తనము నందిగ్ధత, విస్తర మనరాదు ♦ వెదకి కనిన

కల్యాణి సంస్కార ♦ కలిత వాగ్దేవియే, యాడింపజాలె ని ♦ ట్లనఁగవలయు

నక్షరమ్ములు తావు ♦ లంది వ్యంజనలతో. మధ్యమస్వరమున ♦ మానితములు

గాఁ బలుకు వీనిపై వైరి ♦ కత్తి యెత్తి

యేసి మఱలఁడె తనబుద్ధి ♦ నీనడించు

కొనుచు నవయవముల సృష్టి ♦ యనఁఘు! యీతఁ

డెవరి చిత్తవృత్తుల హరి ♦ యింపలేడు. ౬౯

క! ఇతనిం బోలిన సచివుఁడు, పతి కల్పిన నెట్టి దొనఁగు ♦ పాల్పడునేనిక

గతి సెడనీయ కతనిఁ దన, మతిబలమున నొడ్డు నేర్చి ♦ మనుపకయున్నే. ౭౦

అ! దూతకృత్య మెనసి ♦ దొరసిన యిమ్మేటి, పలుకుకతన నేనె ♦ పాయఁగంటి

ముంచి తేల్చు శోకఁమోహూర్తికలఁ గార్య, కలనఁ గాని దొండుగలదె యింక.

క॥ సిద్ధిం బడయంగ నగు నీ, స్థిరమున తెలివి బలిమి • జేసి యన మనం
బద్ధము నావేరు నీ, బుద్ధి నితని పొందు కలిమి • పాలవ మరయుమీ, 22

తే॥ అనిన బామిటో హనుమతో • ననియె నిట్లు
లన్న! నీ వేది తెలిపితి • పదియ నేయ
నున్నవారము సుగ్రీవు • నోడ మెఱుక
గన్నవారము ననుడి • కలిమి వెలయ. 23

క॥ ఏ మఠనిన కవి నెయ్యిం, బామెయి గొని నేమ మెనయనరుదెంచితి ము
ద్దామగుఁడుడ వగు నీనుడి, మామది సందియము లెల్లమలగె నహృదయా!

ఆ॥ అనిన సంతిల్లియాకృతి యే నెది, దలచి వచ్చినాడఁదదభిలషిత
మదియ యయ్యె నేనయన నేల యన్నిట, ధన్యు డయ్యె నింకఁదపనసుతుడు.

క॥ ఇమ్మెయి నాలో నెంచుచు, ని మ్మెఱిగినవాడు హనుమంతునకులతిలకు
నెమ్మిం చుఁచుచుఁ దా ననె, నమ్మతి సంభ్రమము లేకనరణి దలిర్పక.

—• హనుమంతుడు రామలక్ష్మణుల వృత్తాంతము నెఱుంగ వేడుట. —

ఆ॥ అయ్య పాప లిట్టులతిఘోరవివినమ్ము, లందు మెలగఁ గాంచునైన కార
ణం బడే యి తెలుపుమింబు లౌ మేనులు, కటకుఁజాల ముండఁగానిపడగ. 22

క॥ ఒకయెడ నుండియె మహిమను, నకలము జగ మేలఁ జాలునామివి మాని
ప్రకృతికవేషకలనఁ ద, ముకుటతతో రాగ నేమిమొనసెనొ చెపుమా. 23

క॥ ఆన విని రాముడు లక్ష్మణుఁ, గని శ్రుత మొనరింపు మయ్యకర్ణముతెఱఁ గీ
నన నాతఁడు పవనజనకు, వినిచె న్దమవృత్త మిట్టివెరవున మహిళా! 24

—• లక్ష్మణుడు హనుమంతునకుఁ దమవృత్తాంతము వినుచుట. —

ఆ॥ శ్రీయుతుండు సువ్రా • సిద్ధుండు దశరథా
ధీశుఁ డవనితలము • నేలఁ బెద్ద
కాల మితఁడు ద్వేష్ట • కాడు ద్విష్టుఁడు లేడు
మేలటంకుఁ బ్రాణలు • మెచ్చి పొగడ. 25

క॥ ఇష్టాపూర్తనమ్మిది న, దుష్టతఁ గని తుష్టఁ డగుచుఁదోడ్తో నిందు
డిష్టనిగ నోని గొని తన, కష్టములం బాసె బాపెఁగర్భరతతులఁ. 26

తే॥ కాఁ బితామహం వట్లు భూ • తముల కెల్లఁ
బలియఁ బ్రాణము పోణమై • పరఁగు నమ్మ

హామహాన కేము పుణ్యంబు ♦ మగ్గజాడి
తండు రామాబ్దుఁ డేలక్ష్యం ♦ యుండ ననఘ!

౮౨

తే॥ ఎల్లసుగుణమ్ములకుఁ బుట్టి ♦ నిల్లు శరణ
మణులభూతమ్ములకుఁ చెల్వి ♦ కాటవట్టు
నాఁగ నొప్పు నీఘనుఁ బ్రజా ♦ రాగలహరి
తోడ నృపలక్ష్మియునుఁ గవఁ ♦ గూడ వెలయు.

౮౩

ఉ॥ ఆడినమాట తప్పని న ♦ యంబునకు న్సరిగాంగఁ గీడుమా
టాడఁగలేని తండ్రిఁ గని ♦ యానతిఁ గైకొని వైభవంబుల
బోడిమితోడ వీడి ముని ♦ పోలిక వెల్వడఁ గాంచి సాధ్యయు
దోడనె తల్ల నే నటలె ♦ తోడ డెడఁబాయఁగలేక వచ్చితి.

౮౪

తే॥ పాయక విభాకరునిఁ గొల్చుప్రభ యనంగఁ, గూడివచ్చిన యధ్యక్షిక్షోభప్రతి
సీతనాఁ జను నాయమఃపూతచరిత, నెవ్వఁజొ మొటంగి కొనిచనఁనేము లేమి.

క॥ చింతిలి యాయమ వెడకుచు, హంతల మర్పించుచును మ ♦ హాటవిలోన
గొంతవఱకు రా మమ్ము న, రాంతకుఁ జొకఁ డాకమింప ♦ నాలనిఁ జంప.

అ॥ దనువనంగ నొప్పు ♦ దానవుం డవ్వాఁడు
దివ్యరూపుఁ డగుచుఁ ♦ దేజరిల్లి
యినజు చెలిమి కలిమి ♦ నెనయంగ నగు మేల
టంచుఁ బలికి చనియెఁ నమరపురికి.

౮౫

క॥ ఆదటఁ ద్రోవం గైకొని, యాదైవము కాల మొక్క ♦ కై నెఱి సూచక
బోధి యగు తెఱపుగానక, కా చెదియును ననెడు తలఁపు ♦ గ్రండుకొనంగ.

అ॥ తఱిమి వచ్చి పంపఁడరిగాంచి యద్దాని, మురుపు మెచ్చియుశ్యమూకమునకుఁ
జేరఁ బాటుతఱిన ♦ చేరంగవచ్చితి, నీవు సుకృతరూప ♦ నియతి వెలయు. ౮౬

తే॥ తాతతండ్రిలు మున్నుగాఁదయితు లొడ్లఁ, బోవఁ జాలినవా రట్లుఁబోచినారు
తారె యట్టికులమున సీతరమునందు, మాముఖంబున నర్థలైఁమలసివారు. ౮౭

సీ॥ తపనుఁ దేజనకల్మిఁ ♦ తార్కాణ గావించు, తేజస్వి తపసియై ♦ తెఱఁగుఁ బాస
నర్థులచాల నే ♦ నని ప్రోచు దొర యొడ్ల, నర్థింపనై యిట్లు ♦ లలఁతిపడియె
శరణన్న నరి నేనిఁజాలి మన్నుదయాభు, వభయ మం చనువారియండఁగోరె
మాయదారుల రూపుమాప నేర్చినప్రోడ, మాయరక్కనుచేతఁమలఁకమలఁగె

నెంచి ముల్లోకములొకంటు ♦ నెత్తివచ్చె
నేనిఁ దలఁచెని దంట యి ♦ క్షైడలి బడలె
నోడలం బండ్లు బండ్లపై ♦ నోడ లెత్త
నైన విధి కివి వింతలే ♦ యనిలతనయ !

౯౦

క! జగదర్చ్యుఁడు విశ్వజనీ, నగుణాఘ్నఁడు నాకలోక ♦ నాయకునైనం
బొగడఁ దగడుపడఁ డిన్నెరి, నొగు లొందుట చోద్య మయ్యెనుతనచ్చరితా !

తే! అవనిజ నయోనిజాతమ ♦ హనుభావఁ
జెనయఁజూచెడు చెడుగడ్డె ♦ చెడకపోవఁ
డిమ్ముహామహు నెదిరించి ♦ యేనిఁ బ్రదుకఁ
డమ్మహిత యెంటి నవయుట ♦ కడలవలసె.

౯౩

క! ఈ వడిగినవృత్తాంతం, బావంతయుఁ ద్రిక్కకుండ ♦ ననలసఖసుతా !
నే వినిచినాడఁ గర్జం, జేవలనునఁ జక్క-వటుతొ ♦ యిది నీయదిగాఁ,

౯౪

—♦ హనుమంతుఁడు రామలక్ష్మణుల సుగ్రీవునిదరిఁ జేర్చుట ♦—

తే! మిత్రనందనుఁడోడి న ♦ వైత్తిత్రీకలిమి
మేలు గూర్చంగ నదియు నీ ♦ మేలె యనుచు
సాశులోచనుఁ డై పల్క ♦ హనుమ యలరి
మిత్రనందనుఁ డైన నా ♦ మిత్రీకనియె.

౯౫

ఉ! ఇంత మహానుభావు లని ♦ యి ట్లరయందగు భావ మబ్బె మీ
చింత తలఁకుఁ డింక విధి ♦ చేతురఁజేసెను మేలు పాల్పడఁ
పంతన మెక్కట స్సవిత్త ♦ సంతతివారలు మిఁర లాతఁడుఁ
మంతనమొప్పుఁ జేరఁ గని ♦ మాలిమిమిట పెలంగఁ గల్గుటఁ.

౯౬

ఉ! పోవుద మయ్య యాతఁడునుఁ ♦ బోఁడిమి దక్కి సహాయయోగ మె
వ్వేగనేనియు దనకుఁనేర్పడునో యని వేచియుండె నా
కావరుఁ డింద్రజిందు తనుఁ ♦ గాసిలఁజేసి న కారణంబు తా
నే నమఃకామ్య నొండాలుల ♦ యివ్వముల నివ్విధి ప్రేరణంబునఁ.

౯౭

క! నమదుఃఖినుఖులు తా ర, త్యమలవృద్ధయు లవుటకతన ♦ నన్యోన్యసహా
య మొనర్చికొని స్వరాజ్య గమమున మే లెనయువారు ♦ కాఁగరింకఁ.

వ! అని శ్రీరాముని నెమ్మొగమ్ము సమ్ముఖమ్ము నేసికొని.

౯౮

తే॥ రమ్మ నాయన్న ! యినజాఁ జే ♦ రంగ నివుడె

తమ్ముడును నీవు సమ్మతి ♦ ననసచుండ

నేము నాతండునై ♦ స మహితనూజ

సందఁజేసెద మాయము ♦ వరిసి కాంచి.

౧౦౦

అ॥ అనిన సంతసించి ♦ యూరిని నగ్గించి

తాను ననుజుడును వి ♦ ధాన మరసి

సమ్మతమ్ము నూప ♦ సామిరి మెయి వెంచి

తనభుజముల వారిఁ ♦ దనరఁ జేర్చి.

౧౦౧

క॥ మొనయుఁ గని ఋశ్యమూకం, బున వారల డించి భీతిబాదలెడు చిత్తం

బున మలయమువంకకుఁ జని, తన కాకకు వేచుచున్న తపనతనూజున్. ౧౦౨

ప॥ సందర్శించి యెల్లవృత్తాంతం బెఱింగించి యూరిని దోడ్కొని వచ్చి రఘువీరుల

సన్నిధానంబు వడయం జేసిన.

౧౦౩

— ♦ సుగ్రీవుడు శ్రీరామునితో సవియముఁ బఠింపట. —

క॥ వంత తలఁగ సంతస ము, త్యంతసమృద్ధంబుగా ననావిలవృత్తి

స్వాంతము తనరంగ ఎలగొని, చెంత న్నిలువఁబడి పలికెఁజిత్కళ లొలయన్.

ఉ॥ ధర్మపున నివసితమెయి ♦ దద్దమెలంగెడు విక్రమంబున

స్మర్మము నీకపో తెలియు ♦ మానితనృత్రివి వత్సలుండ వీ

నిర్మలమూర్తియందు నలి ♦ నీవిభుతేజము చింతితంబుగా

దుర్మతవర్గము న్దొలవఁ ♦ దోచిన యియ్యవతారంపదన్.

౧౦౪

అ॥ తెలిసెనయ్య! నాకుఁదేట తెల్లంబుగ, నీదుగుణము లెలమినిర్మలాత్ముఁ

డీసమీరనూనుఁడిన్నియు భవదీయ, దర్శనమున స్పష్టతరము లయ్యె. ౧౦౫

క॥ కాదే మహాప్రసాదము, నీదర్శన మిడుట కాకనెమ్మిని సఖ్యం

వీఁదలఁచి వచ్చితిని నే, నీదయితున కంటి క్కొఱి ♦ కిది నుగమంజే. ౧౦౬

తే॥ సిద్ధముగ నున్న దీచేయిచేయి సాపు, మింక జాగేల రవిజంఘాయితఁడు భాను

వంశపావనులరు మీరువచ్చెఁ జెలిమి, యెట్టి మర్యాద నెలయింప నొతోరామ!

క॥ తమ్ములు నీ కిందఱలోఁ, దమ్ముడ నే నొకఁడఁ జమ్ముతాత్పర్యమునన్

గొ మ్మింకిట నీభారమె, నమ్ముము కింకరుడ మీఁదఁనా కెది సెలవో. ౧౦౭

అ॥ అనిన రాముఁ డతనిహస్తమ్ము హస్తమ్ము, నేర్చి చెలిమి యిదియెస్థి మనుచుఁ

గొగ్గిటం గదింపెఁగర్భరాక్షసనూజుఁ, దేజు సెనుపుఁ దోనొతెలియఁ బడఁగ.

— శ్రీకృష్ణుడు శ్రీరామునితో సవయముగ బలుకుట. —

చ॥ అనలుని బ్రజ్యవించు నటు * లయ్యనిలాత్మజుడ ప్దానర్చిన్
మనములు పొంగ స్కృతిన * మాహిణులై వలగొంచు వచ్చి య
య్యనకులజూలి భావజుడు * నేకవచనలై మైత్రీకర్తృ బా
యని నియతం జరింతు మీరే * నంచు బ్రతిజ్ఞ బొనర్చి రమ్యోడక. ౧౧౧

క॥ నిండుమనంబుల నన్యాయంబొకటం గనుచు దృష్టి * నొలయని దృష్టు
శ్చంద్రుని నెఱయ నన్యాయు, గొండాకతడ వ్రుడి రాన * గొనకొనుచుండక.

క॥ అంతట దాపని కంటక, దంతుడితశనీర మొప్ప * దాశరథిపద
హ్నితరథుటితకుంఠై, సంతసమున ననియె నిట్లు * సంయమివినుతా! ౧౧౩

ఆ॥ కష్టమైన సుఖముగొనంగనైన లే, దర యొకటి రిఘుకులాభిచంద్ర!
యోమయస్య! యిట్టియో జనీకును నాకు, నేమి సుకృత మిడనో * యిత ఫలము.

మ॥ అని పూవు ల్లశము ల్లిలిర్ప లలితం * బై యున్న యెండొక్క కా
ఖను కేచే గొనెచ్చి రామునకు శ్రీ * కల్యాణసాగుణ్యధా
మునకు నిష్ఠుండు నొప్పనర్చి భజము * ల్పొంగంగ వద్దేవు నా
జను గూర్చుండె నహాననీతి సమై * శ్వర్యంబు చేకూరంగక. ౧౧౫

ఉ॥ చందనవృక్షకాళి నలు * పృథ్వీసూనుడు తెచ్చి భక్తిమ
చ్చందనకాళి యమృగధ * జాతను జాతున కుంచె నంద తీం
పొందుచు నిష్ఠగోష్ఠిమెయి * నుండఁ బురస్కృతు లొప్పు రాము మో
మందున చూడ్కి నిల్చి మిహి * రాత్రిజుడిల్లన హర్ష పూర్ణుడై. ౧౧౭

— శ్రీకృష్ణుడు తనకన్యమలఁ జెప్ప రామఁ దభయ మిచ్చుట. —

క॥ జీవించగ శుభ మెనయం, గావచ్చు నటన్న నీతి * కమఫలవత్తియై
నావలనున గనుపట్టెను, దేవ ! త్వదాకృయము తనకు * దిట వొనగూర్చక.

తే॥ అన్న నను గట్టి నాదాతనవహరించి, వాలి కడువాలి తోలంగవలను లేక
చేరితిని దీని నీకొండఁజెవయజుఁడు, మానికాచాక్షరస్మృతిఁమ్రానుపటువ.

ఆ॥ అతనితోడై వైరముంత లింతలు నేయ, నున్న రూపు పెడంగనుంటి నిట్లు
నాదు భయము గెడవినను, గొమ్ము నీయాన, మెలఁగువాడ నలమిమోనంగ.

మ॥ అని విన్నవించి. ౧౧౯

ఉ॥ తేజన గప్పగారవము * తెల్వని దేటను బ్రస్తుతింప నా
యోజనే ధర్మనగ్రహము * పాపాన్నితి వాఙ్మననవ్రయు క్తిమై

రాజిల రాజయోగమున ♦ రాణి దలిర్పుచు రూపు పెంపు ని
ర్యాజిత నైజ ము చన న ♦ హర్షతిపంతకేశోర మిట్టనున్.

౧౨౧

అ! జైమగాత విదిత ♦ మనఘ! మైత్రీఫలంబు, పాపమనక నీదు ♦ భాగ : నొడిచి
కొన్న వారిఁ దుగించి ♦ కొనకొని యాతని, సిరికి ని న్నభీకర ♦ జేయవొడ.

తే! అశనినదృశము లై గలు ♦ లంది నిశిత

ములు సుపర్వములు నగు తూ ♦ పులు ఘన లనఁ

దొడరుచున్నవి కడక నా ♦ ధూర్జిత దెనకుఁ

బుట్టలం జోలు నమ్ముల ♦ పొదులనుండి.

౧౨౩

క! వీడుము భయ మింకిట నీ, నూ డగు నశఁ జెదిరి ముడు చూచెదమ పని నా
వాడిని తెక్కలు తెగి గిరి, పోడిమిచెడి కూలుభంగి ♦ బుడమిం బరంగ.

అ! అనుచు భానుజనకుఁనవ్వీభుం డభయం బొ, సంగు నప్రజె జనకజకుఁ జ్ఞవంగ
దానవేంద్రులకు న ♦ దరె వామనేత్రము, లృద్ధహేమకుచిని ♦ భమ్ము లగజ!

—♦ మగ్గీవుడు శ్రీరామ మండించుట ♦—

క! అంతట సుగ్రీవుడు శ్రీ, మంత్రుడు రఘురాముతోడి ♦ మాలిమిఁ బొడ వా
నంతసమున హృద్ధతః, కృంతమనము విడియఁ బలికె ♦ జతనము మెరియన్.

అ! అన్న తెలిపె సచివుఁ ♦ డాపుండు హనుమ ని

ర్జనము వనము మీర ♦ లెనయ నైన

యానిమిత్త మట్టు ♦ లాదట మొనసిన

యంతరాయ మదియు ♦ నంతవట్టు.

౧౨౭

అ! మీరు లేనితటిని ♦ మెయివెంచి యాచెట్ట

రక్కనుడు హరించె ♦ రాణివాస

మెటిగి యడ్డుపడిన ♦ హితు జటాయువుఁ దుగించి

యైన నామె శక్య ♦ మగునె తనకు.

౧౨౯

క! శక్రాదులకేనియు ని, ర్వక్రచరిత్ర జనకదుహితవలనే చెనయన్

విక్రాంతు లగుచు సాధ్వ్యుల, ప్రక్రిమమునఁ జేడరె మున్నుఁబాపాశ్చ్య లిలన్.

ఉ! ఏగతి జ్ఞర మాను విష ♦ మింతయుఁ జేరిన యన్న మీఁగతోఁ

దోగిన నేయియున్ సతుల ♦ ధూర్జత నాచికోసంగ నెంచియున్

దాఁ గెడయు నివనిద్యుఁ డగు ♦ ధర్మమయి శృవదంగనామణి

లోఁగొన నెఁచెనేని నటు ♦ లోఁబడు దైత్యుడు నాదు శక్తికిన్.

౧౩౦

క॥ ఆయుమవియోగమున కీ, హోయయ్యా! యడలవలవహాగి శృతి నట్ల
మ్యాయావి గెడపి నతి నే, నే యొనగెద సిమచిత్తమెలయగ రామా!

తే॥ ఇంక సందియ మందకు ♦ మినకులాల్లి
చంద్ర! మాయమ్మ గాంచిన ♦ చంద మిప్పు
డనుమితం బయ్యె రామరా ♦ మా యటంచు
నాకసంబున జనిన య ♦ య్యనవు దలవ.

౧౩౨

క॥ అద్దేవి నిన్ను బాసి వి, పద్మ తను జట్ట గురరి ♦ భంగి నటచుచు
మొద్దు దివిజారి కొనిచను, నద్దానిని జూడనయ్యె ♦ నయ్యా! నాకు.

౧౩౩

తే॥ పన్న కేంద్రవధూమణిభంగి నున్న, యబల జేకొని రక్కసుండరుగుచుండ
నిచట నుంటిమి నలుపురునేను స్వీయ, కృత్యచింతనమున మదిగిరికొనంగ.

తే॥ ఎంత యుద్దేశ ముండెనో ♦ యెఱుకవడదు
తనదు చేలాంచలమున నా ♦ తల్లి ముల్లె
నేసి యాభరణమ్ములు ♦ చేరవిడిచె
నేము గొనితెచ్చి యునిచితి ♦ మితవట్టు.

౧౩౪

క॥ ఆముల్లియ యాచేలము, సీమది దొలుతఁ బరికించి నెఱపు మనఘ! యా
శ్రీమతి నారయుతలఁపున, కా మంగళసంవిధానమునుబంధముగ.

౧౩౫

అ॥ అనినఁ బ్రియవయస్య! ♦ యాలస్య మిం కేల
యదె మహర్ష మచె మ ♦ హావ్రసాద
మిట్టివలనువలన ♦ నెడపెట్టు మీసఖ
జీవితాశ మలఁచు ♦ చిట్ట తలఁపు.

౧౩౬

—♦ సుగ్రీవుడు శ్రీరామునకు సీత సామ్యములమాటఁ జాపుట. ♦—

మ॥ అన నుప్పొంగుచు నర్కజాండు గహనం ♦ జా తద్గుహాగర్భసీ
మ నసామాన్యతఁ జెట్టియున్న యవి నే ♦ మం బొప్ప గైకొంచు జ
య్యన శ్రీరామున కర్పణం జానరజే ♦ య న్నావ్వు నయద్ధుడ
య్యెను సీహారము గ్రమ్మఁ జందుచునియ ♦ ళ్లిక్షింప లోలేక్షణా!

౩౩౮

తే॥ గద్గదిక దోచ దైర్య మొ ♦ క్కట దలంగ
హావ్రయే యవి యవనిపై ♦ నతడు వ్రారె
నంతమాత్రం సామాన్యశిష్యుడనగ రాదు
స్నేహబంధ మొనర్చెడి ♦ స్థితి యెఱింగి.

౧౩౯

— శ్రీరాముడు మిథువులు. —

క! అనన్యకుఁ డాతఁడు బిలమున, బుసకొల్పెడు సర్పముట్లుఁపారిపోలి నురువి
శ్వసనమరుత్తులు పైకొన, దెసగానె నమ్ముడియ నెడకుఁదివిచి వయస్యా!

అ! అశ్రుపాతవేగఁ మపు డవిచ్చిన్నమై, యయ్యముల్క భూషఁ జూ బరాభస్య
మగు ప్రపాతలమునంద తోఁతైయున్న, యనునతోడ రాముఁడనియె నిట్లు.

క! అన్నా! లక్ష్మణ కంటివె, యన్నామణియు పినిఁ నడలున విడక
దిన్నని పచ్చికడై బడి. యున్నవి యున్నట్టై రూపఁ మొప్పంగ నింకక. ౧౮౨

అ! అదియ యుత్తరీయమాధరణమ్ములు. నవియ కాంగ వోవునరయుమయ్య!
తవిలి యువిద పాట్లుఁధారణ నెడలించె, ననిన నాతఁ డీట్లుఁలనియె నపుడు.

తే! ఎఱుంగనయ్య! కేయూరమ్ముఁ లెఱుంగఁ గుండ
లమ్ము లటు లాతిసామ్ములఁ యిమ్ము లెఱుంగ
నమ్మ నూపురములమాత్రీఁ మరయఁ గాంతు
నిచ్చులుఁ బదాభివందనఁ నిరతిఁ జేసి. ౧౮౪

క! అని యడలిన నినజునిఁ గని, యనఘా! సుగ్రీవ! రాక్షఁ సాధముఁ డమ్మా
నిని నెమ్మయిఁ గొనిచన నే. మని యాసతి యటచె నరిగెఁ నతఁ డేయెడకుక.

సీ! నాబహిఃప్రాణంబుఁననయంగ నెచ్చోట, సుగ్రీరూపుఁడు దైత్యుఁడనిచినాడొ
నా కెగ్గు పానరించిఁ నాడు తా నెల్లరా, త్తునులఁ జంకింపనఁ కాకయేన్నే
మిత్తి వాకిలి దీయఁమేకొన ని ల్లది, తనచేటుమం దంచుఁదలఁపవలదె
యెదిరెనేనియు వానినిప్పుడే పరిమార్తు, దొంగవాఁ డెచ్చోటఁదొరకునొక్కొ
యునురు లున్నవి రక్కసుఁ సుక్కుమడఁపఁ
గానిచోఁ బ్రియ నెడఁ బాసిఁగానికడవె
యింత విధి నేర్పు వెర వింకఁ నేమి గలదొ
తెలుపుమోయయ్య పారిముఖ్య!ఁ తేటపడంగ. ౧౮౬

— శ్రీరాముడు రాముడు శోకోపశమము చేయుట. —

క! అని దీనత రాముఁడు పలి, కింద గేల్లవ మోడ్చి తోనెఁ కీకవిభుండి
ట్లనె నెఱుంగనయ్య! యప్పా, పుని స్థలబలపారుషములఁ బోలంగ నెపుడుక.

అ! ఐన నేమి వాని నంతర మరసి నా, ధింప మహిజవార్తఁ దెలిసి తెలుప
నేన చాలువాడఁ నిదె యత్ను మొనరింతు, నీదు మానసమునఁ భేద మెడల.

క॥ దేవ! యచిరకాలముననె, దేవి భవత్సన్నిధి న్ను ♦ దిత యా నిజ మీ
నావచనము నేవింపగ, నై వెలసెద యుష్మదంచి ♦ తాంఘ్నివశములగ.

సీ॥ అవికాఢపీకుండ ♦ వగు నీకుఁ దగునయ్య! వైక్లబ్యమున కిట్లు ♦ వశవడంగఁ
దేజమ్ము ధృతిఁ దెట్వి ♦ జేటలఁ దెరలించు, శోక మాంతరసీమఁ ♦ బ్రాకినంత
నన్నబోంట్లనుఁ దేచ్చివిన్నను వుచితంబ, యా నాదు విన్నప ♦ మాలకించి
యాత్మస్థితసైర్య ♦ మవలంబనము సేయు, నెఱన త్వమునకల్పి ♦ నెగడు మింక

మలఁచు నార్తిఁ గన్తమ్మున ♦ మలఁకఁ బాఠి
భీతి నేనియు సదసద్వి ♦ వేచనంబు
నీయెటుంగనిదే యిది ♦ నిర్మలాత్మ!
దీనజనపాల భక్తవి ♦ ధేయ! రామ!

౧౫౦

క॥ భారం బెక్కుఁ మగా జల, పూరమున న్నునిగి యోడ ♦ పాలియదె శుక్లం
భారం బట్టిదకాదే, పూరుషుని బాడవడంపఁబురుషోత్తంసా!

౧౫౧

క॥ ఇది యుక్త మయుక్తం బిది, విదితం బిది యనగ నొండువేత్త గలఁడె ని
న్నదిరి వచియింపఁ ద్వత్సై, వృద్ధ మిటు ప్రేరేప దీనికేదొరకొంటిగ.

౧౫౨

తే॥ నీకు మొక్కెద నీతివి ♦ నీతినిపుణ

తావిశేషంబు లొప్పారఁ ♦ దలపుమయ్య!
యాత్మజేజమ్ము దాన న ♦ య్యరుల గెలిచి
స్వీయసామ్రాజ్యలక్ష్మిఁ గై ♦ సేయు మయ్య!

౧౫౩

ప॥ అని యిట్లు మృదుమధుర సాంత్యవచనరచన లనువొంద సుహృద్భావభావనా
యోగంబునం దలకొన్న తిన్నని చనవున సుగ్రీవుం డంచితగ్రీవుండై మన్నన
పెనుపార విన్నవించిన.

౧౫౪

ఉ॥ అంకిలి దేటి తీయఁదన ♦ మందిన కన్నుల బాష్పరోధపుం

బింకము దీర్చి వత్సలత ♦ పేరిటి పేరిమి నించు చూడ్కు లా
వంకకుఁ దార్చి యర్కజాని ♦ వల్లభుఁ డంచితగాఢయోగము
ద్రాంకితుఁ జేసె బాహుయుగ ♦ భాంతరసీమఁ గదించి నేర్పునగ.

౧౫౫

చ॥ పలికె నిట్లు బంధు ♦ భావమ్మునకు స్నిగ్ధ

ధర్మమునకుఁ దగిన ♦ దారి నొడివి
సమయముననుఁ జేర్చఁ ♦ జాలితి నినుఱోలు
హితుఁడు గలఁడె గెలిచి ♦ తన తనూజ!

౧౫౬

|| ఇంక జలనంబు సలుపుము * హితుండ! నాధ్య
వల వరయ రక్కసుండు రా * వసుండు రాదు,
డతిదురాత్ముండు పోయిన * యట్టి పోక
తెలిసి యమ్మున్న శిక్షించు * తెఱిగుఁ బెరయ ౧౫౭

|| నీదు కర్ణ మిపుడెన్నే దీప్తిఁ దొలకరి, యందు మంచి పాలమునంది పైరు
లట్లు నన్నుఁ జేరున వ్యాధి కోరిక, లెన్నియును ఫలించునంత నిజము. ౧౫౮

|| అని పలికిన మంత్రులతో, ననుమోదితుఁ డగుచు ౨విజృంభణదల క్షీణ
ముని పామితింపేతుని, గని యిట్లనె నుత్సహనముగడలుకొనంగఁ.

|| దేవత లెల్ల నావెతలు * దీర్పఁడలంచి నోము లెల్ల ని
ష్ట వెలసె న్వబాంధవుల * నిష్టులఁ గూడి మనంగఁ గంటి నో
దేవ! స్వరాజ్య మేల సుర * జేవుని రాజ్యము యేని నేల నా
నీవె హితుండ వై యెనసి * యెంతకు నేనియుఁ బూనియుండంగఁ. ౧౬౦

|| పారయఁబోవ దనఁ! పారపొచ్చె మొకయింత, సుజనమైతికిలనఁచొప్పడంగ
నైనఁ జాలు నెల్ల యర్థంబులం దేమి, యుసురు లొనఁగు నంతఁలాడవనేని.

|| నిన్నుఁ బోలు మహాత్ముండు * నెఱయు టరిది
యొలసెనేనియు విడుమఱి * యుండఁబోదు
సంయముల ధృతి యట్టిఁడె * సజ్జనాఘ
మండఁ గనినట్టి వీరియె * ననఁకుచుతి! ౧౬౨

|| ఆధ్యుఁ డైనఁ బేదఁగై న శక్తుం డైన, శక్తిహీనుఁ డైనఁనఖ్య మొదవె
నేని నతఁడ చూవెయిందు నందును గతి, యందు రెవుకు మహితులైన జనులు.

|| నాకూర్పు భవత్సేవయు, నాకాధిపనంద్యచరిత * నలినాస్తకుల
క్రీకర! నీచిత్తమునకుఁ, జేకూర్పు స్తృప్తి నింకఁ * జెప్పఁగనేలా. ౧౬౪

|| అభయముఁ బ్రతిష్ఠ నొనఁగెడు, విభుడవు నీ వుండఁ దనకువెఱి పేల యింక
శుభముల కాంచెద నిట ని, య్యుభయము నమనుఖము పోల్పఁనుర్వీజాప్తా!

|| అనిన రఘురాముఁ డిట్లను, ననఁఁ! యువకారఫలమునందును మిత్రం
బనయ మవకారఫల మరి, గనుఁ దెఱఁ గిదె కాదె యొందుఁగామన కగునే.

—* శ్రీరాముండు వారివిరోధకారణము సుగ్రీవునడుగుట *

|| నీకు నొదరునకు * నెఱి దప్పి యిప్పగ, యేల పొడమె నిక్క * మే వచింపు
మింఠివ పైఱింగి * యే ననంతరకృత్య, మాచరింతుఁ గని బ * లాబలముల.

తే! సఖుడ! నీయవమానమృత్యుఁ డరణి విగ్న
యది మొదలుగాఁ దొడరుచుండఁ డత్య మర్ష
మేను నీ మొందు సంధించి యేసి నంత
నతఁడు మనఁగోవఁ డందులఁ డకడుగవలసె.

౧౬౮

క! అని విస్పృష్టముగా నొడి, విచ సచివవశేష్యు లారఁ డవిప్రతిభువు మే
లనువువడె ననుచు సంతస, మునఁ జేలిరి హావిభుండు ఁ మునుకొని పలికెన్ .

— ఁ సుగ్రవఁడు శ్రీరామవఁడ బ్రహ్మాక్షరమిచ్చుట —

తే! ఋత్రవిరిజుండు నాఁగ హఁ డిందుఁ డాకడ
యయ్యె బనకుండు బననియు ఁ నయవిశేష
గతి హాకిండులసంయమ ఁ కలన మాకు
నతఁడు వాలి సుగ్రవుండఁ డైతి నేను.

౧౭౦

మ! అనఘ! తండ్రి! చనంగ రాజ్యమను న ఁ య్యగంబుఁపాలింప జేయ
వ్వు నిమంత్రించిరి మంత్రి లాతఁడు మహఁ ఁ శోభాభ్యుఁ డై యేలె నే
నునుఁ దత్సేవఁ బొనర్చుచుంటిఁ జెలుము ఁ ల్నాత్నంబులా యంచు నొ
డ్డనయం బాద్యతి మీఱి నన్నతులు నే ఁ యం గల్గి పెం పొందఁగన్.

౧౭౧

ఉ! కావర మొప్పు శ్రీకృతి నొ ఁ కం డరిఁ జేసికొని స్వరీను మా
యావవదుండు రక్కసుఁ డ ఁ హ మ్మని మన్నికేఁ జేరి యొక్కనాఁ
డావిభుఁ బిల్చె యుద్ధమున ఁ కంబరముం బరసీమఁ ద్రోవఁగా
నావికృతవ్యసం బెనఁగ ఁ వద్దమరేయి నతండు మూర్ఛుడై.

౧౭౨

క! ఆదుండుభీసుతు దర్పం
బాదివిజాధిపతనూజుఁ ఁ డారసి సుప్తి
న్వాదత్యాజనమునఁ గొ
ధోదయ మత్యధిక మగుడునుజ్జ్వలుఁ డగుచున్

ఆ! ఎగసి దుముకఁబోవఁనేకాత్తు లాగి రే, నేమి చెడియె నింతకిపుడె యంటి
పంకజను నదల్పియూతండు వానిపై, సుజక తోడుతోడఁనొలయుఁ గంటి.

చ! ఇరువుర మమ్ముఁ గాంచి మతి ఁ హీనుఁడు వాఁ డెడలంగఁ జొచ్చె న
త్వరముగ నేము ముట్లుఁ జనఁ ఁ దత్తటపాటున రక్కసుండు కం
దరమున దూతఁ జందుచుఁడుఁ ఁ దా నొల్ప నిశలందు వెన్నలల్
దొరయఁగ నల్పిలం బెనయు ఁ తోవయుఁ ద్రోవ నతం డభీతుడై.

౧౭౩

క॥ నీ విచట నుండు మే ను, గ్రీవ! గుహంతరము నాచ్చి • క్రించుపిసాచి
జావనడచి వచ్చెడ నని, వేదిగముల వేడివొనిన • వినక కడంకా. ౧౭౬

ఆ॥ అడుగు లాన నుమ్మ • టంచు నొట్టిడి సాచ్చె
నంతరాంతరాళ • మూలూహ్యుఁ
డవలఁ గడచె నొక్క • హాయన మే నుంటి
నాన మీఱ కచట • సంతపట్టు. ౧౭౭

క॥ ఆతఱి నాతఁడు రామికి, భ్రాతృత్వస్నేహమున వగచిఁపరిపరిధముల్
చేతోవృత్తి నలంప న, నేతాదృశదశ చనిశ్చ • యేత్వమతిన్నె. ౧౭౮

ఉ॥ ఉండ నభేనరక్తినది • యొయ్యనఁ బాతె గుహముఁ బునఁ
గండలు దుండగీం డ్రాటచు • కావరపు న్నుడుపు ల్విసంబడె
గొండాకట నిరస్తుఁ డయి • కొంకన మీఱఁ జొనర్చు నట్టిఁడై
యండకుఁ బాసి నయ్యదియు • నాదట నే నరయంగ రాఘవా! ౧౭౯

వ॥ ఇతైఱంగున నత్తలంబునం గానవచ్చు నిమిత్తంబు లుపలక్షించి యయ్యది వివ
క్షుల విజయంబు కా నెంచి యెన్నరాని తత్తరంబున నన్న రామిం దలంచి నిహ
తుం డయ్యేనేమొకో యని శంకించి చింతాపరవశుండనై యరాతు లీదరిద్వారం
బునం బఱతెంచి కిష్కింధానగరంబు నొన ముట్టడింప మొనకొందురో యను
తలంకునఁ గొండం బాని గండశిల నాన మిరముఖంబున ఘట్టించి శోకించుచు
భ్రాతృకుఁ దిలోదకంబులు నమర్పించి పురంబునం బ్రవేశించి యావేశికం బగు
నయ్యార్ది వెలిబుచ్చకయ కొండాకకాలంబు దనకు దైవానుగ్రహంబునం జేసి
యాతండు రానోపునో యని మే లెంచి నిరీక్షించుచుండ మర్మం బరసి ప్రధా
నముఖ్యు లెల్ల నేకిభవించి యరాజకం బగు రాజ్యంబు మననేర దను యోజన
మేకొనం బలాత్కారంబునం దదీయప్రజాపరిపాలనంబునకుం దన్ను నియోగించి
యభిషిక్తుం జేసిన. ౧౮౦

తే॥ అతని రాజ్యమె యని భావ • మందుఁ జేర్చి
న్యాయ మెడలంగనీక మ • హాభరమ్ము
మోచికొని యుంటి నేనాట • మొనయు నపుడె
యప్పనమొనర్తు నియ్యది • యనుచు రామ ! ౧౮౧

క॥ అయ్యనురునిఁ బొరిగొని తా, నయ్యడఁ జనుదెంచి తత్త్వ • మరయ కడఁక
స్నేయ్య మెడలి నానయ్యురఁ, జయ్యన బంధించి కృద్వశంవదుడగుచుకా.

అ॥ నన్ను చాలనాడఁనాయధిపాయమ్ముఁ, వెలిసి మ్రొక్కి యిది త్వఁదీయ మర్థ
మే నమర్చిఁబుంపానాన మట్టు లొనర్తు. నెరఁ గాఁ బొనర్పఁకేలికొనుము.

ఇ॥ ఈ పరుగ న్నచామూఢము + నేమట కబ్బము నంటి నానతిం
దొంపక రక్షణము + దొంపను వెల్పడ గుల్లట్టివే
కా నెఱఁగి నిరక్కసుల + కావర మొచ్చి కిన్ నడించి యి
ట్టినిధి స్వీయు లేర్పఱుప + నిష్ఠములేకయుఁ బాల్పఁ బూనితిక. ౧౮౪

క॥ నాయన్న! నీవు మేల్చి, యియ మృగం జేరు టొక్కఁడే చాలును నా
యాయెఱుంగును మన్నింపుము. బాయం బాల భవదీయఁపదసేవనముక. ౧౮౫

క॥ అని నిగ్రహింపనోపియు, ననుగతపాహ్నిమున ముదగ్గఁజఁ దని వే
డి వేడిచూపుల ననుఁ గొనుచు న్నలుచు వినుంగఁగొంకక పలికెక. ౧౮౬

సీ॥ పుత్రుని మాయావిఁచిమాచ్చి నే నేగ, వచ్చెఁబో తోడ్పఁపల నెఱింగి
యాతండు పరువెత్తియంతర్లహఁ జేర. నచటఁ దన్నునిచి లోనఁగి తిరిగి
వానిఁ గాంచితి నొక్కఁవత్సరంబున కట్టి, వారె కొందఱుఁ గడుఁబాలి యఱుమ
నందఱఁ బాకార్చియటు నిటు తెల్లాడి, నిర్లమమార్గంబునఁజేరి గంంగ
నేరక శిలం బెల్పంగఁనేర్చినాడ, నెట్టకేలకు నటచుచుఁముట్టఁగదిసి
వీడు భయ మింత లేక నన్వీడి రాజ్య, మేలుచున్నాడు కంటిరేఁమేలటంచు.

క॥ కొంపవట పండితుఁ జేసెను, నవ్వలచున కీతఁ డప్పుఁడనఁడగు నైనక
మవ్వమునెడ నెడయించిన, దవ్వనఁ బడి తలఁచుఁగాకఁతన కైతవముక. ౧౮౭

అ॥ అనుచుఁ జెనుఁగు కర్త + మనక నాపియురాలి
నాకపడి హరించి + యలఁతి సేసి
కట్టువుట్ట మొకఁడు + గా నన్ను వెడలంగ
నడచెఁ వెలువఁగలదె + యధిప! యింక. ౧౮౮

ఉ॥ దిక్కుల నెల్ల నేన యయి + త్రోవ్వులపాల్పడి తీరు గాన కే
ది క్కనరాక నన్నవడి + తెల్విసెడం దిరుగంగ వీర లీ
చక్కిఁగి దార్చి రొక్కముని + శాపమున న్నెరయంగ నేరఁ జా
యక్కలుఁ డిచ్చ టంచు గత + మొక్కఁడు దెల్పి కలంక దేర్చుచుక. ౧౯౦

క॥ ఈహరిముఖ్యులు నలువురు, స్నేహితులై యెపుడు నన్నుఁజేరి మెలఁగ మ
మౌహటిలఁ జేయ స్వీయుల, సాహసమున ననిచి వారిఁజంపించికొనెక.

తే॥ రఘుకులోద్వహా ! యద్యై కా * రణము గాఁగ
నేఁ దలంతున ననిచితి * నీహనుమున
లోకమున తరబడి యన * రాక మీర
లేకతిం జేకవీరు లి * ఘ్నేగుడేర.

౧౯౨

క॥ నాసాలిభాగ్యజేవత, యే పనిచేసు మీ ఘ్నే గడమ * మెల్లనవలె ని
య్యాపడఁ గడవంజెట్టగ, నీపయి బల విడితి నీదు * న లే మనునో.

౧౯౩

— * శ్రీరాముఁ దభయ మొపఁగ నుగ్రపుఁడు వారి బలపరాక్రమము తెలుకనేయ * —

అ॥ అనిన రాముఁ డనియె * నన్న నీ వన నీ వ
నంగ నొండు గలకె * నాదు చూడ్కి
కారఁ డెదురు పడిన * యప్పుడే కడఁజేటఁ
గలఁడు వేయునేల * కాంచె దదియు.

౧౯౪

క॥ నాకష్ట మట్లు లనుకొని, నీ కథయం బూఁ గినాడ * నెఱిదప్పి యిడం
జాకుండు నారఁ డెమ్మెయి, నేకశరమ చా రు వాని * నిద్ధరఁ గూల్చుక.

౧౯౫

తే॥ మేలు గాంతు వింక * మెలఁకువఁ గను మన్న
రాముఁ బూజనేసె * రహి దలిర్పఁ
బొగడె నర్కజాండు * పొంగారు సంతసం
బునఁ బొనంగఁ బలికె * బొనరుపడఁగ.

౧౯౬

అ॥ లోకనాథ! నీవులోలతమైఁ బల్కు, తరమె కోపగించుక * కియ యేని
మూఁడు చోటు లొక్క * మొగిన కాల్యవే శర, జాలకీల పగువఁజాల నెగడి.

క॥ ఐన రిపుబలాబలముల, నొనెఱి గని నెఱవఁబోలు * నాదటఁ గర్ణం
బై నాతని పౌరుష మీ, స్త్రీనుడుల * దెలుపువాఁడనినకులతిలకా!

౧౯౭

తే॥ అతఁడు పడమటనుండి తూ * ర్పండు దక్కి
ణమున మునుకొని యటు లుత్త * రమున కెగయు
నినునిరాకకు మున్నె తా * నిన్నిపంక
ముల మునిగి చేరుఁ గిష్కింధ * కిరీత యనక.

౧౯౮

తే॥ పేరుఁ బెనువును గాంచిన * పెద్దకొండ, లెక్కి శిఖరమ్ము లూటాడి * యెవైచి
పట్టుకొను బంతు లాడించు * పగిది నట్టి, చెట్లఁ దనగా * దెరలంగఁజేయి పడరి.

క॥ దుందుభి యన మహిమాకృతి, నొందిన పొలదిండిమేటి * యొకరుడు రజ కా
దిగ్గిం దెగడఁజాలు మేనున, బొందగు పారణనపాన * పూర్ణబలమునక.

౨౦౦

తే॥ మఱియు వరహానమహిమ స ధి మృదము మదముః

బెరుగఁ ద న్నెదిరిం గను ధి శేష్టి దక్కి

యేటిబోటిమగనిఁ గాంచి ధి యెనక మెనఁగ

రమ్ము నాతో దురమ్ము తి ధి రమ్ము గాఁగ.

౨౦౨

౧॥ అని యటచిన నంకితుఁ బా, లినవాడం గాను వసుముఖిలం దుహినా

దిన్ది నినుం బోలినయది యా, తనికి స్త్రీకు నగు బోధితము తగురీతిఁ.

౨౦౩

తే॥ అతఁడు ముక్కుంటి మామ పై ధి లాధినాథుఁ

డేనుగడయ కేజేలకు ధి నెల్ల తపసు

లకున నింతిత యననాని ధి లాప్య గలఁడు

నీకు సరియగుఁ గాంచెడు ధి నీవ తొడరి.

౨౦౪

మ॥ అనిన స్త్రీతుఁడు వీఁ డటంచు మదిలో ధి నంతంతగా నెంచి చ

య్యన నయ్యదిగఁ జేరి పిల్వ నతఁ డి ధి య్యాగమ్ము నాకేల మూ

ర్జునితో ను చగు చూపు గొంచుఁ దపసుల్ ధి గూర్చుండ నిట్లుండ నై

తొ గా కిచ్చెను బారుమం బరసిన ధి వైల్లంబు గాకుండునే.

౨౦౫

క॥ నాచూర్పు కర్ణి మెఱుగుము, నాకాకశ్చత్సవర! యనముగ్ధు గలఁడ

పాకారిసుతుఁడు చాలి య, నేకులఁ గెడపె నతఁ డొక్క డేలుఁబ్బవగులఁ.

క॥ వాలి యనఁగఁ గిష్కింధం, బాలించెడు వాఁడు నీకుఁబ్రతిభటుఁ డగుఁ బా

మ్మాలమున వానిఁ గెలిచిన, నేలద విజ్జగతి కొకఁడయేలిక యనఁగఁ.

౨౦౬

ఆ॥ అనినఁ గొన్ని తాలనట్టు లిట్టులుఁ జిమ్మి, అంకె లిడుచు వీఁడుఁబింక మెడలె

బా మృటంచుఁ దిట్టిబొమ్మ యగ్గిరివతి, కట్టె కట్టి దుర్మఁదాంధుఁ డగుచు.

ఉ॥ ఆశరుఁ డదిగఁ బాసి శర ధి మట్టులు వాలి పురంబు సొచ్చి దు

ష్టాశయుఁ డై యదల్పి పృతి ధి హారముఁ గొమ్ములఁ జిమ్ముచుం దరూ

దేశముల నైరల్పుచు ఁ ధి తి నురదారితఁ జేయుచుఁ రణ

వేశమున నృహజలద ధి వృత్తి నభివలఁ బర్వ నార్వగఁ.

౨౦౭

ఉ॥ దుందుభి దుందుభిస్వసము ధి తోన యెఱింగి కడంగి తారక

ల్పండును నట్లు దార లను ధి సంగతి వీడక పోతొనంగ న

మ్మందునిఁ జేరి నీదురభి ధి మానము మానుము జీవితాశ లే

కుండువ యేని నిల్వ మిటు ధి లొప్పని యార్భటు లేల నావుడుఁ.

౨౦౮

మ॥ కను లెఱుంబడ వాడు స్త్రీలకడ ని * క్కాటు ల్గడింపం నే
మన నౌ నీబల మే నెఱిగెదను రి * మ్మా సన్న గాకు భో
గిగులం దేర్పుము శాఖ్యార్థిసికి * స్థిల్కొల్పు మమ్మ న్నర్థి
గం మాప్తేఘము సత్కరింపు మీలు లీ * నా డెల్ల ని న్నేడెదన్. ౨౦౦

ఆ॥ మత్తు సుప్తు నటు పో * మత్తు నెక్కటి యగు
వాని భీతుడైన * వాని జంప
జూడ రెన్నడేని * శూరాగ్రములు మాన
హాన మఘము చాన * గానబడుట. ౨౦౧

తే॥ అనిన వెడనచ్చ నవ్వి య * య్యతిబలుండు
తార మున్నగు కొమల నం * లెపురమున
కనిచి పితృదత్త యైన య * క్కనకమాల
నరసి సవరించుకొని కోధ * మగ్గలముగ. ౨౦౨

ఆ॥ పలికె నోరి వీరపాణజం బిది రిత్త, మదము గాదు నిలుముమత మెఱింగి
నిన్ను బనుచువాడనీ వేగి జముని వా, హనముతోడి చెలిమి నందగనుము.

క॥ అని నొడివి వాని గొమ్ముల, గొని కొండంబాల నెత్తికూల రణక్షో
ణిని వైచె జెవుల ముక్కుల, ఘనర క్తస్నాన మెడలగా గర్జిలుచున్. ౨౦౩

ఉ॥ వాడును చెప్పిరిల్లి బల * వైరిసుతుం బడవైవ లేచిచే
వాడిని బాష్టిఘాతముల * బాదవశైలకిలావ్రయుక్తే బే
ర్యాడి యలంచె స్వీయబల * వర్ధన మాతని త్రైణ్య మెంచి తో
హ్లోదన తిప్పి నెట్టుపయి * దోర్బల మొప్పుగ బిట్టు మోదినన్. ౨౦౪

ఆ॥ అంగసంధు లవియనమ్మహారాక్షసుం, దుసులుబాసి శైలనిమిత్త యెత్తి
యోజ వైచె వానియోజనాంతరసీమ, జలము బలము నెఱయశక్రమతుడు.

ఉ॥ శోణితధార పై కెగసి * నూరె బాసంగు మతంగకాస
క్షోణిపయిం బడం దనువు * హకున బిదువు లందఁగాంచి యే
ప్రాణియొ యిట్టి డంచు ముని * భావనసేసి యెఱింగి తో పని
ద్రాణదుషాకషాయితవి * ధానవతాంచితచిత్తవద్మృడై. ౨౦౫

సీ॥ శ్రొ వ్యక్తి లటి నొడ్లఁగూల్చున కాకేమి, యిచటి కీపీనుంగునల చమ్మె
నిప్పులం బిమ్మెనునేవంపు నెత్తుట, దోంగ మేల్పాఁతులుదునిసివడగ

సంతి చుల్కన తాపశాశ్రమం బయ్యెనే, మర్యాద గలదె ప్రామత్తులకును
మా జెందు లే రనిమనలుచునున్నాడు, తన కింద్రోవరము సాధక మటంచుఁ

గాలుఁ యో దీనిచుట్టును ♦ గలుగు నొక్క

యోజనము మేరఁ దొక్కిన ♦ యుక్కుమడగి

పోవు నిమ్మూర్కుఁ డీతని ♦ పొరువువారు

శిలలు గాఁగల రియ్యెడఁ ♦ జేరఁగనిన.

— ౨౧౯

క॥ క్రోతు లని మిన్నకుండిన, నాతరువుల ఫలము లెల్లినమలుచు నేఁ డి
ట్టితరఁబడి మే లెంచిరి, పాతక మగుఁగాదె చెడుఁగుపందలఁ జేర్చుక.

— ౨౨౦

అ॥ అని కపింప వినిన ♦ యంతనే యచ్చోట

నున్న క్రోతు లెల్ల ♦ నుజికి యరక

వాలిఁ జేరఁబోవ ♦ వాలి మీరిట్లు రా

నేల యనిన వార ♦ లింత నొడువ.

— ౨౨౧

పృథ్వి॥ మతంగముని వేడఁగా ♦ మలయునంత సమ్రాన్యఁడుగ

వితండ మిఁకఁ జాలు నీ ♦ వెడఁగుతోడ నంచుం దదా

దృఢిం దొఱగి యాంతర ♦ స్థితి భజింప నిర్విణ్ణుడై

యతందుఁ బురికేగె న ♦ య్యద నెఱింగి నే నావులుక.

— ౨౨౨

అ॥ అమృహాత్ము వేడి ♦ యాతని యనుమతి

వడసి యుంటి మింత ♦ వట్టు వట్టి

యాక శేబరమ్ము ♦ నమ్మెయి గిరివోలె

నున్నయది పొరీందుర్తి ♦ నోజఁ దెలుప.

— ౨౨౩

క॥ ఏవిధి నబ్బలవంతుని, నీ వెడలించెదవా రామ! నే నీబలన

దాబ్బవ మరయనేరమి నది, యో వల నని యుంటిఁ దొంటియోజన నెఱయక.

— ♦ సుగ్రీవునకు సమృకముగఁగ రాముడు తనబలముఁ జూపుట. ♦ —

అ॥ అనిన సౌమిత్రి నీ కెద్దియూనవాలు, గాఁగఁ బోనరింప నెద సమ్మతము జనించు

ననఁ గ నయ్యున్ద్రుంజరమ్మంఘ్రి నొకట, నెల బుమైఁ జిమ్మనగు నననిననుతుండు.

క॥ నవ్వుచుఁ బదియోజనముల, కవ్వలఁ బడఁ జిమ్మ దాని ♦ నంగుష్ఠమునక

మవ్వ మొలయ రాముడు దా, నివ్వెఱవడియున్న బ్లవంగ ♦ నేత వెరవునక.

అ॥ ఇట్లు లనియె రామ! ♦ యిది మాంసపూర్ణమై

బలువు గలిగి యుంధ ♦ బడలియుండి

యతఃకు వైచే శుష్కః * మై యన్న యజ్ఞాని
హర్షకలనః జిమ్నః * నైతి వీవు.

౨౨౭

శా॥ కానం గానఃగ నేర నీబలువు చ * క్కం గాంచు మా చాల్పునా
సానుస్థం బదె సాలనప్తకము ని * వ్పత్తింబుగాఁ జేయ న
గ్రానువ్యాధము దోష నన్ని యొక్కఁడే * మైయుండ ఘట్టింపఁగాఁ
దా నేర్చు స్వబవగేంద్రి డదైనను నీ * దార్ఢ్యమ్ము చూపింపవే.

౨౨౮

వ॥ అని యిట్లు రవిప్రతిరూపుండు నిరూపించిన.

౨౨౯

ఉ॥ అల్లన నవ్వుచు నశ్శుకు * లాగ్నిః కార్మక మంది యొక్క మే
ల్బల్లము వానిపై విడువఁ * బాదనస్తకముం దెల్పి తో
నల్లలి నదిభేత్తైతత ధ * రాంతరసీమవిహారహారిత
నైల్లమ్ము గా గడించి శర * ధిస్థితిఁ గాంచె ముహూర్తమాత్రలోక.

౨౩౦

క॥ అబ్జలుపుఁడి మెలఁకువ, యబ్జుర మొదలింప జగము * లన్నియు నొకట
బ్రబ్జికొన నోపు విధి కేతఁ, డబ్జ యగుం గాత మని ప్రి * హర్షించితుండె.

ఆ॥ ఫాలతలము నందుఁ * బరఁగ నంజలి నేర్చి
సాగి మొక్కి నిలిచి * సంభ్రమమున
రాము మోము కలిమి * రాణకై చూడ్కులు
పొదలఁ బొగడె భాను * పుత్త్రుఁ డగజ!

౨౩౧

— శుగ్రీవుడుఁ శ్రీరాముని శక్తి చిహ్నంబు కొనియాడుట —

క॥ నిన్నెదిరి నిలువ నోపునె, యన్నాశీకజుని సృష్టి * నైన జన మెటో
కన్నవి నాయీకన్నులు, నన్నుతఁ యిన్నెలపు గడచు * సంపద కలదే.

౨౩౨

చ॥ జగముల కెల్ల నాధుఁడవు * చాలు దొనర్పఁగఁ జెంపఁ ద్రొంప నీ
మగఁటుము లెన్న నాతరమె * మాలిమి కైతిని వాలి న్నిలియు
దెగరె యెదిర్చిరేనినిను * దేవుడ వీ విక నందియంబు లే
దగణితవైభవం బెనయ * నయ్యెఁ బురాకృతపుణ్యసంపద.

౨౩౩

ఆ॥ వాలితోడి వైర * వర్తనమునఁ గొన్న, వ్రతము నిష్ఠ నేటి * పటకుఁ బెరిగి
నిన్నుఁ గూర్చె గాక * నేర్తునే భవశత, మ్ములకు నేని నిట్టి * కలిమిఁ బెరయ.

నీ॥ కర్మబంధవిముక్తిగాంచు నెట్లి మేల్కొని, కర్మము ల్పొనరింపఁ * గాంచి పరుఁడు
అపి దానిఁ జెనుచు సంఘరయఁడు త్వన్తాయ, యాయవిద్యకు మూలమగుటఁజేసి

నిశ్చలకించు ♦ నియతిఁ జిత్తఁ జెప్పు, నీవదధ్యానంబు ♦ నెఱిఁ దనర్పు
నవుడె నెంచు న ♦ నర్థావహం బది. నానానిబంధావి ♦ నాకృతంబు
గాన నీకు పాద ♦ కమలయుగ్మము నేడు, గాననయ్యె నొండు ♦ గాంక్ష నేయ
నొల్ల నిం భావ ♦ మొలయుతు నిత్యసం, నేననఁబె లఁ కు ♦ జీవనముగ. ౨౩౬

మ॥ తల నీయంఘ్రిల నెవఁ దదృశము తీ ♦ ర్థ బాడి సర్వాంగము
త్వలయ స్వత్తనున గతి నరము లే ♦ వేళ స్వదీయార్చులఁ
మెలఁగ న్నీదుకక ల్విసం జెవులు ని ♦ న్విక్షింఁ గన్న ల్విని
ర్మలగీతి స్తుతిఁ గూర్చ వాణియుఁ దలి ♦ ర్చఁజేసి లాలింపవే. ౨౩౭

ఆ॥ నీదు భక్తు లున్న నెలవున కరుగంగ, నెమ్మి వారిఁ గూడిని న్నుతింపఁ
గ నెనువాడు పాతకవృజ మెడలించి, ముక్తిఁగాంచు నిత్యమోద మెనఁగ.

క॥ ఆలుం బిడ్డలు సంపద, లేలా త్వత్పాదభజనమే సౌఖ్యము నా
పాలుగఁ బొనర్చ నిమ్మెయి, బాలితి సంసారబంధసంక్షయకృతికే. ౨౩౮

క॥ కను బడలితి సంస్మరఁ బడి, విడఁగంటి న్నిన్నఁ గాంచివిశ్వాత్మ! యిఁక
బెడఁద్రోయకు మొం డొకఁడే, నదుగం ద్వద్భక్తిభిక్షునర్థి నొనఁగవే. ౨౪౦

ఆ॥ అనిన సంతసిల్లియర్కజుఁ జేసాచి, కదియఁ దాల్చి బిగ్గఁగొగిలించె
రాముఁ డతఁడు దుష్కృతామయదూరుడై, చాల నెగడఁగ నె విఠాలనయన!

మ॥ కృతకృత్యత్వము గంటి తత్త్వ మెడఁదగ్గిల్కొల్పి తిబ్బంగి ని
న్నితరు ల్లోలఁ గలారె రాజ్య మిపుడే ♦ యేలింతుఁ దొల్లింటి యా
వెలఁ తెల్లం దలఁగంగఁ గాంచెదు ధృతి ♦ న్నేవేగ నాదృష్టి కా
వతితుం బొల్పడఁ జేయఁ జూడు మవల ♦ న్బాణాగ్నిపా లేసెదఁ. ౨౪౨

క॥ కిష్కింధదారి సూపుము, నిష్కించనుఁగాఁ బొనర్తునీపగతుని శో
చిష్కేశనిభాక్తుంబున, పుష్కప్రియవచనుఁ జేయఁబొందె నన్నుఁ. ౨౪౩

ఆ॥ అనుచుఁ బలుకుచున్న యాజగన్మోహను, నుడుల నెఱికిఁ జిక్కినూత్నకలనఁ
దనరి వారిఁ గొంచుఁగిదత్పరవనవాటి, కరిగె భానుసూనుఁడబ్జవదన! ౨౪౪

— ♦ సుగ్రీవుఁడు రామలక్ష్మణులతోఁ గిష్కింధ కేసుట. ♦ —

తే॥ వృక్షవంశాంతరస్థు ల ♦ వీరు లనువ
ద్వారతల మంది రవిజుండు ♦ తఱిమి పిలువ
నైందె యుష్ధపియుఁడు మదా ♦ వాతుఁడు తో నె
యరుగుదెంచె గడంక ది ♦ వ్యాధినేవ్య! ౨౪౫

క॥ ఆయోధన మాయినపుర, కాయె న్యాయమామ మరయఁబడనివై వై
సోయనపథమున బుధభౌ, మేయగ్నిహములకుఁ బోతెమితనంభాపా! ౨౪౩

వ॥ అట్టియెడ. ౨౪౪

అ॥ ఆశ్వినులకు నట్టులవ్వఁగొక్కింత, యంతరంబు మాపులందు లేక
కలికి శర మమోఘమాడట నే మౌనొ, యచుచుఁ దడసె రాముఁడ మరవంద్య!

అ॥ వరముకలిమి బలము ♦ వర్తమానము గాఁగ
మిగులఁ గొలి వాలి ♦ మితంసుతుని
ముష్టితలనిహతుల ♦ మొఁగొని నొప్పింపఁ
చెరలి రక్తసిక్తి ♦ దేహుఁ డగుచు. ౨౪౬

క॥ మదమఱి తొల్లిటి యాశ్రిమ, పడనలిం జొరంగ శ్రమముఁబాపిగొనము పో
బిదికితి వని యవ్వాని, స్వదలి హరిభుడు నిజని ♦ వాసం జెనెనె. ౨౪౭

—♦ క్షిరాప సుగ్రీవ సంవాదము ♦—

ఉ॥ అదట రామలక్ష్మణులు ♦ నాశుగసూతియు భానుసూచునిం
బోడి యెలర్పఁ దేర్పఁ జనఁ ♦ బోడిమి చేడ్పడ నాచ పెల్లన
నోడమ వీడి నెమ్మనము ♦ నొవ్వగ నెవ్వగ నున్న వాడు నీ
తాదయితం గనుంగొనుడుఁ ♦ దద్దయు రోసము వొంగ నిట్లను. ౨౪౮

అ॥ ఎదిరి పాలు నేయ ♦ నేల నీ వింతకు, జాలవోటు వగై ♦ నటచి మిన్న
కున్న నేమి యనుచుఁనొదుఁగ నాయుసుఱువో, నవల నీతలంచిఁనదియ కాదె.

క॥ సఖ్యము తెఱఁ గట్టిదె వ్ర, త్యాఖ్యానము సేసి తొక్కొ ♦ యానంగరమున్
ముఖ్యముఖ్యత లరయ కు, పాఖ్యాన మొనర్ప నిట్లు ♦ లయ్యెన రామా!

క॥ నీకులము స్థలము ధృతి మహి, మాకూతం బఞ్చజనన ♦ మాదృతిఁ గని నే
నాకాంక్షించితిఁ గా కే, పాకృతుఁడవొ యనిన నెలన ♦ బాయఁ దలతునే.

తే॥ అనిన నాతని యడరునకడలి రాముఁ, డన్న! యొడ్డు పొడవు రూపమున్న తీరు
నొక్కఁ డననయి కనుపట్ట ♦ నోజ దక్కి, స్వీయహతివంక శంక ని ♦ ప్లేయనైతి.

క॥ నీగొండు పొనఁగ నేనియు, నాకడిమి పెడంగ నైన ♦ నగరే యెరు లిం
కేకలనఁ గడవఁ జాలుదు, శోకాంబుధితోడి దుర్బ ♦ శోనిర్బు రిణి. ౨౪౯

అ॥ అడి తప్పనేర్తు ♦ రయ్య! రాఘవు లొంట
నోట గలదె తమకు ♦ నుర్విలోన

వృషభయ మెఱియ నయ్యె ♦ నిట్టి యీ యలమట
కే మనంగ నెట్లు ♦ నెఱిగి యెఱిగి.

౨౫౭

క॥ అని చిక్కని నీగిట నిడి, యనునయమునఁ దేన్ప యింకనటుము మొకట నీ
వనట దొల దెద గుఱు తఱు, తను తనరంగఁ జేసి లక్ష్మణతాత్పర్యమునఁ.

తే॥ ఇంక శంకింపఁ వలవ దో ♦ యినతనూజ !
పిలువు మీతఱిఁ బోవఁ జా ♦ బిరుదు మరలి
మఱలఁ జనుచెంచి నాచూడ్కి ♦ మలసె నేని
నింతయు నెఱిగి యే వచి ♦ యించువాడ.

౨౫౮

కా॥ సామిత్రి ! గజప్రప్తిక న్లనుమల ♦ క్ష్య నంబ యద్దాన ను
శ్రీమంతం బొనరింపు మీతని మెడఁ ♦ శేయమ్ము నే గూర్తు ను
ద్దానప్రఖ్యుఁ డటంచు రాజ్యరమ తా ♦ ల ర్యంబున న్నించి యు
ద్దామశ్రీ విలసిల్లఁ జేయ నగు చం ♦ దం బి యచె న్నొందఁగఁ.

౨౬౦

—♦ రామాజ్ఞచే లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవు నటు : బుష్పమల నంచుట ♦—

క॥ అనిన నాగ్రముని యానతి, ననఘుఁడు లక్ష్మణుఁడు తన్ను ♦ హర్థంబున నీ
మృగ మునిచి తీర్చెలర్పఁగ, ఘనకౌతూహలము పొనరఁ ♦ గావించుటయుఁ.

తే॥ అతఁడు నక్షత్రమాల యు ♦ న్నలమిశొనఁగ
రాక నుదయించు చంద్రి ని ♦ రాకరించె
మించె నట్లు బలాకాలి ♦ కాంచితమ్ము
సాంధ్యమేఘమ్ము హాసవఁ ♦ సాదలలిత !

౨౬౨

క॥ అంతట లీలానిధి శ్రీ మంత్రుఁడు రఘురాముఁ డెలయు ♦ మాలిమిమై భా
న్వంతు నుతుఁ డేర్చి నంతఁగ, మంతయుఁ దనరారఁ దరలె ♦ నింద్రజు పురికిఁ.

క॥ శరములు స్వర్ణపుంఖములు ♦ చారుతరం బగు చాప మొప్ప నా
స్మరకుచిరాంగుఁ డమ్మెయి న ♦ సారత వగ్గిననుండుగాఁగఁ దో
నరిగిరి తమ్ముఁడు నొనిజుఁ ♦ డంజనసూనుఁడుఁ గమ్మవారు ము
వ్వరును సమత్పకత్ప మటు ♦ పొంపిరివోవఁ డటంపు లుబ్బఁగఁ.

౨౬౪

—♦ రామలక్ష్మణులతో సుగ్రీవాదులు మరల విష్ణుంధ కరుగుట ♦—

తే॥ అలరు లలరారఁ గనువారి ♦ నాహరింపఁ
జాలి నలువొందు మేలి వృ ♦ క్షముల లతల
మహితరసపూర మొచ్చార ♦ మగనిఁ జేర
నరిగెడు తరంగిణులఁ బ్రసా ♦ దాధ్యగతుల.

౨౬౫

ఉ॥ అందము చందముం గల గుండు హాముఖమున్ శిఖరంబులు స్వరుల్
పొందిన పూపొద ప్లవరండు * బోడిమి నెక్కించు భూభరముల్
మండవిహారిగంధవహా * మానితపద్మవనాంతశోభనం
స్పందిమిళిదంబుంకృతిల * సదృససారసరోవరంబులన్.

—౨౬౬

ఉ॥ అండలు దండలు స్వరసుండు * లైలమ కుండగ హంసచక్రికా
రండవముఖ్యసీరఖగ * రాజిరాజతనాదమేదురా
ఖండితకాద్యలోత్కమృగ * కాండవిగండికరండమత్తవే
దండవిహారవత్తరుల * తాపరిశోభితటస్థభూములన్.

—౨౬౭

క॥ కాంచుచు గాంచీరవము, భాస్కరితవిలసనవిభావ * నావహనగళా
భాంచలవిహరద్వివాగవి, పంచీపంచీకృతిదో * పత్తి సరయుచున్.

—౨౬౮

క॥ సుగ్రీవుడు దాగ్రహంబు, నాగ్రహ మెడల న్వసించు * త్వికుండై తా
నగ్రిమస్మృతి వివరింపగ, నాగ్రహపతితేజః డట్టు * లరిక మృగాత్!

—౨౬౯

క॥ కొండొకడు వృక్షమండ, ఖండితవనమండలమ్ము * గాంచి నవీనా
ఖండలుండు రాముఁ డిట్లునె, మెండగు కౌతూహలమున * మేనాతన హా!

—౨౭౦

తే॥ గగనవీధికి దొలుకారు మొగిలువోలె, బాలి యున్నది యియ్యది * స్థితిలమున
కొప్పు గూర్చంగఁ గదలేప్రయుక్తయుక్త, సాంద్రచక్రిద్రకితాగమం * ద మగుచు.

క॥ దీని తెలుఁ గెఱిగింపు మ, దీనప్రతిభాసఖా! మ * దిం దెలిసి యను
గాననమున నడవనరిం, గానన రఘువరుండు మెచ్చు * గానవఘనెతికా.

—* సప్తమి పాశ్చాత్యమము *

తే॥ అనఘ! సురరాజమందిరో * ద్యాన ముల్ల
ననుచు నాశ్రమ మిది శ్రమ * నాననంబు
స్వాదుఫలమూలరససార * సంశ్రియంబు
కుసుమసుకుమారతరులతా * గుంభితంబు.

—౨౭౩

అ॥ సప్తన స్త్రీనిభులు * సప్తజనాఖ్యలు, సప్తసంఖ్యఁ దనరు * సన్నుతులు పం
నక్తి సప్తవర్ష * శతములు వ్రతనిష్ఠ, సలిపి రిందు రామ * చంద్ర వింకె.

అ॥ ఏడునాళ్ల కొకట * నింతి గాలి భుజింతు, గాంత్రు నీట నుండ * గాఁ బ్రకృతి
దలగ కుందు రెవుడు * దలక్రిందుగ వనాధి, వాసనియతి వారు * ధీపమేత!

క॥ సశరీరస్వర్గమన, మృతశరీరభాసియశులు * మొనసిరి వారల్
విశదమవు దత్పరిభావా, తిశయం బిప్పటికి సంప్ర * త్తభికానా!

—౨౭౬

ఉ॥ నెట్టనికోట యై తరుచు ♦ వేళితెసంవృతి గట్టిసేయ ము
నెట్టలె యందు నేటికి ను ♦ రాసురకోటుల కప్రభృష్యమై
నెట్టన నిందుఁ జొచ్చి వెలి ♦ నెక్కొనఁ బోవ దొకందు జంతు వే
పట్టన మూడు వహ్నిలును ♦ భాసిలు ధూమము మిన్న ముట్టగఁగ. ౨౭౭

ల॥ దివ్యగంధ మొక్క ♦ తెఱఁగునఁ బొసఁగుచు
నుండు భూవణముల ♦ నొలయు ధ్వనులుఁ
దోచు సాక్షరములు ♦ తూర్పునిస్వనములు
మధురమధురములుగ ♦ మలయు నెపుడు. ౨౭౮

క॥ వందన మొసరింపుము శ్రిత, మందార! పక్షి మాని ♦ మండలి నెడఁదఁ
బొందించి యిప్పొలమునకు, నందర్భం బొప్ప ననుజఁనహితుఁడ వగుచుఁగ.

ల॥ ఏళదీరధారులేని నిం దమ్మహి, తాత్పులకు నమస్యలాచరించు
వారొ వార లెనయఁబోయి దొనంగుల, నఖిలసిద్ధిపదములందఁగలరు. ౨౮౦

తే॥ అనుచు రవిజుఁ డెఱింగించు ♦ నాక్షణంబె
సానుజం డయి తిత్తన ♦ క్తాత్మఁ డగుచు
నత్తపోధనులకు మొక్కి ♦ హర్షకలనఁ
దనరె శ్రీరాముఁ డత్తఱి ♦ దరళనయన ! ౨౮౧

క॥ అనన్తజనాశ్రమ మటు, లాసంభృతయశలు గడచియవ్వలఁ జని స
త్రాసాదమహిత కిష్కిం, ధానంజ్ఞక వాలిపాలితం గనిరి పురిఁగ. ౨౮౨

క॥ వాలిదెనం గువెతుండై, వాలిన మగఁటిమిఁ జ్లవంగవరుఁ డిట్లనె నా
స్థాలన మొనర్చి యుబ్బుచు, శ్రీలలితము రఘుపురుషముఁజేరి జితారీ!

సీ॥ హరివాగురావ్యాప్తయదె కంటె తప్తకాం, చనభోరణాచితఃపునవతాక
దృఢబహుయంత్రాధ్యక్షిదీపితమణిరత్న, వైద్యుతకలనాప్రవర్ధమాన
వాలిపాలిత యగుఁవరపురి రిపుఁ డందు, వఱలుచునున్నాడుఁబానిఁ జెనయ
రారు మరాసురులొయిడివెట్టెడు, నొడ్ల నీతఁడు వరఁమోజుఁ బెనువ

జేవ ! నీచ్రొత్తిష్టఁ ♦ దీర్పఁ బూనుము తఱి
యిదియ తడయ వలవ ♦ దింక ననిన
రచితమాణితోడ ♦ రాఘవేంద్రుఁడు వల్కె
సుత్సహనము నెఱియఁ ♦ నుల్లసిల్ల.

చ॥ పిలుపుము వైరి నిన్నె యెడ ♦ పెట్టక పేర్కొని యారెఁ దల్కమైఁ
గలవర మందు ముప్పు జరి ♦ కాక రణప్రియుఁ దుడ్డతుండు నీ
పలుకు నహింసఁ డలగ ల ♦ పక్షచ యున్నిఁ దబాలునం జలం
సెలయంగ వచ్చు ని న్నెఱుమ ♦ నే నది గాంచి మదం బడంచెడన్. ౨౨౧

క॥ నాదృష్టివశమునం బడి, యాదట మఱలంగఁబోవఁడంతిపురికి వాఁ
డేవెనఁ బొరయక మనిన, న్నా దర్శము నగుదుగాకనలినా ద్దనుతా ౨౨౨

తే॥ పొనరుపడియుంటి ఏగఁజ ♦ పుష్పికరిన
ని న్నెదిరి గాంచి కర్తమ్ము ♦ నెఱి ధరింపఁ
జేయుదుఁ బొనంగు తఱి మేలి ♦ చేన నిడిన
యమ్యైలక పైరు పర్వన్ము ♦ నల్లువోలె. ౨౨౩

చ॥ అని రఘురాముఁ దుల్సీహన ♦ మందఁ బొనర్చిన నుల్లసిల్లి య
య్యినతనయుండు తేజము న ♦ మిత్రముగా నలలం దనర్చు న
బ్ధినిఁ ద్వరగర్జల న్నొగిలుఁ జే ♦ ర్కొనఁ జేయుచు కైరి జీరె న
య్యనవున రోదనీకుహరి ♦ మాగుణ తీటుకొ నాఁగ నుద్ధరిన్. ౨౨౪

తే॥ రాజవిప్లవమున నిల్చి ♦ కాక తెరలు
కులసతుల యట్లు లాలు ది ♦ క్కుల భ్రమించె
గతరథాశ్వంబు లట్లు మె ♦ కములు పఱచె
లుస్తపుష్పలగతిని బు ♦ ల్లఁ లిలఁ బడియె. ౨౨౫

అ॥ అంతిపురి సుఖాప్తిఁనలరువాఁ డచ్చాని, కూర్చినాడ మరసిఁకుర్చిఁడఁ డగుచు
నెగువఁ జూడఁ దారఁమగని సాహస మెంచి, యిట్లు లనియె విదితఁమెఱుకవడఁగ.

—♦ తాఁ వారిని యుద్ధమునకు పోవల వసుట. ♦—

నీ॥ అలుక వీడుముభుక్తఁమగు స్రజంబునుఁబోలె, గర్జ మెంచుము తొంటిఁగఱిఁదలంపఁ
బోకుము పెనుపాపు ♦ లే కీతఁ డిప్పటి, కిప్పుడె తొడరంగ ♦ నల్లు వచ్చు
జర్జరితాంగుడై ♦ శాంతి వాయకమున్నె, పిలుచుచునున్నాడు ♦ పేరుపెట్టి
తలఁకులేమియు మేటి ♦ దర్పమ్ము నెఱికిల్చి, పితలై బీరమ్ము ♦ విధ మెఱుంగఁ
జేయుచున్నవి కావునఁజెనయవలవ. దొనరుపడఁ గూర్చుకొనుటయుఁకొప్పు నేల
దీర్ఘవైరమ్ము కాలమ్ము♦దేశమెంచి, మమ్ము మనువుము నాధఁనమ్మతఁడ నెఱయ

క॥ ఏతావన్నాత్రుండే, నీతిమ్ముండు బలువు గలఁడు ♦ నెఱి జాలినవాఁ
డీతఱిఁ దొడరుచునున్నా, శాంతిబలుఁ దొకఁడు సాయఁమై మొనయఁగన్.

౧౪ అని యాగిన పీరుడ నై, యనికిం బిలువంగఁ బోవ * నట్టె తలగను మీ
వని కడవఁజూడ నెట్టన, ననితరనయ తార యిట్టులనె మెలపొలయన్. ౨౯౩

సీ పాశైశ్శ! య నాదుశివలు కంగదుడు వెల్పు, టింటి దాశరథి ప్రవీణుడధిపుఁ
డిలిఁ డయోధ్యకుఁడంద్రియనుషఁ డమ్ముఁడుదాగు, జనుడెంచి కాననమ్మునవ .ంచి
మచ్చనిగ్రహమును * శిష్టపాలనమును, బానరింజ నమ్మేటి * పాలు పెఱింగి
యాగాముఁ గొలిచె నీయనుజన్ముఁ డన్నెటి, నన్నీసాక్షి క మయియమరె సస్య
మమ్మహాత్ముఁ డొసఁగె * నభయమ్ము నీవెత, క్షీర్తు మేలి సిరికిఁగూర్తు ననుచు
దానఁ జేసి యిట్లుతిఱుముచున్నాడు, తనదు గాణ వెలయుఁడవనసుతుఁడు.

క॥ రక్కసుఁ డెడయించిన తన, మక్కువగల జనము జూడఁమలయ నితఁడు నీ
చక్కటి పగఁ దీర్చ నతఁడు, నక్కరిణిం బ్రతిన వెఱిపి * రని నే వింటిన్. ౨౯౪

చ॥ పరలముం చెరల్పుఁ దన * పక్షముఁ గాచికొనంగ నాగుణా
కరుఁడు సమర్థుఁ డాశ్రితను * కల్పక మాపదుపేతతారకుం
డరిగణధీముఁ డారఘుకు * లాగ్రిణి రాముఁడు దోడుగా సురా
సురులకు శత్యమే తనన * సూతి నెదిర్చి రణం బొనర్పఁగన్. ౨౯౫

మ॥ తొడరింజూడకు మమ్మహాత్ము స్వక మా * దోర్దర్పము న్నమ్మి యే
మెడనేని వ్రనసాహసిక్యమున మే * లెంచంగ నౌ నెట్టు లి
ప్పుడమిం గావ జనించినాకు హరి యీ * పొంపొప్పుగా నంచు నే
ర్పడ నూహించి తలంగు మయ్య నఘునిం * బ్రార్థింపు మిష్టార్థివై. ౨౯౬

తే॥ నీదుపారుష మరయని * నెఱియ కాదు
తొడరి నినుఁ దూలపుచ్చెడు * దొసఁగు గాదు
కోవగింపకు మోనాధ! కోనలేందు
రాము నెదిరించి యిల మన * రాదు సుమ్ము. ౨౯౭

క॥ వైర ముడిగి నీతమ్ముని, సారబలుని యావరాజ్య * సంపద కభిషే.
కారూఢిఁ గూర్పు మియ్యది, నేర దవక నాదు పలుకు * నెఱిగను మధిపా!

క॥ శరణార్థిసులభుఁ డారఘు, వరుఁ బ్రార్థింపుము సుఖైక * వశ్యుఁడ వగు మీ
వెరపున ననుసుతుఁ గులముం, బరిరక్షణముం బొనర్చి * పాలింపు మిలన్. ౩౦౦

తే॥ అనుచు స్వాశ్రునయన * యై యంఘ్రిలం బడి
యొత్తి వేడ నాతఁ * డువిడఁ గుచ్చి
యొత్తి యూరడించె * యిట్లనె గాలక
ర్మములు తనదు తెలివి * మఱుపు పఱువ.

—♦ వానినా మాజించి యుద్ధమును నెల్లించు. ♦—

అ॥ ఇట్లు భీత వైతి ♦ వేల బాలనా వీర, వచ్చి వయ్యుల బగతు ♦ పాటిం
యగునె నన్న నాంగ ♦ నదివీరహంతి వై, విలువల బావకున్న ♦ బెల్ల నెకదె.

ఉ॥ ఏనుసు వింటి రాఘవుడ ♦ నీదృశ్య దీక్షణు భూవి కాజనో
దాసుగృహీతదేహుడు ము ♦ హామ నా దమ్యతుఁ జంతుల బ్రహ
తానృతవృత్తు లమ్మహేతు ♦ నందు వింపవై భక్తిగ న్నడ
మ్మానితుఁ గొల్తు నె న్ననుచు ♦ మా వి నీ కనుమాఁ మేటికి. 303

క॥ అంజనవాహనుఁ డతఁడై, యుండినఁ దెచ్చెత్తు నెటిగి యొండై యున్న
జెండాదుదు నయ్యురువురఁ, జండితనము నో నమర్చుచు బాతాక్షి! 304

చ॥ ఇంకఁ బగతు వీతిసే వేడ నవ్వానిఁ, బ్రభుమగి జెంపఁబంకమాట
లాడ నేల యెల్లఁజురుసియు నరసిక. వృత్తి ధైర్య ♦ యుక్తి వెలితివడంగ. 305

క॥ ఇర వెడలకుందుమీ నీ, వరతనయుడు గలఁడు వంశివర్జుడు డిలఁ జె
వరు లరులఁ వెలిచి నే ను, పితృముం గాంతు వనటఁజెందకు మబలా! 306

అ॥ అని యుదారఁ చార ♦ నానఁ డూరడిలంగఁ
బలికి యుటికె ననుజ ♦ పైని చుమికె
వాడు నన్న బలువు ♦ పాటింపకయ రఘు
రాము బలిమి నమ్మి ♦ రాజవదన! 307

—♦ వానినుగ్రీవుల యుద్ధము. ♦—

క॥ పృత్యగిరిభేత్తలకు న, ప్లూత్యి మెఱుంగనీని కడఁగఁనతిభీషణమై
యత్యానదోష మై గిరి, పుత్రీ! యాయురుపురకునుబోవతి మొప్పెన్. 308

క॥ త్వర పెట్టుచు నొంహారులం, బారి వెట్టి కుదించి వైచుపొంటె నెఱయుచున్
బారివారి, బిడికిటిపొంటుల, చెరలించుచు నొదిగి కదియఁజేకున గనుచున్.

అ॥ సరిగఁ బోర వరము ♦ శక్తి వాలికి బల్లి
పొచ్చె బడలి రవిజుఁ ♦ డింత సంత
రాముదెసకుఁ పొడ్కి ♦ వ్రాలంగ నన్నతోఁ
బెనఁగులాడుచుండె ♦ బృధునితెంబ! 309

చ॥ అయ్యెడ నారఘుకేసరి కిశోరంబు. 310

ఉ॥ ఎప్పుడు చూడెనో సమయ ♦ మెట్లు గణించెనో జ్ఞాప్రచారణం
బెప్పగిది స్థితించెనో య ♦ నీదృశ మా శరవర్య మెమ్మెయిన్

దెప్పునఁ గూర్చెనో తెలియు ♦ జేవునకే యది వాలి వక్షమం
దప్పునె కాల్లెఁ గాలెఁ గలి ♦ శాహతి నైలము వోలె వాఁ డటక. 302

ఆ రాముఁ డైంద్రబాణ ♦ రాజంబునన మైందిఁ
బుడమి దోచి యింత ♦ బోధనేసె
గారణంబుఁ గదిసి ♦ కాని యడంగడు
కార్యవస్తు వనుచుఁ ♦ గంజనేత్ర! 303

ఆ! కదలెఁ గడలు బాణగతికి విమావాళి, మిడిసిపడె నతండుఁ బుట్టిపడఁగ
వడఁకెఁ బుడమి వాచుఁ వాల్లంగ ఘూర్ణిల్లె, నదిగిహులు నాతఁ డటవఁ డెఱవ

సీ! మేఘకాలము దీఱఁ మేదిసేతలమునఁ, బఱచిన గోత్రభిద్రవజ్జి మనఁగఁ
బున్నెంబు పాలివోవఁ బుడమిపై వాల్లంగ, నైన యయాతిభూజాని యనఁగఁ
గల్పవనాననిర్లతకన్యమున నేలఁ, బడిన యాదిత్యబింబం బనంగ
దక్షరోషంబునఁ దపిలి భద్రుఁ డేయ, మేను వైచిన యజ్ఞమృగ మనంగ
నడరి విశ్రాంతిఁ గదిన దా ♦ వాగ్ని యనఁగ
నమ్మహానత్త్వఁ డెడలియు ♦ నలఁతిపడక
విస్మయ మొనర్చె నారఘు ♦ వీరులకును
సరవి వీక్షించు నంబర ♦ చారులకును. 304

ఆ! శరము పుంఖ మెనసిఁ స్వర్ణపుష్కరమాల, యింద్రదత్త మెఱుఁగులీనుచుండఁ
దల్పిసక్తి బ్రాణాధారి యై యతఁ డుండె, మేనికాంతితోడఁ మించుఁ బోడి!

క! సంధ్యావయోద మట్టు ల, వంధ్యపరాక్రముఁ డతండుఁ బ్రానినచో నై
ర్లంధ్యమ్ము పొదలఁ గపిలో, కాంధ్యము చూపట్టె ననఁగఁ నయ్యెఁ బ్రియనఖి!

తే! ఒక ముహూర్తమ్ము మైకమ్ము ♦ నొంది తెలిసి
దెనలు పసికించి కొండాక్క ♦ దెనకు మరలఁ
దనదు సుకృతమ్ము తటి వేచి ♦ తారస్థిల్లి
రూప మొందిన తెఱఁగు ని ♦ రూపణముగ. 305

— వాలి శ్రీరామ పెద్ద లాడుట. —

సీ! వలచేతి తూపు దాఁవలిచేతి కార్దుకం, బరిదురానదుఁ డితఁ డంచుఁ దెలుప
వల్కలాదినములఁ వరుస జటాచ్ఛట, లాశ్చితావనదీక్షణనువదింప
మిఱుమిట్లు గొలుపుచుఁ మితిమీఱు తేజమ్ము, నిశలాతిశాయితఁ నిర్ణయింపఁ
గారుణ్యరస మొల్కుఁ కల్యాణదృష్టు ల, య్యనజానుజుల వంకఁ నిరవుకొనఁగ

లలితదూర్వాదళశ్యామ ధి లంబు మేని
మృదిమ నిజవనమాలాను ధి మాపకముగ
నున్నతి మురమ్ము దీర్ఘబా ధి హువులు గలుగు
నమ్మహాపూరుషుడు చూడ్కి ధి కల్పె గిరిజ!

3౧౯

క॥ నివ్వెఱవడియును నవ్వగ, ద వ్వరయగనీని కవ్వదితః కేవ్విడి తా
నవ్వలనన ధృతిసెడ నతిః, డవ్వనచితాక్షుః గాంచియనె నిట్లు సభి!

320

మ॥ తగునే నీ కిది మానవాస్వయము శు ధి దం బుదు పన్నించి మే
లగు క్షాత్రంబున మించి కొంఠాకనితో ధి నాయోనానత్తి నుం
డగఁ జాటొంది మొఱుగి వేచి యిటు క ధి ప్తా తీచుచాణంబునక
బగ నాధిపగ వేమి వేర మిచటం ధి బాటించితో నామనా!

32౧

ఆ॥ కొలిఁ జంప నీకుఁగోరిక బొడమిన, నది యథక్త్య మగుటఁవ్యర్థ మయ్యె
వ్యాధధర్మ మేనివఱల దన్యాసక్త, మైన మెకము నేసినంత రామ!

322

క॥ నమ్మితి ధర్మిష్ఠుడ వని, యమ్మెయి గాకున్న చొలుతఁనారసి నిన్నే
రెమ్ముకొనఁ జూచి యాతని, ది మ్మివ్వల నెడలఁజేయుతెను వెడయుదునే.

క॥ ఎదురుపడి న న్నదల్పినఁ, గుదు రగు నీపౌరుషంబుఁగూర్చినవెర వ
య్యదనున నే మయ్యడినో, విదితం బగు లోకమునకుఁవిస్పష్టముగక.

32౩

క॥ నాచేసినయవకారం, బేచతురతఁ గాంచగఁటివినతనుజుం డె
ష్టేచాయఁ జేసె నువక్తరి, దాచిన ఫల మేమి చెవుముఁదశరథతనయా!

324

ఆ॥ ఎంత కాల మేలె ధి నిల నాతఁ డెమ్మెయి, మే లొనర్చెఁ బ్రజలుఁ మేకొనంగ
నట్టి ధర్మమూర్తికనఘన కేళంగిఁ, బొడమితొక్కొ ప్రథితిసెడగ రామ !

ఆ॥ రావణుడు హరించె ధి రాణివాసం బని, తగినవాని నేర్చి ధి తార్చికొంటి
విరని సాయ మేల ధి యే వైన నవ్వానిఁ, బురిని సీతఁ డెచ్చి ధి పాంత నిడనె.

క॥ అద్భుత్వఁ గెడపి పావని, నదేవి సితాశ్వతరిని ధి నజనకు హరియ
ట్లదిర యన నర్చింపనె, కొద్దివడితి వేల దీని ధి కొఱ కిసంశయ !

325

ఉ॥ నీచవుఁ గృత్య మం చనక ధి నీ వొనరంచితి కాని దీన నీ
కేచతురత్వ మేర్పడియె ధి నిందును నందును దుర్యశంబక్త
కాచపలుండు ని న్నేరసి ధి నందులకు న్నల మేమి కల్లునో
తోచెనె యెంత మోసమును ధి దోసము నొందితి వాజినందనా!

32౬

తే॥ అనుచు భావనాను ♦ యైవంశ్చి గాంచి
 పాకే నెఱవాడి నాముందు ♦ పొక్కి వెలయ
 నెదిరిపంకల ద్వింగ ♦ నెఱిగి నైన
 వనదు తిప్ప లరయకున్న ♦ భన్యః వగునె. 330

—♦ కామయ నామయ నమాధానము నెప్పుట ♦—

క॥ పెద్దల సంసేవింపక, తిద్దయు భర్తము సరసి ♦ దానొన కిటు లీ
 పుద్దవిడి మాటలాడినఁ, గద్దా ఫల మింతవట్టు ♦ గానపు వింటే. 331

శా॥ ఏమీ పోదరుఁ దోలి వాని నసమా ♦ నిట్లాని నట్లాడఁగాఁ
 గామిత్వంబున నల్కి గొంటి వన ని ♦ న్నాడే వధింపంగ నీ
 వే మానింపుము బిడ్డ కోడు స్తుప య ♦ ప్తే తిమ్ము పూజోడియుక
 గా మర్యాద చెడంగఁ దోచి మను నా ♦ కష్ట న్నను త్నాత్తురే. 332

మ॥ చెడుఁగుంగర్జముల నొనర్పఁ గరుచు ♦ క్షేయంబు లక్రించుచుకొ
 గడుదప్పించు శకుండు తత్ఫలముగాఁ ♦ గవ్వంబు పాపింప నే
 న్నఁడు స్వీయ మృగు దోన మన్యులచె య ♦ న్యాయం బను న్దేవునికొ
 దొడరుం దిట్టఁగ నంతమాత్రమున నే ♦ దుష్టత్వముం దోయునే. 333

ఉ॥ తప్ప లొనర్చువారు నృప ♦ దండ్యులు వండితు లైన వెంటనే
 మువ్వల నొందకే సుకృత ♦ ముం బొనరించినవారి యట్లు దా
 రొప్పుదు రుత్తమస్థితికి ♦ నోడరు లోకభయావహంబ యా
 నప్పతి పాశబంధమున ♦ కామరసంస్తుతులందఁ గాంచుచుకొ. 334

క॥ భరతుని శాసన మివ్వడు, ధరఁ జెల్లెడు దానిఁ బూని ♦ తాత్పర్యమునకొ
 జరియింతు మేము దుష్టులఁ, బారిగొందు మభిన్న యైన ♦ బుద్ధి హాసించా! 335

ఉ॥ ఏ నిటు వేషధారి నయి ♦ యింతట నంతట సంఘరింతు ధ
 ర్మానుగుణోపవన్న మగు ♦ సరము మున్నొని శిష్టరక్షణం
 బేని నశిష్టశిక్షణము ♦ నేనియుఁ జేయుదు దైన్యయుక్తులే
 మానితు లట్లు దర్పితులు ♦ మాకు విరోధులు శక్యనందనా! 336

అ॥ ఏ బ్రతిజ్ఞ నేసి ♦ యిట్లు లొనరింప, నంతమాత్ర మనఁగఁ పగుదు నెట్లు
 వేటకాఁడు పొంచి ♦ వ్రేయఁడే మెకముల, ధర్మపాలనమ్ముతగదె పతికి.

అ॥ మెకము పాటి గాశఁమోక్షాన్న వరశక్తి, నొడ్ల చెఱుపు గోరియున్న నిన్ను
 ముఱఁగి కూర్చితిని నఁమోఘమ్ము దేవతా, గౌరవ మృదల్పఁగాని నిట్లు.

క॥ కాస్తన నమ్రులఁ దెగడి. నీ వొకఁగ నేను కలసిఁబిల్లెఁ దై
యావిధి యావిధిఁ జేసెను. బావఁగ నెట్లగుచు గర్భిణియు వారిచా! 33౯

అ॥ ఏలె తీవ యగుచుఁకల్పవానఁ గాన్చి, మరి బయించి తనవివరభిక్షులఁ
జూడఁగొందు వింకఁపురిలోకవిభిక్షులు, గొజులె గానె యిదిగఁగ లెనంతి.

క॥ ప్రేమస్మృతి నిఁకలు నా, భావించు భావికలనఁ బాటించి నా
ద్యావిని యె యగ్రాననె. నివివివివి చను నువిమిషేకసుతా! 3౪౦

తే॥ అనుచు విస్మయముగఁ బల్కు • నానామ
నాపారుని పల్కు విని తిమో • నోడియు
పనుపడ నతీంద్రియ నాన • భవిష్యదన
నిట్లు లనె వాలి తాటంకి • తేందుపేలి! 3౪౧

—• వాని నందఱు ముగ్ధులై శ్రీరామమూర్తిని పోము పట్టించుట —

అ॥ కంటి నిన్ను రామ! కల్యాణధామ! రి మామనోహరుఁ డవతమసుకులమ్ము
చావనముగ నిట్లు పఱతెంచినాడవు, భ విభరిముఁ బాపుఁబుడ్డి నెఱయ, 3౪౩

క॥ నాతప్పులు మన్నింపుము, శ్రీతిరునేరము! నీదుఁచెయిదము లరియ
న్నారిత కు చేర్చుము భృతి, పాతిక మెడలంగఁ ద్వత్ప్రపత్తి యెసంగన్. 3౪౪

తే॥ ప్రధనమున బిట్టు బడలి త్వ • ద్వాణవేధ
వేదనాపీడితుండ నై • వెరవు లేక
పలికితిని గాక యమ్మెయి • బావనాత్మ!
నీకు స్వీయులు భిన్నుల • న్నెఱియుఁ గలరె. 3౪౫

అ॥ ఎవని నంతకాలమేతేర స్మరియించి, యెవని భవ్యనామమే పఠించి
పడయు బ్రహ్మపదముభద్రాద్రాక్ష్యుడై నరుం, డట్టి నీపదాబ్జమందఁ గలిగె.

ఉ॥ ఎన్నఁగరాదు దివ్యులకు • నేనియు నిన్నద మిట్టి నానె నా
పున్నెము నాయెదం బెరసె • బూజ్యము నీశర మిట్టి నిన్ను నా
కన్నలఁ జూచుచు దొడరు • కమ్మని పల్కులు వినుఁ ద్వత్ప్రభా
వోన్నతి నెంచుచు దను వ • హా రిఘనందన! వీడఁ గొంచిత. 3౪౬

తే॥ నీదు కైంకర్యమున కల్పి • నెగడువాడు
నాకు నరివచ్చువాడు మ • న్నంగనుండు
వాని నంగదనాముని • వరద! ద్వైత్
రాజ్యమున నిడినాడ నె • ట్లరయు దొక్కొ. 3౪౭

క॥ వానిచేతఁ గలుగు పేముడి, మేనిపయిం గాని సగముఁమేనిపయిన నే
నాని తనకుఁ బానరమ నీ, వానిం బానరించి యింక ♦ వదలుదు రక్షి॥ ౪౯

క॥ వందన మొనరించెద కౌతి, మందార! నమస్తలోకమాన్యచరితి! సం
క్రందననందిత యభయ, నందవింద భద్రమూర్తినలినాత్మ! హరి! ౫౦

చ॥ అని పొందించి క్రూరుహస్తసుతు నె ♦ య్యిం బొప్పగఁ జేరఁ బి
ట్టి నయంబొప్పఁ జరింపు మీహరికృపా ♦ శ్రీగంటి వచ్చి న్నుతు
బరిగి మేలుము మన్నిహర్షివధిగాఁ ♦ బాటింపుమా వైరము
గను మాత్మీయులఁ గాంచు మోష మెసఁగం ♦ గా సర్వసాఖ్యంబుల॥ ౫౧

తే॥ తార నయవేత్తి యద్దాని ♦ తలఁ పెఱింగి
నీవు వర్తిల్లు మద్దాన ♦ నెరయు భద్ర
మంగదుండు నీకు నాకును ♦ నతఁడె సుతుండు
వాడు నీయాన మీతెడు ♦ వాడు గాడు. ౫౨

క॥ ఆయుష్మంతుండ వగు మం, చాయింద్రవిత్తీర్ణ మైనయధిసావర్ణ
సాయము ణోయజమాల్యం, బాయదనున నాతఁ డతనికర్పణ కేసె॥ ౫౩

ఉ॥ ఆదట రాముఁ గన్గొని గు ♦ ణాకర! శ్రీకర! రామచంద్ర! యి
వ్వేదనఁ బాపవే శరము ♦ వేగ వెలార్చి త్వదీయపాణి యో
గోదితిసంప్రసాదనమ ♦ హూన్నతి నెక్కొనఁ ద్వత్పదమ్ము సం
మోదము మీఱఁ గాంతు భవ ♦ మోహనిరాకరణమ్ము పాల్పడ॥ ౫౪

—♦ శ్రీరాముడు నాఁ యిష్టంబుల నొనఁగట, ♦—

అ॥ అనిన నందువాడవత్సతిశయితిము, పుణ్యలోకసుఖముపూజితుండ
వగుచు నిందు గొఱతలని లేవు ప్రతిరూపుఁ, డంగదుండు ప్రాభవాప్తి నెగడు.

క॥ నీవలనిగారవం బెటు, లీవజ కతఁ డందుచుండెనినజనివలన
న్నావలన నట్టిమన్నన, లేవేళం గాంచు దీని ♦ కెఱియకు మెదలో॥ ౫౫

అ॥ అనుచు రాముఁ డుభయ ♦ మా శల్య మెడలింప
నైంది మేను బాసి ♦ యింద్రరూప
మంది కనె విముక్తి ♦ హరికరస్పర్శన
చ్చిన్నబంధుఁ డగుచు ♦ శ్రీలలామ! ౫౬

అ॥ రామబాణనిహతిఃకణఠంగమున వాలి, గూలిసంతఁ గవులుఁదూలి తార
కెఱుక సేసి రెయిది యిదఁమిత్థి మని కార్య; భంగితోడఁ గూడఁబద్ధనయన.

శా॥ దేవీ! వాచరగాఢమార్గ త్రివిధం • ద్వేషంబు నేక స్వరూప
ప్రాప్తినిబంబున నేలె నెల్లకపుల • స్వప్రకృతుఁ డదచ్యుతే
నావారంబున కాన నేయ నగు ను • నన్యరంబునం బోజ రా
దేవంక న్నరు లేచి తోడ్పొందికొని రా • చేరి వృంధం దోషవంక. 352

అ॥ ద్వాదశములు బిగించితోడవారల నెల్ల, పట్టు లందు నిలికిపాధవమున
కన్యకగు కుమారునంగదు రాజ్యాగ్రే. పీఠుఁ జేరి యొండు సేయవలయు.

ఉ॥ చాలుదు మెల్ల యుక్తమును • సంతతిముం బొనరింప వింతకు
న్నేలయుఁ బొందదుఁ జేర్చి నువి • నీతులు మంత్రులు చెల్వి నీ వను
హృదయ మోసర్చి కిడ • నాతులు మర్చివసాయ మెంచు నా
లో లలితాకృతి స్మృతి న • లోలతఁ దీర్చినఁగూర్చు నొప్పుక. 353

క॥ చాలింపుము శోకము మదిఁ, గీలింపుము ధృతిఁ డక్షియంత్రే వెలయంగా
నేలింపుము నీకొమరునిఁ, బాలింపుము మమ్ము విడిచివై ప్రకృతిభా. 354

—• భా శోకములు •—

అ॥ అనినఁ బరివివత్తియాయమ విని పెను, గాలి వీచఁ చెరులుకడభివోలె
వ్రాగెఁ దోడిసఖుల • పాపు నెదుర్కొని, పలికె నిట్లు దీన • పాలనాధ్య!

అ॥ ఏల రాజ్య మింకనీల సంతానంబు, పురము ధనము సర్వభోగములును
నేల నాదు జీవితేళుండు దివి కేగ, నతిని మనికిఁ జేరనరుగు నాకు. 355

మ॥ అని చివ్వాలున లేచి ముక్తకచయై • హావల్లభా! యంచు నా
ననము స్వత్వము మోదుకొంచుఁ గురదీ • నాదానువాదంబునక
దన యెల్లాపు సపత్నులుక సఖులుఁ దోఁ • దార్కొంచురా జన్యభూ
మిని డాయంబని నాగు మేనివయ నె • మ్రో న్నేచి శోకార్తహై. 356

అ॥ అడలె దయిత! యిట్లులై తె యే మయ్యె నీ, యాదరంబు రతియునాముగొనిరె
సారతరుణు లెదురుసనుచెంచి కాంచి న, న్ననదఁ జేసి తరలింనంతలోన. 357

క॥ నీకన్న నాకయువతులు, నా కెక్కుడు గా రటంటి నాయమె త్పుటిలో
నాకన్న మొఱుగి వారల, యేకాంతముఁ గోర మగలయేతట తిరమే. 358

మ॥ అరివీరు ల్పొగడొంద నిర్జరులు చా • టందంగ నై కాంచఁ గి
న్నరు లెల్ల న్నుతిగీతు లోలి నెఱవ • న్నాగంబునం బన్నఁ దెం
పరి నై నీవఱుమంగ ముజ్జగముల • న్నాప్తినిబా మొప్పార నీ
సరి చూడ్కిం బడి నిల్వరించి మనఁగా • శక్తుం డొకం డుండనే. 359

ఆ॥ పట్టినైని శ్రీమహిళకబాటెని వానిఁ, నేమిసేయఁ దలఁచి ♦ తింతవట్టె
నాయవట్టె వైసఁనాయమే యాతనిఁ, గన్ను లెత్తి కాంచఁగాన కునికి. 32౯

అ॥ యుధవతిఁ బాసి దేవెలై యున్న యాక, శేనుకల భాతి నెగడరావీతి నీదు
ప్రీతిఁ గాంచిన నుందరుల్పిలిచి వీరి, గారవింపంగ రాదె స్వర్గతమె సతమె.

తే॥ వీరచందనమున తాచి ♦ విరులుకొనఁగ
నెగడు నెఱబాణ విస్తేల ♦ నేలఁ బొరలి
ధూళి వారయంగ రక్తంబు ♦ దొరుగ నుంటి
వలఁతిగా నెంచి యింక నీ ♦ యరులు నగరె. 32౧

క॥ ఘోరఁడ వని ని న్నెడపె న, భీర న్ననుఁ దలఁపరాదె♦దేవునకేనిక
గారణము పక్షపాతమె, నేరం బననేల యంతఃనియతులు గలరే. 32౨

మ॥ అని దిక్కు ల్పరికించి కాంచె జలద ♦ శ్యాము స్మహాద్ధాముఁ బా
వననాముఁ సుగుణాభిరాము వృతభా ♦ స్వధ్ధాము శృంగారధా
ము ననశ్శేతరకాము శ్రీవిజితకా ♦ ము న్నజ్జనస్వాశ్రితా
వనకాము న్ముఖలక్ష్మ్యసోము ధృతి ♦ వీర్యదూభాము శ్రీరామునికా. 323

క॥ రవిజానుజనహితం రము, ప్రవరు న్గని విస్మయోపవృత్తి నెఱయ శో
కవిహతతతకాతర్కి, ప్రవాహనిర్మగ్న యగుచుఁబలికె బురంధ్రీ! 32౪

తే॥ స్వామి! పత్నీవియోగసం ♦ భవము దుఃఖ
మయ్యె నీ కనుభూత మ ♦ ట్లగుట భర్త
నన్నుఁ బాసి నుఖంపఁడు ♦ నాకమందు
నేని ననుఁ గూర్పుఁ దలఁపు మి ♦ య్యడరు తలఁగ. 32౫

క॥ క్షితిజను ని న్నెడఁబాపిన, మతిహీనుం డర సెనే సమరసత్వం బ
య్యతివకు నీకును విదితం, బలిలోకుఁడ వీవ తగుదుఁవాలోచింపక. 32౬

తే॥ అన్నదమ్ముల తగవునయందు మేలు, గూర్చి తనజన కన్నకుఁగొఱఁతపడియె
నాశరమ్మున ననుఁ గూల్చియతనిఁ జేర్ప మేలుకొను మిట్టిమేలుననేలుకొనుము.

క॥ శ్రీవధ దోషము గామియు, నీవెఱుగుదు భర్తలోకఁమేఁ గాంచెడఁ బ
త్నీవిశ్రాంతపుణ్యము, తావక మగు ధరణి వెలయుఁదద్దయు యశముకా. 32౭

తే॥ కంటి సుగీవ నేటి క ♦ ఘమ్ము దలఁగ
రాముకరుణావలోకమ్ము ♦ రాణ నెఱయ

రుమను గూడి సుఖంపు మా ♦ గూడ మైన
పేమ యేనాటికేనియు ♦ బెనువు నెడునె.

32౯

క॥ అన్నకుఁ దమ్మున కొదివిన, యన్నాటి విరోధ మగ్గియుట్టిద యయి యో
లి నైతిసి తోడికోడం, దృష్టిగని కల్పంగాఁ దిశం బయ్యెనొకో. 3౩౦

—♦ రాముడు తాను భూమిపక్షము వేయుట. ♦—

ఆ॥ అనుచు తాలు గరుఁగ ♦ నారటమున పైన
యగుచుఁ నేడ్చు తార ♦ ననునయించి
వలికె రాముఁ డపుడు ♦ పృథ్వి కేషంబు
శుశ్రుతులఁ బెరిసి సత్వి ♦ శుక్తి బెనువ.

3౩౧

క॥ వృద్ధముగా నేడ్చెద వీ, వర్ధం బరయకయ యిట్టులగుదురె ధీరల్
నిర్ధారణ నేయుము త్వ, తస్మిన్ శ్రీ మది మేనొ కవఃపదయోగ్యంబో. 3౩౨

కా॥ మేనే నీవతి యన్న భూతమయ మ ♦ మౌళమ్ము మాంసాస్థిము
ఖ్యానద్ధమ్ము జడమ్ము కాలగుణక ♦ ర్మాపాద్య మాపాతభో
గానున్యూతిము ద్వంద్వదూషితము నే ♦ యం బుద్ధి నీచెంత నే
కానంగా నయి యుండె నే మనుచు నీకాతర్య మబ్జాననా! 3౩౩

తే॥ వనిత! జీవాత్మ నీవతి ♦ యనిన సతఁడ
నామయుఁడు పుట్టుగిట్టు లా ♦ యాతయాత
కలన లెనయఁడు శ్రీత్వలం ♦ స్కత్వపండ
భావములు వానిఁ బెరయవు ♦ పద్మనయన!

3౩౪

తే॥ కాంచు మాకాశవత్సర్వ ♦ గతుఁ డలేప
కుం షాకం డద్వితీయుండ ♦ జుండు పరుఁడు
నిత్యవిజ్ఞానసుఖమూర్తి ♦ నిర్మలాత్మఁ
డతనికై యెడ్డ నేమగు ♦ సంబుజాక్షి ! 3౩౫

—♦ తార సందియంబులకు శ్రీరాముడు సమాధానము వచించుట. ♦—

ఆ॥ అనినఁ దార యిట్టులనెఁ గావన జ్ఞడం, బంటి దేహ మీశుఁడంటి జీవుఁ
డిరయ సుఖము దుఃఖిమాది యో సంసార, బంధ మెవని దెలుకఁపలుపుమయ్య

క॥ అనినకా శ్రీరాముం డి, ట్లనె నాయెఱిగించు తత్త్వమరయుము దానకా
బసపడు సందేహవినో, దన మది బంధచ్ఛిదం బుదారమనీపా! 3౩౬

తే॥ ఎంతవఱ కహ మని మమ * యనియుఁ దనువు

నిందియార్థములను గాంచి * యెంచుచుండు

సంతవఱ కుండు సంసార * మవల నెడయు

దాని కాత్మవివేకమం * తంబు గాన.

3౮౮

ఆ॥ స్వప్నమందుఁ దోచున రాక్షసజాలంబు, మిశ్య యయ్యెఁ దెలివి*మేకొనంగ
నెట్టు లట్టు లెఱుగు*మీసర్వసంసార, మాత్మదృష్టి మిశ్య*యగు నటంచు.

ఆ॥ తన కనాద్యవిద్య*తజ్జ యహంకృతి, కారణములు గాఁగఁ*గలుగఁజేయుఁ
జ్ఞాఫి మై మనమై*రాగవిద్వేషాది, సంకులమ్ము మాయ*సంసరణము. 3౯౦

తే॥ ఆత్మసాన్నిధ్యమునఁ దన * యందుఁ గలుగు

దోషముల నెల్ల నతనిపైఁ * ద్రోయుచుండుఁ

జేతనత్వం బతనిసక్తి * జేసి కాంచు

నిక నెంతెంతలకుఁ జాల * దిమ్మనమ్ము.

3౯౧

క॥ ఇదె బంధం బిదె మోక్షం, బిదె ను మృత్యులేంద్రజాల*మిదె త్రైలోక్యం
బిది గాని దొండు గలదే, మదిలో నూహింపు మింక*మహితవిచారా! 3౯౨

తే॥ ఆత్మఁ దనయంతవానిఁ జే * యంగ శుద్ధుఁ

డయ్య సృటిక మలక్తాది * కానుసృతి వి

రక్త మై నల్లు దాను వి * రక్తి వంక

బోమిఁ దద్రూపమున * నుండుఁ జూలుపుదక్కి.

3౯3

క॥ కలికామదోషగుణసం, కలితుండై జీవనంజ్ఞ*గని జన్మజరా

దుల సుఖదుఃఖప్రోత్యయ, ముల స్వప్నదులనుఁ గాంచు*మూఢుం డగుచుకా.

ఆ॥ మూఁడు గొనము లంది*మూఁడు వర్ణంబుల, కర్మములు గడించి*గతులఁ దత్స
మానములన తదభి*మానమ్మునం గాంచు, నవశుఁ డగుచు జీవుఁడబ్జవదన!

తే॥ భూతసంఘతమా * సంత ప్రాద్దు సంభృ

మించును లయించు మఱల ని * ర్మితినమయము

గా మనోవాసనలతోడఁ * గానుపించు

నతఁడు ఘటయంత్ర మట్టి*డై * యలఘుచరిత!

3౯౬

నీ॥ పున్నెంపుఁజేతల*పాడవున మద్భక్తు, లతికాంతు లగువారి*నందఁగాంచుఁ

గాంచి యవ్వారి సం*గతి సద్విషయముగఁ, జిత్తప్రబోధమ్ము*నేయ నెంచు

కంచి దుర్లభయు సంమందితయును నైన, మత్స్యభాగ్యవహాసమున జెంచుఁ
జెంచి యాత్మానాత్మిపుష్కల విచారిణ, నధ్యాత్మిద్వ్యగోగములవంతు
నలవరించి యద్రానిచేసెనగమించు, మంచు స్వగురూప్తవాక్యప్రతి వితార్క
విదితమున ముద్దై బ్రహ్మపదవిలా, మంగనామనావాత్మల సకొనుము

క॥ నానాడివిస యితస్త్యం, బానందాన్వహాసముద్వయ మనుచుఁ
న్వాచుభవాప్తి నెవడు తన, లో కంచి నతిండు ముద్దైలోగను మగువా.

క॥ మే నింద్రాయము లహంకృతి, నే ననకే సాక్షియాజమెంచుము నీ వ
జ్ఞానజము బంధ మెడలి ను, మానూనస్థిత భజితులవంతుడు సుగతిక. ౩౯౦

తే॥ నీవు తొలిజన్మమున భక్తినియతఁ గొలిచి, లెట్లుగాన నిమ్మెయిఁగానఁనైతి నన్నుఁ
దలపు మెద మత్తిడం బండఁగలవు శోక. మోహవీచిభవానిమ్మత్త వగుచు.

*క॥ దేవేంద్రపదము దొరికిన, నీవిద్య చ్చెలయు పాఠ్యమెనయఁ గలదెనీ
భావము మన్మయ మగు నెఱి, భావని! భావకము లెల్లఁడసెదవు లె. ౪౦౧

క॥ అని హరి కరుణామయుఁడ, ట్లనితరసులభ మగు భంగినాడిన చుడు ల
వ్యనితామణి నిని విస్మయ, మునఁ బొడలుచుఁ దత్పదాన్వయల కెఱగెఁధృతిక.

తే॥ అపి దేహభిమానజం బయిన శోక
మెడలి యాత్మానుభవతృప్తి • నెనయఁ గాంచి
యఘము బాసి జీవన్ముక్త • యయ్యె నపుడె
రాము నుపదేశమున నగ • రాజతనయ ! ౪౦౩

క॥ వావిడిచి వగచె నటు ను, గీర్వంచును దొలుతఁ దనదుకీ జెంచి యతం
డావగ వీడెను రాముని, శ్రీవిలసితచాక్ష్మిన క్తి • జన్మయమూర్తీ! ౪౦౪

తే॥ రఘువరుం డిట్లు లనె నపు • రవిజఁ గాంచి
యశార్థదైహికకృత్య మ • త్యంతభక్తి
నెఱపు మంగదుఁ దోడ్పాని • నెగడుగనిన
వాఁడు నీయన్న సద్గతి • వడయవలయు. ౪౦౫

ఆ॥ బాంధవప్రియు క్తబంధమ్ము నీడంగ, నమృహాధ్వరమ్మునాచరించి
శుద్ధు లగుచు రంకుకంభవ ర్తనంబున, మెలఁగువార లవలమే లెఱి. ౪౦౬

మ॥ అనిన స్వల్లె యటంచు భక్తిమెయి న • య్యర్థమ్ముఁ గైకొంచుఁ జ
య్యన మంతు) బ్విజబాంధవు ల్గొనసిరా • న య్యెంద్రి మే నుజ్వలం

బు నమూల్కంబును నైన పుష్పకమానం ♦ బాందించి వందిస్తుతు
 బాసర న్వావ్యము లోలి మోయ విభవస్థాప్తియు క్తంబుగన్. రం2
 (1) పుత్తుడొకంగడుండుఁబాలుచారు భక్తిఁ ద, క్షతై తనర్పుఁతెలివి మెలఁగ
 నతనితోడివాఁడెయగుచు నర్కజుఁ డేన, భాత సంస్కరింపఁబ్రధితి వె యు.

క॥ తారామృతము సైతము. దారసితి మెలరాఁగఁదత్తచిత్తన
 తారము లొప్ప విధినమా, చారమునం జన్మ రెల్లసంస్కారములన్. 40౯

తే॥ అమ్మయి నివాప విధులు న ♦ మాదరమున
 నరసి పరిశుద్ధుడై మహా ♦ నియతి వెలయుఁ
 గృత్యకేషము లొదవించి ♦ కీర్త్యమానుఁ
 డతఁడు శ్రీరాముఁ డేరి యి ♦ ల్లనియె భక్తి. రం0

—♦ సుగ్రీవుఁడు శ్రీరామునకు వాచరాజ్యము నప్పగించుట. ♦—

క॥ శ్రీనాయక! చాలింపుము, మానుగఁ గిష్కింధ సకలమాన్యుడ వగుచున్
 మానేర్చినవను లంగదుఁ, డేనునుఁ బానకింపఁ గోఁతులిందఱుఁ గొలువన్.

తే॥ మాతలంచిన కర్ణ మిమ్మంతుఁ లెల్ల, మే నిరి మేలిగొనములఁమేలుబంతి
 ప్రాంచితశ్రీ సమృద్ధికొబట్టుగొమ్మ, యిమ్మహియు నీకుఁ గై వసంఁబినకులీన!

క॥ నను లక్ష్మణు నొక్కఁడుగా, మనమున భాంపు మనుడుఁమామానితుఁ డి
 ల్లను నీ వన నే నన నొం, డనఘా! లేదరయు మేతదర్థము మదిలోన్. రం3

అ॥ ఏలు మెల్లకపులఁకేలికవై నీవ, యిప్పురమ్ము మొనసిఁయిత్త రాజ్య
 మేను నగరు సారఁగఁనెంచ నిరేడు వ, త్పరము లనిన ప్రతినఁచక్క నెఱవ.

క॥ అంగదుని యావరాజ్యము, నం గూర్పుము దాన మే ల్గనంగాంతువు నీ
 కుం గడుఁ గూర్పు మదనుఁజూడు, సంగాతిగ వచ్చు నీదుఁసంపద లరయన్.

తే॥ వైభవోన్నతిమై నుండిఁవానకారు, గడవ జతనం బానర్పుముఁక్షాతనూజ
 తా వరసి మే లెఱింగింపఁనే వసింతు, నంతదనుకఁ బ్రవర్షణాఘ్యాద్రిదరిని.

—♦ రామాజ్యప్రదై లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవుని వాచరాజ్యమున నభిషేకించుట. ♦—

అ॥ అనిన రాముఁ బొగడిఁయభివాదన మొనర్చి, నీయనుజ్ఞ మేరఁనే జరింతు
 నని నలక్ష్మణుండుఁననుగతనచివుండు, నగుచుఁ జేరెఁ బురికిఁనగకుమారి! రం2

తే॥ నగరి భూషించి నాయకా ♦ నాయకుల న
 లంకరించి కుమారుఁ గ ♦ లంక డేర్చి
 మాంగళికతూర్యనివ్వన ♦ మహితముగను
 నాభుముకి రత్నసింహాసన ♦ వమునఁ జేర్చి. రం3

శా! శ్రీమంతుం బాసరించి రవ్వనచరుల్ ♦ శ్రీరామదేవా! నా
ద్యోమాణిక్యముసూను నైభవసము ♦ ద్యోతలబుగా రాజ్యల
క్షీమైభకరోచ్చలద్రోసనము ♦ త్వేకాభిషేకంబుతో
స్వామిత్వంబున నుంచి యాశశిరవి ♦ స్థాయిత్యముం గోచరుల్. రంగ

తే! ఎలమిమై నంగదుని నట్టులైనది కూర్చి, శ్రీకరకుమారరాజ్యాభిషిక్తుం జేసి
రమ్మహూత్సవములఁ గాంచియర్చజాత, సత్త్వతుం డయి వీక్షినిశ్చరభవముగ.

క! రామానుజుఁ డరుచెంచిన, రాముఁ డతనిఁ గొగిలించిరహి మించెఁ బ్రతి
స్థామహితుఁ డగుచు వారిపతి, నేమంబునఁ దనరుఁ టెంచిసిద్ధాంతులై. రంగ

క! విదితుండు రాముండు తో ను, గదు నభిషేకింపఁ బరిచెఁగద యని కవు ల
య్యదనునఁ బొగడితి మెచ్చిరి, త్రిదశులు రవిజుండు తదానతిం గొని మెలఁగెన్.

తే! లంగనామణి! వింటె రామావసీంద్రు, చరితము నవోల్లసదనభరిత మనిన
నభవ! యవ్వలికఁగఁ జెవికానఁ జెలుపు, మని న గాత్తెజ గిరిధన్వనిమగుటయును.

ఉ! ప్రాజ్యవిభూతిదాయక ప్రి ♦ భాకరమండలలక్ష్మణేతుతా
పూజ్యమహూవిధాయక! వి ♦ భుత్వవిలాసవిశేషహస్తసా
మ్రాజ్యకలాధినాయక! స ♦ మస్తజగత్కలితావనశ్రియా
భాజ్యరమానునాయక! ప్రి ♦ భంజనజాజ్యమనోనిధాయకా! రంగ

క! బైపయికాంచితసౌహృద, తాపత్రయవారణైకతత్పర మంత్రా
ధ్యవక శ్రీవరమార్గ, ప్రావకతావిద్యమానపదసంస్కరణా! రంగ

వనమయూరము.

భానుభవభానుభవభంజనరిపున్వ, శ్రీసయనధీనయనసీమమహిమాభ్యా!
కాననచరాననచకానదువద్యప్తి, సానగతతానగతతద్విమతదార్ధ్యా! రంగ

గద్య! ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగవృద్ధ్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ

విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశక్తిముక్తాఫలాయమాన

వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన

శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం

గిష్కింధాకాండంబునఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీరామకథాఽమృతము.

కీ మ్మి ం ధా క ం డము.

ద్వి తీ యా శ్వా స ము .

విలసద్వ్యోగేశ్వర
భావశ్రీనన్నివేశ • భావితనిజ త
త్త్వావిష్కరణరనాత్మక
జీవంజీవపదజీవ ! • చిన్మయరూపా !

౧

ఆ! అవధరింపు మూర్ఖ! యమ్మెయి వేడంగ, నిట్టు లనె మహేశ్వర • డెలమి రామ
భద్రుఁ డీనజుఁ బట్టభద్రుఁ జేసి సుఖాత్ముఁ డగుచు నాతఁడుండు • నవసరమున.

క! గ్రీష్మావసాన మని య, ద్విష్ణున్నిభుఁ డొదిగి యుండెఁగి ఖిగిహం దా
నూమ్మలతాంచితుఁ డయ్యు వ, వ్రుమ్మతానమాన్యలీలఁబుష్పసుగంధీ!

3

సీ! అగ్గిరిశృంగమ్ము • నంతర్లహయే తన, కుచిత మా నావాస • మోల మనుచు
మెచ్చి స్ఫటికయుక్తి • మేకొన బహురత్న, చిత్రితస్థలకలా • శ్రీవిశేష
మగుచు దివ్యమ్ము వ • ర్షానిలనహము స, త్ఫలపుష్పకోభాఢ్య • భవ్యతరు
తాంచిత మనవద్య • మతులనరోవర, ప్రింతమ్ము • మృగవక్షే • భాసితమ్ము

నైన యహ్చ్ఛట ధరణిక • న్యాప్తినక్తి
దపులు నామ్మది నొం డిచ్చ • దలఁగ నామె

గొనము లెనయించు కృతిఁ దమ్ముఁ ♦ గుఱ్ఱతోడ
రాము డుండెను రాజును ♦ రాశగమన !

౪

ఆ॥ వెలఁది వానకారు విరహితుననహ మని, యెఱిగి యెఱిగి యేలయినకులీనుఁ
జధివసించెనొక్కొక్కయావనన్దణిని, నధిపు చిత్త మరయుటలఱి యగునె. ౫

—♦ స్వర్ణ స్వనము. ♦—

సీ॥ విషెదిమట్టు లొనర్చెవిద్యుల్లతకఁ గూడి, గల్లు చుట్టటికమ్ముమనఁగఁ గూర్చు
నాకృమించెను దిక్కులన్నియు నెఱిగోడి, గాడుపు సంగడికాడు గాఁగఁ
గర్జిల్లె నుత్సాహకలనఁ జెవునఁ దన, సరిగా నొకొక్కన్దనన్ద నెఱయఁ
గురియించె శరధారఁగుంభిని యుప్పొంగి, పులకాంకురమ్ములపాలుపు చెలువ

గాసిఁ బాసి కృషీవలా ♦ గనలు మేలి
కూర్చి చూడుకులు దనపైని ♦ గ్రుమ్మరింపఁ
జాతకము లార్తి వీడంగఁ ♦ జంద్రకిరణు
లాడంగఁ బ్రశస్తిఁ గాంచె వ ♦ ర్హాభివిభుడు.

౬

మ॥ తనరాక స్వరరాజహంసతతి స్వ ♦ సానంబులం బాసి చ
య్యన నమ్మాననభూమికై తరల సం ♦ స్త్రాయంబులం బొంది పాం
ధనికాయంబు నుఖంప జీవనరమో ♦ ద్యద్రాత యీతంచె పో
యని యెవ్వరును నన్నుతు త్నెఱవ న ♦ ద్వాధీశుఁ డొప్పెం గడుక.

౭

తే॥ ఘనుని ధాటికిఁ దమవారు ♦ కదలిచనఁగఁ
గమలినులు గాసి నొందుట ♦ గాడు తలఁపఁ
గువలయజ్ఞేమ మిరువంకఁ ♦ గుదురుకొనుట
కన్న మే లెన్నఁడేనియుఁ ♦ గానఁబడునె.

౮

మ॥ కడిమ ల్పొచ్చెను జాజు లుల్లసిలె శ్రీఁ ♦ గాంచెం దొవ ల్కందభు
ల్పొడమె న్నొగ్గల తోడఁ బుట్టువులుగాఁ ♦ బుష్పించె నామూలముం
గొడిసె ల్విచ్చెను నాగకేసరములు ♦ న్నొజ్జంగిగేదంగు లా
బడివేళ నిల్పిసిల్లె నన్నియు ధరా ♦ చార్వంగికి న్భూషలై.

౯

తే॥ అభిగర్భిణి యాద్యోల ♦ తాంగి నూతి
వాతయుక్తిఁ బ్రసవవేద ♦ నాతిభిన్న
యై పొదలఁ దోచు హుంకృతు ♦ లయ్యె నుటుము
లాడలిభూవల ద్యుతులు వి ♦ ద్యుత్తు లయ్యె.

౧౦

తే॥ కోడనీగర్భసంక్తికా ♦ మాః నరయు

స్వాతివృష్టివిశేషసం ♦ పాతమునను

జలదుఃశ్చల్లెడ నింప ని ♦ స్తంద్యుఁ డగుచు

మూక్తికావళి బ్రహ్మాండ ♦ మండలమున.

౧౧

౪౮ వెండియు నెల్లెడ నింపారు రసపూరం బేకరసం బై యజ్ఞోత్థిస్సనాథుం డగు
వర్జమృనిమహేశ్వరత్వం బెఱింగింప వ్యక్తం బయ్యు నవ్యక్త మన నొప్పురు నద్దా
నం బొడకట్టు లోహితశుక్లకృష్ణంబు లను మూడు గుణంబుల స్ఫురణంబుల
కాటపట్టు లై తనరారు కోకనదక్షర వేదీవరంబుల వికాసంబు లతిభాసమానంబు
లై దెసల కెక్కి యపూర్వలక్ష్మివిశేషానుసంధానం బొనరింప నెచ్చట నేని
యుం దామ యై పించెలు విప్పి జోడుపిట్టల చిత్తంబు లనువర్తింప నర్తించు నాట
పులుంగుల యెలుంగు లైంద్రజాలికవిడంబనలం బురుడింప గిరిమల్లికాదితరువల్లికా
తల్లజంబులు వల్లవకుసుమశోభాసముల్లసితంబు లై నంపల్లలితు లగు గేస్తుల శోభ
నాయతనంబులం బోని నిజనికుంజంబుల కలిమి నెదిరిచూడ్కుల కతిధిసత్కా
రంబు లాచరింప సముద్రయానంబు నిషిద్ధం బని యెఱింగియు వల్లభానునరణం
బునం గల మే లారసి రహస్యలిత లగు సోత్తోవహాలు తటరుహమహీరుహవివిధ
వర్ణసుమగుళుచ్ఛవ్రసాధనాంచిత లై వేతనకంటకీతంబు లగు నెమ్మేనులుప్పొంగ
గం బొంగారు తరంగరింగణంబులకుం బై పెచ్చు లగు జలపక్షుల వాళితంబులు
నెచ్చెలుల యభినందనాలాపంబులుగా సమాశ్రితులకు శ్రీఫలసమృద్ధు లొనంగు
నయ్యనువున మొల్లం బై వెల్లివిడియు యశశ్రవణాహంబు నాఁ గొమరారు వెల్లు
వపెల్లున ముజ్జగంబులు నాముకొని బ్రహ్మకూఁకటి ముట్టంజాలుదు మను సంగం
భంబున విజృంభించి నాధుని నన్నిధి వడసి నకలసాభాగ్యంబుల విలసిల్లఁ దఱి
షరాబు మేరాబా లైన చోటు లెల్ల నాదుకొని మాదిరిసూపం బఱచి యుంచిన
పచ్చికపట్టుల పచ్చలతోడి మేలికెంపు లననగు నారుద్రాపురువుల నెమ్మేనులపైనిఁ
దులకించు జిగి మెఱుంగులు కడలు గలయం బెరసి యయ్యదునునం బుడమి
కన్నియ యెడ నెడం బనరువన్నియ పొనరువదు కెంబట్టుకొంబచ్చడంబు డంబు
మీఱం దాల్చి కనుపట్టు నత్తెఱుంగు రంగున నై రంగారు నొండుకారు నాఁచి
కొనం బూచిన మోదుగుల కెంజాయ బెడంగులం దలపింపఁ గడంగఁ బ్రపంచం
బెల్లఁ దానయై తమవృధానవృక్తి యావరించెనో పోషణకర్త యగు భార్గవీ
భర్త నెమ్మేను నాఁచి యోగనిద్రావరుం డై యుండం దదీయచ్ఛాయలు హరి
దంతరంబుల పలముకొనియెనో భూతధాత్రి యెచ్చటలనేనియుం దమాలవృక్షం
బుల నావిర్భవింపఁజేసెనో యెల్ల భూతంబులకునేని నేవ తానకంబనై యుండియు

శూన్యవదం బను నప్రతిష్ఠం గాంచనేల యని తనలోఁ దా నెంచి యాకసంబు నిజస్వరూపం బవధరించి యాకామించెనో నేడు మొదలుగా రేయుం బవలు నను విభాగంబు జగంబునం జెల్లనేర' దని సమయవిధి విధించిన శాసనంబుఁ బాక శాసనం డాచరణంబునం జెట్టెనో యనఁ జెలఁచేఁ యంతయుం బాసరించిన యంతమణిం గప్పిపెట్టి వారివాహుండు బలాకాపంతులచేడు కపాలమాలికలం దాల్చి యవరసీలకంఠుఁడనఁ బొల్చి తక్షియకంతచ్ఛనియ యవిచ్చిన్న యై నిజాకారస్ఫురణలం జెనుప జ్ఞానవాగావంబులం బాని వజ్రినిష్కేషంబులం బరఁ గింపుచు వింతపంచాననత్వంబున బిహస్తాండకర్పరంబువేరి హస్తీమస్తకంబు విదారించు నద్దారిని జల్లుజల్లుమని రాలు కొల్లిపైముత్రైంబులో దిక్కాంతలు మొగిల్లనం జెల్లు జల్లెడ తెట్టి జల్లించినఁ జిల్లుల నుండి కొల్లులుగా దొర్లు తెల్లని మేలి తండులంబులో యనం బాలుపారు జలధారల నుదారత్వంబునం గురియఁ దత్తాల స్వర్ణకారుండు బయలుకమ్మచ్చు జెజ్జములం గొల్పి కారునం బట్టి తీవ్రియం దళతళలాడుచు వెలువడు మేలివసండితఁగెలో యన దిక్కులకుం బ్రాకు క్రొమ్మె టుంగులం దలిర్చు మెఱుంగుఁదీవియల సాహచర్యంబు స్వీయప్రాభవంబునకు మెఱుంగువెట్టఁదదేకాధిపత్యంబు ప్రవర్తిల్లు నయ్యెడ సర్వసర్వసహచర్యంబు నూతనసస్యసంపత్త్యుద్ధివిర్వక్తిం జై వెలయుఁ జాతకయాచనికుల వైన్యంబు వాయుఁ బరభృతౌఘంబులు నోళ్లు మూయుఁ గుర్రచియంబు తొల్కంత్యంబున మోయి వర్షాభూమినివహంబులు ప్రాత్రపాతంబులం బాసరంజేయ నాలపోఁ టులు అంకెలు వేయఁ గాంఠులు నిజనివాసంబులం డాయ నమేయసుఖాస్పదం బియ్యది యనం దనర్చు నయ్యవసరంబున.

౧౨

తే॥ సంగరం బెంచి యానత్వం ♦ సంగరుండు

ప్రియ వెళఁ దలంచి భూమివు ♦ తీప్రియుండు

తమ్ముఁ గని హితనయుఁడుమ ♦ తమ్ము నెఱయఁ

బలికె రామవిభుం డిట్లు ♦ కులుకులాడి !

౧౩

సీ॥ ఇంత యెప్పునె వత్స! యిచ్చోటునం గుహ, యాయ దౌఢ్యకు సాటియనఁ దనర్చి

మూఁడు చాయల శిలఁల్పొనసి వ్రకాశింప, నిరుగెలంకుల నదుఁలింపుగూర్ప

బాజులు కడిమెలుఁసర్జకార్జునకురం, టకసింధువారాదిఁసకలతరువు

లోడ్డున విలసిల్లఁనొడిక మై యున్నది, యీనరోజిని కల్పితకృత యనఁగఁ

బ్రాగ్గుదకప్పివణం బవాఁకప్పల్లిమోన్న, తం బవారప్రవేశ మీఁతలము సమశి

లాముఖాధ్యమఁ ప్రాంచత్కలీలామనోజ్ఞ, మిట్టి నెలవున ననుభావఁమేమి కలదొ.

తే॥ బ్రహ్మ స్నాంజనచయోప ♦ మోచితంబు

కొండ యుత్తరమున నొందు ♦ గూర్పు దక్కి

ణమునఁ గైలాసనిభ మొకం ♦ షమలమూర్తి

పౌంధ్రభాతుప్రకాశమ్ము ♦ పర్వతమ్ము.

౧౫

క॥ శ్రీరమ్యమూర్తులే నమ, లీరెండునుఁ బ్రాకృప్తినాహుతి యొప్పెడు భా

గిరధి తిక్రూటమున న, ధార గుహాపూర్వలక్ష్మీ తాకృతి యగుచున్.

౧౬

అ॥ సకలతరులశోల్లసిత్రీరపులినాధ్య, చక్రవాకలక్ష్యశకునరసిత

భృంగగీతిలలితప్రియహంసగతియు నై, ననిచె నిదియు ననుచునాతివోలె.

౧౭

క॥ చందనసరళమహీజము, లిందుఁ గలవు సిద్ధభూమియిది యిచట శతా

నందనిభులు మునివృషభు ల, మందతపశ్చరణయు క్తిమలయుదు రెపుడున్.

౧౮

క॥ ఇవ్వానకారునందున, మవ్వ మెడలనీని విడిదిమ ట్టానఁగూడెన్

నెవ్వగలమాట కెమ్మెయి, నవ్విధి విధిఁ దనదు తలఁపునం దిడినాడో.

౧౯

తే॥ గట్టు లెగచి యంతర మెల్లఁ ♦ గ్రమ్మినట్టు

లాకృమించెను మేఘంబు ♦ లాకసంబుఁ

గంటె జలదాగమంబునఁ ♦ కలిమిఁ గలఁడె

తాత యిశఁబాంధులకు సుమి ♦ తాతనూజ!

౨౦

తే॥ వసిడికొఱడాలఁ బోలు శంపాలతికల, నంబుదాగమసంజ్ఞఁ డట్లటిమి కొట్ట

వోయి మంతస్తనిత ఘోషయుక్తి జేసి, నవ్యధం బైన దన నయ్యెనద్గణాధ్య!

క॥ విద్యుత్పతాకికాది, ప్రద్యోతితయై న మేఘం పటలి నెఱసె యు

ద్ధోద్యతహస్తిఘటాస్థితి, నుద్యద్గంభీరనిస్వనోచిత యగుచున్.

౨౧

తే॥ రవి సముద్రరసము నిజ ♦ రశ్మిసమితిఁ

ద్రావి తార్చిన గర్భమ్ము ♦ ద్యోవధూటి

తాల్పెఁ దొమ్మిది నెల లిది ♦ తటియ కాగఁ

గనియెడు రసాయనమ్ము జ ♦ గమ్ము మనుప.

౨౩

క॥ సురయువతివారమాక్తిక, వరములు రతిరాయిడి నిష్కభక్తములగుచున్

ధరఁ దొరఁగెడునో యన నం, బరతలముననుండి పడెడుఁబాథోధారల్.

౨౪

అ॥ అడఁగె ధూళి చల్లఁనయ్యెను గాలి ప్ర, కాంతిఁ గన నిదాఘసంభవంబు

బోషచయము నిర్భాదారల యుతప్రవాసు, లరుగుచేరఁగాంచిరిరపులకును.

క॥ బ్రహ్మచ బాహువిక్రము, బ్రాహ్మచ విష్ణోద్భవముః శ్రుతితము లి
చక్కని గిరినానవుల, శ్చక్రొక్కె నాబొట్ట వేచుఁజేరి గురుజమ్ముల్. 21

తే॥ కొడితె లభనములు దండ + గూర్చి మొలు
సెల్ల దివికేక్కి సంపిత + మేలొనంగ
తెచ్చి మిన్న నివాకరు + సంహితాపు
హరుని నై నేయువని పురు + కలగణ్య ! 22

తే॥ కనుపడియుఁ గానుపించని + కలనవలన
సంబుధరక్షేర్త మంబుని + బమరే నిప్పు
చేడచేడను గొండల నిర్బోధ + మేనయుచండ
శాంతి మై యున్న యంబుధి + చందమునన. 23

అ॥ ఎలయ విష్ణు కాముఁకేష్టవ లయున్ ము, నావరున్ లగుచుఁనభలవికలు
ప్రతిహతగోపేందుఁధవ్యోచి లై యుంటఁ, బధికనివచావిషనిధన్యు లగుట.

తే॥ సంజచాయఁ గెంకెక్కి యం + చలములందు
సితము లై యున్న ఘనవట + చేష్టములను
గగన మెల్లెడఁ గట్టులు + కట్టెన్లు
గానుపించెడుఁ జూడు ల + శ్చక్రొ! నిజముగ. 30

తే॥ సంజకెంజాయ గంధంపుఁజిచ్చ దనర, వెల్లబాటు నమ్మెయి మబ్బు + నెల్లడిం
నాలి గాలి నిట్టూర్పులఁజాలె నిప్పు, ఎంబరంబు కామాతురంబయ్యె ననంగ.

తే॥ మొగిలు నడిచెక్కినుండి ని + ర్ముక్తి గాంచి
కలువకొలఁతులఁ జొచ్చిని + ప్రాంతము లయి
మొగలిపూవుల తావుల + మునిగి తేలి
యందు గాడ్పులు చావ నొ + సంజలులను. 31

తే॥ నలిఁ గులాయనిలీయమా + సంబు లైన
పక్షులు నిమిలితము లగు + పంకజములు
లలితపుష్పితమాలతీ + లతలుఁ జాలు
నినుని యస్తంగతత్వంబు + నెఱుకనేయ.

తే॥ అల్లనల్లన హరిఁ జేర + నరిగె నిద్ర
యోటిబోటియు సాగరు + నెనయఁబాటె

హృష్టపూర్ణ బలాకక ♦ యెలమి ఘనుని

గలసెఁ గూతి నకామ మై ♦ కవియుఁ బ్రియుని.

38

ఉ) వైదికపుష్పగంధమున ♦ ఘ్రాణధృతి బాసరించి దాన స
మృత మెసంగ సమృదన ♦ మన్విత మా మద మొప్పఁ గాలమే
ఘాతకృతి దనర్చుచుఁ ద ♦ దారవము న్నిని హృష్ట కేకి సం
ఘాతరవాతినృత్తిములు ♦ గా ఘటియించెడు ఘోరకృతు ల్లగుల్.

39

తే) కదలి నైలవనోపమా ♦ ర్గమున వచ్చు
మదగ జేంద్రన్ము పరఁగు నం ♦ బుదరవంబు
విని ప్రతిభ ప్రేభశంక నె ♦ క్కొను రయమున
నెదురుకొని సన్నివృత్త మ ♦ య్యెను గుమార!

39

తే) మేఘనివ్వనమును విని ♦ మేను లెగువ
నాచిరాక్రాంత యగు నిద్ర ♦ నపనయించి
యఱచుచున్నవి వారిధా ♦ రాభిహతిని
గోతులు విభిన్నవర్ణస్వ ♦ రూపగతులు.

32

తే) అనువు నెడి యున్న దాతల ♦ నర్థు లట్టు
లంబుధారాభిహతము లా ♦ నబ్జములను
విడిచిపెట్టి సకేసర ♦ వికచసేవ
పుష్పవనముల వై వాల్మీ ♦ పానగైఁ జేంట్లు.

30

తే) అధ్యయన మొనరించెడు ♦ నవనిధరము
లబ్ధకృష్ణాజనధరము ♦ లమలసలిల
వర్షధారోపవీతము ♦ ల్వాయుపూర్ణ
కందరమ్ములు నై యవె ♦ కను మభిజ్ఞ !

37

క) జలధారాధౌతంబు ల, చలములు సఫలామృములు లశనర్థురములు నై
విలసిల్లె వ్యర్థముక్తా, కలాపముల నొప్పు భూమికాంతుల పోలెన్.

40

నీ) గైరికాదికథాతులకలిత మై నవజలం బనురాగనంపదశననువదించఁ
గడిమెపువ్వులు సర్వకప్రిసూనంబులు, శోభనాలంకృతిచొప్పు నొడువఁ
జక్రివాకాదివృక్షతత యవయవ, సంస్థానసామగ్రిచక్కి వెగడ
బర్హి కేశారవహస్తావమున బంధు, లామంత్రణము సేయుటనుభవడఁగఁ

వృత్త లై యొప్పు లొరయుచు • తెలివొమిడు
దరలు సంభోమ ముత్సా క • త్వోలు జెరు
బూర్జుభోగోన్నతం నవన్దు • పొలుపు నతియ
నాభం జేరిగ నరొడు • నదులు వచ్చి.

రం

తే॥ తేజితింపుల నాదముఁజేర్చె లొలుకఁ, గంధధారము బూర్జువంశములు గూర్చు
మేఘమార్గఁకారవఁమేఘముగఁ, గేట లాడుంగ వసుల సంశీత మొక్కె.

క॥ మెండుగొని నొండు నెచ్చని, పండుల జంబూనుమములుఁబాల్చెడుఁ జేం
బ్బండ గొని చెడ మొంకి, యుండిన గీత నున్న శాస్త్రబోజం దరచి. ర3

సీ॥ ఉరుపిఁగృతముఁబొక్కె గాంతారము, పై దివాంతములు సాంశ్చర్యచిరములు
పరిగె నచ్చుమకడంబులు కిడంము. కామగతు లయ్యెగోనృషములు
వెలసె నుత్తమనన్యఁవృద్ధి సుతేతిము, పైతల మత్తమ్ము నై శకుంజరములు
వర్జించె మొగిలుఁబరివహించె నదులు ప, కాంచె రివనఁజ్ఞానహంబు

గీ॥ లూటజిల్లెను బ్లవగంబులుత్సహిల్లె, పాలింబులు భాల్చిల్లెశాద్వలములు
విజ్జిలబ్ధుల పాలింపెతిల్లె. గాంగ నా మోందు నీవలఁనాగమమున. ర4

సీ॥ విజననలుల శిఖుఁవ్విచ్చు పింగములు, విడియార్చు కురుల సంశ్చరము నొడువ
చిలుకపచ్చనిచేరెఁటి శాద్వలమ్మునఁ, బరిగెన చాయ మిష్టంబు సూప
నిండ్రగోపనమృద్ధియరవోందు చెవుతా, నగల మేల్పుకులఁపగటు చెలువ
గిరికూటములనుండిఁగిరికొను సెలయేడ్ల, ధారిలు మాక్రికఁహరములుగ

నటు లేచాత్మయమున న్నాన • మాచరించి

యుచిత మగు వేషమున కల్పి • మొప్పుఁ గనియు

బాష్పనిశ్వాసము లెడల్పు • పట్టునందుఁ

దన తనయఁ బోల నున్నది • ధరణి యిపుడు.

ర5

క॥ పుల్లార్జున మగు పైలం, బల్లదె గేడంపూలఁనధివాసితి మై
యుల్లిసెడు శాంతారిత. నల్లన నర్కజుని రీతిఁనభిక్షి కంబై.

ర6

క॥ ఈవర్షాగమమున ను, గ్రీవుఁడు సుఖయించు దారఁకేళీపరుడై
యావగలు దక్కి రాజ్య, శ్రీవిలసితుఁ డగుటఁ బ్లవగఁసేవతుఁ డగుచుక. ర7

సీ॥ సంచితార్థుడు నైశక్తిర్మము లొనర్చు, నాపాళి గని భరతాధినేత
యథాయయోగంబులనుపొందు శ్రావణ, భాద్రపదములురాఁబ్రాహ్మణులకు
వచ్చునన్గాంచి నిశ్చనమయోధ్యకు నట్టు, లయి నిందునరయపురయము పొచ్చు
స్వస్థచిత్తు డగుఁసారి, బోలంగ నుండు, రావణుండును లంకారాణ నెఱయ.

నేను రాజ్య మెడలఁపొత్తదారుడను నయి, శత్రువధకునేనినమయ మనఁగ
రాక యిట్లు లుంటిరావొందు నది మొదలు, వోలె నెదియుఁ దలఁపుఁబొరయకునికి.

అ॥ కాలమేఘ ముడచుకడఁ దోఁచెడు మెఱుంగు, వీవె గాంచిచంతఁదెరలు చిత్త
మనుఁబాత నున్నఁమూతఁపస్విని సేతె, వశే తలఁపు లోనఁదవులుకొనఁగ. ౪౯

ఇ॥ కాలము దేశము నని వి ఁ కాఁము నొందక నముగఁ జైన య
వ్వాలి యనూదిను వివశచి ఁ వాచరరాజ్యవహూనుభోర్ములం
దేలు మటఁటి నియ్యదను ఁ ప్రితిగ నాతఁడు బుద్ధిశాలియ
మృలు దలంచి నాచుడను ఁ మేకొని తోవఁ గడంగకుండునే. ౫౦

క॥ ఉపకారజ్ఞుఁ డయినఁ బ్రీ, తున్నవకార మొనర్చు దోనఁయుపకృతుఁ డితఁడు
వివశితిభావ మొందఁడు, నిపుణుడు నయవేది యింతినేరఁడె యనుజా! ౫౧

అ॥ ఎట్లు గడువనేర్తుఁనింతి యెఱింగి యా, గడువు శత్రువుండుఁగడునువాడు
దండయాత్ర కిదియుఁదగనికాల మటన్న, విహిదున్నహము వివేకమహిత!

క॥ ఈనెలలు నాలు గడువఁగ, నే నింకం గాంచువాడఁనే జనకజఁ దా
నే నెఱి నుండెనొ కడు వగ, దానవుచేఁ జిక్కి దారిఁతల లే కనఘా! ౫౨

క॥ పానఁగ కెదియు మది కన న, యన్యసదృశమతియుక్తుఁ డిట్లులనె దగునయ్యా!
విస్మయము త్వత్ప్రభావము, దెస నన్యల కనులు మూయుఁతెఱిగు మహాత్మా!

— ఁ బత్మజుఁడు రామప్రభావము కెల్లడించి యూఱిండుట. —

శా॥ మాయామానుషవేషధారిని గుణా ఁ మ్నానక్రియాస్ఫూర్తి కి
క్షీయుక్తు ల్పచరితు వింతె యెది నీ ఁ వెంచంగఁ గారాని దా
శాయోగోపహతాత్మవృత్తులకె సం ఁ సారంబు సర్వాధిభూ
శాయాః త్వస్మహితానుభావ మెఱుంగ ఁ నృకృంబె నాబోటికి. ౫౩

క॥ సీతరమె యీవిచారము, శ్రీతిరుణీరమణ నిన్నుఁజేరి తమన్నం
సాతమెడలింతుమనిమును, లే తలఁతురు త్వద్విలాసఁమెంచంగలమే. ౫౪

క॥ తలఁపుము తావకన త్వము, మెలపుము రిపుఁ దృణము నొక్కఁమెయి మేళముగాఁ
గొలుపుము ధృతి నెమ్మనమున, నిలుపుము మహితం బ్రతిష్ఠఁనిర్మలహృదయా!

అ॥ శోక మోహములకుఁజో టొసంగిన మది, చెడి వివేకమునకుఁజేలు దెచ్చు
దాన ననయ మొదవుఁదజ్జ మో జాడ్యంబు, కర్జములకు నదియఁకాలిముల్లు.

తే॥ కానఁ జింతఁ ద్యజించి ర ఁ క్కనునిఁ గెడవు
పనికి ధృతి నెమ్మనంబునఁ ఁ బాదుకొలుపు

మంత్రవాడేని నీచక్క • యెదుట నిలువఁ
బడి నబాంధవముగ భంగ • పాటు ననఁజే.

౫౯

క॥ మడిసిఁ నరహృద్భుతు లానఁ గడఁబోల ని ప్పెదిర్చిఁకాన కిమ్ము
స్థుడు నీ తొనఁజ్చే ననకృతఁ, జేమఁబో యవిలంబముగ నం పులముతోక.

తే॥ అభిఁ! నీక్షింపుమా కరింపాగనంబు, విహిం బాపు జయశోభిం గృహంబు
నీకుఁ జెల్పెడువాఁడఁజేదువొక, మార్చి నాపాతఁ జెలయింతుఁడంతెకాక. ౬౦

క॥ అని లక్ష్మణుఁడెఱిగించిన, విని మే లని మెచ్చి నానందభుండు శెఱ్ఱా-
లనిత్రణ మొనరించుచు. ననఁజుడు దా నుండె నచటఁనగవంశమనఁ! ౬౧

అ॥ పచ్చిమేలలు తేనెలు • పండ్లరసము
లొడవ మృగపక్షిగణము ల • య్యదనునందుఁ
గనులు విప్పి నామనిఁ గాంచి • కదలకుండు
జ్ఞాననిష్ఠులు మాను లట్లు • మానవతేనె! ౬౩

క॥ గిరికాననభూముల నం, చరించు రాముని మహత్త్వఁజెప్పఁ నరసి య
ప్పరుసున చూపు లెనని చుని, వరులు స్వరివస్య సలుపఁచచ్చిరి రహస్! ౬౪

మ॥ ఒకనాఁ డావసుధాసుతాభిలఁడు చి • ద్దోకపొసఁగి స్వస్తి
పొకటానందరినపొవాహమున వా • ప్పందోగి భవ్యపానా
దకలాస్పాదై బాసంగుచున్నయెడఁ బోరి • ద్వైతైక్యై కామిత్యై చే
రి కృతాభ్యర్థినుఁ డయ్యె నిట్లు పఁగటి • శ్రీయోగపూర్వంబుగక. ౬౫

స॥ తెలిపితి పథ్యాత్మదృగ్వివేకముమున్ను. దీన్యస్తయాస్పాదఁతేఱపడఁగ
పెచ్చె దాన ననాద్యవిద్యాతిమిస్రంబు, నిర్మలత్వంబునఁనెఱియుఁ దనరె
ద్వద్వక్తియోగాప్తిఁదవిలి వర్తింపఁచు, బ్రహ్మదు లు యతుల్ భవ్యమతులు
నందును భవదీయఁమారాధనం జెక్కు, డందురు సులభ మైయలరుచునికె
దలఁప నయ్యెను ముక్తిసాధన మటంచు, వర్ణ లాశోము లటు లేకవర్ణ లబల
లెవ్వరేనియుఁ దరియింతుఁడిట్లు లొలి, గోరి ప్రార్థింతు నది నాకుఁగూర్పుమయ్య!

క॥ లోకోపకారకం బిది, నాకొకస్తుత్య భవనఁనాయక! కరుణ
న్నా కెఱిగింపుము భక్తుఁడ, నీ కనుజుడ నిన్నుఁ గొలిచిఁనగజెడ రామా! ౬౬

క॥ అని వేడిన నదయుండై, యనె రఘురాముడు సౌమ్యియగు ముక్తికి నా
ధనము మదారాధన మిది, తనఁచారు నపార మగుచుఁదత్కల్పోక్తక. ౬౭

ఆ॥ ఐనఁ దెలుపువాఁడఁనంతయు సంగ్రహ, వచనరచనచే భవత్ప్రపత్తి
కలరి దాని నిచ్చులవధరించిన మత్పి, సక్తి నగు భవాద్ధిఁనంతరణము. ౬౯

తే॥ మానవుండు స్వగృహ్యాత్ క్త ♦ మార్గమునను
దగిన గురుఁ జేరి మన్తంత్ర ♦ తత్త్వ మరసి
భక్తి నెక్కిన నాచరిం ♦ పనవుఁ దత్ప్ర
బోధితవిధి స్మదీయ మా ♦ రాధనంబు. ౭౦

తే॥ అనఘ! మది నేని వహ్ని చు ♦ ధ్యముననేని
నర్కుదెననేని స్వచ్ఛ మై ♦ సట్టి ప్రతిమ
యందునేని సాలగ్రామ ♦ మందునేనిఁ
బూజనేయంగ నగు భక్తి ♦ పూర్ణుఁ డగుచు. ౭౧

సీ॥ వేఱువ మేల్కొనిచివే నన్ను స్మరియించి, కాల్యకృత్యంబులుఁగడపి కడఁగి
వేదోక్తముగ న్నానవిధి దీర్చి సంధ్యాది, నిత్యకృత్యములఁనెఱిఁ బొనర్చి
మద్బుద్ధి గురుని సంభావించి పూజించి, పూజార్థములు శక్తిఁబోల నేర్చి
సంతల్ప మొనరించి నన్నియతాత్పుండ్రై, ప్రతిమాదిసంకుద్ధిఁపరఁగఁ గూర్చి
లలి శిలం బ్రతికృతిని నలంకృతికృతి, యగ్నిని హవిస్సమర్పణంబుర్కు నెడను
స్థంఢిలార్చనమును నన్నుఁదవులు మదిని, జేయు సాధకు సంసిద్ధిఁచెనయు వత్స!

తే॥ చిత్రచేలాజనకుశప్రసిద్ధశుద్ధ, విష్ణురంబులయం దొండువెలకె చేర్చి
కొని సమాహితుఁడై యర్చుకుండు భూమి, భూతశుద్ధిప్రకల్పనాపూర్వకముగ.

వ॥ సమంచితభక్తివిశేషంబు తిరంబుగా గోఘృతప్రయుక్తం బగు సాక్షిదీపంబు
కల్పించుకొని బహిరంతర్మాతృకాన్యాయసంబులు సంధానించి కేశవాదిసంబోధన
పూర్వకంబుగాఁ దత్త్వాన్వయసంబులు సంతరించి మదీయమూర్తిపంజరన్యాయం
బొనరించి యతందిత్తుం డై మంత్రీన్యాయం బాచరింపవలయు. ౭౪

తే॥ దళకుసుమముఖ్యసామగ్రి ♦ దక్షిణమున
నర్మపాద్యాచమనచాత్ర ♦ లమ్మెయి మధు
పర్కకలశంబు నివి వామ ♦ భాగమునను
జేర్చి పొనరింతు మునులు మ ♦ దర్శనంబు. ౭౫

తే॥ భానువిమల మత్కళ జీవ ♦ పదస్వదేహ
మాకృమించి వెలయు హృన్న ♦ శాంతరమున
దాని ధ్యానించిప్రతిమాది ♦ కానునరణ
మమర నావాహన మొనర్ప ♦ నగుఁ గుమార!

క॥ సదమలమతి! యువచర్యలు, పదాటు నటునదియు నాల్గుఁబరఁగును గల్పా
స్పదతద్విధానలక్షణ, విదితుండై యెనయ నోవుఁవిధిఁ గొన నొప్పున్. 22

క॥ లలితము లగు తులసీదళ, ములఁ బరిమళమిళితకుసుమఁములఁ బూజింపఁ
వలె నన్యలు కలవా రో, యలఘుగుణా! పైఁడిపూలఁనర్పించు నెడన్. 25

ఆ॥ అవ్వధమునఁ గుంకుఁమాగురుచందన, వస్తుభూషణాదివర్గములును
సంభవించు వఱకెఁచాలు నద్దానిచే, భక్తి కేమి కొఱతఁపావనాత్మ! 28

క॥ వే యేల దళకుసుమఫల, తోయమ్ములె చాలు భక్తిఁతో నిడఁగ నము
చ్చాయంబె భక్త్యభోజ్య, ద్యాయతవస్తుప్రచారఁమబ్బిన ననఘా! 30

క॥ యావచ్చక్రి గడంగి య, నావిలుండై పాద్య మర్ఘ్యఁమాచమనీయం
బావరున స్నానముఖక, ల్పావిరూఢోపచర్యఁలందింప నగున్. 33

తే॥ నామసాహస్ర మైన మ ఁ న్నాను మొక్కఁ
డైనఁ జాలుఁ దదావృత్తి ఁ నందఁజేయ
వచ్చు సుమదళములు దశా ఁ వరణపూజ
సంబు మున్నుగ ని ట్లర్చ ఁ నం బొనర్చి. 36

తే॥ విహితములు ధూపదీపనై ఁ వేద్యములును
నుత్తరోపచారమ్ములు ఁ నొప్పుఁ గూర్చ
శ్రద్ధధానుం డయినఁ జాలు ఁ సాధకుండు
శ్రద్ధ కే సంతిసింతు సా ఁ జన్యమూర్తి! 39

క॥ హేమామ మగ స్త్యప్రోక్తం, జా మార్గంబుననయేనిఁనభిపుంసూక్తం
జా మంత్రవిధినయేని, న్నేమంబున జరుప నగు ననింద్యచరిత్రా! 42

తే॥ చరువు సమకూర్చియేని నా ఁ జ్యముననేని
సథిశృతాగ్ని యం దాపాస ఁ నాగ్నియందు
సెందునేనియుఁ జేయ నా ఁ నిట్టి హేమామ
మితచారిత్రి! నాచక్క ఁ యెదుటఁగాఁగ. 45

తే॥ అమలకాంచనవర్ణు దిఁవ్యాభరణ వి, భూషితుని వహ్నిమధ్యస్థుఁబుద్ధిఁ జేర్చి
నన్ను ధ్యానింతు రవల సన్నద్ధములు వి, శిష్టపార్షదబలిహేమామఁశేషవిధులు. 48

క॥ సన్మతియోగగరిష్ఠత, మన్మంత్రజపానువృత్తిమలయఁజను వివ
శ్చిన్మానిత యాదట పిల, సన్మంగళగీతనృత్తఁసన్నతు లొప్పున్. 51

తే॥ అటఁ బునఃపూజ నొనరించి ♦ పాఞ్చజలి యయి

తనదు శీర్షంబు మత్పాద ♦ తలము మోవ
భూమి సాష్టాంగదండపి ♦ కామ మిడి పి
సాద మధ్గించి భావించి ♦ చనుఁ గొనంగ.

౮౮

క॥ ఘోర మతిఘోర మీనం, నారార్ణవ మీదఁజాలఁసంయమినుత! యు
త్తాఁణ మొనఱు మని చి, త్తారూఢి నేర్పడ నగు సమంచితచరితా!

౮౯

క॥ నిత్య ననంత న్ననుఁ దన, ప్రత్యక్షోత్థిపదమునభావింపఁ దగు
ప్రత్యుద్వాసనవిధనం, ప్రత్యయమున సంవిభావ్యభవ్యమసీమా!

౯౦

క॥ ఇమ్మెయి నొనర్చు నెవ్వఁ, డిమ్మెటిఁగి మదర్చనాఖ్యమియోగ మతం
డమ్మహితుం డిమ్మహి నా, ఖ్య మ్మనయుం గాంచుఁ బిదపఁగైవల్యంబుక.

౯౧

వ॥ అని యిట్లు నిజార్చనావిధానం బప్పద్మవాసిసీమనోహరుండు.

౯౨

క॥ ఆసామిత్రికి నంతే, వాసికి శేషాంశజనికి ♦ వరసాజన్య

శ్రీసాభాగ్యనికి వి, శ్వాసముతోఁ దెలిపె మానివందితచరణా!

౯౩

—♦ శరత్కాలవర్ణము. ♦—

క॥ అంతట శరదాగమము ది, శాంతముల నైజకీర్తివ్యాపింపఁగ న
త్యంతసమృద్ధు లనంత న, నంతమున న్వలయ నల్లనల్లనఁ దోచెక.

౯౪

ఆ॥ స్వచ్ఛుఁ డయ్యె నప్లఁజలదుండు తన కప్పు, విచ్చి చనఁగ మేలివితరణమున
జీవనప్రదుండుఁచెడిపోవఁ జేనాఁడు, ననము దెసల వెలయఁనలరుగాని.

౯౫

ఆ॥ నాఁడు వెలయఁ జేసెనాథు మేచకుని వి, ద్యులతాఁగి స్వీయద్యుతిఁ దనన్చి
రక్త యగుచు నేటిరాణ నాతనితోడ, స్వచ్ఛరూపకలసంశ్రియించె.

౯౬

క॥ దానము ప్రతిగ్రహీత య, నూనమహిమఁ జేసి నిర్మలాదయకలనా
ధాననిదానం బగు నని, తా నచ్చం బగుచు జలముతద్దయుఁ దెలిపెక.

౯౭

ఆ॥ విచ్ఛనవియుఁ జేర ♦ వచ్చు నయ్యవియుఁ బో

నున్నయవియు నిలిచి ♦ యున్నయవియు
విమలభావ మెంది ♦ వెలసె నేకాకృతిఁ
గాలమహిమ మెన్నఁ ♦ గలరె యెరులు.

౯౮

క॥ విచ్చె సితాంభోజంబులు, వచ్చె న్మానసము వదలివసుధకు హంసల్
విచ్చిచనె మొగిళుల టుద్యుతి, హెచ్చె శశికి గ్రహములకునుఁబుక్షంబులకుక.

ఆ॥ పూచియున్న తెల్లుపొట్లు వోవకయుండఁ, దనదు కాంతి జేర్చితారకేళుఁ
డెక్కు దైన తెలివిదిక్కుడ్యముల మెఱుఁ, గార్చె జక్కదళుకులతిశయిల్లు.

ఆ॥ ఎట్టి రూపు లేకఁనుట్టట్టు గాఁబోక, యందు నభము భాదిమండలములు
మెఱయఁ గప్పు దాల్చిమెఱుఁ గిడె వానికి, బెద్ద లెంతు రెదిరిఁబెద్దనేయ.

ఆ॥ ఆట లాడి యాడియలసి చాలించె బో, యాటపులుఁగు లంచలందఁజేయు
కులుకునడలతోడినులివులు తెక్కల, ధాళధళియు నెన్నఁదరము గాదు. ౧౦౨

సీ॥ నన్యశాలిని యయ్యెనర్వంసహాదేవి, యలసగామితఁ గాంచెనావగాళి
సారసారవతౌర్యసన్నాహ మొప్పారె గమలవాసిని చేరెగమలవనికి
నస్తచ్చదద్రిమఁసారభం బెడఁగ్రొమ్మె, బుష్పవద్వ్యతు లట్లుపొలుపు మీతఁ
దెలివితేటల మించెదిబ్బండలం బెల్ల, నపచపలాబ్ధ మైయమరె నభము

వాజినీరాజనావిను ♦ ల్వఱలఁ జొచ్చె
భృంగగీతిప్రచారము ♦ ల్వరయసాగె
నయ్యగస్తుని యభ్యుద ♦ యంబు మున్ను
గా హరి ప్రబుద్ధుఁ డయ్యెడు ♦ కాలమునను.

7

౧౦౩

క॥ అయ్యెడఁ గిస్కింధాపురి, నయ్యర్కతనూజుఁ జేరఁనగ్గి హనుమ తా
నెయ్యమున నెఱి ప్రధానత, వియ్యచనవుఁ దగ ననె వివిక్తతలమునన్. ౧౦౪

—♦ హనుమంతుఁడు సుగ్రీవునకు రామకార్యావసర మెఱింగించుట. ♦—

సీ॥ తగునె వానరరాజ! ♦ దాశరథులకూర్చి, మఱచితి వొక్కొ నీ ♦ మంతనమున
నాత్రిలోకీవీరుఁడగు వాలి హనుఁ డయ్యె, దత్పరాకృమమునందలప వదియు
దొరసె దారయు నిన్నుదుర్లభ రుమతోడి, దై సర్వసౌఖ్యంబు ♦ లందఁ గంటి
విట్టిసంపద వారిమెలకటాక్షప్రజూడ్కి, గాక యొండాక్కటిఁగలదె కలుగ
నంతవారు కందఁరాంతరగతు లయి, కార్యగౌరవమునఁగా దనంగ
రాక యొదిగి నీదురాకఁ గాక్షించుచు, నుండ నూరకుంటఁయుచిత మగునె.

క॥ వానరభావము తెలియం, గా నారీసక్తి దెఱపుగానక నీ వి
ట్లనాటిప్రతిస వేడగఁ, గానున్నది యెదియొ కాలకర్మగతులచేన్. ౧౦౬

ఆ॥ దేవిఁ బాసి విభుఁడుతెరలుచునుండఁ ద, స్మార్తణమున కీపుమలయకుండ
నెట్లు తోచె మదికినెది గతి తత్కౌవ, కాలవహ్ని యడఁకికాల్పఁ దొడర.

క॥ ఉపకృతుఁ డుపకారముఁ దా, విపరీత మొనర్చి యెందువెలయఁడు తత్కా
ర్యపరీతమానసుండై, సుపుణ్యగతి నొందు సిరియుశుభములు గాంచున్. ౧౦౮

ఆ॥ ఇట్టి రాజ్యవిభవమియెల్లసౌఖ్యంబు, లడగు నొంటఁ దొడఁగఁగడగు నొకటఁ
గాన నసీరములుగలుగు సంపద లేన్న, మిత్రయోగలభిమేర కగునె. ౧౦౯

క॥ నేరక సకాముఁడై సం, సారాభి నసత్సుఖోర్మిసంగతిఁ గూలుక
బారమెనయు నన్నెత్తిం, జేరం గననేని జనుడుఁసిద్ధార్థుండై. ౧౧౦

ఆ॥ అరయుమయ్య! కర్జు ధ మన నయ్యె నీమేలు
గోరి యిల్లు నాకుఁ ధ గూర్చి గలవు
గాన వానకారు ధ గడచె నింతకు వార
లూరకున్నవార ధ లుచిత మెఱిగి. ౧౧౧

క॥ ఎఱిగి తఱిఁ గడపి హితు న. క్కఱఁ దీర్చు గడంగు నెవఁడుకర్జుముతెఱఁ గే
ర్పఱిచిఁడుఁ జేయనివాఁ డగు, నెఱి గన్గొన నిట్లు రాజనీతి గుణజ్ఞా. ౧౧౨

క॥ నీదెన భారం బిడి నీ, తాదయితుం డున్నవాఁడుఁతాఁ దలఁచినచో
మేదిని తలక్రిందై పడఁ, గా దిట్టతనంబు నూపఁగలఁ డభివీరా! ౧౧౩

క॥ కాని కార్యము కాదు నీ ధ కడఁగు టొకఁడై
యెడముపడఁ గాక నినుఁ గొల్చి ధ యెన్నికోలు
లున్నవారలు నారణ ధ నన్నిభులు వ్ల
వంగవీరులు పిలిపింప ధ వలదె వారి. ౧౧౪

క॥ రావించి యెల్లదెసలకుఁ, బ్రాప్తియము నెఱయఁ దోనెఁపనిచి విభునకుం
గావింపుము కర్జునుఖము, దేవి కుశలవార్తఁ దెలిపిఁదినకరతనయా! ౧౧౫

క॥ అని బోధించిన భీతియు, వినమృతయుఁ దోవఁగా రఁవిప్రభవుం డి
ట్లనె మే లయ్యె నమయముం, గని మేల్కొల్పితి ధృతిం జగత్ప్రాణసుతా!

తే॥ అన్నిఁటికిఁ జాలు దీవ మా ధ యన్న! యిపుడె
పనువుము కపిప్రవరుల ది ధ గ్భాగములకు
యూధనాయకులకు మన్ని ధ యుక్తిఁ దెలియఁ
జేసి నేనలఁ జెచ్చెరఁ ధ జేర్చుటకును. ౧౧౬

ఆ॥ నాలు గైదు నా దిసంబులలో రాక, జాల మెవ్వ రెట్లుఁజరిపిరేని
వారి కొదవు ననుముఁప్రాణాంతికము దండ, మెల్ల నెఱవు మేలఁయేను దెలుప.

క॥ నీలుని సంగదు నిద్రెన, వాలాయముఁ గన్నిడంగఁవలె నను మింకం
గా లిడి నిలువంజన దను, మీలోపల లోప ముంటఁయెసఁగఁ దనిలజా! ౧౧౭

క॥ భారము నీయదియే యని, యారవిజుం డంతిపురికినరిగినచో సా
మీరి ధృతిమీటి కృత్యం, బారూఫి హాఁమ్మిఁ దనినయట్లు లానర్పె.

క॥ అత్తటి శరద్గుణము లు, ద్వృత్తమనోజప్రయుక్తిఁదివిచి మహిజా
యత్తుఁ బొనరింప రాఘవుఁ, డుత్తలపడుచుండఁ గృతినియోజన కగజా! ౧౨౧

అ॥ తనదు చెంత నున్న ♦ తరలాక్షి నొండెడ
వెదకఁ జొచ్చె రామ ♦ విభుని చిత్త
మవశభావ మతని ♦ నందఁజాలె నటన్న
నొడ్ల మాట కింక ♦ యుక్తి గలదె.

౧౨౨

క॥ బంగరుకొండం బైపై, నంగనయుం దాను నుండునాతం డుండె
జెంగటిగిరి పై భాగము, నం గేవలుఁ డగుచు స్మరవిఁనముఁగి డగుచుక. ౧౨౩

సీ॥ వెన్నెలమైపూతవెలసె నీశారది, రజనినాధునిఁ గూడిరాణ నెరయ
సారసారవకలానన్నాహ మొప్పార, మున్ను మత్ప్రియ నన్ను మొనసిపోలె
గుత్తుక తిడిరూఱఁగొడకొని యల్లదె, యటచుచున్నది కోకియధిపుఁ బాసి
యాసాధ్వఁ బోల్పంగవై యిట్లు భానుని, రాకకై వేచి యారాటమునను
నట్టు లయ్యె నొక్కొయే మనుచుండెనో, యేవిధమున సుప్తి నెనయఁగలదొ
యెటు ప్రబుద్ధ యగునొయెద్ది భుజించునో, తలఁపరాదు తద్విధంబు మదికి.

క॥ అని తలపోసికొనుచు న, య్యనకులమణి యుండఁ జేరఁనెనసె ననుజుఁ డ
వ్వని ఫలమూలాదికములు, గొనితేరంజనినవాఁ డఁకుంతితగతియై. ౧౨౪

అ॥ వచ్చి యేకతమునవరవర్ణినిఁ దలంచి, యన్య రీతి నున్నయన్య గాంచి
పలికె లక్ష్మణుండుభాషితమ్ముల యొప్పు, చెలిసి దేవగురుఁడుతెల్లవోవ.

—♦ లక్ష్మణుండు సీతావియోగదుఃఖితుం డగు శ్రీరామ మారాహృట. ♦—

ఉ॥ కామవశంబునం బడినఁ ♦ గాదని పోచుష మీసడించినక
నేమము యోగము నెడపి ♦ నిల్చిన స్వీయసమాధి చేడ్వడం
గా మనుజుండు వ్యర్థుఁ డగుఁ ♦ గల్గ దొకప్పుడయేని శ్రేయ మి
ట్లేమి పొనర్ప నెంచి వగ ♦ నిమ్మొయి నుంట నరేంద్రనందనా. ౧౨౫

అ॥ తనమనఃప్రసాద ♦ దాక్ష్యమ్ము లటు యోగ
యుక్త మైన కాల ♦ మోజ నెరయఁ
బెరయు సాహ్య మెఱుక ♦ పృథుకర్మపంస్కృతి
హేతుభావ మెనయు ♦ నిన్ని కృతుల.

౧౨౬

ఆ॥ నాథ! త్వత్సనాథఃసనులభ యన్యన, కతిసుపూత యుర్వరాత్మజాత
యగ్నిశిఖ సమితినాకృమింపఁ దలంచి, చెడక పోవఁ డొండుఁసిద్ధ మిదియ.

క॥ అనిన రఘరాముఁ డిట్లను, ననయమ్మునఁ బోక కర్జుమనువర్తింపఁ
జను ననయము సాధకుఁ డి, మ్మున ఫలమున చింతఁ గొనమిఁమొనసి కుమారా!

— శ్రీరాముఁడు శరల్లక్షణంబులు చెప్పుచు పృథుఁడైన సుగ్రీవునకై లక్ష్మణుఁ బనుచుట —

సీ॥ వేఁగంటివేల్పు గాఁవింపఁ బంటవలంతి, సర్వసాధ్యగాఁసలిలత్పత్తి
మొగిళులు విశ్రాంతిఁమొనసిన చందంబు, గానవచ్చెడుఁ గృత్యకలన మెలఁగి
యిందీవరచ్చవిఁనీవనీగరాజి, రాజిలై వింతయాఁరాణఁ దనర
న్నాతానులిప్తముల్ శైలమ్ములన నొప్పె, ధాతురాగద్యుతులద్ద నెఱయ
తగ ననేకాశ్రయత విచి ఁ త్రిరుచి యైన
లక్ష్మీ నేఁడు శరత్కాల లాలిత యయి
రవికరాగ్రప్రబోధిత ఁ రమ్యవద్ద
వనవిహారమ్మునం బొల్పె ఁ వలను మెఱయ.

౧౩౧

తే॥ అమరె నేఁడాకులయనంబు ఁ లందు నట్లు
లుడుశిశిదివాకరులయందు ఁ నోజ మెఱయు
మదకరివృషమ్ములందు ని ఁ ర్మలనదీస
రస్సరోజములందు శ ఁ రద్విధి క్తి.

౧౩౨

తే॥ హంసలునుఁ జక్రవాకమ్ము ఁ లనఁగి పెనఁగి
యంగనలతోడ నాటలా ఁ డంగఁ జొచ్చెఁ
దొడరు తెక్కలఁ దమ్మికెం ఁ ధూళి నెఱయఁ
బులిసతలముల శోభాప్ర ఁ బోధ మెలయ.

౧౩౩

సీ॥ విలసిల్లు తెల్లుపూవెలిపట్టు నునుకట్టు, మృదుమారుతమ్మునఁబొదలుచుండ
నల్లనల్లనఁ బులిఁనాఖ్యము ల్జఘనమ్ము, లంతరాంతరితమ్ములనువునడఁగ
మిట్టిపాటున మించుఁమీనుతెల్లపేడి, మేఖలోత్థితము తామెఱుంగు లెగువ
నహంకృతైవలక్ష్యత రోచనాంచిత, కస్తూరికావత్రికలన లొప్ప
సుప్రసన్నహృదాంబుజ ఁ సుముఖలక్ష్మీ
నెఱయఁ గాంతోపభుక్త తా ఁ నెఱి దలిర్ప
నలనగామిను లై త్రియా ఁ మాంతమందు
నదులు కామిను లట్లు గ ఁ న్పడెడు వత్స!

౧౩౪

క॥ జలదాహతిఁ బడి నుడివడి, బిలములలో నడఁగి ఘ్రాతకుఁబట్టెడలి తటికొ
దల లెత్తెడుఁ బలువిధముల, చిలువలు పూత్యైతము లుల్లసిల నేఁడనఘా!

తే॥ ఆలమందలలో నుండి ధూలపోతు

లిడెడు అంకెలు హస్తము ధూలెనిసి రామ

దేభము లొనర్చు మేలి బృంధ ధూతము లిదియ

తటి యనఁ దనర్చుచున్నవి ధూతము మిగిలి.

౧౩౬

తే॥ చంద్రచంద్రత్కరస్పర్శజాతహర్ష, రిసనముస్మిలదచ్చతాఠరకయ కాగ

రాగవతి సంధ్య తా సంబంధము వదలి, పొరలుచున్నది పశ్చిమపాదలకున్నె.

ఆ॥ ఇందుబింబవదనంబునందీవరాంచిత, నేత్ర ధూతఘనవినిర్మలాత్మ

కొముదీవిభాంశంకస్ఫూర్తి రాత్రీ వా, సంగ సద్గుణాధ్యసాధ్య యట్లు. ౧౩౭

ఆ॥ సారసాంచితప్రచారము ల్లనివాని, మోల వెలయ వేమమురువు బాసి

యొదుగఁ బాతె నమ్మయూరమ్మ లిప్పుడు, తమకుఁ గాని కాలదశఁ దలంచి.

తే॥ శ్యామలసనము ల్బంధూకసప్తవర్ణ, కోవిదారము ల్పప్పించెఁగొండచతుల

నలు నదీపులనమ్మలునందగించె, హంససారసచక్రావృత్యయప్రసక్తి. ౧౪౦

క॥ గజబిజిగఁ జెలరేఁగుచు, విజృంభలు నృపులు దండు ధూతములు రిపు డ

ర్కజఁ డీట రాఁ డెటు లేదో, విజయోద్యోగమున మెలఁగు ధూత తన కింకక.

తే॥ ఎంత కనికర మెడలె నేఁ ధూతపిత

మద్యపానాభిరతి స్త్రీల ధూతమతఁ జిక్కి

మఱచెఁ గాఁ బోలుఁ దామున్ను ధూతనమునఁ

జేసిన పోజుఁ గాకున్నఁ ధూతకున్నె.

౧౪౨

ఆ॥ చక్రవాకి వోలెఁ ధూతదెంచె దండకా, రణ్యమునకుఁ బాయ ధూత చెలిమి

సుపవనమున కట్టులువిద యేమయ్యెనో, నన్ను పీడి యెంతిసవసి యిప్పుడు.

ఉ॥ రావణమిత్రుఁడైన కపిరాజు నిజాంగనఁ గొంచుఁ దోలఁ దా

నేవిధిఁ బాటులం బడెనో ధూత దలంపడు కావరంబునక

నావగ లెన్నకే సుఖము ధూతజేతెడు నింక వానికిం

గావలెనొక్క మచ్చరిము ధూతహితోత్తమలోకసౌఖ్యముల్.

౧౪౪

తే॥ అర్థులన నయి చనుదెంచి ధూత్యవేడి

యతని కుపకృతిఁ దొలుదొల్త ధూతచరించి

యాసపడువారి వంచించు ధూతము లున్నఁ

బున్నె మని పాప మని యున్నె ధూతమియందు.

౧౪౬

ఆ! ఏది యెట్లు లైన ♦ నీవె చాలవె స్వీయ, కార్యసాధనమునఁ ♦ గలదె చింత
యతని కెఱుక సేయుముయ్య కిష్కింధకుఁ, జని కృతఘ్నులకుఁ బొసంగుగతులు.

ఉ! రక్కసుచే హరింపఁబడి ♦ రాయడిపా లయి యొక్కదిక్కునన్
జిక్కి బ్రియాంగనామణి న ♦ శించెనొ నిల్చెనొ తోచ దిట్లు లీ
చక్కి మెలంగుచున్నయది ♦ సాధ్యి యటంచు వచించు వారు లే
రక్కట యింత తోడ్పడిన ♦ నప్పరిఁ గాల్చినె వైరిఁ గూల్చినె. ౧౪౨

—♦ శ్రీరాముని పావశ్యము ♦—

ఆ! చంద్రవదన ! నినుఁ బ్రీ ♦ నక్తి మై మును సుధ
గరుడుఁ డట్లు లొక్క ♦ గడియలోనె
యాహరింపలేన ♦ యరులఁ బోకార్చి త్వ
ద్గతియు నున్నచోటు ♦ గాననైన. ౧౪౩

క! ఎక్కటి దనుజాలయమునఁ, జిక్కి యనుఱు లెడలితోవి శీర్ణ వయితో! యిం
కెక్కడిగతి నినుఁ గనుఁగొను, నక్కలిమికిఁ దగిన భాగ్య ♦ మను వైనదియే.

తే! చంద్రుడా ! పోయి జానకి ♦ చరణముల స్పృ
శించి తత్కరముల నన్నుఁ ♦ జేనయఁ గనుము
భానుసంగతిఁ గన్న దా ♦ రాభాగ్యముననొ
యితఁడు ఖరకరుఁ డయ్యె నిం ♦ కేమి గలదు. ౧౪౪

క! అని దనకజావియోగం, బున వెతఁ బాటించి యవ్వీ ♦ భుండు తఱి గడవఁ
దనకడ కిసజుడు రామికిఁ, గనలుచు నిట్లనిన రోష ♦ కలితం డగుచుఁ.

ఉ! కంటికి తెప్ప వోలె నిను ♦ కర్జమువెంట మెలంగువాఁడు వేఁ
గంటికి నీడు నిద్దవు మ ♦ గంటిమి గల్గిన తోఁడు తోడ న
మృంటికి మింటి కొక్కడుగ ♦ మార్కొనఁ జాలి శరాసనంబు న
క్కంటునఁ బూని వానరునిఁ ♦ గాల్తునొ యంచుఁ గడంగు సంతటన్. ౧౪౫

తే! అతని యుద్రోక మెంచి రా ♦ మావసీంద్రుఁ
డనియె నీబొంట్ల కగునె నా ♦ యన్న యువకృ
తుండు ప్రియహితుఁ డవ్వనిఁ ♦ దొడరి యెగు
గూర్చి చేచేత నవకీర్తిఁ ♦ జేర్చిఁగొనుట. ౧౪౬

క! కావున నామోపహితం, పా వాగ్యోగమున నతనినలరించి తదీ
యావిలభావం బెడలగ, వేవే గొనితెమ్ము కడమవిధి కే నాదున్. ౧౪౭

క॥ కొటిల్యంబునఁ గొండాక, కోటిం గొనెనేని నచటిఁకోవిదులకు న
మ్మాట తెఱఁ గెఱుకసేసి వి, పాటితరిపువర్గ! రమ్మొప్పిధితి వెలయఁగఁ.

క॥ అని యుపదేశించిన న, మృనుజేంద్రసుతుండు విభునిమతము తనశిర
మ్మన మోచికొని యనుజ్ఞం, గొని చనె నాత్మణమ కదలిఁకొఱుల పురికిఁ.

తే॥ కారణాశ్రితజననుఁ డిఁక్ష్వాకుతిలకుఁ, డనుజుఁ బనిచి నిరాతంకుఁ ♦ డై తనరౌ
నిర్మలాత్ముల దెన నెఱుఁనేటుకొనునె, కాలకర్మప్రస క్తర♦క్తత్వ మబల! ౧౫౭

ఆ॥ అతఁడు కర్మనాశీయచ్యుతుఁ డాయమ, యోగమాయ నిత్యయోగమహిత
యెట్లు వారిఁ గలఁచునీయవిద్యాకృతి, నన్ని యోగకృతమునంసరణము. ౧౫౮

—♦ లక్ష్మణుఁడు మహావేగమునఁ గిష్కింధ కరిగి సుగ్రీవునకు రామాజ్ఞ నెఱిగించుట. ♦—

ఉ॥ శృంగముతోడి మందరము ♦ శ్రీధనురుద్యతపాస్తుఁ డౌచు సా
ంగము లట్లు వ్యాళములు ♦ రాయిడి కోర్వక పాఱఁ జెల్లుఁ దూ
లంగ శిలోచ్చయంబు లుర ♦ లంగఁ బురాభిఁ గలంచు నోజ మొ
ప్పంగఁ దనరౌ లక్ష్మణుఁ డ ♦ పారబలుండు మహారయంబునఁ. ౧౫౯

మ॥ తివ్రం జూచెడు రోషము న్దీక్షియుచు ♦ ద్వేషేజ్యతుల్యుండు భ్రా
తృవచస్సంగతి బుద్ధి నేమఱక సం ♦ దేశోపదేశౌచితం
గవియ న్నెక్కినునంతమాత్రాకె కపు ♦ ల్గర్వాంధు లై కైలసా
*లవహూద్యత్కరు లై యెదిర్చి రలుకల్గింబాఱు చిత్తంబులఁ. ౧౬౦

తే॥ ఎదిరి యుద్యమ మెంచి బ ♦ హింధనుఁ డగు
జ్వలను గతి ద్విగుణంబు రో ♦ మంబు గాఁగ
నెగువఁ గని నిల్వరింప లే ♦ కింత నంతఁ
జనిరి తమపాలి మిత్తియో ♦ యనుచుఁ దెరలి. ౧౬౧

వ॥ కొంతవడికి నూహసేసికొని. ౧౬౨

క॥ వా రరిగి పురద్వారముఁ, జేరంగా వచ్చె నలుకఁ ♦ జలరేఁగి మహా
వీరుఁడు లక్ష్మణుఁ డిదె యని, తా నెఱిగించిరి ప్లవంగతారాపతికిఁ. ౧౬౩

తే॥ తారతో మంతనంబునఁదవిలియున్న, పారవశ్యంబునను జొరఁబాఱఁదయ్యె
వాని కాపలు కట్టిఁ డావల నెఱింగి, యంగదుం డప్పుడతివిహ్వాలాత్ముఁ డగుచు

క॥ ఆమెయిన చేరఁగాఁ జని, రామానుజ భవ్యచరణారాజీవములం
దా మస్తకమ్ము మోవఁగ, నేమము తనరార మొక్కినిలువంబడినఁ. ౧౬౪

తే॥ పత్నీ! నీ వేగి సౌమిత్రి ♦ వచ్చె ననుచుఁ
దండీ కెఱిగింపు మానంధఁ ♦ దలఁచికొనఁగఁ
దగఁ బ్రభోధింపు మని యన్న ♦ తన్నఁ బనిచె
నిది రుచించిన రమ్మను ♦ మెలమి గనుము.

౧౬౬

క॥ అని నెనరునఁ దనుఁ గని పలి, కిన లక్ష్మణు రోపకీలికీలాస్ఫురితం
బున కలిమికిఁ దలఁకుచుఁ జని, పినతండ్రిం గాంచి తన్నుఁ బ్రోక్క నె దోడ్తోక్క.

తే॥ తల్లులకు మొక్కి తనకు వం ♦ దన మొనర్చి
కర్ణ మెఱిగించు తనయుని ♦ యార్జవమ్ము
గానఁగా నేరఁ డయ్యె న ♦ కృపివరుండు
మదమదననిద్ర లటు తన్ను ♦ మలఁచికొనఁగ.

౧౬౮

అ॥ అక్కుమారుతోడ ♦ నరుదెంచి నట్టి ప్ల, క్షుప్రభావు లనెడు ♦ సచివు లిరువు
రాననేయ నప్ప ♦ డఱచిరి కిలకిలా, ధ్వనులు మిన్నముట్టఁ ♦ బ్లవగవరులు.

క॥ దానం బ్రబుద్ధు డగుచుం, దా నంగదువలనఁ గార్య ♦ తత్వ మెఱిగి సం
ధాన మొనరింపుడు సమా, ధాన మరసి మీర లని ప్రి ♦ ధానులతోడక.

అ॥ పలికి మఱియు ననియెఁ ♦ బలుకగాని దొకండు
నొం డొనర్ప నెడఁద ♦ నూహనేయ
నెట్టు తెలిపిరో య ♦ నిష్టులు వార లి
ష్టేల కుపితు లైరొ ♦ యెఱుకపడదు.

౧౭౦

క॥ నెఱిఁ దప్పి ననువ హితు న, క్కట మఱవ నుదగ్గు లై నఁ ♦ గాని వెఱవ ని
న్నెఱవిందు లేల యలుకకు, గుఱినేసిరొ త న్నటంచుఁ ♦ గందెద మదిలోక.

క॥ చెలికానిఁ బడయు తెంతయు, సులభం బగు వెక్కసంబు ♦ చొప్పుడకుండం
గలకాల మరసికొనుటే, తలఁపఁ గవ్వములలో మొ ♦ దలి దై యుండుక. ౧౭౩

అ॥ నిచ్చ లొక్క తెరువు ♦ నెఱయవు చిత్తమ్ము
తెంతమాత్ర కైన ♦ నెడయుఁ బ్రీతి
యంతతరణ నెమక ♦ నై యుందు రరు లింత
యెఱిగి మైత్రికలిమి ♦ నెనయవలయు.

౧౭౪

క॥ అని యనిమిత్తత్రస్త్రుడ, నననైతి మహాత్ముఁ డాతఁ ♦ డాధృతి నొనరిం
చిన యుపకృతి యింతింతని, యనరా దపృతివిధేయ ♦ మె యుండుటచేక. ౧౭౫

ఆ॥ అనుచు ననుశయమున నారాటపడెడు న. య్యనఱతోడ హనుమఁ యిట్లు లనియె
నబ్ర మానె యనఁను! యంతటి యుపకారి, మహితుఁ డ్వాద్యశండు మఱవకుంట.

— హనుమ నుగ్రీవునకు పితమును తెలుపుట —

సీ॥ ఈరేడు జగముల నేలంగ సురవతి, నెనయుచో మిగులునో యనఁ దనర్చి
పెనఁకువ గని పెచ్చు పెరుగు బీరంబున, ముక్కంటి కనుచిచ్చు ముచ్చటించి
యార్తుల చునువఁ దా నైన యాదరమున, హరివత్సలతతోడ నైక్య మొంది
వంగడం బొండె యావానియే యని పల్కు, నెఱి హరిశ్చంద్రుని నేమ మెంచి

తన్ను బోలంగ నొకఁ డెందుఁ దవులఁ డున్న
నన్న యంతటి తోడు తో డై హసంగ
నింతవానిగ నినుఁ జేసెఁ బంత మలర
రాముఁ బొగడందరమె కపి రాజచంద్ర!

౧౭౭

ఆ॥ వేయు నేల రాముఁ వెరవుతో బుఁగు బీ
రమ్ము నెనయు బోల్పు నమరవరుడు
గురుఁడుఁ జాల రనఁగఁ గుంభినిలో లేడు
పురు డనఁగఁ దగిన పుడమితేడు.

౧౭౮

ఆ॥ తడసి తిట్లు స్త్రీల తవులునఁ దవులు మ, త్రతను జేసి గడుపు దప్పకుండ
వారిఁ జేరి వాసి వలనొప్పఁ దత్కార్య, కలన మెలఁగు భాగ్య గతికిఁ బాసి.

ఆ॥ వానకారు గడసి వత్తు నంటి శరత్తు, పౌఢ యయ్యె నింకఁ బ్రాప్తకాల
మరసి రాముఁ గొలువనరుగ నైతి వనంగ, నెట్లు మెత్తు రయ్యి యెవ్వ రేని.

క॥ కరుణాకరుఁ డాతఁడు గా, నరుపాతత్పరుఁడు గాక నయమున నినుఁ జే
ర్ప రహిం దన తిమ్మసిఁ బని, చె రుమాధిప రాముఁ బోలున్మిగుడు గలఁడే.

క॥ తరణిసుతా! వడఁకరె యా, సురాసురు ల్వింటి వంకఁజూచిన రామే
శ్వరుఁ డరులకు సాధ్యుడె యొ, క్కరి సాయం బెనయుఁ గోరఁగా నగువాడే.

తే॥ నీయదృష్టంబుకతన న నైఁటి బాసంగె
మైత్రి సీతామహాలక్ష్మి మహిత యున్న
తల మెఱిగి తెల్పు పనికి నే స్తమునఁ బ్రతి
చఱచి యదైస మనలుట సంభవించె.

౧౭౯

శా॥ ఆర్తుండై నిజమిత్తుఁ డానపడ నయ్యర్థంబు చేకూర్చి త
జ్ఞుఁడై బావుదు నంచు గాల మెగువంజూడంగ నొ చొప్పున

వత్తంపం గని యాతఁ డొండనిన న ♦ వ్యాఘ్రు న్సహింపంగ నొఁ
గీర్తిం గోరెడువాఁడు మేల్మి గని త ♦ స్థిరింప నొ నంతకుఁ. ౧౮౪

ఉ॥ కావున నీప్రమాదమునఁ ♦ గల్గిన యియ్యవరాధ మీఁగ న
దేవు భజింపు మాఘునుఁడు ♦ ధృష్టుఁడు గాఁ డపకారదృష్టికిం
బోవఁడు తొల్ల లక్ష్మణునిఁ ♦ బూజ్యుని సాంత్వన మొప్పు వేడుమా
తోవు మెలంగ నొ హితము ♦ తోఁ గృతకృత్యుఁడ వొడు వాదటఁ. ౧౮౫

ఆ॥ నీదు మేలె కోరి ♦ నేఁ చెల్పినాడ ము
న్నటులె నొడువ నయ్యె ♦ నయ్య! యిపుడె
చనుము చనవు గొనుము ♦ సహపుత్రబంధుండ
వగుచుఁ బూజనేము ♦ మధిప! యతని. ౧౮౬

తే॥ అనుడు నీ వంగడుండు ము ♦ న్నరిగి యతని
వలగొని ప్రవేశపెట్టుఁడు ♦ వల నెఱింగి
యే నెదుర్కొని పూజింతు ♦ నెలమిఁ గాంచి
కాక లజ్జింతుఁ దొలుదొల్తఁ ♦ గదియ ననిన. ౧౮౭

క॥ వలె యని యరిగి తోడ్కొని, బల్లిదుఁ డాతనికి రాజఃపథమున వింతల్
దెల్లముగఁ దెలియఁజేయుచు, సల్లలితము నగరి గుఱినిఁజనుదెంచు నెడఁ. ౧౮౮

—♦ హనుమదంగడులు లక్ష్మణు నెదుర్కొని సుగ్రీవుని హజారమునకుఁ జేర్చుట. ♦—

సీ॥ తులలేని రతనాలఁడులకించు మించుల, హంగారు యూధపాఽయతనములను
సర్వకామఫలానుఁసంధాననిపుణవ, ర్ధిష్టుతాంచితవనోఽదేశములను
చందనాగురుఘనఁసార సారభయోగ, విస్తారచణవణ్యఽవీధికలను
మైరేయమాధూకఽమాధురీవహ మద్య, కుల్యోపచితపానఽగోష్ఠికలను
గాంచె సామిత్రి వారితోఁగలసి మెలసి, తదుపపాదితతత్తత్పఽదవ్రశంస
లూకొనుచు భర్తృశాసనోద్యుక్తచిత్త, వర్తనత్వరమాణుఁ డైవారిజాక్షి!

క॥ సౌక్యందనముఖపరిమళ, యుక్తతురవిలాసిసీగ్ధఽహూచితరసభృ
ద్వాక్యయతొర్యత్రికగుణ, భాక్షిత్రితకలనలెఱుకఽపడె వాని కుమా. ౧౮౯

తా॥ ద్వారస్థుల్లరు లున్నతాకృతు లప ♦ త్రాసు ల్పహూదారు ల
వీరు న్బ్రాంజలు లై నమస్కృతికృతి ♦ స్వీడ్కొల్పఁ గత్కృతర
శ్రీరమ్యావణచిత్రకాననసర ♦ స్తీరాగ్ర్యహర్యాదివి
స్తారోదారకలావిశేషముల చం ♦ దంబు ల్పూశంసింపుచుఁ. ౧౯౦

తే॥ శస్త్రపాణులు హరులు సం ♦ సక్తు లగుచు
గొలువ నొప్పారు నేడు ♦ కక్ష్యలఁ గ్రమించి
హైమరాజతమంచాన ♦ నాచితంబు
రాజమందిర మెనసె న ♦ య్యాజ్ఞసుతుఁడు.

౧౯౨

ః॥ స్ఫటిక పాకారాంతర, ఘటితేంద్రోవరోపలబ్ధ ♦ కమృషలాంచ
ద్విటపికలనావిశేష, స్ఫుటసుర సదనప్రకార ♦ శోభితమగుచున్.

౧౯౩

శా॥ కైలాసోపమనర్మహర్మ్యశిఖరా ♦ కాంతాభ్ర మై వైజయం
తీలీలావినివృత్తారుణసము ♦ ద్వేగంబు నై తోరణ
శ్రీలాలిత్యకృతేంద్రచాపకలనా ♦ చిహ్నోపచిత్రంబు నై
వేలాతీతగుణాభినాఁ దనరు న ♦ వ్యేశ్చోత్తమోత్తంసమున్.

౧౯౪

తే॥ చేరఁ జను నపై విన నయ్యె ♦ శ్రీవదములు
మధురమధురస్వరోగ్గీతి ♦ మంజుములు
సురుచిరాంబరమాల్యసం ♦ శోభిరూప
యావనాథ్యము యావతం ♦ బటఁ దనర్చె.

౧౯౫

తే॥ నూపురారవములు కింకి ♦ ణీపినద్ధ, కాంచికానినదమ్ములు ♦ గదియవచ్చు
నంతలో విననయ్యె నభ్యంతరమున, నాంతిరామర్ష మెనఁగ రామానుజునకు.

క॥ లజ్జపడి భ్రాతృనిర్వే, దోజ్జృంభితచిత్రపివశ ♦ తోద్వృత్తుండై
సజ్జ మగు వింట నెఱపె ద్వి, వజ్రాలనిహంత యతఁడు ♦ జ్యోఘోషమ్మున్.

ఉ॥ ఆరవ మాలకించి భయ ♦ మంది తటాలున లేచి విన్ననై
నేరమి గల్గె నంగదుఁడు ♦ నేర్పి వచించిన యద్దె పోయి య
వ్వీరునిఁ దోషితెచ్చి తగ ♦ వేడక పోయితి భ్రాతృవత్సలుం
డీరస మెత్తి యేమనునొ ♦ యింతకు నంచుఁ దలంచి గ్రక్కునన్.

౧౯౬

క॥ అనుచరులం బూజార్థము, అను గొని చనుఁ డని యనిచి క ♦ లానిధి రవిజుం
డనితరసదృశం దార, న్ని పొ మ్మాఘనుని సాంత్య ♦ సం బాసరింపన్.

౧౯౭

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు ♦ న న్నాతి తరలె న
య్యధికృతులును మున్నె ♦ యరిగి తదుప
వేశనోపయుక్త ♦ విధి గూర్ప యువరాజు
హనుమఁ గూడి యచట ♦ నాతఁ డుండె.

౨౦౦

—◆ సుగ్రీవుని పసుపున తార క్రుద్ధుడైన లక్ష్మణుని భక్తిచే బ్రసాదోన్ముఖుండేయఁగడఁగుట ◆—

క॥ మధ్యద్వార మెనసి యణు, మధ్య నివుణ తార ప్రియని ◆ మంత్రిత యై సా
మాధ్యానకలిత యగుచు, న్నిధ్యానాతిభ్యయోగ ◆ నిశ్చిత యయ్యెన్. ౨౦౧

ఆ॥ తొట్ట్రపాటు నడకతో మదావిలదృష్టి, తోఁ బ్రలంబకాంచితో స్థితాస్య
లక్ష్మితోఁ దనర్చి లక్ష్మలక్ష్మిత యైన, యానతాంగి నాతఁడట్టె చూచి.

క॥ ఆనతముఖుడై యుండఁగ, నానెఱి దా నెఱిగి తార ◆ యనె మీ కగునే
యానమ్మిడైన మిత్తుని, పై నలుగఁగ నేర మెంచు ◆ వల నేర్పడెనే. ౨౦౩

ఆ॥ తనదు చెలిమికానిపలని మే లరయంగ, వచ్చి యిర్ష్య నొందఁవలసె నెట్లు
సఖ్యమనఁగ నెట్లు సమనుఖదుఃఖ మా, తెఱపు సూపుఁ గాదెదివ్యమూర్తి!

ఆ॥ అనిన వాల్లు నెలలఁయూన తోడుగ మమ్ముఁ, దోఁచి వచ్చి నట్టిదొరకు లేదె
యివుడు నీవనంగఁనిమ్మెయి నగు నీతి, పక్షపాత మెనసిపలుకనగు నె. ౨౦౫

తే॥ ఏకనక్తుండ యై ధర్మశ్శాసక బాసి, వాసి చెడి మధ్యసేవ జీవన మటంచు
నొలయునాతండు మహితార్థయుక్తి కగు నె, సఖ్య మని యున్న వానికిఁజగతిలోన.

క॥ కార్యరహస్యజ్ఞు నీ, వార్యవ పో యాడి తిట్టియనువున నది ని
ధార్య మొనరింపు మీతని, చర్యకు మాచేయఁ దగు ప్రచారం బెదియో.

వ॥ అని యివ్వధంబున.

౨౦౮

తే॥ అడరి సామితి నొడివెడి ◆ నుడికి నడికి

తనరు ధర్మార్థసంహి ◆ తత్వమున కలరి

యుడుపతినిభాస్య తార యే ◆ ర్పడ వచించె

జనపుమెయిఁ గార్యయోగప్ర ◆ సాధనముగ.

౨౦౯

సీ॥ అలుక యెమ్మెయిఁగాననయ్యె నీ కాభంగిఁ, గామోపహతుఁ డయ్యెఁగపివయండు
నకలసౌఖ్యంబులుసంపత్తియును గల్గె, మీకృతంబున నేడుఁమిహిరజునకుఁ
బడరాని పాల్లెల్లఁబడఁ జిరకాల ము, ట్లగుట సౌఖ్యాప్తి కిట్లలఁతిపడియె
మముఁ బాయనేరమిఁమనికి గైకొని యుంట, గడచె నొక్కించుకఁనుడికి గడుపు

తపను లేనియుఁ గృత్యము ◆ ల్లలఁవఁ బోరు

స్త్రీల వలనునఁ జిక్కిన ◆ చిత్తములను

గోఁతి యావెంటఁ జన నొట ◆ కుచ్చితంబె

భక్తు మన్నించి కర్ష మే ◆ ర్పణువఁ గనుము.

౨౧౦

తే॥ ఈపు గుణవృద్ధుడవు కిన్న ♦ నెనసెదే కు
మారనిభ ! మారహతసత్త్వ ♦ మనుషవలదె
యర్థధర్మము ల్లటి నేల ♦ యనియుఁ గాన
వచ్చునే ప్రిణీకి రజఃప్ర ♦ వర్తనమున.

౨౧౧

చ॥ ఎఱుగుదుఁ గార్యభార మటు ♦ లీహరివీరుఁడు మత్స్యసక్తిచేఁ
దటి యొకయింత పోనడఁచి ♦ తాలిమి మేకొని యుంటయేని నే
నెఱుగుదు మీసహించుటయు ♦ నితఃచరితుఁడు రామదేవు న
క్కఱ కని జీవిత మ్మొసఁగఁ ♦ గా నితఁ డెంచుటయు శ్రితా

౨౧౨

క॥ ఆయువు సౌఖ్యము సిరియుఁ, మీయొసఁగిన యవియ దీనమీరు గొనినదో
యా యొక కీర్తియ కాన వి, ధేయు నలంపంగ దానితెఱ వెడపడదే. ౨౧౩

తే॥ శాంతుడవు గమ్ము కపిరాజ ♦ శాసనమునఁ
గొట్లకొలఁదిగ వత్తురు ♦ కోఁతు లింత
నంత రక్కసిమూఁకల ♦ యడ రడంప
సంశయింపంగవలవ దిత్త్వాకుపశ్య !

౨౧౪

తే॥ కోటిశతకోటికోటిరోక్షోబలములు, గలుగువాఁ డసదృశుఁడు లంకావిభండు
వాని నెదిరింప నొడ్లకుఁవశము గా ద, టంచుఁ దెలిసెను వాలి నేనడుగుటయును.

క॥ ఆతం డెఱుగు నతని నతఁ, డాతని నెఱుగు మను నీత ♦ హరియించె నన
న్నాతలఁపునఁ గల సందియఁ, మాతఁడు వివరింపఁ దెలిసి ♦ యంటి గుణాధ్యా!

క॥ నానాప్రదేశములఁ గల, నేనల రావింపఁ బనిచె ♦ సిద్ధార్థుండై
రానున్నవాఁడు హరివతి, గాని మఱవఁబోఁడు కార్య ♦ గతిమహితాత్మా! ౨౧౫

క॥ ఈతఁడు వారలు నైనఁ, సీతాసతి వార్తఁ దెలిసి ♦ చేర్పఁగ లంకం
బా తగలింపఁగఁ జాలుదు, రాతతబలుఁ డనుర దర్ప ♦ మడఁతు రధీశా! ౨౧౬

క॥ అద్దేవి రామచంద్రుని, యొద్దను రోహిణియ పోలె ♦ నొలయంగల దీ
ప్రొద్దు చన దనుజు కండలు, గొద్దలు కాకులు భుజించు ♦ గతి చొప్పడఁగఁ.

అ॥ మాటగుటికి నుంత ♦ మనలితి ననుచుఁ దో
నెనయరారు కపు లి ♦ దేమి యనుచుఁ
దలఁచుచున్నవాఁడు ♦ తా మున్నే నేడు లో
నొదిగినాడు నీదు ♦ యోజ కతఁడు.

౨౨౦

క॥ రావయ్యా రఘునందన !, నేవకజన మెనయు మేలి ♦ సిరి గనుమయ్యా !

నీవంటిదొరకు స్వీయన, ఖివర్గము నరయ నెరవు ♦ కృత్య మటయ్యా! ౨౨౧

అ॥ అని హాసించుచు దార ♦ యాహ్వాన మొనరింప, లోని కరిగె నద్విలోకనుం డ
తం డభీషునాన ♦ తవిలి నసంభ్రముఁ, జేయఁ గడవరామిఁదోయజాక్షి !

— ♦ కోపముతో లక్ష్మణుఁడు సుగ్రీవునిఁ జేరి రామకాసన మెఱిగించుట —

సీ॥ పనిమెచ్చు గల కోళ్ల ♦ పసిఁడిమంచముమీఁది, మెత్తని సెజ్జపై ♦ మేను నేర్చి
మణిభూషణద్యుతు ♦ ల్బలసి యెక్కటి మించు, దివ్యాకృతిస్ఫూర్తి ♦ దేజరిల్లి
యందఱుఁ దారలేఁయనఁ గొమ ల్బలసి కొ, ల్వఁగఁ జందునునీలఁబడయఁజాలి
రుమ రాజ్యరమ నా ని ♦ రూఢానురాగగా, బాహాపరీరంభ ♦ పదవి నునిచి
యమ్మహేంద్రుఁ బోల ♦ నరిదుర్జయుఁడు విభ
వోజ్జ్వలండు నగుచు ♦ నుష్ణకరణు
వలని వుట్టు దలఁప ♦ వలసిన య ట్లున్న
యాహాసించుఁ జూచె ♦ నర్కకులుఁడు. ౨౨౩

అ॥ కనలు పెచ్చు వెరుగఁగనులఁ గెంపు దల్లిర్పఁ, గాలనర్ప మెదిరిగాసి పఱుప
నొడుపు గోరి పొంచునోజ రోజుచు నుండె, నలసుమిత్ర నోముఁఫల మవర్ణ !

క॥ భ్రాతృహితరతు నతనిఁ గని, యాతల్పము డిగ్గ నుటికె ♦ నగచరపతి ని
ర్యాత లయి రట్లు యువతులుఁ, జేతోబాతాశుగములఁచెలువునఁ జెలువా !

క॥ చేతులు విసికికొనుచు నుప, యాతతఁ గనువానిఁ గాంచి ♦ యాతతరోహి
పేతుఁడు లక్ష్మణుఁ డాక్షణ, మాతంకం బెడలి పలికె ♦ ననదృశవిభవా ! ౨౨౪

సీ॥ పోతిన వట్టితి గాదె ♦ ప్లవగమండలనాథ !, తలఁచెదే రామునే ♦ స్తంబు మదిని
నడలేనే యెడ నుండియింద్రసంభవశల్య, మమరునే సౌఖ్య మఁత్యాయతముగ
రారాపు లేదుగా ♦ రాజ్యఁత్రములయు, దొదవదుగా భేద ♦ మువిదలందుఁ
జెల్లునే పానగో ♦ ప్తీప్రసంగము నిచ్చు, లాహరినిద్రీలం ♦ దాన యున్న
పలికి బాంకఁ డాకర్షణ జేపట్టి విడఁడు, ననరు నెఱిగలఁ డితఁ డనఁనెగడి యింద్రి
యముల గెలిచి విశుద్ధసత్త్వాభిజనత, నొప్పువాఁ డగు రా జసఁనుర్విలోస.

మ॥ ఘనకాలం బని యడు పెట్టుకొని పృ ♦ క్కం గామిను ల్లాల్వ నె
మ్మన ముప్పొంగఁ జెలంగు నీనుడి దెన ♦ న్మండుకఁపుంగొంతు పా
మని లో నెన్నఁగఁబోడు త్వత్సఖుఁడు గా ♦ చా నన్న నీయన్న చే
సిన త ప్పింతకు మిన్న యైనది యెకో ♦ చేచేతఁ జంపింపగఁ. ౨౨౫

తే॥ అడరి యశ్వానృతమున గ ♦ వానృతమున
నూటి వేయింటి వరుసన ♦ గీటడంచు

దన్నుఁ దనవారి నెల్లరఁ ♦ దడవి చంపుఁ

బురుషుఁ డొకపూరుమాన్వతం ♦ బునకు మొనసి.

౨౨౯

అ॥ బ్రహ్మ దెలిపె మున్ను బ్రాహ్మణుఁ జంపెన, యేని గల్లు ద్రావణేని జౌర్య
మొనరఁజేసినేనియును గల్లు నిష్క్రమి, గతి కృతఘ్నుడెనకెకలుగ దనుచు.

ఆ॥ తిట్టనేల నిన్ను దీవింపనేల యి, పేమి గడచె నింతయెడరు పడఁగ
వాలిఁగెడపి నట్టివరశర మున్నది, వానితోడి పొత్తువలయునేని. ౨౩౦

చ॥ సమయ మెఱింగి రాకునికి ♦ చాలెను జాలెదయేని నింక నీ
సమయుట నెంచి యెనఁ జని ♦ సంయమివందితు రాము వేడి యా
యమ నెమకంగఁ దోడ్పడఁగ ♦ నయ్యెడు కర్ణమున నైలంగు మి
ట్లమరిన కోర్కెకై మనలు ♦ దా కనెదా పరలోక సౌఖ్యమున్. ౨౩౧

క॥ అని మోమోట మెడలి ప, ల్కిన సిగ్గున ముట్టమునిగి క్షేవిభుం జే
మనియుం బలుకంజాలక, వినమ్రుడై యొండు కడను వీక్షించు నెడన్. ౨౩౨

ఆ॥ కోర్కు లెల్ల దీర్చు ♦ కొని వచ్చి యసువుల
నొసఁగ నైన నెంచి ♦ యున్నవాడు
గాని యనదు తలఁపు ♦ గాదగచుఁ గ్రమ్మఱు
దార తెలుపఁ దాల్చి ♦ దవులకున్న. ౨౩౩

తే॥ మొనసి యిట్లనె గరువలి ♦ ముద్దులాడు
నమ్మియుండిన బంటుపై ♦ నా కినియుట
తగునె సామిత్రి ! యిట్లంటి ♦ తవులు వీడు
వల నరయ కింత తెగుఁబడ ♦ వాసిసెడదె. ౨౩౪

—♦ హనుమంతుఁడు లక్ష్మణునితో నుగ్రీవుశక్తి నెఱుకసేయుట. ♦—

క॥ నీకన్నఁ బదిమడుగు లా, శ్రీకరు రఘురాము నెడఁదఁ ♦ జేర్చి ప్రపత్తిం
బ్రాణేడెడువాడ యీతని, బ్రాకృతునిగఁ జూడ వలనుపడునె కుమారా!

తే॥ పొద్దు తేజనఁ బుట్టువాఁపొరసినాడు, సకలశాస్త్రంబు లొక్కటఁజదివినాడు
కలయు తీర్థంబు లెల్ల సేవించినాడు, మాఱులేని భీరము సిరిమలసినాడు.

క॥ అన్నకుఁ దనయెడఁ గలిగిన, యన్నెఱి నటు లోఁబడంగఁనయ్యె వరమునం
దన్న మిగిలె గా కీతనిగ న్నెత్తి కనంగ నొండుకలఁడె రఘువరా! ౨౩౫

క॥ పెక్కిడుములఁ బడి నేటికి, దక్కిన యిమ్మనికి నుఖముతవులున నగు నా
చొక్కున నించుక తడసెను, దక్కొరు లీతని వశిత్వదశ కగువారే. ౨౩౬

తే॥ కోటికోటులువాహినుఁల్లూర్ప బనిచె, నేట రేపట వత్తురునియతి వెలయ
నితని యానతిఁ గడచితాబ్జితుకఁ డొండు, వానరుల మంచుఁ బుట్టినవారిలోన.

క॥ రాదొడరి రిపుడె కపు లి, మ్మేదిని వడకంగఁ దాల్చి ♦ మేకొని కను మా
మీఁడట నేమనియెదొయీ, జోడు రఘూద్వహున కనిన ♦ సూక్తి మఱచునే.

తే॥ అనుచు విస్పష్టముగఁ బల్కు ♦ ననిలతనయు
మినుకు లాలించి వీడె సా ♦ మిల్లి యలుక
సుప్రసన్నుం డతనిఁ జూచు ♦ చూడ్కి నలుకుఁ
బాసెఁ దడిపుట్టముం బోలె ♦ భానుజుండు. ౨౮౨

క॥ గళమునఁ గల పూదండలు, పెళపెళ మని మ్రోయఁ ద్రెంచిపృథుబలుఁ డంత
విలసన్మఖుఁ డై రామునిఁ, దలఁపున నిడి మొక్కి పలికెదగ లక్ష్మణుతో.

క॥ తెలివి వెలయించు దేవుని, చెలిమి ఘటిల్లియును రిత్త ♦ సిరికై యిమ్మైఁ
గలవరము నొందు నాబోం, ట్లలఁతిపడరె యెందునేని ♦ నవశత కతనక.

— ♦ లక్ష్మణాప్రబోధితుండై సుగ్రీవుఁడు రామకార్యము సాధింపఁబూనుట ♦ —

సీ॥ అన్న! సామితి! నీ ♦ యలఘూపదేశ మ్మి, పాపె నావరణమ్ము ♦ బట్టెడల్పి
మేకొంటిఁ దెలివిమై ♦ మే నింక రాముని, యదియ కా మెలఁగెదఁనవారహంబుఁ
దా విల్లు దాల్చినధర వడంకఁగ నెంత, లేడు చెల్లెంతవాఁడింద్రీజుండు
భవనాధినాయకుండు చేకూరంగఁ, గీరితి సిరి నన్నుఁగోరు టగుదె

యమృహత్ముని సేవ సే ♦ యంగ నయ్యె
గలుగు బలములతోడ ని ♦ క్కలిమితోడ
గాక యాతండు కనువిచ్చి ♦ కాంచి నంత
ననురమండలి యవశీర్ణ ♦ యై పాలియదె. ౨౮౩

క॥ అనుయాత్మం బొనరించెద, దనుజుల మర్దింప నరుగు ♦ దైవలలామం
బున కే నిదె యనుజీవులు, మునుకొనిచనుచేర నాదు ♦ ముచ్చట దీఱక.

ఉ॥ నేర మొకింత గల్గినను ♦ నేర్చిన నేరకయున్న నెట్టనక
శ్రీరఘునాథరత్న మటు ♦ చిన్నవిభుండవు సీవునుండ నా
గోరము లెల్లఁ బాపుచు వి ♦ కుంతతఁ గూర్పఁ దలంపరే నను
స్కారమె చాలు దాను దెనఁ ♦ గల్గిన త పెడలించు నయ్యెడక. ౨౮౪

క॥ అని పలికిన నరుసము స్థిత, మును మునుకొని నెనరుతోడ ♦ ముప్పిరిగొని చూ
డ్కిని బెరసి మెఱయ నిట్లను, ఘనుఁ డాసామిత్రి మేన ♦ కాగర్భమణీ!

—♦కోప ముడిగి లక్ష్మణుడు రామకార్యప్రవర్తకుఁ డైన సుగ్రీవు మెచ్చుట ♦—

సీ॥ నాసోదరుండు న ♦ నాధుఁ డయ్యెను నేఁడు, వానరనాథ! నీ ♦ వలనికూర్చి
సద్గుణౌఘమ్ములు ♦ సంశ్రయించెను మున్నె, వినయమ్ము తోడుగా ♦ వెదకి నిన్నుఁ
గాకున్న వలచునే ♦ కల్యాణి కపిరాజ్య, లక్ష్మి తానై సోప ♦ లాలనముగఁ
ద్వత్సహాయంబునఁ ♦ దడవి రాక్షసకుల, మడఁగింతు మిఁక సంది ♦ యమ్ములేదు
ధర్మము గృతంబు నెఱిగి యధర్మమునఁ దలఁక
కుండు నీ విట్లు నొడువంగ ♦ నొప్పుఁ గాదె
చెలిమి కిరువుర నేర్చి కూ ♦ ర్చిన విరించి
బ్రాద్దు గలయంతవట్టునుఁ ♦ బొగడవలదె.

౨౮౯

క॥ ఓపి యిటు లనఁగ నెవ్వం, డోవును రామునకు నీకు ♦ నొప్పున కా కి
ఘేవట్ల క్షమకు శాంతికి, గాఢపుర మిచ్చో టనంగఁ ♦ గాదనఁ దరమే.

౨౯౦

తే॥ మఱచి నొడివితె నానుడి ♦ మఱువు మన్న !
యన్న దశ లెంచి వ్యగ్రుడ ♦ నైతి నన్న !
యమృహత్ముని సేంప ♦ నరుగుపొంతు
నేర్పుమెయి యత్న మిపుడె పొనర్పు మన్న !

౨౯౧

క॥ అని యనుశయమున రాముని, యనుజన్ముండు నొడువ రవిజుఁడనుమోదముతో
ననుసంగత మా ధృతి మతి, ననుమానము వీడి పలికె ♦ ననుమనితోడఁ.

—♦ సుగ్రీవుఁడు సీతాస్వేదమునకై హయమంతునివలన వానరుల రప్పించుట. ♦—

తే॥ గాలి మనసును మీఱిన ♦ గతిఁ గ్రమించు
వారిఁ బనువుము తొల్లింటి ♦ వారి పోక
తెఱుఁగు లారసి తత్తత్ప్రీ ♦ దేశగతులఁ
గవులఁ ద్వర పెట్టి తఱుమ సం ♦ గరము నెఱయ.

౨౯౩

అ॥ ఇచ్చ వచ్చి నట్టులిడుము వారికిఁ బారి, తోషికములఁ దుప్తితోఁ దనర్చి
నేడ వార్తఁ దెచ్చునెఱియ కల్గిన రాజ, గౌరవంబు లెల్లఁగొంతు రనుము.

అ॥ క్రొంకు మెట్టు పొడుపుగుబ్బలి తటిగట్టు, గుండలతేఁడు పసిడిఁకొండ వెండి
తిప్ప మున్నగుగుఱిఁకొందు చోటుల, నెఱయు కపిబలములఁ నెమకవలయు.

క॥ పదిదినములలో నెవ రి, య్యదనునఁ దోతెంచువారిఁ నందఁగలియరో
విదితు లయి వారు శుగ్రీ కను, పదమే జముపోలి కనుపఁబడువా రనుమీ.

క॥ అని పతి శాసించిన విని, హనుమండు సంతసము దొనుకఁననిచె ననుచు భక్తిని దనరి తగిన చారుల, ననుపమవేగమున వారఁలరిగిరి గిరిజా. ౨౫౭

— ♦ ఎల్లవానరులు రామకార్యార్థమై కీష్కింధ కేతెంచుట. ♦ —

తే॥ ఎదురుపడువారిఁ బొం డంచు ♦ నింతలంత
లన్నవారినిఁ దఱుముచు ♦ నున్నచోట్ల
నున్నవారల నఱుముచు ♦ నూహనేయు
సంతలోఁ గనఁగాంచి రా ♦ శాంతములను. ౨౫౯

ఆ॥ అంజనాస్తరాజఁతాదుల హిమగిరి, వింజముమునను నుండుఁవీరవరులు
మూఁడు పదియు కోట్లముక్కోటి శతకోటి, వేయుకోటి కోట్లువెడలి రపును.

క॥ క్షీరోదధివేలాగతు, లారూఢత వెడలి వచ్చిఁరందఱు కపులు
వారిని లెక్కించెడు పని, వారిజభవుఁ డెఱుఁగు నేమొవారిజనయనా! ౨౬౦

ఉ॥ మున్ను హిమాద్రి నైశ్వర మ ♦ మోఘము జన్నము వేల్పులుబ్బఁగా
నన్న పురాను లాకసము ♦ నంటెను దద్రససంభవంబులై
యున్నవి రస్యమూలఁఫల ♦ యుక్తము తా తగువు లృహకాషఘట్
దిన్నను మానతృప్తి నెఱి ♦ దీప్తి నొసంగఁగ నౌ గుణాచితః. ౨౬౨

క॥ త్వరపెట్టఁ జనిన చరు ల, గ్గిరిఫలమూలములఁ గొంచుఁగిరికొని రా నై
రరిభంజను తెల్లదెన, ల్పరికించి యమోఘకార్యఁపరు లై తోడ్పాఁ. ౨౬౩

ఆ॥ ఎల్లచోట్లనుండియేతెంచి రిదె నీదు, శాసనంబు మిత్తిఁశాసనంబు
కాదె యొండు గడవఁగాఁ గలఁడే యంచు, మ్రొక్కి కాన్క లిడిరిమోదమలర.

ఉ॥ వారి బహుకరించి కపి ♦ వల్లభుఁ డంపి నిరస్తతంద్రుడై
పారముఁ గంటి సంస్మతికిఁ ♦ బాత్రుడ నైతిని రామదేవుని
జేరి నమస్కరింప ధృతి ♦ నేకొని తత్కలన స్థలంగ నే
వారును రారు నాకు సరి ♦ వా రని యిమ్మహనీయసంపదః. ౨౬౫

క॥ అని యుబ్బుచు లక్ష్మణుఁ గను, గొని తెలిపి న నన్న! యింకఁగోసలనాధుం
గనఁ బోవుద మన మే లని, యనుచరులం బిలిచి యానఁమానతిసేయఁ.

ఆ॥ మించు లొకటఁ గదిసి ♦ మిఱుమిట్లు గొను నట్లు
రత్నకాంతు లెడలు ♦ గ్రమ్మి మెఱయఁ
బుష్కలం బొకండు ♦ పూన్కిమైఁ గొని తెచ్చి
యుబ్బు మీఱ మోల ♦ నుసుచుటయును. ౨౬౭

—♦ లక్ష్మణుని బుష్పకముపై నెక్కించుకొని సుగ్రీవుడు సపరివారుఁ డై రాముని జేరటం. ♦—

ఆ॥ అంతిపురి జనమ్ము ♦ నామంత్రణము సేసి

యేగుచెంచి కాంచి ♦ యెలమి మించి

యన్న! రఘుకుమార! ♦ యధిపోహణముఁ గూర్పు

మన్న నాతఁ డలరి ♦ యటు లొనర్చు.

— ౨౬౮ —

సీ॥ నిండు వెన్నెల గాయుఁ నెఱికిఁ జాలిన మేలి, క్షేతాతపసింబుఁ చెలువు మిగుల

పింజామరలపేరిఁ వెరవున నిరువంక, లెనసి యశశ్చూరఁ మేగుదేర

శత్రువాణులు హరిఁ శతములు తనుఁజుట్టి, యలఘుప్రతాప మిఁయ్యది యనంగ

శంఖభేదముఖఁ స్వనములు చెలరేగి, యాశాకరుల గుండెలవియఁజేయఁ

బాయఁజాలమిఁ దోడ్తోనఁ పరగినట్టి, రాజ్యలక్ష్మి విలాసస్ఫురణలు సూప

మొనసి లక్ష్మణుతో యానఁమునఁ దనర్చి, రాముఁ గనవచ్చె రవిజుఁ డఁరాశకేళి!

క॥ ఇనజుఁడొ యిరుఁడో యీతం, డను వివరము చెలియసేసిఁ యాస్ఫురితంబుల్

కనువారి కనులు గప్పఁగ, ననితరనామాన్యలీలఁ నతఁ డేతెంచె.

— ౨౭౦ —

ఆ॥ ఆనఁ గదిసి తఱుమఁ నైన యాత్మరతో నె. వానరౌఘ మపుడెఱవచ్చి చేరెఁ

దో నె గంగ మొనయఁ దోతెంచు నల భగీ, రఘుని బోల్పు ననిచెఱవినుతుండు.

తే॥ తేరు డిగి వచ్చి రామునిఁ జేరఁ గదిసి, సాదముల పట్టున సుమిత్రఁ పట్టితోడ

నాల్గి మొక్క నతఁడువారిఁ లీలఁదివిచి, యెత్తి కూర్చుండ నియమించెఁనితనంత.

క॥ స్ఫుటపంకజ మగు మానస, తటాక మన మొనయఁ బాఱుఁ తత్సైన్యంబున్

బలుసారబలు నతనిఁ గని, విటపిచరాధిపునితోడఁ విభుఁ డిట్లనియెన్

— ౨౭౩ —

—♦ శ్రీ రాముడు సుగ్రీవునకు సుహృద్భక్తి మెఱిగించుట. ♦—

తే॥ ధర్మ మరము కామంబుఁ ♦ దఱి భుజించు

నతఁడె ధన్యాత్ముఁ డవి వీడి ♦ యర్థిఁ గామ

మొక్కడె కొనువాఁడు చెట్టుపై ♦ నుండి నిద్ర

సేసి పడువాఁ డనం దగుఁ ♦ జెలిమికాడ!

— ౨౭౪ —

ఆ॥ మిత్రసంగ్రహం బఁమిత్రదూషణమును, జేయనేర్పు నతనిఁ సీరి భజించు

వాఁడు ధర్మయుక్తిఁ పఱలి సువర్గంబుఁ, గాంచ నర్హఁ డగునుఁ గంజహితజ. — ౨౭౫ —

—♦ సుగ్రీవుడు శ్రీ రామచంద్రునకు తన కృతజ్ఞత నెఱిగించుట. ♦—

క॥ తఱి సరుచెంచితి నాయ, క్కఱఁ దీర్పఁగ నిన్నుఁ బోలఁగలఁ డెవ్వఁ డన

న్నెఱి గాంచి హరించుదుఁ ధృతి, పఱలఁగ నిట్లనె సురేంద్రఁ పందితచరణా!

తే॥ పరఁగె సితీ కీర్తియును గపిప్రాజ్యరాజ్య, రమయుఁ గడఁగి భవత్ప్రసాదమునఁజేసి
యే నవియ కొని నేవించుటెన్నయజ్య, హవ్య మిందున కొనఁగెడునట్లకాదె.

క॥ ఉదరింభరి కాండే మే, లొదవించిన ఘనుని కర్జ • మూహింపక సం
పద వలనె చూచికొన న, క్కదర్య మే ననిన గ్రద్ధకాకియుఁ దినునే. ౨౨౮

సీ॥ వచ్చుచున్నా రదె • వానరవీరులు, నేల యీనిన భంగి • నింగిముట్టి
గంతులు నెచుచు • ఘనకాయబలసత్త్వ, లటిమెద రెంతకు • నైనఁ జాలి
కోటికోటులు శత • కోటికోటులు ననం, ఖ్యాతులు ననఁగ వి • ఖ్యాతు లైన
వారు గంధర్వదే • వప్రిహతులు దశ, శతసహస్రాయుతా • సంఖ్యహస్తి

శక్తియుక్తు లరుణ • సౌ వర్ణవర్ణగా

రాసితాంగు లుదయ • మస్త మను న

గములు కులధరములు • హిమహేమగిరులు ము

న్లుగు నెలపులందు • నిలుతు రధిప !

౨౩౯

తే॥ ఉన్నవారును నింక రా • నున్నవారు, నెన్నఁబోరు పరుల రుద్రుఁ • డన్నఁ బోరు
మున్నె విడలేరు సరిబంటుమన్నె లేరు, కొన్ని పినవారు నినుఁ గొల్వఁబన్నినారు.

వ॥ అని యిట్లు భానుసూనుండు రవికులకల్పప్రసూనంబుతో విన్నవించు నత్తటి
నల్లనం బొడకట్టిన కెంధూళి పెను పొంది యెల్ల దిగంతము లావరింపుచు నెగసి
యాకాశంబు నిరవకాశం బొనరింప సత్తైలవనసల యగు సచల సంచలింప
నుష్టాంశుప్రభల నిగుడనీయ కునికి నెల్లెడ రజస్తమకప్రభావంబై భావాతీతం బై
యావర్చించెడు తెఱంగు దోష సాగరంబుల బొడమి యాశుగ ప్రేరణంబున
నద్రీకందరంబులం బ్రవేశించి యచ్చోటులం బెరిగిన యదభంగిం బగు శబ్దం
బభ్రోతలంబు శబ్దైకగుణబిభ్రాణం బనిపింప నిలిపులు గుంపులుగొని విమానంబు

లెక్కి- కనవచ్చు సంపద పొంపివోవుటకుఁ దార్కాణగా నాసీరసీమం దోచి
యేచిన మహాతేజంబు స్వరాజకీర్తిం బెరసి నెమ్మేలయనూనచ్చాయలకుం దోడు
నీడ లగు భూషణద్యుతులతో నైక్యం బంది బ్రహ్మాండకర్పరం బండఁగొని
వంతమండలంబుల సృజియింప నిం పలరారు కొతుకంబులకు సహజాతంబు లగు
సముత్సాహంబులతో నేడైఱ తెఱ వెడలి వచ్చిన యద్భుతినాటకవాత్రీ లవిధం
బున నవిధంబునకుఁజనుదెంచు దండనాథుల వెనుద్రొక్కి పఱతెంచి నలు దెసలు
గొమ్ము సయ్యపారవానరసేనావార పారావారంబు చక్కి. కవ్వారు చక్కఁ
గనుంగొనుచుండ నాదేయులుఁ బార్వతీయులు సాముదు్రీలు వనచారులు ననం
బరఁగు నవ్వనచరులు దరుణారు ణారుణాంగులును శశివిశదులునుఁ బద్మకేసర

సవస్థలును గాలంజనాకారులును ధూమాక్రృతులును, గర్భరచ్చాయాంచిత
లును సింహసంహసనసముద్వృత్తులును నై యొప్పురుచుండి రందుం బదివేల
కోట్ల బలగంబులతో శతవలియు దశసాహస్రకోటిసంఖ్యా వదనన్యసామాన్య
జన్యసైన్యంబులతో, దారాజనకుఁ డగు సుషేనుండును సహస్రకోటి మహావీరు
లతో హరీశ్వరశ్వాశురుండును నశేకకోటిసహస్రానీకంబులతో, గేసరియును
నేకకోటిసహస్రబలవర్ధంబులతో ననదృక్షుం డగు గవాక్షుండును రెండుకోట్ల
యెలుంగు పేనుంగులతో ధూమ్మిండును గొండలంబోని మూడు కోటులు
దండిమగలంగొని పనసుండును బదికోటులు పృథులదళంబులతో వీలావానరభేలుం
డగు నీలుండును నేనుకోట్ల ఘనయోధులతో గవయుండును కోటిసహస్రవలీ
ముఖసేనాముఖసమ్ముఖుండై దరీముఖుండును గోటికోటిసహస్రవీరపరివృతు లై
మైందద్వివిదులును మూడుకోట్ల శాఖామృగమత్తగజంబులతో గజాండును
గోటీదశకాచ్చభల్లమల్లసంఘంబులతో మహాబలవంతుం డగు జాంబవంతుండును
నూరుకోట్ల శూరవరేణ్యులతో రుమణ్యంతుండును శతసహస్రకోటి కపికోటి
పరివృతుం డై బలనూదననిభుం డగు గంధమాదనుండును శంకుశతంబుఁ బద్మ
సహస్రంబు నప్రమేయ బలంబునగుబల పరివర్ధంబుతో, గుమారిరా జగు
సంగమండును నేనుహావీర కోటులతో, దారుండును బదునొకండుకోట్లు గొమ్మ
మెకమ్ములతో ననూచుం డగు నింద్రజానుండును శతసహస్రాయుధ సంఖ్యాక
సైన్య సంరంభజృంభితం డై రంభుండును, గోటీద వ్యయామేయబలబలనిచయ
సముపేతుం డై దుర్నిరీక్షముఖుం డగు దుర్ముఖుండును కామవైరిఛిఛిఛిభరాకారు
లుద్దామవిక్రమనారు లక్ష్మిఘోరులు నగు వానరవీరులు కోటిసహస్రంబులు బలసి
కొలువఁ బ్రజ్ఞావంతుం డగు హనూమంతుండును శతసహస్రకోటిశతసంఖ్యాక
సేనాకలితుం డై యచలసన్నిభుం డగు నలుండును బదికోటులుప్పిటకపిభటులు
చుట్టిరా గాజమాతులుం డతులుండు విలసన్నృఖకమలుండు నగు దధిముఖుండును
శరభుండును గుముదుండును వహ్నియు రంహుండును విసతుండును మున్నగు
యాధాధినాథు లసంఖ్యాతహరివాహినులతోడం దోతెంచి యుగాంతవేలాతి
వేలాభీల జలార్ణవస్వరూపంబు నిరూపించుచుండి రయ్యవసరంబున.

లయగ్రాహి.

ఒండొరుల గెంటుచునశ్శుండరభసంజెనగ, మెండుకొనివృక్షములగండశిలలంద్రో
యుండలరు నవ్వనికిరం డెలయు నియ్యిల ని, లుండొలసి యానతిఁ గొనుం

[దొకడుమాత్రా

గండ్వజతు మింక దనుజుం డెనరెనేని బల, మండసెడిపాట నొడయండడదమెచ్చున్
బండు వది జానకీ గళునుం డధిపుఁ జేర్ప మొన, యుం డవల మేకొనుడునిండు

[మది నుండక. ౨౫౨

క॥ అని గంతులు వైచుచు ను, బుచ్చన బాదలుచు రామదేవుఁబొగడుచుఁ దత్కి
క్షింఁ గీక్షించుచు నప్పా, వను లగచరు లొప్పి రచలవంశాభరణా! ౨౫౩

సీ॥ రవిజండు మ మ్మేలుఁరా జయ్యెఁ దొలిపుట్టు, పున్నెంబపో యనియెన్నువారు
శ్రీరాము సేనించుసిరి మాకుఁ గలుగ న, య్యసుర యంత లొనర్చెన నెమవారు
నెంతచక్కని దొరఁలీయన్నదమ్ములు, నొగులువారే యంచునొడువువారు
జాల మింకేల ప్రస్థానముహూర్తంబు, నేడె కా యని డాయనెఱయువారు

నగము లగలింతుమో దిక్కు ఁ లప్పలింతు

మో బయలు మింగుదుమొ యా స ఁ ముద్రములఁ గ

లంచి వైతుమొ యేది మా ఁ లా వెఱింగి

చెప్పఁ గలయది యందు? వి ఁ శేషవిదుషి!

౨౫౪

ఉ॥ ఆర్పులు నింగి ముట్ట రయ ఁ మంతకు సంతగ దర్ప మొప్పఁగా
నేర్పులు మీఱ సంతసము ఁ నెక్కొన నుత్సహనం బెలర్ప నా
త్యార్థముం బొనర్చితిమి ఁ హాయిగ రామున కింక బోరిలో
నూర్పులు వుత్తు రేట్లు లరి ఁ యోధు లటందురు వారు శ్రీమతీ!

౨౫౫

శా॥ లీలావానరమూర్తు లాఘనులు లే ఁ లెం డుచు నాయోధనో
ద్యేతాత్మకృతము సంత దనర్చి దొరకు ఁ స్వేవే నమస్కారమున్
వాలాయమ్ము పొనర్చి నిల్వఁ బనిచె ఁ న్వాఁ డెల్లయాధంబులక
వీ లొప్ప నివడియింపఁ దత్పతుల ను ఁ ర్వీభృతులొత్తొసమా!

౨౫౬

ఆ॥ రాముఁ జేరి ప్లవగ ఁ రాజు రానగువారు, వచ్చినారు మిమ్మునచ్చినారు
స్వార్థ మైనఁ బ్రాణమైన మీయవె యంచుఁ, దలఁచినారు వేటుదారి బోరు.

మ॥ బలసంపన్నులు కామరూపులు జగ ఁ తృప్తిభ్యాతు లాశాంతము
ల్లలయం దొక్కడు రొక్కమాత్రం చిపులం ఁ గాఢింతు సేవింతు పె
ద్దలఁ దా రింతుల నొడ్డఁ దల్లులుగ స ఁ ద్యావంబునం గాంతు రే
మలక ల్లాంచఁగఁబోరు వీరు బహుసం ఁ మాను ల్నరేంద్రాగ్రణీ!

౨౫౭

క॥ జితకాశు లసంకాశులు, తతప్రకాశులు వనాద్రితలవినివేశుల్
సృతసకలాశు లనాశులు, కృతి కగుదురు నీకు నిట్టికీశు లధీశా!

౨౫౮

క॥ నీయాన నిన్నుఁ గొలుతురు, నాయానకు నిందఱును విశములు గొను మ
యా! యానయమున భక్తవి, ధేయా! నను నమ్మి పీఠిభృతిఁ గనుమయ్యా!

క॥ ఏకాంతభక్తు లిందఱు, నీకై చేసాచినారు నెఱిఁ గాంచి కృప
గై కొను మన రాముఁడు ముద, మాకృతిఁ గొనె ననఁగఁ దనఁది యాకృతి కనియెన్
—♦ సుగ్రీవుఁడు రాముని మన్ననపదని సీతాదేవిని నెమరుకట్టకై కపిపిలువలు చెనుట. ♦—

తే॥ అమృహేందుర్నిండు వర్షించె ♦ ననఁ బ్రకాశ
మొనఁగె రవి యన నాహ్లాద ♦ మొనరఁ గూర్చె
జంద్రుఁ డన గంధవహుఁడు ని ♦ స్తంద్రుఁ డగుచు
వీచె నన సబ్బురంబె వి ♦ వేకమహిత! ౨౯౨

అ॥ ఆత్మనాశనమునకనుర యమ్మెయి కృత్య, మాచరించె గాక యనఁను! నీదు
సాయ మిట్టు లొదవఁనమయింపనే వానిఁ బట్టి యొక్క మాత్రుఁబలముతోడ.

క॥ రా ర మ్మిటు లిది గైకొను, మే రింక స్నీకు సాటిఁబులలో ననుచున్
జేరం దివిచి హఠిందుని, గారవ మొప్పారఁ దనదుఁకాఁగిటఁ జేర్చెన్. ౨౯౩

శా॥ ఆనందాశ్రుపాతినేత్తుఁ డయి నె ♦ య్యంబూర నర్కాత్మజుం
డే నీబంటున కాదె యింతవలెనే ♦ యీవృత్తికే సువ్రస
న్నా! నానేము లెన్న కీ విటు లన ♦ న్నాకల్మియే కల్మి గా
దే నిత్యాభ్యుదయంబె కంటఁ గొఱ లింకేనాటికిం గల్గునే. ౨౯౪

క॥ ఈమన్ననయే చాలును, రామా! కృతి కాన యిడుమురభన నెఁనఁగ నే
మామెయి మెలఁగెద మింకిట, నామయ మని లేదు తద్యమహా హుతి యనినన్.

అ॥ పోలునటు లొనర్చు ♦ పొమ్ము నీ కేఁ దెల్పు
వలెనె తొలుత సీత ♦ వార్తఁ దెలిసి
యవలఁ గర్జ మొనర ♦ నగు తెఱఁ గూహించు
వార మనఁగఁ బొంగి ♦ వల నెఱింగి. ౨౯౫

—♦ వినతాదులఁ దూర్పున కనుచుట ♦—

క॥ వినతుఁ డను పైన్యనాథుని, వినతుని గిరినిభు నతారి ♦ వీరుని రా ర
మ్మని తరణిజుఁడు పిలిచి య, య్యనితర సామాన్యతోడ ♦ నపు డే ట్లనియెన్.

తే॥ సోమసూర్యాత్మజులు మహా ♦ శూరు లైన
కపివరేణ్యులు తోడుగాఁ ♦ గదలి చనుము

తూర్పుదెస కార్య నెమకంగఁ ♦ దొలుత నీవు
పదులు వేనూర్లు బలములు ♦ బలసి కొలువ.

—౨౯౯

క॥ ఎం దున్నయదియొ జానకి, యెం దాదుర్లయుడు సాధ్వీ ♦ నెమ్మొయి నిడెనో
ముం దరసి వార్తఁ దెలిపెడు, పొందిక నీయది యటంచుఁ ♦ బొ మ్మనఁ గంటిన్.

చ॥ గిరివనదుర్గభూములఁ బ్రీ ♦ కృష్ణనదీనదసత్సరోంబు ని
ర తటకందరంబులను ♦ జాహ్నువి కాశీకి భానుజాత యా
సరయువు గల్గు చోటులను ♦ సన్నత భాసుత నుంచెనేని నా
సరణి నెఱింగి రావలయుఁ ♦ జయ్యన మీ రనిలవచ్చారు లై.

30౧

క॥ గిరి యామున మను దానిన్, సరస్వతిని శోణసింధు ♦ సంజ్ఞనదములన్
సరవిఁ గని కాలమహి న, వ్యరున నచలకాననాథ్య ♦ వలయు సరయగన్.

ప॥ మఱియును బ్రహ్మమాలవిజేహమాశవ కాశీకోసలమాగధ మహాగ్రామపుండ్రీ
వంగాదిదేశంబులును గోశకారపురంబును రిజతాకరభామియు సముద్రావ
గాఢంబు లైన పట్టణంబులును బడికించి యవ్వలనికిం జని యాయతంబయిన
మందరకోటి నాశ్రయించి యున్న కర్ణప్రావరణులును నోష్ఠకర్ణకులు ఘోరులు
లోహముఖులు జవనులు నేకపాదకులు నక్షయులు బలవంతులు పురుషాదకులు
కర్ణచూడులు హేమాంగులు ప్రియదర్శనులు నామమీనాశనులు నగు
కిరాతులు ద్వీపవాసులు సంతర్జలచరులు నై పురుషవ్యాఘ్ను లనం బరగుచుఁ
గొండలకుఁ బ్రాణి దుముకుచు నీటిపైఁ దేలాడుచు నుండుదు రవ్వారల
నివాసంబు లెల్ల విచారింపం దగినయవియు పదంపడి సువర్ణరూప్యకరిత్తు
నిధులొప్పు సప్తరాజ్యోపశోభితం బగు యవద్వీపంబు శోధించి సురాసురసేవితం
బగుచు శృంగోచ్చాయంబున దివంబు స్పృశించు శిశిగిరిం గాంచి తదీయా
తతప్రసాతవనదుర్గంబుల నెమకి రక్తజలంబు నతివేగంబు నగాఢంబు నగు
శోణంబు దాఁటి సముద్రావరముం బెరసి యచ్చోటుల నెల్ల నారయవలయుఁ
దరంగానిలోద్ధతం బగు నాసాగరంబున మహాకాయు లగు నసురులు చిరకాల
బుభుక్షితు లై నలువ వసువ జలాంతరంతరీపంబులు తమకు వాసంబులుగా నొడ్డ
ఛాయాగ్రహణంబునం బట్టి తినుచుండుదురు మఱివారగనిపేవితంబును గాల
మేఘపత్రిమంబును నగు నయ్యుర్ణవంబు మెలఁకువతోన కడచి చనంజను నటఁ
బోవ రక్తజలభీమం బగు లోహితపారావారంబు బృహత్కూటశాల్మలియు
నగపడు నచ్చోటునం గైలాసనిభంబును వివిధరత్నాలంకృతంబును విశ్వకర్మ
నిర్మితంబును నైన వైనతేయనికేతనం బొండు శోభిల్లుచుండు నద్దానిం గనుం
గొనినఁ గన్నుల కలిమి ఫలవంతం బగు.

303

శా॥ మందేహాఖ్యలు రక్కసు ల్గిరినిభు ♦ ల్కాయాపు లచోటికి
ముం దా కొండతల స్థలంగుదురు భా ♦ నుం గాంచి యల్లి స్మృనుం
గం దేలం దమంకిత్తు తద్వృణుల వీ ♦ క స్పృహ్యతేజంబు ధా
కం దస్తాత్ములు నయ్యు వీడ రెదుర ♦ న్నాక్షించుచు న్నిచ్చలుకా . 30౦

సీ॥ సితమేఘసదృశంబుఁజ్జీరోద మను నల్లి, వీచి ముక్తాహారఁవిలసితంబు
దుర్ధర్ష మవలఁ గాంతురు తదంతరమునఁ, చెలిగొండఋషభాఖ్యఁవెలయునదియు
భవ్యగంధసుమాఢ్యఁదివ్యరాజతవృక్ష, వేల్లితంబును మహాఁవిస్తృతంబు
నందు సుదర్శనంబున, సరోవర ముండు, గలధౌతమయపద్మఁకలిత మగుచు

రాజహంసాస్పదము దాని ♦ రమణ నెఱయ
నంగనలఁ గూడి విహరింతు ♦ రహరహంబు
నమరగంధర్వకిన్నర ♦ యక్షముఖ్యు
లలవి గా దప్పలము చెల్వ ♦ మరిసి పొగడ . 30౧

వ॥ ఆపాలకడలిం గడచి సర్వభూతభయావహం బగు జలోదం బను మహా సాగ
రంబుఁ గనుంగొనియెద రందుం దత్తోపనముద్ధితం బగు తేజంబు బడబాముఖం
బున వెలువడి సచరాచరప్రపంచంబు గ్రసించుపం జాలి నిలసిల్లు నద్దానిం గని
ప్రబలజలన త్తవ్వంబులు ఘోషిల్లు నన్నలిప్ర కర్ణకఠోరం బై యుండు. నమ్మున్నీ
టికి నుత్తరం బై త్రియోదశయోజనాయామవిశాలం బగు ప్రదేశంబున జాత
రూపశిలామయం బగు పసిండికొండ యొక్కండు చూపట్టంగలదు దాని శిఖరం
బున వెన్నెలతేని వెలుంగు నలంతినయు నెమ్మేని మెఱుగును దమ్మితేకులంబోని
కనుంగవలును రతనాల తఱుకులం దులకించు వేయి పడిగెలున చిసీలం బగు
చేలంబును దనకార భూభావహనదక్షుండును సర్వభూతనమ్మతుండును
ననంతప్రభావుండును నగు ననంతండు నమాసీనుం డై యుండు నమ్మహామహాని
కటైదురం ద్రిశీర్షంబును వేదికాచితంబు నగు హిరణ్మయకేతుతాలంబు దేవ
నిర్మితం బై యొప్పారు నచ్చోటు వాసి చనిన హేమమయంబు శ్రీమంతం బునగు
సుదయాచలంబు కాన్పించు నమ్మేటిగుబ్బలికోటి జాతరూపవేదికానిరాజమాన
యుఁ గాంచనవృక్షలతానమంచితయు శతయోజనాయతయు నై భానుమండలి
కెన యనం దగి యుండుఁ దన్మధ్యప్రదేశంబున యోజనవిస్తారంబు దశయోజ
నోచ్చితంబు నగు పసిండిశృంగంబు సామనసంబు నాఁ బొసంగు విష్ణుండు త్రివిక్ర
మాకృతిం గైకొనిననాఁడు దానిపై మొదలిదైన పదం బిడి కొండొక యడుంగు
మేరుకూటంబున నినిచె జంబూద్వీపంబున నుత్తరపు దెసం బరికిమించి యమ్మ

హాశిఖరంబు లంఘించి దివాకరబింబులు దృష్టోచరం బగు నప్పుణ్యస్థలంబున
వైఖానసులు వాలఖిల్యులు నను మహర్షులు తపోనిష్ఠకలిమి సూర్యప్రకాశులై
తేజరిల్లుచుండుదురు. 301

తే॥ ఈసుదర్శన మెద్దాని ♦ కెదుర నుండు
నేది దృక్కును దేజంబు ♦ నెల్లవారి
కప్పొడుపుఁగొండ రుచులతో ♦ నర్కుదీప్తు
లాలయఁ బ్రాకృంధ్య రిక్త యై ♦ వెలయుచుండు, 302

క॥ జగతికి జగములకును దా, నగుఁ బూర్వద్వార మనఁగఁనటు భానునక
మొగిన యుదయంబుఁ గావున, నగరిపుదిశ కయ్యెఁ బూర్వఁనా నెగ జొందఁ.

చ॥ అటఁ జనరాదు పాకృతుల ♦ కవ్వల నెల్లఁ దమోవృతంబ యె
ట్టెటా చరియింతు వేల్పులు క ♦ డింది వెలుంగులఁ జంద్రసూర్యు ల
చ్చొటు వెలయింప నేర రనఁ ♦ జూడఁగ నెట్లగు మీకుఁ గాన నా
దట మఱలంగ నౌ సతియు ♦ దంత మెఱింగినయంతఁ దెల్పఁగఁ. 303

ఉ॥ ఆయుదయాచలంబునుఁ జి ♦ రాయురుపేతులు మీరు గాంచి యా
చాయఁ దదీయశృంగవన ♦ సారసమండగుహంతరంబులఁ
బాయక యారయం గని పృ ♦ భావతి భూసుత యన్కి యమ్ముహా
మాయికు జాడయుం చెలిసి ♦ మాకెఱిగింపుఁడు సత్వరంబుగఁ. 304

క॥ ఆవలనున నెడనెడఁ గల, తావులఁ బరికించి శ్రోవతల నొకఁడేనిఁ
ద్రోవ కరిసి రండాక నెల, మీ వెరవున కిడిన గడువుఁ మేకొనుఁ డింకఁ. 305

క॥ అని వారికిఁ బయనం బిడి, వినతుని నం దధిక్రతునిఁగఁవెలయించి యతం
డనితరులఁ గవుల నొండెడ, కనుపందగువారి నెడఁదఁనారసి యంతఁ. 306

చ॥ నలనీలసుహృత్ప్రశరగుల్మశరారి విజయగజగవయగవాక్తు గంధమాదనోల్కా
ముఖమైందద్వివిదానంగ హనూమజ్జాంబవత్ప్రముఖులం గనుంగొని యమ్మేటి
మగల నంగదనంగతులం బొనరించి యెల్లవారును విన నిట్లనియె.

—♦ సుగ్రీవుఁడు హనుమదాదులకు దక్షిణదిక్పార్శ్వంబుఁజెప్పట. ♦—

ఆ॥ దక్షిణంపు దెనకుఁ ♦ దరలి మీర లపార
బలము బలసి కొలువఁ ♦ జలము మీఱ
నరిగి జనకజాత ♦ నరయుఁ డయ్యెడ గల్గు
వివిధ విధము లేను ♦ వినఁచువాడ.

ఆ॥ వేయఁ దలలు గలుగు ♦ వింజమ్ము లేవ గో
దావని మహావో ♦ భావఁ గృష్ణ
వరుడ మేఖలాఖ్య ♦ వరుస నుత్కలఁ గాంచు
వారు మీరు తోవ ♦ వల నెత్తింగి.

309

వ॥ తదుపాంతంబుల దశాన్తగరంబుల నశ్వవంతిని నవంతిని విదర్భక్షకమాహిషక
విషయంబులను వంశకాళికదేశంబులను దండకారణ్యంబును గనుంగొని
యాంధ్రప్రదేశ్చోళవాండ్లకేరళాదిరాష్ట్రవిశేషంబులం బంకించి సచందనవనో
ద్దేశంబును నానాధాతుపుఃపరంజితంబును జితంబిచిత్రపుష్పకాననశిఖరాంచితం
బును శ్రీమంతంబు నగు నయోముఖుండు పర్వతోత్తమం బావసి ప్రసన్నసలిల
పూరయు దివ్యమంగళమూర్తియు నప్పరస్సేలియు నగు నబ్ధిదేవేంద్ర గావేంద్ర
గాంచి కన్నులపండు వొనరించి మలయనగాధిత్యకాశ్మలనమాసినుండును భాను
మండలప్రకాశండును లోపాముద్రాసనాధుండు నైన యగస్త్యమునినాథు సంద
ర్శించి ప్రసాదనుముఖుండు నగు నమృతాత్మవి యనుజ్ఞ పడసి గ్రాహజప్తయు
దివ్యచందనోపశోభితయు ద్వీపశాలినియు నై కాంతుఁ జేసి జను కాంత యట్టు
లు దన్వంతునిం గవియంబాటు తామ్రస్థినివంతిం గడచి చని ముక్తామణి
విభూషితంబును హిరణ్మయంబు నగు పాండ్వకటకవాటంబు లంఘించి సముద్ర
తీరంబు దరియం జొచ్చి యచ్చోటున నెల్లరుం గూడి కార్యనిర్ణయం బొనరింప
నయ్యెదరు.

306

సీ॥ పొట్టఁ బెట్టెను దండి ♦ పొలదిండి నెవఁ డట్టి, లెలిసి మున్నీటతోఁ ♦ దార్పె దేని
నరసె బంగరుగుండఁనమరి రత్నాకరు, లోఁ జొచ్చి యెది వానిలోఁతు పాతు
చిత్రినానాగమ ♦ శ్రీమల్లతాంచిత, మనఁగ నెయ్యది ఖ్యాతి ♦ నందె జగతి
దేవసంభవు లెల్లఁ ♦ దివిరి యచ్చరలతో, భావించు రెద్దాని ♦ సేవనమ్ము
నఖిలసింధుల కెయ్యది ♦ యాటపట్టు
పొందు నెద్దానిఁ బ్రతిపర్వ ♦ మందు నిమ్మఁ
డమ్మ హేంద్రాద్రిఁ గన నెంచి ♦ యరయఁ గాంచి
ధన్య తాదురు ప్లవగమూ ♦ ర్ధన్యలార !

302

క॥ అక్కులగిరి దిరిగి యవా, ద్విక్కున సంద్రంబు దాటి ♦ తేకువమెయి నా
రక్కునుల యంతరీపము, చక్కఁ గనుంగొనఁగవలయు ♦ సంయమ మెప్పడు.

తే॥ అదియు శతయోజనాయతం ♦ బైన యమ్మ
హాల్ధి గడవంగ నంతియ ♦ యై యగమ్య

మై మహాజ్వల మై లంక ♦ యనెడు రాజ
ధాని నడిచక్కి నలువొండ ♦ దనరుచుండు.

3౧౯

ఉ॥ ఆయది ఐధ్యుఁడైన దను ♦ జాధిపు వాసము దాన నేయెడఁ
శ్రీయుత భూజ దాచెనొకొ ♦ చేరి కనుంగొన నౌ ప్రియత్నముం
బాయక యద్దురాత్ముఁడని ♦ వార్యుడు వార్త యెఱింగి మీరు రాఁ
జేయఁగఁబోలు కర్ణ మట ♦ సిద్ధ్య నపేత మొనర్పఁగా నగుకా. 3-౨౯

అ॥ అబ్బి గడచు నెడ నెఱయంగారకాభిఖ్య, చాయ నొడిసి మింగున త్రి బోల
నంతవారి నైన ♦ నెఱిగి రక్కసి వాతఁ, బడక తలఁగ వేగ ♦ పడఁగవలయు.

వ॥ అమ్మెయి నారక్కనులతేని ద్వీపమున నెల్లెడలుం గలయం బరికించి నిరస్త
సంశయుల రై యాదట శతయోజనవిస్తీర్ణం బగు సముద్రంబు నిస్తరించి
సిద్ధచారణసంసేవితంబును జంద్రసూర్యాంశుప్రతీకాశప్రకాశంబును లక్ష్మీవం
తంబు నగు పుష్పితకాఖ్యం బరఁగు క్షూధరంబుఁ గనుంగొనియెడ రయ్యది
విపులంబు లగు శృంగంబుల నంబరం బుల్లేఖించుచుండు నం దొకకాంచన
శిఖరంబు దివాకరుండును గొండాక్క రాజతకూటంబు నిశాకరుండును నేవించు
చుండుడు యమృతాధిమును గృతఘ్నులును నృశంసులును నాస్తికులును సంద
ర్శింపనేరరు దానికి సభక్తుస్తేషముగా సాష్టాంగదండప్రణామం బాచరించి
యవ్వాణ్యస్థలిం బుణ్యమూర్తి విదేహరాజనందన నరయం దగు పదంపడి
దుర్ధరుల రై పదునాలుగు యోజనంబులు దుర్విగాహం బగు సద్వం బతగా
హించి సూర్యవంతం బను శైలోత్తమంబుఁ గని యద్దాని నతిక్రమించి యేరిగి
సర్వకామసర్వర్థ సుమఫలవృక్షమనోహరంబును విద్యుత్ప్రకాశవలసితంబు నగు
వైద్యుతం బను సహార్యవర్యంబు నాలోకించి వరార్హ స్థలమూలంబులు భుజి
యించి మధురమధురసంబులు గ్రోలి యవ్వలం జని నయనమనోజ్ఞం బగు కుంజర
ధరాధరంబు సందర్శించి యయ్యెడ యోజనవిస్తారంబును దశయోజనోచ్ఛ్రితం
బును గాంచనరత్నప్రభావిభాసితంబును విశ్వకర్మనిర్మితంబు నగు నగస్త్యభవ
నంబు వీక్షింపం గని విశాలకక్ష్యయు దుర్ధరయు సర్వతఃపరిక్షయు మహా
పన్నగసంరక్షితయు నగు భోగవతీపురిం బెయ్యఁగాంతు రప్పాతాళస్వర్గంబు
వాసుకిపాలనంబున వాసి కెక్కినయది యద్దేశంబున జనకనందిని యుదంతం
బారసి తదనంతరంబులు సుసంవృతంబులు నగు కొన్ని జనపదంబులు విమర్శించి
కడచి ఋషభసర్వతంబుం గాంచి నేత్రీపర్వం బానఁగూర్చికొనియెడరు మఱియు
నందు గోశీర్షకపద్మకపారిశ్రామాఖ్యక చందనతరువనం బొక్కండె యనికాక
తృణంబు యేని నగ్నిప్రభం బై విలసిల్లుచుండు,

3-౩౦

క॥ ఘోం కారులు పోయెద, రారుఢి నోహితాఖ్యుఁ * లగు గంధర్వుల్
సారప్రభావ నవ్వనిఁ, బూరిపుడకయేని నొడ్లు * వారయకయుండక. 3-23

వ॥ శైలూషుండును గామిణియు శిగువు శుభ్రుండును బభ్రువు నని వేర్వేలుం
బిలువంబుడు నవ్వాఁ లేవురును సూర్యసంకాశు లై పరికాశించుచుండుదురు.

తే॥ అది పృథివ్యంత మచ్చట * నమరియుండు
రమరపురిఁ జూఱఁగొన్నయ * య్యతీసుకృతులు
తపనరామాగ్నితనులు దు * ర్ధరు లగుచు
వారిఁ గనువారుఁ బుణ్యు లై * వఱలఁగలరు. 3-24

ఆ॥ మీర లంతవఱకె * మెలఁగనేర్తురు దాని, కవలఁ బోల దొడ్ల * కడు గిడంగ
జముని రాజధాని * సంయమనీపురి, ఖోడి దైన జగము * వారయ నునికి.

క॥ ఆపిత్థిలోక మతితమో, వ్యాపృత మటుగాన విడువ * నగు నచ్చొట్టు మీ
రోపి వెదకుఁ డీలోపల, నేపట్టునఁ దలఁగ కింద * జేకచుతమునక. 3-25

తే॥ ఒక్క నెల కిట రా నయి * యుజ్జ్వలుఁ డయి
కంటి సీత నటన్న యా * ఘనుఁడు నాకుఁ
బ్రాణభూతుం డతంజె మ * త్పాభివంబు
నన్నుఁ బోలంగ నేలఁగ * ననుచువాడు. 3-26

ఉ॥ మీరలు సత్కులోద్భవులు * మీరసహాయు లమిత్రినాశకుల్
మేరకు మీఱు పౌరుషము * మేకొన నొదు రపారసత్త్వచి
త్సారగుణోదయాంచితు ల * దభ్రయశోధులు మా కనన్య తే
తీరుననేని రాముకృతి * తీర్చిన నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయుఁడి. 3-27

— * సుగ్రీవుఁడు సుషేణాదులకుఁ బ్రత్యక్షార్థంబుపదేశించుట. —

ఆ॥ అనుచుఁ బయన మట్టులవాడికిం దెల్పి, తపనసుతుండు మామఁతార తండ్రి
యగుసుషేణుఁగనికృతాంజలి యై యిట్లు, లనఁ బ్రసక్తితోడిఁబినయ మొలయ.

తే॥ నీవు నీతోడివారు సన్నియతులరు మ, రీచినుతులు సముద్యస్తఁరీచు లర్చి
రున్నతులు మతివీర్యసంపన్నులు నగు, వారు నగువారు గరుడునిఁవలని జవము.

వ॥ మారీచముపిపు తార్చిమృదర్చిర్మాలాదిప్రతిసంజ్ఞలం దనరారు నీశౌర్యధుర్య
లకుం దోడు * ఁడుగా ద్విశతసహస్రసంఖ్యాకు లగు నగచరవీరులునుం బలసిరాఁ
గడపటిచెన కరిగి నీతాన్వేషణనిమిత్తంబునం బ్రవర్తింపవలయు నప్పథంబున

గల యశేషవిశేషంబు లేను వివరించువాడ సావధానులరై వినుండు తొలు
దొల్ల నురాష్ట్రబాష్టికకూరిభీమాది తత్తజ్జనపదరాష్ట్రదుర్గపురరాజధానులను
బున్నాగనకులోద్దాలక కేతకప్రముఖవనవండంబులను శీతలనలిలోపేతలు శివా
కృతులుఁ బ్రత్యక్షప్రవాహాలు నగు నదులను దాపనారణ్యంబులను శోధించుచుం
జని సర్వతఃపర్వతజాలావృత యైదుర్గ యైన పృతీచీదిశం గల యంతవట్టును
భూజాత యుదంతం బరయంజను నమ్మెయిం దిమితిమింగిలనకౌకులజలంబు
నక్షోభ్యంబు నగు వశ్చినుసాగరంబు వీక్షించి తద్వేలాతటనివిష్టకేతకతమాల
నారికేళముఖ్యవనగిరిదరి దుర్గకాంతారంబులఁ గలయం జొచ్చి పరికించి మురచీ
పత్రనజటీపురాంగలోపావంత్యాదిపుటభేదనంబులను సింధుసాగరసంగస్థలంబునుఁ
దత్రిత్యం బై శృంగశతమహాదుర్మధాతురాగమణిరత్ననమేధితంబు నైన హేమ
గిరి యను గిరిరాజముం గనుంగొనంగలను. 33-౨

క॥ తెక్కలు గలిగిన సింగము, లక్ష్మిండ నెసంగు చటియిలందుండి వెనక
జిక్కం గొని చను గూండ్లకుఁ జక్కఁగ గజమత్స్యముఖ్యజంతువృజమున్. 333

వ॥ అట్టి కులాయంబులు గల ప్రస్థంబులను దృష్టత్వప్రంబులుఁ దోయదనిస్వనంబు
లునగు మాతంగంబులు విహరించు మేటి కూటంబులను దివంబు స్పృశించి
కాంచనమయంబును జిత్రపాదపంబునునై యున్న కొండొక్క శృంగంబును గామ
రూపధరు లగు మీర లొక్కింతయుఁ ద్రిక్కకుండ నెల్ల యెడయుం బరికించి
యభిమధ్యగతయు గాంచనియు శతయోజనాయతోత్సేధయు దుర్దర్శయు నగు
పారియాత్రకపర్వతకోటిం గనుంగొనుడు. 33౪

ఉ॥ ఇర్వదిసాల్లు కోట్లు వసి ♦ యింతు తరిన్దులు వహ్నికల్పు లీ
యర్వర నొక్కటం గమియ ♦ నోపి దురంతులు కామరూపతా
ఖర్వపరాక్రమకృములఖండులు ఘోరులు నైన మేటి గం
ధర్వులు వారలం దొడరి ♦ దర్పము సూపఁగఁ బోల దెమ్మెయిన్. 335

క॥ అవ్వారి యానఁ గొన కటు, లవ్వారిగ నుండు ఫలముఖార్థములు గొనక
నెవ్వగలు మీటు వారలు, జవ్వ దురానదులు గానఁజెప్పితి మీకున్. 336

క॥ అచ్చోటు వారి దనుకొని, యచ్చపుఁ గవిధర్మముననెఱయనువర్తింపక
బొచ్చె మెనయఁ బోవరు మీ, రిచ్చ నిడిన కర్జ మరసియేగుడు పిదపన్.

తే॥ వజ్రినంస్థానవైదూర్య ♦ వర్ణవివిధ
తరులతాక్షీర్ణ మై యొక్క ♦ గిరి తనర్పు

నదియు వజ్రాఖ్య శతయోజ * నాయతి నెఱి
గల దచట నేచ్చి యరయ నా * క్షూతనూజ.

33౮

అ॥ సంద్ర మొక్క పాలుచన దాట నచ్చేట, జక్రవంత మనెడు * ల ముండు
దానఁ జక్ర మొండు * ధాత్యాజ్ఞ నిర్మించె, వేయి ధార లొప్ప * విశ్వకర్మ. 33౯
క॥ పంచజను హయగ్రీవు వ, ధించి తపశ్శక్తి శౌరి * తేజవఁ గొనె న
త్పంచజనజన్యశంఖం, బంచిత మగు చక్రమును నిజాముఖములుగఁ. 3౪౦

వ॥ అబ్బురం బొదవించు నమ్మేటి గుబ్బలి చఱియలు విశాలగుహలుం బరికించి
కాంచి పదంపడి యవ్వరుణాలయంబు నఱువదియోజనంబులు గడచి చని
సువర్ణశృంగంబు శ్రీమంతంబు నగు వరాహ * ల మధిగమించి యచ్చేటు వాసి
సువర్ణమయం బగు ప్రాజ్ఞోతిషపురంబు డం బరయంగల రద్దాని దుష్టుం డగు
నరకాసురుం డేలుచుండు నవ్వల నెల్ల వీక్షించి యవ్వలనికిం జని సర్వతస్స
వర్ణం బగు మేఘవంతం బను పర్వతేంద్రంబు గాంచెడువారయ్యెడ మత్తమా
తంగసింహవాన్మృనరాహంబులు గర్జిల్లెడు వలాహకంబుల నెదిర్చి ప్రతిగర్జ లిడు
చుండు సంతతోద్ధారప్రసన్నవణధారాశతం బగు నప్పాలంబునఁ బొలదిండిమూఁక
లతోఁ బాకాసురుం గెడపి పాకశాసనుండు సురేంద్రరాజ్యాభిషిక్తుం డయ్యె.

క॥ కాంచెద రఱువదివే ల, భృంచితములు నైన గిరుల * నటఁ జని యవియు
స్థించుఁ దరుఁకార్కమండలిఁ, గాంచనతరువనశిలాప్ర * కాండమృతులఁ. 3౪౨

వ॥ పర్వతోత్తమం బగు సుత్తరమేరువును దన్తధ్రావగాఢం బయ్యె. సద్దాని కాది
త్యుండు మున్ను ప్రసన్నుం డై నీవును నిన్ను బెరయం గనిన యిన్నగవరంబు
లును నీయందు నివసించు దేవదానవగంధర్వులును నాయనుగ్రహంబున కలిమిఁ
గాంచనప్రభాంచితులై యొప్పారుచుండుదు రెల్లదివౌకసులును నీయంద నిలిచి
పశ్చిమసంధ్యోపాసనాకృమంబు నిర్వర్తింతు రయ్యది వాకుం బ్రీతికరం బని
వరప్రదానంబు సేసె దత్ప్రభావంబున నయ్యహోవర్యంబుఁ దోడి మెట్టులును
బూజితంబు లయ్యె నర్థముహూర్త కాలంబున దశయోజనసహస్రాధ్యాతిలంఘనం
బొనరింపుచు దివాకరుండు మేరుశిఖరప్రాంతంబున సురర్షిపూజితుం డై యస్త
గిరికిం జనుచుండు. 3౪3

సీ॥ ఆక్రంకు మెట్టున * క మ్మేరువునకు నం, తరమున దశశిర * స్తాల మొకఁడు
చిత్రవేదికతోడ * శ్రీమంతమును జాత, రూపమయంబు నై * రూఢిఁ దనరుఁ
గల్పించె మును విశ్వ * కర్మ యస్తాదిశృం, గమున సూర్యప్రకా * శ మగుచుండ
వరుణపురము మణి * ప్రాసాదతోఁ గణ, వల్లీతరువితాన * వల్లుపక్షి

కూజితాంచితంబుఁగోమాతృకాధ్యంబు, నగుచు వెలయు దానిఁనబ్ధినాథుఁ
డేలు లోకకిమిరఁమెడలఁ జేయుచు భానుఁ, డగ్గిరింద్ర మెనయుఁనహరహమ్ము.

అ॥ పవిత్రనిభుఁడు మేరుఁసావర్ణి యను ముని, పుణ్యమూర్తి తపముఁపొలుపుగలఁడు
ఢరణిజాత వృత్తమరయంగ నగు నమ్మ, హత్మ నతఁడు నిచ్చులచట నుండు.

అ॥ అంతవఱకె మీరఁలరుగ నొదురు కల, చోటు లెల్ల నెమకిఁసాలయ కొక్క
నెలకు నిచలు సేరఁనేర్చితిరేని మా, మన్నన ల్గానంగఁమలయువారు. 3౪౬

క॥ మామామ సారబలుఁ డు, ద్రాముఁ డతని నుడికి మీరు ఁ తలఁగక మెలఁగం
గా మనుచుఁ జూడ్కి తెప్పల, నేమము దనుపార నిట్టి నెఱి మది నిడుఁడీ!

తే॥ ఏను దెలుపని దెద్దియు ఁ నెలయునేనిఁ, గర్జమునకు విరుద్ధంబు ఁ గాకయుండ
మీమదిఁ దలంచి నెఱపంగఁమీక చెల్లు, వాసి గనుఁ డీకృతిని గపివర్యులార!

క॥ అని వారికిఁ బయనం బలు, లొనఁగూర్చి దినేంద్రతనయుఁడురుస త్వబలుం
డనితరసదృశుఁడు శతవతి, యను మేటిం గాంచి యిట్టులనె ననుపమితా!

— ఁ సుగ్రీవుఁడు శతవతియుఖుల కుదగ్గి కామర్గంబు వివరించుట —

అ॥ నిన్నుఁ బోలువారుఁనినుఁ గొల్పుచును నూఱు, వేలు రాఁగ వెడలిఁలీలమెయి ను
దీచి దిశకుఁ బోయిఁతేకువ ధరణిజ, వార్తఁ దెమ్ము వన్నెఁవాసి గొమ్ము. 3౫౦

క॥ వై వస్వతసుతు లనఘులు, తావకమంత్రులును నీదు ఁ తరమున వారల్
భావించు ని న్నెనసిరా, నే వినిచెద నప్పధమున ఁ నెలవున తెఱపుల్. 3౫౧

మ॥ వనదుర్గంబులు కైలము ల్నుదులు దు ఁ ర్వారప్రపాతస్థలుల్
ఘనరాష్ట్రోపనదంబులుం బురవర ఁ గ్రామాగ్రహారంబులున్
గని యెచ్చోటుననేని భూమిసుతి య ఁ క్కల్యాణి వృత్తాంతమున్
గొని రానై యధమర్ణభావమున నా ఁ కోల్పోక వారింపుమీ! 3౫౨

ప॥ శుభోదర్శం బగు నీప్రసానంబున మ్లేచ్ఛపుళిందశూర సేనప్రస్థలభరతకురుమద్ర
కాంభోజయవనశకారట్టక బాహ్లికర్షిక పౌరవటంకణచీనపరమచీనసీసారదరదాది
దేశంబు లన్వేషించుచుం జని హిమవత్పర్వతంబు సందర్శించి లోధ్రవద్మక
దేవదారు వనపండంబులం బరికించి దేవగంధర్వసేవితం బగు హమాశ్రమంబుఁ
గాంచి మహాప్రస్థం బగు కాశకైలం బధిగమించి తద్గుహంతరము లెల్లం బరిశో
ధించి హేమగర్భం బగు సుదర్శన ధరణీధర, బుం గని దేవసఖనగోత్రమం
బాలొకించి యవర్షవనదీనదకాసారంబున వృక్షగుల్మంబు సత్త్వవర్జితంబు శత

యోజనవి స్తీర్ణంబు నగు దుర్గమమరుదేశం బతిలంఘించి రోమహర్షణకాంతా
రంబుఁ గడచి చంద్రప్రకాశం బగు కైలాసగిరివరోదేశంబు నేరి యరుసంపు
వెల్లి నోలలాడుదురు. 373

సీ॥ రాణివాసముతోడిఁగహి నెక్కటిగ నీల, కంఠుఁ డేనెలపునఁగదలకుండు
దిక్పాలకుల దివ్యదేశంబు నాఁ జనుఁ, బ్రణిహితాశంస యేప్రమథభూమి
సురశిల్పికల్పితశుద్ధజాంబూనద, శ్రీక యెచ్చో నొప్పుశ్రీదు నగరి
యెద్దాని పొలిమేరఁనెనఁగు స్వర్ణాంభోజ, యప్పరస్సేవితహంసనరసి

అప్పలము సర్వసిద్ధుల ఁ కాస్పదమ్ముఁ
ద్రోక్కఁ గని కనుఁగొని తోవ ఁ దొఱసి నీత
తెఱ వరసి కొంచు నెఱసి మీఁ తెలివి మీఱఁ
గొంచగిరి గాంచ నొఁ దదు ఁ పాంచలమున. 374

క॥ అంచలకును భార్గవరా, మాంచితక్తిఁగిని ద్వారమున నై తగునా
కొంచము బిలము సుదుర్గమ, మెంచి ప్రవేశించి యసమునెనయం గనుఁడి.

ఆ॥ దేవరూపు లఖలదేవతార్చితులు మ, హాత్ము లగు మహర్షులర్కదీప్తు
లగుఁచుఁ దనరుచుండుఁగందు నగ్గిరిసంస్థ, లప్రమత్తవృత్తిఁనరయవలయు. 375

ఆ॥ కామజైల మెనసియామానస మెఱింగి, యట మయస్వయంకృతాఢ్య చిత్ర
భవన తురగవదనశువదనావాస మై, నాకగిరి తలములఁనలుపు గాంచి. 376

ఉ॥ ఆనెలపు ట్టరానదము ఁ లారసి యోరఁ బ్రసిద్ధసిద్ధవై
ఖానసవాలఖల్యముని ఁ కల్పక కల్పితపావనాహ్వయం
బై నలువొందు సిద్ధపద ఁ మాశ్రమము న్నని యమ్మహాత్ములకొ
గానఁగఁ గల్లు పున్నెమునఁ ఁ గల్మషము ల్నడలంగ శుద్ధులై. 377

తే॥ మహితు లవ్వారిఁ కేరి నమస్కరించి, క్షౌరజ వృత్తాంత మరసి వైఖానసాఖ్య
సరసి గాంచనసరసిజచ్చన్నఁ గాంచి, తరుణహంసద్యుతుల హంసతతులనెంచి.

వ॥ ఉల్లసిల్లుదు రాసరోవరంబుఁ కేరి సార్వభౌమసంజ్ఞితం బగు కుజేరుని యాప
వాహ్యగజరాజంబు కరేణుకలఁ గూడి విహరించుచుండు. మహనీయం బగు
నాకాసారంబు గడచి యచంద్రదివాకరంబును ననక్షత్రగణంబును నజీమూతంబు
నగు నాకసంబు పుడమితోడం గూడ నెక్కటిగా ననేకభానుకీరణస్ఫురణలంబోలె
నచ్చోటునం దవశ్చరణంబునం బొనఁగు స్వయంప్రభులగు తపస్సిద్ధుల యప్రతీ
కాశప్రకాశంబులం బ్రకాశించుచుండు. నదేశంబు సందర్శించి చని దురుత్తుర

యగు నైలోవానదిం గాంచెద రద్దాని యుభయతీరంబులం గల వేణువిశేషం
 బు తెనువరుల నెన్నిక గల పున్నెంబున కలిమి నమృహతటిని యవ్వలగట్టునం
 జేర్చుచుండు నాశిలానిమ్మగ నుత్తరించి స్వర్గసుకృతలభ్యంబు లగు నుత్తరకురు
 భూములం గాంచెద రచ్చటి సరిజ్జలంబు లింద్రసింహునై దూర్వపలాశంబులు సావర్ణ
 పద్మంబులు నగు పద్మినీవిశేషంబుల నొప్పారుచుండు తరుణాదిత్యసదృశంబులు
 హిరణ్మయంబులు నగు రక్తోత్పలవనంబులవలనను గాంచన కేసరంబులుమహార్హ
 మణిమయపత్రింబులుఁ జిత్రింబులు నగు నీలోత్పలవనంబులవలనను నన్నెలపుల
 జలాశయంబు లెల్లభాసిల్లుచుండు ససదృశంబు లగు ముక్తాఫలంబులును సమూల్య
 మణిరత్నంబులును సైమశర్కరాసముత్కరంబులును నప్పదంబులంగల నదీనదం
 బుల పులినతలంబులై యలరారుచున్నయవి హుతాశనసమప్రభంబులగు నైలోత్త
 మంబు లన్నియుఁ బహిళికొండలే రత్నసానువులే . యనోకహంబు లిన్ని యన్ని
 యనరాని వన్నియుం దనరారి కన్నవారి కెల్లం గన్నులపండు వొనఁగూర్చుచు
 నిత్యపుష్పఫలంబులును విచిత్రపత్రికాంచితంబులును దివ్యగంధరసస్పర్శంబులు
 నై సర్వాభీష్టదాయిత్యం బెడబాయకుండు నందుఁ గొన్ని స్త్రీణానుకూలంబు
 లగు క్షౌమవిశేషంబులను మఱికొన్ని పురుషయోగ్యంబు లగు సూక్ష్మాంశు
 కంబులను వెండియుం గొన్ని యుభయోచితంబు లగు నవరత్నస్థితాభరణంబు
 లను గొండాకకొన్ని యాస్తరణవంతంబు లగు మహార్హతయనంబులను నింకం
 గొన్ని మనోహరంబు లగు చిత్రమాల్యానులేపంబులను దదన్యంబు లగు కొన్ని
 యచపమానరసాయనంబులను దద్భిన్నంబు లగు కొన్ని యమృతోపమ భక్ష్యభో
 జ్యంబులను సమకూర్చుచుండు లోకవిలక్షణసలక్షణ రూపయావనలావణ్యలక్ష్మి
 తలును సమృణానంపన్నలుం గాని స్త్రీలమృహసీయస్థలంబున లేరు వల్లకీనల్లలిత
 మధురగానంబును వాదిత్రవిశేషనాదకలనంబును సర్వభూతశ్రుతిమనోజ్ఞంబులు గా
 నెల్లకాలంబు నుల్లసిల్లుచుండు భానుతేజోవిరాజమాను లగుచు సిద్ధగంధర్వకిన్నర
 పన్నగవిద్యాధరప్రభృతులు స్వీయసుకృతసంస్థి కతన నాసిద్ధక్షేత్రంబునఁ దమ
 యంగనలుఁ దారును విహరించుచుండుదురు నిచ్చలు నచ్చొలునం గలయది
 సంతోషమే యనోన్యస్యప్రేమయే కాని యెండాకొండు దోసంబు కానిపింపం
 బోవదు వేయేల తత్పుణ్యభూమియందలి శ్రీమిళితంబు లగు సర్వగుణంబులు
 దినదినసృవర్ధమానంబు లగుచుండు నప్పొలం బంతయుఁ గడచి చనిన నుత్తర
 పయోనిధి గనుపట్టుఁ దన్మధ్యప్రదేశంబున స్థామగిరి యను గిరిరాజం బుండు
 నది మహారజితమూర్తియు జీవరత్నవిరాజితంబు నై తేజంబునం దెన లాక్రమించి
 ధామనిధి యయ్యెడ లేఁడను కొఱంత యొక్కింతయు నొడ్లతలంపులం బొడకట్ట

నీయబోదు ధర్మశిశేషంబున స్వస్థిశిశువు లగు నారును బ్రహ్మలోకనివాను
లగువారును నద్దానిం గనుగొను కాంక్ష నరుకెంచుచుండుదురు. విశ్వమయుండు
భగవంతుండు నగు శింభుం డెక్కటి యయ్యు నేకాదశాత్మకత్వంబు వెలయు
బ్రహ్మబ్రహ్మర్షిపరివృత్తుం డయి యన్నివానంబున వసియుండును నాగో
త్క్రొత్తముం బన్యమర్కంబు గాన నదృష్టపాప్యం బయ్యె దానిం గడచి పోవ
నర్హుభూతింబులు ననమర్కంబుల యట్లగుటం జేసి. 3=0

క॥ ఆవల నరసి మఱల నా, నావల నరుగంగ బోలఁడది భాస్కరతే
జోవితలను మర్యాదం, జేవెనవున నిట్టి డనుచుఁ నెఱుంగంజనమిన్. 3=1

తే॥ అన్న నాతెల్పిననియు మీ ఁ రరయఁగలిగి
నవియు నెంచి విచారించి ఁ యచవుఁ గాంచి
యవనిజావృత్త మెమ్మెయి ఁ నైన గడువు
కడచనకమున్నె యెఱింగించి ఁ కనుఁడు ఘనత. 3=2

వ॥ అని శతవతికి నతనితోడివారికిఁ దెలిసి పయనం బనువుపఱిచి తమకుం బాలువడిన
దెసలకుం జన నుత్సహించుచున్న యమ్మేటిమగల నెల్లరం గలయం గనుంగొని.

— ఁ సుగ్రీవుఁ డందఱు నాన నేముట. —

శా॥ ఆయుష్మంతులు మీకు మాకు హితు లు ఁ దృష్టిర్తు లిప్పట్లునన్
సాయంబై వ్యవసాయము నైఱ సము ఁ త్సాహంబు సంధిల్లవే
వే యవ్వార్త లెఱుంగఁ జేయఁ గనుఁడా ఁ వేయేల యమ్మేలునన్
శ్రేయం బందఁగ రాని దందికొన నా ఁ జితౌఖ్యవాద్ధిస్థిన్. 3=3

క॥ గర్వంబున మనలఁగ నై, యుద్వేగుత వార్తఁ దెలుపఁనోప కొదుఁగు న
య్యర్వాచీనులు దండులు, సర్వము మీకెఱుకవఱుచుఁనరళి నొడివితీన్. 3=4

నీ॥ ఇది సర్వభూతంబుఁలెనసి నేవింప నా, పరవస్తు చిద్ధానఁబరఁగు ధర్మ
వెఱిగి భావించినఁనెల్లలోకంబులు, సంతృప్తిఁ గాంచునుఁనన్వచ్చు లెలమి
మెచ్చి సన్మానింతుఁమే లొడ్ల కొనరించు, వారి జీవితమే భవ్యం బనంగ
మన కుపకారి యైఁమనుచు నియ్యొడయనిఁ, గొలిచిన నికిటఁగొఱుత లున్నె

త్వరపడుదు శ్రేయ మొనఁగూడు ఁ తఱి ఘటిల్లె
నన్ను బుణముక్తుఁ జేయుడు ఁ నాదు చనవు
వడయుడు నిజప్రభావము ఁ ల్వలనుపడఁగ
జనకసుతవార్తఁ గొనితేరఁ ఁ జాలి కపులు.

క॥ పయనము శుభ మగు మీమీ, నయమును బొగుపముఁ జెల్లు॥ నాకసదులుఁ దో
డయి పోతురు సత్కీర్తి నె, నయంగలరు పొండు కూర్మి॥ నాదెస నెగడక.

క॥ అని సుగ్రీవుఁడు శాసి, చిన నుబ్బిన నెల్లవారుఁజెలఁగుచు మేల్మే
లని రేకగ్రీవముగా, వనితామణి వారి మేల్మీ॥వశమే పొగడక. 3౬౮

సీ॥ సీత నిప్పుడె కాంచు॥ సిరిగాంతు మనువార, లసుర బీర మదెంత॥ యనెడువారు
నే నెక్కటియ చాల॥ నే వాని కనువారు, భూమి వ్రచ్చు తలంపు॥ బూచువారు
నిగి గెంబుద మంచు॥ నెఱయఁ జూచెడువారు, దరులు గిరు ల్లాల్పం॥ దరలువారు
తొలుదొల్ల నభిఁ బూ॥ డ్దుమ కాక యనువారు, నౌ లంకఁ గాల్పంగ॥ ననెడువారు
క్షేత్ర లానరించువారు హ॥ సించువారు, గుప్పిగంతులు వైవ మే॥ కొనెడువారు
యోజనాయతదూరమి॥ యోజగడతు, మనియెగయఁబోవువారు నై॥ రగజవారు.

క॥ సుగ్రే॥ డువాఁ డని నెఱికిం, దక్కె॥ డువాఁ డనియు నట్టితరుచరవరులం
దొక్కె॥ డునేనియు మందున, కక్కడ నెమకంగఁ దో॥ పం॥ డబలామణిరో! 32౦

అ॥ వెల్లివిరిసె నిట్టి ♦ వెరవున నరుసంపు, సంద్రమునఁగఁ దనరఁ ♦ జాలి వనచ
రాలి యోలిఁ దరలె॥ మేలి యోలిమి సిరి, గొలిలి సారయనతి॥ వాలివినుత !

క॥ శ్రీలకుఁ దానక మానం, దాలయ మఘహరి హరి ♦ హరిచరితంబా
వేల నతివేలరుచులకుఁ, బాలై యుప్పొంగె బ్రథిత ♦ భావరసజ్ఞా! 32౧

అ॥ అనుచు విభుఁడు పలుక॥ నంగనామణియు ను, ప్పొంగి దేవదేవ!॥ పోల్పఁ గలదె
యొండు నీదు నుడికి॥ నుద్యోగ మామీ॥ ద, నెల్లు చెల్లెఁ దెలుపు॥ మెలమి ననిన.

ఉ॥ అంగదముఖ్యభూషణన ♦ మంచిత వేషవిశేషచిత్ప్రభా
ప్రాంగణలోకభాసనవి ♦ భాసురనంబదితానుభావ ! న
ర్వాంగలనత్ప్రచారి నయ ♦ హాపితదుర్వ్యవసాయమత్తతా
సంగతభక్తమాధ్యుగుణ ♦ శాలిమహాభ్యుదయప్రజాధనా ! 32౪

క॥ ఆ ప్రవచకప్రామాణ్య, వాప్తిదృఢీకరణనిపుణ ♦ హరివిభావ
ర్యాప్తవద్దర్శనాఖ్య, ప్రాప్తవ్యా ! సంప్రణీత ♦ పరమైశ్వర్యా ! 32౫

పృథ్వి॥ చరాచరరమాగవే ♦ షణవిధానసంప్రేషణ
త్వరాయితజనేక్షణో ♦ ద్వహనపాండితీమండితా !
చిరంతననిజాశ్రయ ♦ సిరకలాసముల్లాసత
త్వరావరపరావర ♦ త్వమహితాత్మతత్వాంచితా ! 3౬౭

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్య సేవాసమాసాదితానవద్య కవితా
యోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రవవిత్రహనుమత్సుగ్రీతనయ విదితనయ లక్ష్మ్యంబా
* గర్భశక్తిముక్తాఫలాయమాన వేంకటప్ప కపిందాభిధాన ప్రణీతంబైన శ్రీరామ
కథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం గిష్కింధాకాండంబునఁ ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ శివాయగ్మరణే నమః

త్రైరానుకథాఽమృతము

కీ ష్కీం ధా కాం డమము.

తృ తీ యా శ్వా స ము .

సంపాదననిపుణక

లాసముచితద్యగ్విశేష ♦ లాలితయోగ

వ్యాసంగపరాయణజన

తాసన్నిధికరణలక్షి ♦ తా ! పరమాత్మా.

౧

తే! అవధరింపుము చలిమిట్ట ♦ యనుగుఁబట్టి
యమ్యైయిని వేడ నిట్లనె ♦ నభవుఁ డలరి
వెలఁది విను మట్టు లాహరి ♦ విభుఁడు సకల
కవులఁ దరలించి హనుమ నె ♦ క్కటేఁ దలంచి.

౨

క! అతఁ డరసాధనంబున, నుతికెక్కినవాఁ డగుటయు ♦ నూత్నోల్లాస
సిఠిఁ దనరుటయుం గని తన, మఠిఁ దలపోసికొని సగరి ♦ మంబుగఁ బలికె. ౩

—♦ సుగ్రీవుఁడు హనుమంతుని బ్రత్యేకముగా స్తుతిపూర్వకముగ నియమించుట. ♦—

సీ! ఈరేడుజగములఁ నెనసిన వారల, యలపు లీ వరయనిఁయవియ కావు
దేశకాలానువృత్తి విసీతిఁ బాండితి, వరశక్తి నినుఁ బోలుఁవారు లేరు
జవమున నెగడు లాఁఘవమున విక్రాంతి, నీతండ్రి మారుతుఁనెఱికిఁ గలవు
మన్నున మిన్నునఁమున్నీటనేనియు, గతినిరోధం బొండుఁగలుగఁబోదు

పుత్రుకన్యను శుశ్రూషు ♦ పు కడు ననుచు
ననుచు రవి తన తేజు నీ ♦ యంద యునిచె
నెట్లు దేర్చెదొ నన్ను నీ ♦ యినకులీను
సీత వార్త యెఱింగించి ♦ సిరి ఘటించి.

౪

క॥ అసము గొను మయ్య యది కై, వస మగు నీ కెందునేనివర్జిష్టకలా
భ్యసన మనదృశము మతి, ప్రసారమున ననదృశుఁడవుపవమాననుతా.

౫

—♦ శ్రీరాముఁడు హనుమంతునకు ముదిరిక నొసంగుట. ♦—

క॥ అనునెడ రాముఁడు తనమది, ననూదితం బైన యంతలయ్యినతనయుం
డనువుపడ నేర్చి నొడువుట, కనుమోదితుఁ డై వినిశ్చిత్తార్థం డగుచుకా.

౬

క॥ హనుమనిఁ గని మునుపటిక, న్నను మనమునఁ జనవుఁ బెనిచిసనిచినకూర్చిం
బెనఁగొని మొనకొను నుడి ని, ల్లనె నచె కద వాని భాగ్యముగరాజనుతా!

౭

తే॥ అన్న! నీయందె నాయాశ ♦ యధిపుఁ డలై
తలఁచెఁ దానునుఁ గాన నీ ♦ తలనె నిలిచె
సీతఁ గనుఁగొని యవ్వార్తఁ ♦ జేర్చి మమ్ముఁ
బ్రాభవమ్ము భరింప నా ♦ పనిభరమ్ము.

౮

ఆ॥ నిన్నుఁ దొలుతఁ గన్న ♦ నెఱి స్మరించి త్వదీయ
మగు ప్రభావ మెంచి ♦ యచలభావ
కలన నిచట నిలిచి ♦ కాంక్షింతు నీరాశ
నీవ నేర్తు కార్య ♦ నిర్ణయంబు.

౯

క॥ అని మఱియు నేఁ గృతార్థుఁడ, నని యానెఱిపోడ నిజపదాంకిత మై శీఁ
దనరారు నంగుళీయక, మనుపద మాతని కొనంగియనె నిట్లు సఖి!

౧౦

తే॥ ఈయభిజ్ఞాన మొనఁగితివేని నిన్ను, నావలనివాడ వని నమ్మినయ మెఱింగి
యొండు దలఁపక భాషించునుత్పలాక్షి!; వత్సలత్వంబు తనుపారవనచరేంద్ర!

తే॥ నీకు శుభ మగు నేవేళ ♦ నెగడు మన్న!
యనుచు మఱిగొన్ని బోధించి ♦ యరుగు మన్న
నమ్మహాముదిరిక గ్రహించి ♦ యవధరించి
కనులఁ దత్పాదకమలయు ♦ గృము గదించి.

౧౧

చ॥ అరుసముపాలవెల్లి నిల ♦ నై వల నైన ప్రసత్తి నమ్మహా
పురుషుని యానతిం గొని ప్ర ♦ పుల్లముఖాబ్జుఁడు నాఁడు వాహినీ

వరహరిమధ్యభాగమున ♦ వాడు ప్రకాశిలె ఋక్షమండలీ
పరిగతుఁ డైన చంద్రుగతి ♦ భావిఫలోదయలక్ష్మీతాత్ముఁడై .

౧౩

క॥ గర్జిల్లుచు ధృతిమెయిఁ జనె, నిర్జితపరిపంథి యయ్యునిలజఁ డగస్త్య
పాఙ్గిత మగు కడ గుటియిడి, నిర్జరరిపు నలఁప వీరనివహాన్వితుఁడై.

౧౪

క॥ తక్కిన దెసలకు నమ్మెయి, నుక్కుతునుక లరిగి రెల్లయుర్వరఁ దా రై
తక్కఁగొనిరి ముల్లోకము, లొక్కటఁ దెరలింపఁ జాలియున్వీధిసూతా!

౧౫

క॥ అందఁ జరుగ నానందము, కందము శ్రీరాముఁ డెలమిఁగని యెల్లు సభా
పొందఁ గలిగె భూమండల, మందుఁ గలుగు చోటు రెల్లనగు వివరింపఁ.

౧౬

తే॥ అనిన సుగ్రీవుఁ డిట్లనె ♦ నన్న ! నాటి
వైరమున నన్న తఱుమంగ ♦ వలను దప్పి
వలను లన్నియుఁ దిరుగంగ ♦ వలసె దానఁ
దీర్ఘయాత్రావిశేషను ♦ సిఠి ఘటిల్లె.

౧౭

క॥ పడరాని పాటు లటు పా, ల్పడినం దేశాటనంబైవర్యవసిత మై
పుడమిఁ గల చోటు రెల్లం, బడిబడి కాన్పింపఁ జేసెఁఫల మదె కాఁగఁ.

౧౮

తే॥ నాల్గు దిక్కులఁ గలుగు వ ♦ నముల గములు
పుణ్యభూములు నగములు ♦ పూజ్యమాన
నదనదీసాగరసరోఘ ♦ నప్రపాత
ములును నాచూడ కున్నవి ♦ మొనయ వెందు.

౧౯

క॥ ఒక్కొక్క దెస కాతఁడు కై, పెక్కి తఱుముచుండఁ గంటిఁనేండ్లుం బూండ్లుం
దక్కఁగొనుచు జగమెల్లం, జక్కఁగ నాచక్కవాళిఁకైలము గాఁగఁ.

౨౦

వ॥ అదియునుఁ బంచాశతోక్తియోజనవిస్తీర్ణం బగు భూమండలంబు నెల్ల నలాత
చక్రింబున యంతవట్టు తెఱంగు కాన్పింపఁ జాట్టునుఁ జాట్టి యున్నయది.

౨౧

శా॥ ఎందుం జూచిన నేన యై తిరుగుచో ♦ నేం డైన్నియో పోవ నా
కుం దెల్పెం బవమానసూతి ధృతికిం ♦ గోల్పోక యిం కేటికిఁ
మం దొక్కండు ఘటిల్లె మానినుడి ని ♦ మృతంగభూమ్యదుర్ల
మృందుం డెన్నఁడుఁ దొక్కఁ డిందు నివసిం ♦ పంబోలు నం చాదృతిఁ.

౨౨

క॥ అప్పలుకున మేలిమి గని, యప్పర్వతగుహ వసింపఁనయ్యెను దమ కా
తెప్పరమునఁ గనఁ గాంచితి, నిప్పుధివిం గలుగు చోటుఁరెల్ల రఘువరా!

౨౩

క॥ మేలయ్యెను గడఁగి త్వడి, యాలంబన మొదవినంతఁననుపమ మది కా
దా లయకాలుఁడె కనె నీ, చే లయ మొకరుండు నిన్నుఁజెనయంగలఁడే.

౨౪

క॥ అని మేలనుకై వడి నిజ, మనువాదించుచు గుణోదితాన్వోన్యసమృద్ధి
మెచ్చుకొనుచు ముదమున, నినకులుఁ డెనజుండు నుండిరేణాంకముఖి! ౨౫

—♦ పూర్వపశ్చిమైత్తరదిక్కుల కేగిన కపివీరులు తిరిగి మగ్గివుం జేరుట. ♦—

శా॥ ఆశంస ల్లగ నట్టు లేగిన ప్లవం ♦ గాధీశు లుదేశము
ల్పాశ్రస్త్యంబున మించ జేవిఁ గనఁగాఁ ♦ బ్రాప్తించు నేనాటి కం
చాళాచక్రము లందఁగాంచి రథప ♦ న్యాభూమిభృత్కందరా
దేశప్రాజ్యసరస్వతిత్సరిదిన ♦ ద్వీపాంతసంలక్షులై. ౨౬

ఆ॥ ఎల్ల పవళు లెల్లయెడల సంశోధింప, నరిగి నట్టివారలంద యొకట
రేలఁ జేరఁ గాంచిమే లొం డరసికొంచు, వేఁగుఁబోకఁ గడఁగివెడలుచుండుగి.

తే॥ ఫలము లేవేళ నిడఁగలపాదపములు, గలుగుచోటులఁ దేనియలొలయు నెడల
నధిపసింతురు నిశల నశ్లథిశయించి, యలము నధ్వపరిశ్రమముపనయింతుగి.

ఉ॥ ఇమ్మెయి మూఁడుదిక్కులకు ♦ నేగిన వారు విత స్తిమాత్ర మ్మా
నిమ్మను వీడ కెల్లఁ గని ♦ యేలిక యిడ్డ దురంత మంతరం
బమ్మొగి బాఱినక తటి ♦ యయ్యె నటంచు నిరీక్షనేయు క
న్దమ్ములవారి నాదొరలఁ ♦ దద్దయుఁ గాంచి నమస్కరించినన్. ౨౯

క॥ ఏమేమి వార్త లని రఘు, రామునితో నెలమితోడఁరవిజం డడుగన్
సామంతు లమృహాకపు, లీమెయిఁ బలుకంగఁ దొడరిఁరభరాద్ధమనా! 30

తే॥ త్రొక్కిచూడనిచోటని ♦ తొలుత లేదు
భావమున కంద కెదియునా ♦ పైనిఁ బోదు
కానకే కంటి మొండెడ ♦ త్మూజ లేమి
యదైననె యామె యునికియు ♦ నరసి యరసి. 3౧

క॥ ఏయెడ కాయమఁ గొనిచనె, నాయనురుఁడు లంక దక్షిణాశనె యుంటన్
వాయుసుతముఖ్యు లటఁజని, రాయె నదృష్టంబు వారిఁదను మేల్చి గనన్. 3౨

ఆ॥ హనుమ యొకఁడె యనుర ♦ నడవనేనియుఁ జాలు
నెఱియుఁ గర్జమునను ♦ నెఱవనోపు
నింక సంశయింప ♦ నేల వానిది జయ
లక్ష్మి నేర్చి కూర్చు ♦ లాలనంబు. 33

క॥ మే లగు నని వా రన హరి, పాలకుఁ డయ్యర్థమున నెఱవరఁగు హితోక్తుల్
జాలుకొన నెఱికిఁ బాల్పడు, నాలలి రాము నెలయింఁచెనగకులహాసా ౩౪

—♦ హనుమదాదులు దక్షిణపు దిక్కున సీతను వెదకట. ♦—

తే॥ అంతః దారాంగదులతోడ ♦ నట్లు వెడలి
కడమ కపివీరు లమ్మెయిఁ ♦ గదిసిరాఁగ
హనుమడు చరించెఁ దా దక్షి ♦ శాశయందు
నరుణకిరణస్ఫురణపూర్తి ♦ యచువుపడఁగ. 37

క॥ వింజమునకుఁ దొలుతం జని, యంజెడు నొం డనక తిరిగిఁరగచరు లాభూ
మిం జెనయు గుహఁగహనని, కుంజమ్ములు బీరువోవఁగూడ దటంచుక. 38

క॥ ఫలమూలసముపలబ్ధికి, నలరుచుఁ బతిశాసనమునఁకలుకుచు సీతా
జలజాక్షి వాడ నరయుచుఁ, గలికి! దా రెనసి రొండుఁకాననభూమి. 39

సీ॥ లే వెందు ఫలసుమా ♦ భీలోలమ్మదులీల, పతిగాభిరుచిరము ♦ ల్పాదపములు
కానరా వెచట ను ♦ ఖన్దైరసంచార, మేదురసారము ♦ ల్మృగగణములు
చూడఁ జొప్పడవ యె ♦ చోచ్చి బవనాధూత, నవమంజరీసమా ♦ నతలు లతలు
పొడసూప వేయెడ ♦ ఫుల్లాబ్జకాసార, హంసావళిరం ♦ సారపములు
ముక్కుపచ్చ లారిని తనఁముద్దు పట్టి, యెడసె నని కండుపదుఁడు మునీశ్వరుండు
తిట్టి నట్టులె యైన యాఁచెట్ట పొలము, కోనఁ జెరసిరి కపివరుఁల్కు వలయాక్షి!

క॥ నీ రఁ యేని నొకం డా, హారం బని యేని లేని ♦ యానిర్భాగ్యం
బౌ రిత్త కానఁ గడచి మ, హరణ్యములందుఁ జొచ్చి ♦ యరసిరి తరుణీ. 40

క॥ తడవు తడవి యటఁజని వా, రడవులు గిరిగుహలు పొదలు ♦ న ట్లైనయుచు నే
యెడనేని జనకనందిని, యడపొడఁగనఁ జాల రై ర ♦ గాత్మజ! వింటే. 41

చ॥ బడలిక యింత దోచిననుఁ ♦ బ ట్టెడలం జనకుంట వార లొం
డెడఁ జని కాంచి రొక్క గుహ ♦ నిత్తుఁ బలాశనుఁ గూరకర్ము నే
ర్పడ గిరి బోలు వాఁ డడరి ♦ పాల్పడినా రెటఁబోదు రంచు రాఁ
గెడపెఁ దలాభిఘాతమునఁ ♦ గీశవిభుండు తదంగనంగతి. 42

తే॥ అంగదునిచేత నాతఁ డ ♦ ట్టడుపు గాంచి
నోట నెత్తురువాఁక రా ♦ గీటడఁగినఁ
దత్ప్రదేశంబు లన్నియుఁ ♦ దడవి వెదకి
యొండు గుహ సొచ్చి రటు సము ♦ ద్దండు లగుచు. 43

తే॥ అదియు బరికించి వేసారి ♦ యఁగటు వాసి
యొక మహావృక్షమూలంబు ♦ నొలసి సొలసి

యున్నవారలఁ గని యుత్తమో ♦ త్తముండు
బలికె యువరాజు నముచిత ♦ భాషితముల.

—♦ అంగదుఁడు కపివీరులకు నీతి బోధించుట ♦—

చ॥ తిరిగితి మెల్ల దేశములుఁగిది రొకయింతయుఁ గానరాదు తె
ప్పరము హాకిందుఁ నాజ్ఞ గుణ ♦ భద్రుఁడు రాముఁ భాషింపఁ బోవు న
తైరు నరయంగఁ బోలు నది ♦ తేకువ పాల్పడకున్న జెల్ల ది
గ్గిరి గుహలంద పోకడఁచెఁ ♦ గీర్తిత మా తటి యెల్ల బొలుగఁ. ౪౬

తే॥ సామనస్యంబు దాక్ష్యంబునంతనంబు, తాలిమియు లేక కర్జంబునతఱియరాదు
కాదు కా దన మే తెందుఁగలుగఁబోదు, తీవరంబు ఘటించు సుశీతికి వాదు.

క॥ అలఁత యన నలసతయు నన, నలజిడి బడుఁగాని పార ♦ మందంగనఁ డే
వలనునఁ గృతి మేకొనె నా, యెలమిన తీ, ర్పనయకున్న ♦ నిటు నటు జేడడే.

ఆ॥ కాదు కంటి మన్న ♦ గహన మిప్పుల మెల్ల
మఱిలఁ గాంచి యెండు ♦ మలయవలయు
నరసి తెలుపుఁ డనిన ♦ నల్లన ని ట్లనె
మత మెఱింగి గండ ♦ మాదనుండు. ౪౭

తే॥ పిన్నదొర తెల్పినది మేలి ♦ పెద్దమాట
తరణిసుతుఁ డన్నచో ట్లెల్ల ♦ భరమునాక
యరయవలయు లెం డు సుఱుల ♦ కాసనేయఁ
గీర్తి పాల్పడఁబోవ దీ ♦ కీలు గనుఁడు. ౪౮

మ॥ అనిన స్నేహిని యాతనిం బొగడి య ♦ య్యర్థంబు గైకొంచు వే
చని వింధ్యాద్రి యవాక్పితీచికల వం ♦ చల్లించికొంచు న్నహః
వనము ల్పసృవణంబులు గుహ లగ ♦ ప్రస్థంబులుం గాంచి కా
ననిచో టం చనరామి వీడి యెదుట ♦ న్నప్పట్టు నప్పట్టునఁ. ౪౯

ఆ॥ కొమరు మీఱు వెండి ♦ కొండ యొక్కఁడు కోద్రీ
వనము సప్తపర్ణ ♦ వనము మున్ను
కలుగు నవియు నెల్ల ♦ గాలించి యాలించు
దిక్కు లేమి నెదిరి ♦ దిక్కు గదిసి. ౫౦

తే॥ తిరిగి వచ్చుచు బడలిక ♦ దీర్చుకొనుచు
నొండొరుల వెత లారసి ♦ యుదిలపడుచుఁ

గపివిభుం డిడ్డ కాలంబుఁ ♦ గడువ నైరి
కాని వింధ్యాదిఁ దుదిముట్టఁ ♦ గాన నైరి.

౫౧

క॥ అడెన కెల్ల నదియకా, నాదియు నంతంబు దోఁపకలు డెల్లాడం
గా దానవశిల్పికృతికిఁ, బోఁది యయిన ఋక్షబిలముఁపాల మగపడియెన్. ౫౨

ఉ॥ అచ్చొలు వారు గన్గొని తృ ♦ హస్తతు లై కడు డస్సి యుంట వే
చొచ్చి లతావృతం బగుచుఁ ♦ జొప్పడకుండియుఁ జొప్పు లేర్పడక
మెచ్చగు నగ్గహముఖము ♦ మెల్లనఁ జేరి కలంకపాటుతో
నిచ్చ తలంక ని ప్లచుచు ♦ నెంచిరి బాలకుంగలోచనా! ౫౩

మ॥ ఇది పాతాళమునా దురానదము దు ♦ ర్విత్తుంబు నై యప్రేవే
శదశం దుర్మదు మానసంబునకు ల ♦ క్ష్యం బయ్యెడున్ దీన నౌ
నది యేరక్కసియో పిశాచగణమో ♦ వ్యాతాఘమో యింత దోఁ
పదు కా దంచుఁ జొరంగ నేది యెటు లా ♦ పైఁ బాల్పడం జాలునో. ౫౪

మ॥ అని శంకాకులితాత్ములై తెరలు నా ♦ హర్యృక్షహర్యక్షులం
గని శంస ల్లనినారు కారె యిటు ప ♦ ల్కం బోలునే మీకు మీ
రనిశం బొడ్డను మేత్తురే భయము డా ♦ యంజూచునే మిమ్ము వా
రని శమ్రే కొనఁగోరుఁ డింక నెదల ♦ నామిస్వనామస్మృతిన్. ౫౫

క॥ చొచ్చెదమకాక యెం డెది, వచ్చిన వచ్చెదమకాక ♦ వల నరయక యి
ట్లిచ్చట నిలుతుమె యాదట, మెచ్చఁగ నేరండె విధి స ♦ మీహిత మనదే.

సి॥ ఒక్కింత బడలికఁయొదవె నేనియు నది, యారంతప్రాప్తుఁ దానుండఁగలచె
నేవళంబునకల్పిఁనగడుచున్నవి చూడుఁ, డిచ్చోటునంగలఁయెల్లమార్గకు
లల్లవె హంసాదుఁలరుగుదెంచెడు సార్ద్ర, పక్షము ల్పిసముఖభాసితములు
ముప్పోకలం బోవఁమొనకొనియెడు గుహ, సొచ్చి నెల్వడు గాడ్పుఁసురభిశత్వ
మిం దొక్కడు మేలి వాషికఁయేని నమృత. సారసంగత మైన కాఁసారమేనిఁ
గలిగియుండక తీరదుఁకాన లోని, కేగి యెల్ల విచారింతఁమేకమతిని. ౫౬

అ॥ అనుచు బోధనేయుఁహనుమని నుడుల మే, లరసి చొచ్చి రాగుఁహంతరంబు
హరివరేణ్యు లది మఁహాతిమిరం బచండార్క మవృతర్కమగుచు నుండ.

తే॥ త్రోచికొనిపోవు ప్లవగుల ♦ యాచికొనెను
ధూర్తతకు సింహశరభశా ♦ ర్దులములును

దలఁగి చనఁ బ్రాణహానికిఁ ♦ దలఁకి యనిన

నెందుఁ జొరలేరు వారు రా ♦ కేందువదన !

తే॥ అంధకారంబు కన్నులఁనలమి రోమ, హర్షణంబొదవింప భయంబు చాయఁ
బాక యొండొరులకు వీరఁబొసఁగఁజేయఁ, జాలి పరువిడి రవ్వారుఁసారసాక్షి

ఆ॥ తమ్ము శుభయుఁ దృషయుఁ ♦ దవలి వేఁపఁగ నైన

నధిపు నాన వెనుచు ♦ నాన యొకఁడె

కన్ను కాలు వాయు ♦ గతి తేజు బీరమ్ము

ననువు పలుప వార ♦ లరిగి రబల !

క॥ తీవఁ గొని తివిచినట్టులు, భావాకర్షణ మొనర్చుఁబట్టెడల ది॥కే
తోవఁ జననీదు జనతఁ, దైవము తనమశము నెఱయఁదరుణిమణిరో !

క॥ యోజన మమ్మెయి జవమున, యోజనఁ గడవంగఁ గాంచి ♦ రుత్తము లనఁ
రే జీవితాశ యను నది, యాజతనం దనరకునికి ♦ నధిరాజపదా !

ఉ॥ అంతకుఁ జాలదా జనకి ♦ జాధిపుఁ గూర్చిన మేలిభక్తి య
త్యంతసమ్పద్ది యింక నగు ♦ నంచు వచించుచుఁ దోచె నాగుహః
భ్యంతర దేశముం బెరయు ♦ నయ్యెడ నొక్క ప్రకాశ మొయ్యనఁ
ధ్వాంతము వోవఁ దన్నుతులు ♦ భ్రాంతతకుం జన వీడలంపఁగఁ.

ఉ॥ కాంచిరి వార లందు మణి ♦ కాంచనసంచిత మా వనంబు స్వ
భ్యంచిత మా పురంబు మహి ♦ తాంబుజినీనివహంబు డంబు రో
మాంచితగాత్రులైరి నయ ♦ నాంచలము ల్వికసించె మించె నా
చంచలభావవృత్తియు వి ♦ చారము దోయుచు నెమ్మనంబునఁ.

తే॥ అచటి లేదలిరులు పన ♦ రాకు లాకు
జొంపములు పూలుఁ బండ్లును ♦ జోద్యముగను
నమ్మెయిని రతనాలె స్కం ♦ ధాదికములు
పోతబంగరుపని మెచ్చు ♦ పుట్టు గనులె.

తే॥ హాటకాత్మకములు నయ్యునాటలాడు, మహితమృగపక్షి గణములుమాన్యలీ
లబ్బురముతోడి మెలఁకువనరున మెదల, వారి కొదవించె సంపుట్లవారిజాక్షి

నీ॥ ఇవిమౌక్తికు లని యెంచియెటు గాంచిన సువర్ణ, శాఖావ్రతానసంస్థానఘృణ
యివి తీవె లని సుంతయెనయఁ జూచినయంత, వె ద్ముతద్ముతిలతావెభవమ

యిప పంక్త్య యనుచుఁ బోయెదురఁబో రసపూర్ణ, హేమకుంభీజృంభితేష్టరుచులె
యివి పూవు లని డాయఁ నెలయుచోఁ దచ్చాయ, సారి కాననసారఁసారభములె
ఇవ్వి తేనూన ♦ లే యని దఱియంగ
సమృతసింధుయుగన ♦ మాగమములె
యివియుఁ బుష్పాదుల రి ♦ హించు తిన్నె లటంచుఁ
బూడఁ గనకగిరుల ♦ వేడబములె.

౬౮

తే॥ హేమవైడూర్యగారుత్మ ♦ తేంద్రసిల, పద్మరాగోపకత్విత ♦ బుద్ధినులును
దాదృకోజ్జ్వలజలజంతుతతులు హంస, లచటి సరసుల సారస్వమనువచించు.

సీ॥ సురుచిరపుణ్యరాసులె కాక సురలరా, నెఱయింప మేడలునేర్చి యున్నె
తపమున సిరి మట్టుతార్కాణ గా కిట్టు, లప్తాంగపదయోగమనువుపడునె
యైశ్వర్యమున కల్గియలరించు నెఱి మేల్గి, గాక సర్వాతీతఁకళ లమరునె
యాత్మసిద్ధివికాసమని గాక యొకభాన, మానందవిస్ఫుర్తియై తనరునె

యనుచుఁ బూపఱు లగ్గింప ♦ నగుచు నగుచు
ముష్పాలముల నగరుల ♦ మురిపెములను
ననుచు నచ్చొట్టు గాంచి మే ♦ లనిరి తీచ్చ
పడిరి పెరసిరి వనచరు ♦ ల్భావలలిత!

౭౦

క॥ ఒకమణిమందిర మనుపమ, మకలంకముఁ గాంచి చేరఁనరిగిరి వారల్
ప్రకటం బయ్యెను స్వక మగు, సుకృతిం బిమ్మెయి నటంచునూనృతమూర్తి!

తే॥ వేదికలు చాంది నీలు ని ♦ వేశనములు, గోపురద్వారకక్రమలు ♦ కూటకోటు
లందముననేని వెలనేనినందరాక, వైజయంతంబునం బోలెవఱలుచుండె. ౭౨

చ॥ అచటఁ దనర్చు మేలి శయ ♦ నాసనయానము లట్టు లుండ శ్రీ
రుచిరశుచితర్వరస్యరస ♦ రూఢము లౌ ఫలభక్త్యభోజ్యపా
నచయవిశేషము లృహిత ♦ నందనచందనముఖ్యపాదపో
వచయమిశ్రత్సర్వమశేషి ♦ పాకములుం దము ముంచి తేల్పఁగఁ.

౭౩

ఆ॥ దఱియఁ జొచ్చి వారు ♦ తాపనీమణి నొక్క, దివ్యమూర్తిఁ గాంచితేజరిల్లు
తెఱపు నెంచి వెరపువెఱపునఁ దెరలంగ, నిట్టనిలువఁ బడిరినీరజాక్షి!

౭౪

క॥ వారలఁ గని యాయోగిని, వారక యిటరాఁ దలంచువల నెటు మీరె
వ్వారు వనుప నేపని కే, నేరిమి మొనకొంటి రనుడునెరి లే దనుడుఁ.

౭౫

—♦ హనుమంతుడు స్వయంప్రభకుఁ దమవృత్తాంతము వినుచుట. ♦—

క॥ మతిమంతుఁడు హనుమంతుం, డతివకు జోహా రొవర్చియంబహా! యిటు లీ
స్థితిఁ గనక యుత్పిపానా, వృతిఁ జేడ్పడి వాపికాగఁవేషణనిరతిఁ. 21

చ॥ తిరుగుచు వచ్చి తెల్ల మగు ♦ తీరున నీరఖగాలిరాకపో
క రహి ఘటింప నిందుఁ బడి ♦ గాఢతమఃస్ఫులిఁ దెప్పిరిల్లు లే
భర మయి యెట్టకేలకుఁ బ్రి ♦ భావతి! నీదు ప్రభావలక్ష్మి యి
త్రైవిలు నూపఁ జాలితిమి ♦ దీనతఁ బాయ శుభాయతిం గనక. 22

తే॥ ఏము సుగ్రీవు బంటుల ♦ మినఁజూ డనుప
గామకార్యార్థ మిమ్మెయి ♦ రాకఁ గంటి
మమ్మహితు సతి నసుర యెం ♦ డవహరింప
నరసి యాయమ గతిఁ చెల్పి ♦ నైన జతన. 23

ఆ॥ దాశరథి యతండు ♦ ధార్మికుండు ప్రసక్తిఁ
దండి ప్రనుప వనము ♦ దటియఁ జొచ్చి
మొనసె నిట్టి చెట్ట ♦ మూఢాత్ము డెయిది న
ర్కజుని చెలిమి మమ్ముఁ ♦ గనఁ గొనంగ. 24

క॥ పున్నెం బెన్నెటిఁ గలదో, యిన్నెలవునఁ జేరఁగంటి♦మెంతపడియు నే
నన్న దరి నందఁజేయుదో, సన్నుత నీచరిత మెదియెఁచాల మరయఁగక. 25

క॥ అని నొడువు సతని నుడులకు, వనితామణి సంతసిల్లి♦వారని కుతుకం
బినుమడిఁగా నెల్లరఁ గనుఁ, గొని యిట్లనె వత్సిమఁబుఁగొనకొని నెఱయక. 26

చ॥ బడలితి రన్నలార! యివె ♦ వండ్లును దేనియలున్న ధోవమ
స్పృహసిన సారసీరములు ♦ భక్త్యములు న్వత డీటఁ దృప్తి యే
ర్పడ నుపయోగము న్నెఱపి ♦ రంధ్ర వచించెద నాదు వృత్త మీ
యెడ నెడ మెంచఁబోకుఁ డవు ♦ నెల్లకృతు ల్పలవంతము ల్తుదిక. 27

ఆ॥ అనుచు నెలమి మీఱఁనాయమ సెల నీయ, వారు సంతసంబు♦వఱలఁ దేటి
యావ దీట ఫలముఁలారగించిరి గోలి, రమృతపాళి తేనెలాని రవుడు. 28

—♦ కవులు తృప్తి లయిన పిదప స్వయంప్రభ హనుమతోఁ దనవృత్తము చెప్పట. ♦—

ఉ॥ ఇచ్చకు వచ్చినట్లు భుజి ♦ యించి హరిందురీలు తృప్తిఁ గాంచి వే
వచ్చి నమస్కరించినఁ ద ♦ వస్వేని, వారల గారవించి నం

పచ్చయ మజ్జే నేటి కని ♦ భావననేయుచు నాంజనేయు మే
లచ్చువడంగఁ గన్గొని ని ♦ జామృతవాగ్ధి వొంగ నిట్లచున్.

౮౪

ఆ॥ అసురశిల్పి హేమ ♦ యనెడు నచ్చరయందుఁ
గాంచె సోమ యనఁగఁ ♦ గన్నె నొకతె
నెల్లకళలఁ దేటి ♦ యింతి ద్రౌపదవరేఖ
ననుకరించు కాంతి ♦ నలరుచుండె.

౮౫

మ॥ అతఁ డీకందరమందెరమ్మన మనో ♦ జాయత్తుఁడై హేమతో
నతివేలం బగు సౌఖ్య మందఁగ నుప ♦ ర్వాధీశుఁడ ప్తీసునన్
సతి స్వస్థానముఁ జేర్చి త న్నడచిన ♦ స్సంతాపభూయిష్ట మా
గతికిం బొల్పడి వాఁ డెటో చనియె న ♦ క్కన్యావతింసు బటన్.

౮౬

క॥ ఎక్కటి నిలిచియు నియమముఁ దక్కక వ ర్తించుచుండుతటి నొకనాఁ డా
ముక్కంటి గానిపించెను, జక్కని యర్థాంగ మెనయుఁసంపదశోడన్.

౮౭

ఆ॥ జపమువలనిసిరికిఁసాజన్యమునకల్పి, కాటపాట లొలయఁనైన మేల్పి
కలరి తీపురహరుఁడువల నొప్పు నిప్పుర, మతివ కొసఁగె శుభనిరతి వొసంగ.

తే॥ ఎల్లవస్తుసమృద్ధుల ♦ కిదియ పుట్టి
నిల్లుగాఁ గూర్చి శివుఁ డేగ ♦ నితచరిత
యిచట నివసించె సాంసారి ♦ కేచ్చఁ గొనక
వృతనియతితోడి నిర్వాణ ♦ వాంఛ తనుక.

౮౮

తే॥ మేరునావర్ణి తనయను ♦ సారసాక్షి
కైతి సఖ నే స్వయంవృథ ♦ యనెడు దాన
నొందురులఁ బాయఁజాలకే ♦ యుండినార
మిందు బహుకాలముఁ దపస్య ♦ యెనక మెసఁగ.

౯౦

క॥ సిద్ధి గని బ్రహ్మపురమున, కద్ధార్మికమూర్తి యరుగు ♦ నయ్యెడఁ బలికెన్
బద్ధాంజలి నగు ననుఁ గని, బుద్ధి దలంపకు మొకండు ♦ పొల మెనయంగన్.

క॥ యిమ్మెయి రహస్య మా మే, లి మ్మొందునుఁ గానఁబోల ♦ దిందె నిలుపు మే
వమ్ముఁ గనఁబోవు కైవ, ల్య మ్మబ్బు న్నడఁగి సే క ♦ యాచిత మగుచున్.

౯౧

ఉ॥ ఓయెలనాగ త్రేత యన ♦ నొప్పు యుగంబున భూమి భారమున్
బాయఁగఁ జేయఁగాఁ దలఁచి ♦ పంక్తి రథాత్మజుఁడై జనించు నా

రాయణుఁ డవ్యయుండు సుర ♦ లంబుజగర్భుఁడు వేడ నట్టులే
యాయలఁ దోచు నైష్ఠవియు ♦ నితఁచఁత్రో విదేహపుత్రీనా. ౯౩

అ॥ ఆమెతోడ దండ ♦ కాటవిఁ జరియించు, దండ్రీ వనుప రామ ♦ దండధరుఁడు
స్వాత్మనాశమునకె ♦ యద్దేవిఁ గొని చను, రావణుండు బ్రహ్మ ♦ రాక్షసుండు.

క॥ ఆయను నెమకుచు రాఁగల, రాయతభుజదర్పమహితు ♦ లగు కపివతు లా
వ్యాయామ మరసి వారల, నాయనువునఁ బూజసేయు ♦ మంచిత వగుచు.

తే॥ ధన్య వాదువు నీ వటఁదరలి రాముఁ, జేరి సేవించి మాయావిఁజేత్రి వగుచుఁ
గోరికల కందరాని నై ♦ కుంతపదవి, నందఁగల వింక నానుడు ♦ లందు నిలుము.

క॥ అని బోధసేసి యాయచు, చనె బ్రహ్మపదంబు సేర ♦ సమృతి మీఱన్
మనుకులతిలకునిఁ గన నే, నును నరిగెద మీఁద నాదు ♦ నో మెటు గలదో. ౯౪

అ॥ ఇందుఁ జొచ్చి వెడల ♦ రెవ్వారు మీరిట్టి
చోటు దొక్కినారు ♦ సురదురాన
దమ్ము గానఁ గన్నుఁ ♦ దమ్ము లెల్లరు మూసి
కొనుఁడు తోవ నెనయఁ ♦ గనుఁడు మదిని. ౯౫

క॥ ఆర్చితులరు మిము నెఱికిం, దార్చెద సన్నివృత్తలిమిఁ ♦ దలకొను బలిమిన్
జర్చింపకుఁ డెద్దియు ననఁ, గూర్చిన భక్తిచెన వా ర ♦ కుంతితు లగుచున్. ౯౬

అ॥ చేర్చె నాక్షణంబె ♦ సిద్ధార్థ యోగిని, వనచరాలిఁ దొంటి ♦ వనముఁ బెరయ
రాముపదముఁ గాంచె॥రాణించు భక్తిఁదా, నవల సుకృతరాశియనువుపఱుప.

క॥ నిండుమది న్వలగొనె న, య్యండజయాన రవిజాను ♦ జాన్వితు సీరికిన్
దండ శ్రీతాలికి బంగరు, కొండయు నగు వాని రాముఁ ♦ గోదండధరున్.

అ॥ పులక లుద్గమింపఁ ♦ బొడి తడి సేయుచు, మేన స్వేద మొదవఁమెలఁతమిన్న
తనతవశ్చమంబుఁదలఁచి గద్గదికతోఁ బొగడె రామదేవుఁబూవుఁబోడి!

—♦ స్వయంపరీభ శ్రీరామచంద్రుని సుతింతుట ♦—

సీ॥ దాసురాలను నన్నుదయఁజూడు మోయన్న, యరుగుదెంచితి దర్శనార్థ మిట్టు
లిద్దానికే పెక్కులేండ్లుఁ దవశ్చర్య, జరిపితి గుహనుండిఁజిత్తన నెఱయ
యోగమాయకుఁ బయినున్న ని న్నినాటఁ, గంటి నాకన్నులఁకఱపు దీట
నోములు ఫలియించెనూల్కొంటి నింకిట, భవసాగరాపరంపార మెనయ
నజ్జు లెల్ల స్వబహిరంతరవసీతుఁ, బ్రకృతియవనికాపవారణమున
నిన్నుఁ గానలేరునీవు శైలూఘుండ, పోలె వేషయుక్తిఁబొలిచి తనఘ! ౧౦౩

తే॥ తామసుల కెల్ల మసఁ బూయఁ ♦ దవిలి కొలుచు
వారి ధన్యులఁ బొనరింప ♦ వచ్చినాడ
వడిగి కొను దానునకె భిక్ష ♦ యనెడు నుడికి
నొండు గతి గల్గునే తండ్రి! ♦ యొక్కనాడు.

౧౦౪

తే॥ ఒం డెఱుఁగు నిట్టి తత్త్వ ము ♦ న్నుండు గానఁ
డిట్టి స్ఫురణ నిలుచుఁగాత ♦ మెల్లతఱిని
దర్శన మొనర్చితి నలభ్య ♦ దర్శనము ని
దర్శనము సద్గతికి నీవ ♦ దద్వయమ్ము.

౧౦౫

తే॥ ధనకళత్రాదివాంఛలఁ ♦ దవిలి నరుడు
దర్శమున ని న్నకించును ♦ దలఁపఁబోడు
నీదుకైంకర్య మొనరించు ♦ నెఱిఁ దనర్చి
యభయఁ డై సజ్జనుఁడు ముక్తి ♦ నందఁగాంచు.

౧౦౬

ప॥ నీవు నిష్క్రించనధనుండవు నివృత్తగుణమార్కుండవు నిర్గుణుండవు గుణాత్మకుండవు
స్వాత్మాభిరాముండవు కాలస్వరూపుండ వశీశాసుండ వాదిమధ్యాంతవర్జితుండవు
సర్వ భూతాంతరవస్థితుండవు నగు పరమపురుషుండ వని యనారతంబును నాడెం
దంబునం దలంచి వందనంబులు సమర్పించుచుండుదు.

౧౦౭

ఆ॥ దేవ! నీదు లీలఁజెలియనేర రసత్తు, స్వం బనంగ నగు విడంబనంబు
విహితుఁ డొండులేడుఁవిద్యేష్యుండన్యుండుఁ,గాడు తలఁతు రిన్నిఁగతులమతులు.

చ॥ అజుండ వకర్త వీశుండ వ ♦ నాది వనంతుండ వైన నీవు ము
న్నజుని సృజించి తన్న నది ♦ యంత విచిత్రముగాదు తిర్యగా
దిజనులఁ దేజరిల్లుటయ ♦ తెప్పర మన్నది కాక నన్నుఁబో
టి జనముఁ దేల్పఁ జొ ప్పిటు గ ♦ డించి మెలంగుట చోద్య మచ్యుతా! ౧౦౮

ఉ॥ కొందఱు కోసలేశ్వరుని ♦ కోర్కెకి దత్సతి నోము పంట వై
తందురు చెట్టరక్కనుల ♦ యాగడము లైరలింప నైతి వి
ట్లందురు కొందఱు ఁదు ఘను ♦ లందురు సచ్చరితాప్తి కంచు నే
మందఁగరాని మేలి ఫల ♦ మందితి మెట్టులయేని శ్రీపతీ!

౧౦౯

ఆ॥ ఎవ్వ రిట్టి కథల ♦ నెంచి పఠించి సం, కీర్తనం బొనర్చి ♦ సర్తసంబు
సలుపువారొ వారు ♦ సంభవార్ణవ మీఁది, నీదు పదముఁ గాంచిఁనెగడువారు.

తే॥ అభవ ! మాయాతిగుడపు జ్ఞా ♦ నాదిలక్ష
 ణాశ్రయుండ వవిషయుండ ♦ వై న ని స్స
 సంతమాయాగుణనిబద్ధ ♦ నబల నెట్లు
 గాంతు వినుతింతు నీకృప ♦ కలిమిఁ గాక.

౧౧౨

క॥ వానరరాజును దమ్ముఁడు, నీనేమం బరసి కొలువ ♦ నేటికి నాపై
 నూనిన దయ వివరింపఁగ, రా నెంచితె సద్గుణాభి ♦ రామా ! రామా ! ౧౧౩

ఆ॥ అని నుతింప రాముఁ ♦ డలరి యమ్మొ మది
 నున్న కోర్కెఁ దెలుపు ♦ మొసఁగువాఁడ
 నేవరంబ యేని ♦ నెడవక యన నామె
 యనె గృతార్థ యగుచు ♦ నలరుఁబోడి !

౧౧౪

—♦ స్వయంప్రభ ప్రత్యక్ష మయిన రామని వరము ల్గించుట ♦—

ఆ॥ ధన్య నైతి నీవు ♦ దర్శనం బిడి నంత, వరము లిత్తు నంటివాంఛ దీఱఁ
 గోరు దాన నింకఁగిగుంతిఁ గా నేల, శ్రేయమునను దృష్టి ♦ జెందనగునె.

సీ॥ భక్తవత్సల ! నీదు ♦ పాదారవిందమ్ము, లెల్లవేళల భజి ♦ యించుచుండ
 నొడ్లజోలి యొకింతయును లేక తృప్తకు, లున్నచోటున నుండియొలయుచుండ
 నాజిహ్వా నీరామ ♦ నామమ్మునకు వశ్య, యై తదావృత్తి తీ ♦ యమున నుండ
 దివ్యమంగళమూర్తి ♦ దేదీప్యమానుండ, వగు నీదు స్మృతి మతి ♦ యలరుచుండఁ
 జేయు మేవర మే నొల్ల ♦ సీతతోడ,
 లక్ష్మణునితోడ మధురలీ ♦ లాయిత యగు
 గతిని శరచాపభూషణ ♦ కలన లొప్పఁ
 దోచు నినుఁ జూచు విధి కన్న ♦ సుగతి కలదె.

౨౧౬

ఆ॥ అనుచుఁ గలికిమిన్నయానందబాష్పము, ల్దానుక వేడుచున్నఁగని కరంబు
 గనికరంబు దనరఁగల్యాణమూర్తిశ్రీ, రాముఁ డిట్లు లనె సారాళచికుర. ౧౧౭

—♦ స్వయంప్రభను శ్రీరాముఁడు బదరీవనమున కేగు మని నియమించుట. ♦—

క॥ అది యట్టులె యగుఁగావుత, బదరీవనమునకుఁ జనుముపావని ! నను నె
 మృదిఁ దలప దలపు మీ వను, పదమే మత్పదము సేరఁబాల్పడుదు వనఁ,

ఆ॥ అమృతసారకల్ప ♦ మైన యవ్యాకృమ్ము, వీను లలరుచుండఁవిని తదంఘ్రి
 కమలములకు మ్రొక్కికల్యాణి తత్తీర్థ, మెనసి ముక్తి గాంచెనిందువదన !

ఉ॥ అచ్చట వానరోత్తము ల ♦ హర్షతిరక్ష్మి జౌరంగగనీని తై
 లోచ్చయకాననాంతమున ♦ నొక్క మహిమహిషండు మందు దా
 రొచ్చెము లేని మంతనము ♦ నొయ్యనఁ గూడఁగఁ గూర్చి కర్తవు
 స్మచ్చట లాడఁ జొచ్చి యెటు ♦ మోహితు లై ధరణీధరాత్మజా! ౧౨౦

క॥ శ్రీమ మధిక మగుటఁ గార్య, క్రీమ మొండెడఁ దోషకుటఁగడువు చతుట దు
 ర్దముఁ డీనజునిచే నింకిట, దమ కెద్దియొ మూఁడు ననుచుఁదలఁచుచు నుండఁ.

ఉ॥ అంగదదుర్మనస్కుఁ డయి ♦ యంగమఁ డందఱఁ గాంచి యిట్లు లే
 గం గని తొల్ల న న్నడఁచుఁ ♦ గా దన కర్కజఁ డట్టి మమ్మ శి
 ట్లం గని నీల్ల నేమి యగుఁ ♦ గల్గదె చా వొకమంచినర్థత
 సంగతి మీఱ నేవిధిని ♦ జర్ప పానర్చన రొక్కో నేమి. ౧౨౧

అ॥ ఇన్ని నాల్గఁ దిరిగియేని జానకే గాన, మెల్ల తటియుఁ గడచెనింతవట్టు
 గమ్యపదముఁ జేరఁకియ యిట్లు లలసితి, మెఱిగి చనిన బ్రదుకుఁనిరవు గలదె.

అ॥ చెప్పినన్ని చోట్లుఁ ♦ జెనసి యారయ కొంట
 నొక్క కడనె నెచుకి ♦ యులికిపడుచుఁ
 జనిన మనల రాజ ♦ శాసనాతిక్రీమ
 దోష మెంచి విడఁడు ♦ దుష్టుఁ డతఁడు. ౧౨౨

క॥ నను మహనీయుఁడు రాముఁడె, మనిచెచు గా కిససుతుండుమన్నించెనే యే
 మని చేరఁబోదు నిపుడీ, పని యిట్లు సెడంగ నతనిఁప్రాఁపుఁ దలంగఁ. ౧౨౩

అ॥ మున్నె శత్రుఁ డిపుడుఁమోహవశంవదుఁ, డన్న భార్యఁ గొన్నయథముఁ డింక
 నేల నన్నుఁ బోఁచుఁనే నందు రాజుల, నిందె యుందుఁ జత్తునెట్టు లయిన.

క॥ అని యశ్రుమోక్ష మొనరిం, చిన దారుఁడు మున్నుగా సఁచివులు వ్యధితు లై
 యని రిట్లని నీ విమ్మెయి, ననవచ్చునె యనద పోల్కిహరినాథ సుతా! ౧౨౪

అ॥ వీరు నిన్ను మనుచుఁవార మే మనుటకు, సిగ్గుపడెద మింతఁచెట్టు యేల
 యెంత లై నఁ జాలఁమే నివసిత మీ, కందరమునయందుఁఘనత మెఱయ.

తే॥ గకలసౌభాగ్యములకుఁ దా ♦ నకమకాగ
 నీపురము స్వర్గపురమున ♦ కెన యనంగఁ
 జాలియున్నది కిష్కింధ ♦ జోలి యేల
 జాలిపడ నేల, యింతకుఁ ♦ జావనేల. ౧౨౫

క॥ కన్నెత్తి చూడఁగలఁడే, యెన్నండేనియు హితుం డఁహితుఁడును నొక్కం
 డు న్నిను నియ్యది దుర్గం, బన్నదిమాత్రమే స్వరాజ్యమనఁగా వలదే. ౧౨౬

—♦ హనుమంతుడు వగచు కవుల కుపాయముఁ జెప్పచు సంగదుని బుద్ధి ద్విష్ట బూనుట ♦—

తే॥ అనుచు బుడిబుడినుడులతోనతనిఁ గదిసి, యల్లనల్లన గడిచేర్చియధిపు కృతినఁ
దారుమా హరింపంగఁదలఁచువారి, యంతర మెఱింగి సాధులక్ష్యాంతరుండు.

క॥ హనుమండు తనలోఁ దా ని, ట్లనుకొనె నప్రాంగధీన ♦ మన్వితుండు బలం
బునఁ దండ్రిఁబోలుఁ బ్రణిధులు, ననువువడిరి వీఁ డొకంట ♦ నలఁతిం జనునే.

తే॥ వర్థమానుం డగుచు నున్నవాఁ డితంఁబు, శుక్లవక్షశశిం బోలె ♦ శుభసమృద్ధిఁ
గొరుచున్నాడు పితండ్రిగొడవ మఱచి, తారపక్షాశయణమునఁదవిలి యిపుడు.

క॥ మూడవ యుపాయమున నో, రాడకయుండంగ వీరి ♦ నలయించి యటన్
వేడఁగ నలరించెద నిత, వేడబ మని మిన్నకున్న. ♦ విధి సెడకున్నే. ౧౩౨

క॥ అని భర్తృర్థపరిశ్రాంతి, తుని శాస్త్రవిదగ్ధగణ్యు ♦ ధుర్యుఁ గుమారేం
దునిఁ గని వాఁ డీటులనెఁ దన, వినయము నెఱజూతనము ♦ వెల్లడి గాఁగన్.

ఆ॥ ఈపు తుండి గిట్టి ♦ యెడసి యెక్కటి ధురం, బవధరించి యెంత ♦ లైనఁ జేయఁ
జాలువాడ వై నసరణియే యిది నిన్నుఁ, బోటి కగచరేంద్రపుత్ర! యిపుడు.

క॥ స్వామిదోహమ కాదె, రామేందుని కర్ణ మరసి ♦ రా మేకొని యి
ట్లే మరుదెంచితి మని కొన, కే మంతన మెనసి దాని ♦ నెడయింపంగన్. ౧౩౩

తే॥ నీ కతఁడు మేలు గూర్చు న ♦ నైతియుఁ దండ్రి

యెలమి మ్రే గనుచున్న య ♦ య్యిచ్చకంబుఁ

జెదర నీ విట్లు కెడసినఁ ♦ జెడవె యిహముఁ

బరము నిమ్మై యి నగు మేలి ♦ పట్టునడల.

౧౩౪

ఆ॥ కూడియుందు రెట్లుకొఁతు లస్థిరచిత్తు, లెగయు మనుచుఁ జేతులెత్తి విడుతు
రవల నీదు గతికినయ్యెడువాఁ డొండు, గలఁడె యింత దలఁపవలదె మదిని.

ఉ॥ ఉన్నటు లుండి దారతను ♦ జోన్ముఖులై నెవ మెన్ని వీర లే

గ నైతిమాలి నీ వనద ♦ గా నయితేనియుఁ దీటితేనియున్

గన్న ఫలం బదేమి జని ♦ గాంచిన నీవునుఁ గన్నవారు పం

నన్నత వీడి దూ తెనయు ♦ మాత్రకె యిట్టి యశక్తిప్రతాపముల్.

౧౩౫

సీ॥ నీతోడి దగు లోక ♦ మే తమ కని యిందుఁ, బెద్ద లేతెంతురే ♦ పెనువు దక్కి
ననుఁబోటివారలు ♦ నాయం బెడలి యింత, గాఁ బాపకర్మంబుఁ ♦ గట్టికొనరు
బలవంతుఁ డెందు దుర్బలునితో విగ్రహ, మానసంబు నొనర్పనగు నటందు
రిందుఁ డొక్కించుక యేఁ జెక్కెఁ గొండల, సౌమిత్రి చూర్ణింపఁజాలియుండుఁ

దలగి చననీయ వమ్మహా ♦ త్పుల శరములు
గందరమె కాదు బ్రహ్మాండ ♦ కర్పరంబు
నేని భేదించు ని ట్లింత ♦ యెఱిగి యెఱిగి
యేల చెడిపోవ నానుడి ♦ యెల్ల వినుము.

౧౮౧

క॥ ఒక్కింత తడసియేనియు, జక్కంగఁ గర్జంబు నెఱపి ♦ సడినన్నలఁ బెం
పెక్కుడుగ నరసి యేగిన, నెక్కరణిని హింస నేయు ♦ నినజుం డొడ్డక. ౧౮౨

ఆ॥ ఏము నీవు నొక్కఁ డే ♦ యయి కృత్యముస్త
నెఱపి సాధుమార్గ ♦ నియతి వెలయుఁ
జనన నిన్ను మెచ్చు ♦ సామాజ్య మేలించు
ననుచు కూర్చొన దపన ♦ నందరుండు.

౧౮౩

ఆ॥ లేడు బిడ్డఁ డొండు ♦ కాఁ డధాన్యకుఁ డతం
డేల నిన్నఁ జంపు ♦ నింతిమాత్రం
కర్థ మనఁగఁ బ్రాణ ♦ మనఁగ మీ రని కాక
యన్య మెఁగఁ డిప్పు ♦ డర్కసుతుఁడు.

౧౮౪

క॥ కావైన నీతలఁ పొప్పదు, భావింపుము రామ కార్యపద్ధతి యింకా
నేవింపు మమ్మహాత్ముని, జీవింపుము తత్కృపాప్తిఁజిరకాలమ్ముక. ౧౮౫

క॥ అన నంగదుఁ డిట్లనియెను, దనమనమునఁ దాల్చి లేమిఁదహతిహాపడుచు
మునుకొని తన కాయఁడు చెలి, పిన యవి యస్థైర్యవృత్తిఁబెడచెవిఁ బెరయక.

—♦ అంగదుఁడు హనుమద్బోధితుఁడయ్యుఁ బ్రాయోపవేశమునకుఁ గమకట్టుట. ♦—

సీ॥ స్వామిహితార్థంబునతాఁగరయుక్తంబు, నౌ యుక్తిఁ బలికెదఁవాంజనేయ!
స్తైర్య మార్జవ మాన్యశంస్యంబు పౌరుషం, బను నివి సుగ్రీవునందు లేవు
శత్రుతో గుహ సాచ్చిచన్న యన్నను వీడి, శిల లాఁగఁ బూడ్చినఁఖలుఁ డతండు
కన్నతల్లినిఁ బోల్పఁగాఁ దగియున్న త, తృప్తిఁ జేకొనియున్నఁపాపి మఱియు
రాము మఱచెను లక్ష్మణో ♦ ద్దామకోప
మరసి భయమునఁ దోలెఁ దా ♦ నగచరులను
నెల్ల దెసలకు ని ట్లింతి ♦ యెఱుకఁ గాంచి
వై రితనుజుండ నగు నాకుఁ ♦ జేరనగునె.

౧౮౬

ఆ॥ భిన్నమంత్రుడను బ్రోవీణుండఁ గా నప, రాధుఁడను నొకంటఁరాదు మంచి
శక్తి లేమి నేవ్రా ♦ సంగంబునకుఁ జాల, నెట్లు కూర్చువాడ ♦ నినజునకును.

క॥ శాసన మను మిష యిడి దు, శ్యాసనుఁ డాతండు దన్నుఁ శాసించున కా
కేసడికి వెఱవఁబోవఁడు, పాసి యునికి తక్క లేదుఁపద్ధతి యింకఁ. ౧౪౯

ఆ॥ ఇన్ని యేల యునురు ఁ లెడలింతుఁ బ్రాయోప
సేశనమున నన్ను ఁ విడువుఁ డింక
నదియ మేలు తనకు ఁ నన్యాయ్య మా శిక్ష
వలని చావు దప్పు ఁ వలను గలుగ. ౧౫౦

ఆ॥ నన్నుఁ బేర్చి గన్న ఁ నాతల్లికిం దెల్పుఁ
డధిపునకు వచింపుఁ ఁ డడిగితి నని
యెట్టే డైనఁ దండి ఁ యే యాతనికి నింత
వినుచుఁ డేల్లు మిమ్ము ఁ వేడె ననుచు. ౧౫౧

తే॥ ఆమె ప్రియపుత్ర తన కైన ఁ యనుఁగుబిడ్డఁ
డిల్లుగా నే మనునొ మీఁద ఁ నెట్లుమనునొ
యూఁడింపుఁడు మీరెల్ల ఁ యుక్తి మీఱఁ
దార మును రాజ్ఞి యనెడు నే ఁ స్తమ్ము గూర. ౧౫౨

క॥ అని పలికిన పలుకులతోఁ, గనుకొలుకుల వేడినీరుఁగ్రమ్మఁగ నమ్మైఁ
దన వగరు దక్కి వగ పెను, పునఁ జిక్కిన పిన్నదొరఁ గపు ల్లని తోడ్కోఁ.

— ఁ అంగదుని తెంపునకు కపులు వగచుచుండ మఱల హనుమ రామతత్త్వము బోధించుట. —

ఆ॥ వారిఁ బొగడువారుఁపవజాపు సుతుఁ దిట్ట, వారు వానితోడి ఁ వర్తనంబె
తమకు ననెడువా రతనిఁ జుట్టి నయ మేది, నిలిచి రెల్లవారుఁసీరజాక్షి! ౧౫౩

ఆ॥ కాంచి కర్జ మింకఁగతి దప్పు నని యెంచి, నీతికోవిదుం డనిలసుతుండు
జాంబవత్పీముఖులఁనద్విచారులఁ గూర్చి, కొని కుమారపీరుఁగుచ్చి యెత్తి

క॥ బోధించె నీతు లొగిఁద, త్సాధుత్వము వెలయుఁ దలఁకుఁదలఁగకయున్నఁ
శ్రీరాముఁ దలఁచికొనుచు న, దాధారుం డాతఁ డిట్టులనె బ్రాణసఖి! ౧౫౪

ఆ॥ వినుము వత్స! నీకు ఁ వినిచెద నొక్క ర
హన్య మైన తత్త్వ ఁ మవధరించి
తేని నెట్టి యిడుమ ఁ లెనయంగ నైన జ
యింతు మోహవృత్తి ఁ యెడము పడఁగ ౧౫౫

క॥ ఈరామవిభుఁడు సాక్షా, న్నారాయణుఁ డవ్యయుండుఁపరమాత్ముఁడు గాఁ
డారామ జగన్తోహివి, శ్రీరామ చిద్భూత విబుధఁసేవ్య కుమారా! ౧౫౬

తే॥ ఎంచు మెద లక్ష్మణుండు ఘ ధి శీర్షరుండు
పావనుండు భవన భా ధి భరణదక్షుఁ
డవ్విరించునుఁ డర్ధింప ధి నందివారు
వారు మాయామను ధి భా ధి వమున భవము.

౧౫౯

అ॥ అల వికుంఠపురము ధి నంద యుంచుము ముందు
వచ్చినార మిట్లు ధి వసుధ కిపుడు
పెద్ద నోము ఫలము ధి పెనుపున లోకర
క్షణముపొంటె విభునిఁ ధి గదిసి కొలువ.

౧౬౦

క॥ పారిషదుల మియ్యనువునఁ, బారిష్లవభావమునకుఁబట్టుపడఁగ నే
లా రిపుమర్దనకృతిఁ గను, లారం గని మేల్మీఁ గాంచినయ్యెద మనఘా! ౧౬౧

అ॥ అన్య మెంచ బోకు ధి మరసి యారాధింపు
మమ్మహాత్ము శుభము ధి లంపఁ గాంతు
వనుచు నూటడించి ధి యందఱఁ గొని చనె
వాడు వింధ్యనగము ధి వదలి సుదతీ!

౧౬౨

ఉ॥ అంబుధితీరముం బెరసి ధి రంబుజలోచన! వారు పోవు తోరి
వం బలుచోటు లారయుచు ధి భావిని నాయముఁ గాంచు మేలి భా
గ్యం బెపు డబ్బునో యనుచు ధి నల్లన మెట్టుచు నమ్మ హేంద్రశై
లుబున నైన గండశిల ధి లం బఱపై యెఱపైన యద్దెసఁ.

౧౬౩

అ॥ బడలియున్న వారిఁపాలికి సంతార, మట్లు భార మగుచునంబునిధియుఁ
దోషఁ బారలబ్ధిదుర్లభ యను చింత, మఱల మోహసింధుఁమగ్నులైరి. ౧౬౪

క॥ అంగదునిఁ దొట్టి కపు లపు, డంగములఁ గుశాస్తరణలఁనటు వైచిరి దా
రిం గననీయని యమ్మెయి, సంగతి కి న్మేలి ధృతి ప్రసంగము గలదే. ౧౬౫

— ధి కపివీరులు సముద్రముం గాంచి విచారపడుట. —

సీ॥ ఇది దుస్తర మగాధఁమిద్దానిఁ గనినంతఁ, దల్లడిల్లెడు మదితలఁతుదోవ
నాగుహాంతరమునఁనన్ని నాళ్లు భ్రమింప, నకట మాసము గడువందుఁ గడచె
గానరా దింతకుఁగల్వాణి యద్దేవి, రావణుం డట్లు దూరింఘుఁ డయ్యె
నుగ్రోడండుఁడ కదఁయుష్టాంశుతనుజుండు, తప్పక శిక్షించుఁదారసిల్లఁ
జేయునదియును లేకుంటఁసిద్ధకృతిగ, నెంచి ప్రాయోపవేశంబభీప్సితప్ర
సక్తి బొనరించి ఘనకీర్తిఁషము లడంచి, యందువారల ముత్తమఁమైన గతిని.

తే॥ అనుచు నొంజారులకుఁ బెల్పు ♦ కొనుచు నమ్మ
హాపథమ్మునఁ గృతనిశ్చ ♦ యాత్ము లగుచు
నున్నవారల నుడుల న ♦ య్యుద్యమం బె
ఱింగి తనమదిఁ గుతుకంబు ♦ తొంగలింప.

౧౬౭

ఆ॥ కొండలోయనుండి ♦ కొండొక కొండ నా
మెండుకొనుచుఁ దరలి ♦ దండిగృధ్ర
మొకఁడు వారిఁ జూచి ♦ యుత్తమాంగం బూచి
యిట్లు లనియె మదగ ♦ జేంద్రగమన!

౧౬౮

—♦ కవులు తమవంకజాచుచున్న సంపాతిం గని భయపడుట. ♦—

తే॥ వీరు ప్రియోపవిష్టులై ♦ నారు విధియుఁ
దీ రరసి ప్రిణివృత్తులఁ ♦ జేరుచుండు
నట్లు గాకున్నఁ జిరకాల ♦ మనశనుండ
నైన నా కిట్టి భక్ష్యంబు ♦ లనువుపడునె

౧౬౯

క॥ ఒక్కొకరి మేను లెడఁగని, మెక్కుచు నుండెదను నేను♦మేకొను తృప్తి
న్మిక్కిలికాలముఁ గడపెద, నిక్కరణిఁ బ్రియోద మొదవె♦నంత సుకృతమో.

మ॥ అని యుల్లాసము మీఱఁ దారసిల నా♦నాపక్షి వీక్షించి యొ
ప్పని యుద్దేశము నంచి యక్కపివరు ♦ ల్పాపాత్ముఁ డిగ్గిద్ద యై
చనుచెంచె స్వముఁ డిందఱుం బొదువ నా ♦ సల్దిత్రె నింకేమి యిం
చని ఘోషించిరి వారి ఘోషణల నా ♦ జ్యభృత్తు ఘూర్ణిల్లగఁ. ౧౭౦

సీ॥ అంగదుం డందఱియా ర్థధ్వనులు విని, హనుమతో నిట్లచెననఘ! మనము
రెంటికిం జెడిటిమిరేఁదిగ్మిరీని వీఁ, డంది యచ్చటివార్త♦లరసి తెలిపి
మనుజహరీంద్రుల♦మన్నన ల్వడసితి, మో సద్గతికి నైతిమో యొకండు
పక్షి నోటం బడి♦పాపపు యమలోక, మెనయు వారమ కాక♦యింతవట్టు
జేసినది యేమి గల దొడ ♦ ల్వాసి యైన
వాసి గల రామకార్యవ్ర ♦ వగ్తనమున
మొనయుఁగాంచె జటాయువు ♦ మునులకేని
నమరు ననరాని ముక్తి రా ♦ మాస్పదమ్ము.

౧౭౧

ఉ॥ భూమిసుత స్థరించి ఘన ♦ పుణ్య మహామహా గృధ్రరాజు సం
గ్రామమున స్వధించి పలు ♦ గాకి దళాననుఁ డింతసేనె గా

కామనువంశ్య కొ ల్వమర ♦ నందరె యెందఱా దివ్యభూతి ము
న్నేమి యొనర్చినార మొకొ ♦ యిట్టివేత ల్లనఁ జేయు సావముల్.

౧౭౩

ఆ॥ అనుచుఁ బలుకు పలుకు ♦ లమ్మతంబు కొలఁకుల

వినఁపు మొలక లగుచు ♦ వేడబం బ

సంగ నైన నెవఁడొ ♦ నాసహృదరనామ

పదరసాయనంబు ♦ పంచునాడు.

౧౭౪

వ॥ అని యోజించుచుం డెరలి యవ్వారల నించుక గదియం జని.

౧౭౫

—♦ సంపాతి యడుగ నంగడుడు రామచరిత్రముఁ జెప్పట —♦

ఆ॥ అన్నలార! తెలుపుఁ ♦ జావృత్త మంతయు, నెట్లు గంటి రతని ♦ నెవఁడు వాని
కెగ్గు సేసె గడఁగియెవ్వానికృతి ముక్తిఁ, గాంచె నొప్పు మీకుఁగలుగ దింక.

క॥ అని తోటిఁ దెలిచి యెఱచిన, విని యంగడుఁ డెదుర నిలిచివినిచెద వినుమో
యనఁ! భవతోదరుకథ, మనువంశ్యాఖ్యానసుధ నిమగ్నత గాంచు.

సీ॥ నీదు సైదోడుతో ♦ నేస్తమ్ము గొనినాడు, దశరథుం డను నొక ♦ దండి తేఁ
నందను లతనికి ♦ నలుపు రం దగ్గజుం, డనఘండు శ్రీరాముఁ ♦ డధికసత్త్వఁ
జానర్వధని దండ ♦ కాటవిఁ జరియించె, దండీయానతి జవ ♦ దాట కెలమిఁ
దనుఁ గొల్వఁగా వచ్చిరనుజుండు లక్షణం, డవనిసంభవ సీతఁయ నెడు సతీయుఁ
బొంచి యొక్కండు మెకముఁ గ ♦ ల్పించి మృగయు
లమ్మహాత్ము లరుగ సాధ్య ♦ నపహరించెఁ
జెట్ట రావణుఁ డది గని ♦ చెలిమి నెఱయ
నడ్డపడినాడు సీతమ్ముఁ ♦ డమలయశుడు.

౧౭౬

క॥ వాలిన మగఁటిమి నాతని, చే లా వెనయంగనీక ♦ చీత్పం దలలన్
గూలిచె నరద మరథుఁడై, సొలియు సీత్యరవరాత్త ♦ సురుచిరశక్తిక.

౧౭౭

అ॥ రక్కసుండు ధర ధ ♦ రానుత డించి యొ, క్కండు ఖడ్గ మెత్తి ♦ ఖగవరేణ్య
తెక్క లెడల వై చియుక్కుమై నడ్డేవి, గొంచు నరిగె నామెఁభవోషిలంగ,

చ॥ అటఁ జనుచెంచి పర్ణగృహ ♦ మందు మహీనుత లేమి నెంచి యు
త్కటభజసారు లాఘునులు ♦ కాననభూముల సంచరించుచున్
దటుకునఁ జూచి రొక్కయెడఁ ♦ దా ర్శ్యనిభు నివహగాధినాథు న
ప్పటిదశకుం బ్రశాంతదవ ♦ సావకుఁ డో యనఁ బొల్పు నాతనిన్.

౧౭౮

తే॥ చట్టప లైగి కూలిన ♦ తైల మట్టు
లున్న నీయను జన్మని ♦ నోజటాయు
వా! యనుచు వావిడిచి పిల్చె ♦ వరదుఁ డగుచు
రాముఁ డెంతటి కరుణాంబు ♦ రాశియొక్కొ.

౧౮౨

ఆ॥ తనదు తండ్రి కీడు ♦ దావిన్నయానాడు, నంత తలఁకు నొందఁ ♦ డంతరాత్మ
నలనిఁ జే స్పృశించియడిగె నశ్రువు లొల్కుఁ, బల్లటిలుచు భక్తృబాంధవుండు.

క॥ ఆవివాగేంద్రుడు చేమో, డ్వావిభున కొనర్చి చరితి ♦ మట్ట వినిచి యో
జీవాధారా! నాదగు, జీవిత మిఁక నిలుపనేర ♦ సెల వీవె యనన్,

౧౮౩

ఆ॥ అన్న! యోగసిద్ధు ♦ లందు నాలోకంబు, నీకుఁ గలుగుఁగాత ♦ నిరతి ననుచు
బాస నేసి యనిచిబ్రహ్మమథ మొనర్చె, నలని సంస్కరించియర్కుకులుడు.

క॥ ఆదల సుగ్రీవునితో, నాదయితుండు సఖ్య మెనసి ♦ యతని పగతునిన్
దాఁ దునిమి వానరశ్రీ, మోదము సమకూర్చెఁ దనపి ♦ ముఖ్యత వెలయన్.

ఆ॥ దాని కలరి తపన ♦ తనయుండు వసువంగ, నన్ని దెసల కఁగి ♦ రగచరేంద్రు
లేము దక్కిణమున ♦ కేతెంచినారము, చిక్కినార మొక్క ♦ చిక్కు దలఁచి.

ఉ॥ ఆకలి దప్ప లుప్పతిల ♦ నాకులపాలునఁ గందరంబు నగ
బ్రాకిడి దైవయోగమున ♦ భాసుర మాశ్రమ మొండు గాంచి యం
దేతట దీఱఁ గోలి తిని ♦ యిం దరుడెంచితి మిట్టిపట్టువన్
మా కిడినట్టి యాగదువు ♦ మానము వాసె న దేమి చోద్యమో.

౧౮౪

క॥ మనలిన యాతవునకుం, గసిమనఁగు విభుం డటంచుఁగర్జము తెఱఁగున్
బొసఁగింపరాని దనుచు, నిద్రింపునఁ జేడ్పడఁగ నయ్యోవిన్ను నెడలన్.

౧౮౫

క॥ ప్రియోపవేశ మెనయన్, శ్రేయము గన నొనో యనుచుఁజింతించెద మి
ట్టియగచాల్లు గెడవ నీ, తోయము గాన్పించి తీవుఁతొలిపున్నెమునన్.

౧౮౬

ఆ॥ మాకు దారి సూపి ♦ మహిత యాజనకదు
హిత యుదంత మింత ♦ యెఱుకనేసి
చెడుఁగు రక్కసునకుఁ ♦ జేటు మూఁడు విధంబు
దెలిపితేని మమ్ముఁ ♦ దేర్తు వనఘ!

౧౮౭

క॥ అని ప్రార్థించిన నాతం, డనుజన్మని ముక్తి కలరియనఘుని శ్రీరా
మునిఁ బొగడి వారిఁ గనుఁగొని, యనె నిట్లనుమోదితాంతరాత్ముం డగుచున్.

క॥ బహువర్షశతమ్ములు చన, సహూదరుని వార్త వినఁగఁజాలితి మీ ర
మృహిజాత నరయు పనికి ను, సహులై యిక్కోనఁ బెరిసిచను దేరంగఁ. ౧౯౩

ఆ॥ మున్నె వాని పోక ♦ మొనయు నేరక యిట్లు
లున్న నాకు వాని ♦ చన్న కెఱుపు
దెలిపినారు భాగ్య ♦ దేవత లని కాక
గూడు నెట్లు మిమ్ముఁ ♦ గోఁతు లనఁగ ౧౯౪

—♦ సంపాతి కథలకు నీతజావను దెలిపి పదుపాదముం జెప్పట. ♦—

శా॥ మీ కే నారసినంతయుం దెలిపెద ♦ స్మృతన్న నా కెవ్వరి
ఘేకత్వంబునఁ గూర్చువారు నను మీ ♦ కీవాక్యలో వైచిన్
శోకోర్ము లెగఁ దజ్జలాంజలికృతి ♦ స్మృతుండ నై వచ్చి స
త్పాకట్యంబున మేలు గాంచు నెఱికి ♦ బ్రహ్మన మూహించెదఁ. ౧౯౫

ఆ॥ అనిన వలై యనుచుఁనవ్వార లవ్వారి, బాదివి కొనుచు నభిఁజారువు నేర్ప
నతఁడు గృత్యవిధులఁనల్లనఁ దీర్చి రా, మలయ నలులై తొంటిమనికిఁ గూర్చు.

క॥ ఎఱిచి మెడ నాచి రావను, నగరిం దిలకించి వ్లవగఁనాథులఁ గని నా
కగపడెడు మీ కెఱింగిం, పగ నగు నెది యదియ పగతుఁపరిభవ మెల్లఁ.

తే॥ ఇచట శతయోజనాయతం ♦ బీనముద్ర
మరిసి యతిలంఘన మొనర్ప ♦ నగును దొలుత
లంక నిశ్చంకఁ గని యక ♦ లంక నీతి
నెఱిగి యావార్త లభివున ♦ కెఱుకనేయ. ౧౯౬

క॥ మీలో సమ్మఁ జెప్పఁజొ, యాలోచించుకొనుఁ డింకఁనరమఱ లేలా
చాలి కడలి గడచిన నా, లోలాక్షి యశోకవనిఁలోఁ గాన్పించుఁ. ౧౯౭

ఆ॥ కనులఁ గట్టినట్లుఁకనుపట్టుచున్నది. దేవి స్ఫురణ లెల్లఁచెనల నఱుమ
దూరదర్శనంబుఁదొఱుకొనుమాగృధ్ర, జాతిలోని వారిఁకేతరమున. ౨౦౦

వ॥ ధాన్యజీవు లగు కుళింగంబులు మొదలిమార్గంబునను వృక్షఫలాశులు బలిభుక్తులు
నగు కాకాదులు ద్వితీయపథంబునను భానంబులు క్రొంచంబులు కురంగంబు
లును ద్వితీయవర్తంబునను శ్యేనంబులు చతుర్థపదవిని గొద్ద లైదవనరణిని
బలవీర్యోపపన్నంబులు రూపయావనసంపన్నంబు లగు హంస లారవ నభోషిణిని
సంచించుచుండు నన్నింటిని గడచిన సప్తమప్రస్థానంబునం బర యై యంబరం
బున వైనతేయగతి పఃఘిల్లు నేను నవ్వారి వంశంబునవాడనైన కతంబున బల

జేజోద్వగ్నిశేషంబుల నసదృశుండ నై యాయసుర యునికియు నమ్మనికిన జానకీ
 నేవి యశోకవనికలోఁ గాన్పించుటయు నారసి యింతవట్టు మీకెఱింగించుచున్న
 వాఁడ గొండాక్కటి వినుం డే నొక్కకారణంబున దగ్ధపక్షుండ నై యిచ్చ
 టియుఁ బడినవాఁడ నగుటం జేసి త్సుధార్తుండ నగు నాకు నాకొడుకు సుపార్శ్వం
 డనువాఁడు నిచ్చలు నాహారంబు గొని వచ్చి యిచ్చుచుండ నిట్లంటి గంధర్వులు
 తీక్షణకాములు భుజంగమంబులు తీక్షణకోపంబులు మృగంబులు తీక్షణభయంబులు
 నే మత్యంతక్షుధార్తులము నై యుంట సుప్రసిద్ధంబై కదా యొక్కనాఁడు నా
 తనయుం డాహారంబు గొనితేరం జనినవాఁ డాతతాయి యకా నయ్యసురప్రదోష
 ప్రారంభంబున సూర్యప్రభం బోలె నొక్కతేజోమూర్తిం గొనిపోవుచుండ
 నాతని కీతండు మార్గనిరోధంబు సంపాదించఁ దలంప నన్నెఱిఁ బరశ్రీలంపటుం
 డెఱింగి తన్ను యాచించి త్రోవ వడసి చనుచుండ నత్తఱి ఖేచరభూతంబులు
 గొన్ని యన్నెలవున నక్కుమారునిం గని నీవు సుకృతంబు కతనం బ్రదికితి వింకం
 బా మృతండు లంకేశ్వరుం డాయమ రాముడేవి జనకజాత యని నొడివిన విని
 యాతం డెట్లకేలకు నిరామిషుం డయ్యు నిర్దోషుం డై ననుం జేర ననుదేర వృద్ధ
 భావంబునకుం దోడుగ త్సుధార్తియుం దన్నఁ గుపితునిం బొనరింప నే నగ్గుణనిధిఁ
 దిట్టిన నన్నఁ బ్రార్థించి ప్రసన్నునిం జేసికొనుట కయ్యర్థం బెల్ల వినిచి భృష్టా
 భరణకాశేయయు శోకవేగపరాశియు రామ రామా యని యాశ్రయించు
 నదియు నగు నాయమ నల్లదె కొంపోవుచున్నవాఁ డని తిన్నఁగ విన్నవించిన
 నట్టి యేనునుం గనుంగొని యరాతిపైఁ గోపించియు నతిక్రాంతుం డై నిజ
 పురంబునం జేరంబోవు నవ్వాని నాకృమింపం బోలమి నక్కాలం బూరకుంటి
 నదియునుం గాక.

౨౦౦

ఆ! తెక్క లెగువకునికి ♦ నుక్కటి యిమ్మెయి

నైతిఁగాక తోడు ♦ నట్లానర్పి

నట్టివాని రక్త ♦ మాననే తలఁ దన్ని

యింతలోన వాన ♦ రేందులార !

౨౦౧

వ|| ఏను జరకాలవృద్ధుండ దేవాసురయుద్ధంబును ద్రివిక్రమావతరణంబును సముద్ర
 మథనంబును మున్నగునవి నాయెఱింగి నవియ యట్లగుటంజేసి యీనాటికి క్షీణ
 బలపరాక్రముడనై యుంటి.

౨౦౩

తే|| తొంటిచందంబు గా దిప్పు ♦ తోడు బాసి

యెంటి నైతిని రక్కసుం ♦ డుద్ధతుండు

వాని యుడు కార్పణ జను చెట్టు ♦ శానో యనుచు
సున్నవాడ యుమ్మ చ్చక్తు ♦ లెన్నవాడ.

౨౦౪

క॥ మావృత్తం ఔటిగొడెద, నోవినులమనీసులార : ♦ యోపి వినుడు నే
నావంశవర్ధనునితో. నావినతాత్మజునివలన ♦ నందితి భవమున్.

౨౦౫

—♦ సంపాతి కవులకుఁ దవృత్తాంతమున కెక్కడ ♦—

తే॥ జనని శ్రేణి నివిష్ట సతా ♦ వనమదమున
ముదము పెనుపార సమ్మద ♦ మ్మునకు మొనసి
సూర్యమండలమును ముట్ట ♦ జూచినార
మవలఁ చెలుపంగ నున్నదే ♦ యన్నలార !

౨౦౬

ఆ॥ ఒరసికొనుచు సుబహు ♦ యోజనసాహస్ర, మోహసి భానుఁ జేర ♦ నింతలంత
లనెడు నంతఁ దపను ♦ నా ఘాత మై పోతఁ, దమ్ముఁ గుఱ్ఱ వాఁడు ♦ తల్లడిల్ల.

అ॥ వానిఁ గప్పికొంటి ♦ వరపక్షములు విప్పి, భౌత్యమోహవశత ♦ పట్టరాని
దగుట నాదుతెక్క ♦ లవియంగఁ గాలిపోఁ, బడితి వింధ్యనగము ♦ పాదమునను.

క॥ స్మృతి వచ్చె మూఁడునాళ్లకు. మతిహీనుడ నైతి ననెడు ♦ మాటయె కా కే
గతి గననీ నను విభ్రమ, గతిఁ గంటిం గంటి నవలఁ ♦ గన్నులు విప్పన్.

౨౦౭

అ॥ చూడనైతిఁ దమ్ము ♦ చొటవ యొక్కంతయుఁ
జూచినాడ నొక్క ♦ సురుచిరాశ్ర
మంబు పున్నె మట్లు ♦ మలయుఁ గొండొక తఱి
నెనయఁ గనిన దొసగు ♦ లెల్లఁ దలఁగ.

౨౦౮

శా॥ సంపాతీ ! యనిపిల్చె సద్వినుతసా ♦ జన్యానుకంపాభ్యుద్య
క్సంపాతమ్మున నన్నుఁ దేర్చుచు మహా ♦ సామ్రాజ్య మేలింపఁ ద
స్మంప స్ఫూమినిలింపులే యని నిల ♦ న్నోసమ్ము లేదంచు వా
దింపం జాలినవాఁ డొకండు ముని య ♦ డ్లి న్నన్వర్థ మధింపుచున్.

౨౦౯

ఆ॥ అర్థవతిన యాదుఁనను చంద్రమస్పంజ్ఞ, కర్పణ డొకఁ డితండఁయనఁగ నెగడు
సమ్మహాత్ముఁ దపసిఁనల్లనల్లనఁ జేర, నదిగినాడఁ దవ్వుటకుఁగు లిడుచు.

౨౧౦

క॥ రవి సంతాపముఁ జంద్రుం, డివ పుంజేతులఁ దెరల్చు ♦ టింతయు నబ్బిం
బవునె యనుమాట కమ్ముని, శివంకరులు దృష్టు లట్టి ♦ సిద్ధిం గూర్చెన్.

౨౧౧

క॥ అంతటి లావరి విప్పటి, కింతలుపడి తేల వత్స ! ♦ యిమ్ముసెడఁ గదే
యెంతయు నను నాఘను నుడి, స్వాంతం బలరించె నపుడు ♦ సత్కపులారా !

ఆ॥ చెక్కిరి తండ్రి! నాదు ♦ మొఱకుడనం బింత
 నేనె ననుచు మావి ♦ చేప్పితంబు
 తెల్లఁ దెలుప మాని ♦ యిట్లనె ననుఁ జూచు
 చూడ్కు లమృతఘటముఁ ♦ జూఱయిడఁగ.

౨౧౧

క॥ అన్నా! నానుచుల నిన్ను, మన్నెటి నీకుచిత మైన ♦ యట్లు మెలఁగు మే
 నున్నది యవిచారమ్మున, నెన్నియొ యగచాల్లు గలుగు ♦ నీపాణిలకుఁ.

సీ॥ దేహమూలము గాఁగఁ♦దెలియు మీదుఃఖ ము, య్యది కిర్మసంభవంబగుచునుండుఁ
 బూరుషాహంబుధి♦పూర్వకం బాకర్మ, మదియు ననాద్యవి♦ద్యాకృతంబు
 జడ యయ్యహంత చిచ్చాయాప్రసక్తిఁ ద, ప్తాయసపిండమ్ముననుకరించి
 తాదాత్మ్యమునను జేతనత మేని కొనంగఁ, నేనను నిన్నింటి నెనసి యాత్మ

జీవుఁ డై సంస్కృతిం బడి ♦ చేయువాడ
 ననుభవించెడువాడ నా ♦ కమరు సుఖము
 గంటి వెత లంచు నిమ్మొయిఁ ♦ గర్మఫలము
 వలనున భ్రమించును విహంగ ♦ నర్య! వింటె !

౨౧౨

—♦ జీవోత్పత్తి. ♦—

ఆ॥ ఊర్ధ్వలోకగమనంమొందు నధోగతి, నట్లు గాంచుచుండుననవరతము
 వివిధవిధులపైనిఁదవులున మెలఁగుట, నవియు భుక్తి త్రైలోమందుచుంట. ౨౧౩

ఉ॥ ఆనెఱిఁ గర్మచోదితుడ ♦ యై శశిమండలి వ్రాలి మంచునఁ
 జా నగు వ్రోహిముఖ్య ఫల ♦ సంగతి నెట్టనఁ గాంచి భక్ష్యభో
 జ్యానుగతాంశవృత్తి రస ♦ మై వెనఁ దత్సరుషప్రసక్తి స్త్రీ
 యోనిఁ బ్రవేశ మొంది ఋతు ♦ యుక్తము రక్తముఁ జెందు నాదటఁ.

తే॥ ఆజరాయువు పొదువంగ ♦ నందు నొందు
 నైదుఁ బదునైదు నిరువది ♦ యైదు తిథులు
 గడువఁ గలిలోరుబుద్బుదా ♦ కారరక్త
 పేళికాంకురభావని ♦ వేశనముల.

౨౨౦

ఆ॥ ఒక్కమాస మరుగఁనొదవును శీర్షమ్ము, స్కంధపృష్ఠవంశకంధరోద
 రమ్ము రెండు నెలలుఁరాఁ బాణిపదపార్శ్వ, జానుకటియు వరుసఁగానిపించు.

ఆ॥ అంగసంధు తెల్లనమరు మూఁడిట వ్రేళ్లు, నాలుగింటఁ గర్ణనాసికాక్షి
 దంతనఖరగుహ్యాతలము లైదిట నా, రింటఁ దద్వివరములొంట వెలయు.

క॥ పాయువు నాభియు నెఱులును, నేయవి యవశిష్టము లవిఁయెల్ల జనించున్
బాయక నప్తమమానం, బాయె ననగ నప్తమునునఁచివృద్ధిపడున్. ౨౨3

తే॥ నాభిసూత్రాల్పరశ్శిమ్ము ♦ నచ స్వమాత్మ
భక్తిసారమ్ము రా దానఁ ♦ బోషితుండు
పుష్పగాతుఁడు చేతనా ♦ పూర్ణుఁడు నయి
యాతఁ డన్నింటఁ జెనుపొందు ♦ నపుడు వత్స ! ౨౨౪

మ॥ తన జన్మాంతరకర్మము ల్సృష్టికి రాఁ ♦ దర్శించుచు నైశ్వరం
బనలం బెంతయుఁ దాపము న్నలుగఁజే ♦ యన్వ్యగుఁడై జవృథా
వన నిష్క్రమెలయించు దేహి వెత దో, ♦ వ న్నావ యై తన్నుఁ బో
వ నొకం డేవగఁ దోచునో యనుచుఁ దో, ♦ వ త్పొమ్మ చిత్తంబునన్.

తే॥ అకట యోనిసహస్రమ్ములందు జనన, ముందినాడ నిటే చెనఁల్పొందినాడఁ
బుత్రదారాదినంబంధిపోషణమతి, న్యాయ మన్యాయ మనియు లేకడరినాడ.

క॥ ఏను ధనార్జనశృష్టిక, పూని యకృత్యంబు లెన్నిఁపొనరించితి న
ట్లూనిన దౌర్భాగ్యంబున, ధ్యానింప రమాధిపతి పరిదర్శయ మెడఁదన్.

ఆ॥ అనుభవించుచుంటిఁనద్దాన దుస్సహం, జైన గర్భదుఃఖముగునె యింత
కన్న నెక్కు డనఁగఁనన్నారకమయేని, నేది తెరపు తన కిఁకెవఁడు దిక్కు.

క॥ మేనే నే ననుకొని య, ద్రానిం గొని యాటలాడఁదరలెఱిఁగా కె
ల్లేని హిత మాత్మ కొక్కెడ, నైన నొనర్పంగఁ జాలఁనైతి మదమునన్. ౨౨౯

ఆ॥ ఏయశీశు కరుణావీరలమున్ను తా, గర్భనిరయవీడఁగడచువాడ
నతఁడె శరణ మని తదాశ్రయణమున దు, స్తరభవాద్ధి నవలఁదాటువాడ.

ఆ॥ ఎఱుక గంటి నిట్టలిది మార్గ మేమట, మఱువ నింక ముఱఁమఱిమంబు
నీవదాబ్జయుగమునిరత మే నేవింతు, నెఱు నిన్ను కావఁవే రమేశ ! ౨3౦

తే॥ ఇట్లు లెంచుచుఁ గొరలుచు ♦ నెట్టకేల
కావ్రణంబున కిమిభంగి ♦ నచట వాసి
మర్మయంత్రనివీడ్యతి ♦ మలసి యలసి
పుడమిపైఁ బడు పరివస ♦ మున మునింగి. ౨3౧

చ॥ కడఁగి శిశుత్వముఖ్యగతి ♦ కల్పితకష్టము లెల్లఁ గాంచి చే
డ్పడి నవయావనంబు సొఱఁ ♦ బాట వనంబున గంధహస్తీ చొ
ప్పడరఁ జరించు నీశ్వరుని ♦ యామహిమంబు స్మరింపఁబోవఁ డి
వ్వెడఁగున కిట్టి మేనివము ♦ వేడుకనే కదమూఁడు నిన్నియున్. ౨33

ఆ ఏను డెలుపనేలయువి యెల్ల యెల్లవా, రందు నవియ నీవునరయకుందు
వెట్లు కాన నింతయెఱిగి దేహద్వయా, తీతు నిన్ను నీవుతెలిసికొనుము. ౨౩౪

చ॥ అనిశము నివ్వధిం బ్రకృతి ♦ కవ్వలివాని దశాత్రయాతిగుణ
ఘనసుఖసచ్చిదాకృతి న ♦ ఖండు ననంత స్వయంప్రకాశ శు
భ్రాని ననిరుద్ధ శాంత ధృతి ♦ తోఁ బరికించి స్మరించి యాత్మభా
వన వెలయుచువాడె బుధ ♦ వందితుఁ డెందు విహంగమోత్తిమా! ౨౩౫

ఆ॥ అచిదాత్మరూపమందిన మోహ మ, జ్ఞానసంభవంబునడల నైన
నుండు నూడుఁగాకయొడ లొకింతయుఁ జింత, లేదు తత్త్వమిదియలే కుమార!

తే॥ యోగి సుఖ మంచు దుఃఖ మ ♦ య్యో యటంచుఁ
దలఁపఁగాఁ బోవఁ డెట్లు లీ ♦ దారి మఱచి
నిచ్చ లాత్మానుసంధాన ♦ నిరతి నుండు
దేహ మేదశపా లైన ♦ దిట్ట యగుచు. ౨౩౬

క॥ పార్థిబ ముండువఱకె శ, రీరం బని దాని దైననీతి నరసి చి
త్సార మెనసి కృతకంచుక, ధారణ మగు సర్ప మట్లుతవులక నిలురూ! ౨౩౭

చ॥ తెలిపెద నొక్క మేలి గతిఁ ♦ జ్యేత యనం దగు నాయుగంబునం
దిల జనియించు నచ్యుతుఁ డ ♦ ధీశుండు రాముఁ డనంగ రావణుఁ
బలిగొనఁ దండ్రి యానతిని ♦ బదుఁడ కా నయి దండకాటవిఁ
జెలువయుఁ దమ్ముండు గొలువఁ ♦ జేరి వసించు వశు ల్నుతింపఁగన్. ౨౩౮

క॥ పంచవటి యాశ్రమమునఁ బ్ర ♦ పంచావనచతురు డుండఁబాలన్యుండు తా
వంచించి హరించు న మభ్యంతరఁ దత్పతిని వారలడవికిఁ జనఁగాన్. ౨౪౦

తే॥ వనికలో నుంచు రామ లా ♦ వణ్యసిమ
నామె తద్యోజ్య మెల్లక ♦ రామ రామ
యనుచుఁ గృశింపఁ దదృక్తి ♦ నమరనాథుఁ
డమృతమయ మన్న మారసి ♦ యబల కొనఁగు. ౨౪౧

క॥ అందును సగపా లొక్కెడ, ముందుగ విభుని దని యునిచిముదిత భుజించున్
జెంద దపాయం బెద్దియు, గ్రొందునఁ బడకుండుఁ దత్ప్రకారము కలిమిన్.

ఆ॥ దొంగ యగుచు వాడు ♦ దొఱకొన్న తెఱఁ గంచి
దొరయుఁ గోరితిపిండు ♦ దొర యనంగ
నైన రవిజుతోడ ♦ నైకమత్యంబునఁ
బరఁగి యతఁడు కూర్చు ♦ బరిజనముల

క॥ వానరులఁ బనుప వారును, నానాదేశముల జనక ♦ నందిని నరయం
గా నెఱయ నందుఁ గొందఱు, వీనెల వెనయుగఁ గలరు ♦ నెఱి కచె తఱిగాఁ.

ఉ॥ వారికి నీకుఁ బొత్తొదవు నారిధిసన్నిధి ♦ నొంట నమ్మఁజూచు
దారులఁ జేరఁ జీరి వను ♦ భాసుతవాత్త యథార్థ మైన వా
స్థోరణిఁ చెల్పు మాకృతికిఁ ♦ దోనె ఫల మ్మయి పక్షయుగ్మ మొ
ప్పారును నూతనోన్మిషితి ♦ మందుచుఁ గొందఱుకు ల్లలిర్పఁగఁ. ౨౪౫

అ॥ అనుచు మాని తెలిపెనానాటి నీనాటి. గొదవె నాకుఁ దత్పఱిదయంబు
గంటిరే శుభంబెఱిగలుగు మీ కింటిట, గంటి లే దొకంతిఁకడమకృతిని. ౨౪౬

క॥ ఇప్పటికి వాక్సహాయం, బిప్పగిది ఘటించుమాత్రా ♦ కే వైతిని గా
కెప్పటచేని బాపము, మప్పాపాత్ముడైన నెఱవ ♦ నలుకఁగ నయ్యెగా. ౨౪౭

క॥ ఏ నరినెద మీ నెఱిగఁగనఁ, గా నొకఁ జొనరింప నేమి ♦ కల దద్దెవిం
గానఁగలారు తలారుల, పూనిక నెడ బొట్టు పెట్టి ♦ పున్నెము వెలయఁ. ౨౪౮

క॥ ఈసంద్రము ముగ్ధిఁఘం, బేసరణి న్నాటువార ♦ మిది గడవకె యా
నా సామి కర్ష మరసెను, నాసంపద యనెను చింత ♦ నందకుఁ డింకఁ. ౨౪౯

తే॥ ఎవని నామము స్మరియించి ♦ యీదరాని
యాభవాంబుధి లఁఘించి ♦ యలను లేని
సత్పదముఁ గాంతు ర్దేవు ♦ సాశ్రియించి
నారు మీ కెంత యీయకూ ♦ పార మనఁగ. ౨౫౦

క॥ జతన మొనరింపుఁ డింక మీ, జత నజితుం డాతఁ మండి ♦ జయ మిడు నని య
య్యతిలోకవీక్షణము ఖగ, మతిలోహితపక్షహరి ♦ యై చనె గారీ! ౨౫౧

తే॥ మేను లవ్వారి కాసందఁమేదురముల, కాంగ నొం డెద్దియును మదిఁగాంక్ష సేయ
రాయను యుదంత మేర్పడఁస్లుగాక, యున్న నెగయరె వక్షితోనుర్వి విడచి,

క॥ క్షణ మట్టులు పరవశతా, క్షణలక్షణవరత నుండి ♦ సంద్రముపై నీ
క్షణము నెలకొలిపి రట ర , క్షణముం బొనరింప నెవనిఁ ♦ గాంక్షించిరాకో.

—♦ స మ ద్ర పృ కృ తి ♦—

సీ॥ స్వకుటుంబినులతోడిఁనల్లాపమున యింపు, జలవక్షిరుతములఁకలిమి నొడువ
నురువులు గట్టు తెఱ్ఱున్ననఁ దరఁగల వీరక, యట్టహాసమ్ము నయమ్ము సూపఁ
బర్వతంబుల కెగఁబ్రాణి జాఱు జలౌఘు, మాటలాడెడు నెఱిని టనంగఁ
వ్యాతౌస్యములు సుమహాకాయములునగు, సత్త్వము లై నన్య ప్రసక్తిదెలుప

దానవులు భగధరులు నా ♦ తాళవాసు

లెడ నడఁ బ్రభావ మతిమాత్ర ♦ మెఱుక సేయ

రోమహర్ష కరత్వని ♦ రూఢిఁ దనరు

నమ్మహాబ్ధి తెఱంగు వా ♦ రరసి రబల !

౨౫౪

తే॥ ఒక దెనఁ బ్రభోధపూర్ణత్వ ♦ మొంది యొంట

నుదితనిదాగ్రముదాగ్ర ♦ యుక్తిఁ గాంచి

యాసముద్రంబు లోఁతు పాఁ ♦ తరయనీని

యదియ యనుమాటఁ దలఁపించె ♦ నపుడు పడఁతి !

౨౫౫

తే॥ ఆకసం బల్లు దుష్పార ♦ మైన దాని

దానిఁ గని వానచాఘంబు ♦ తల్లడిలై

నేమిసేయుదు మిది దాఁట ♦ కేటిమాట

యాత్రికూటంబు దరిఁ జేరు ♦ టని పురంధి !

౨౫౬

—♦ సహద్రము దాటలేమికి వగచు కపుల కంగడుడు బలము పురికొలుపుట. ♦—

క॥ వారి విషాదం బారసి, నారమతి కుమారవిభుడు ♦ చయ్యనఁ బలికె

మీ రిటు లాడెడువారే, నేరనిజను లట్లు కార్యనిరతియు వలదే.

౨౫౭

క॥ ఇది తఱియె చింత నొందఁగ, విదితాత్ముల పారయశంబు ♦ విద్విట్పతము

మది లెక్కింపరు నేర్తురు, పదదిన జము నైనఁ జేతఁబట్టి విడువఁగన్.

౨౫౮

ఆ॥ ఎంతవారిసేనినిట్టట్టుగాఁ జేయు, నది విషాద మనఁగ ♦ నది మనమున

నిడుదురే విషాహినోడిని బాలకు లట్లు, మిమ్ముఁబోంట్లు దొడరు ♦ మేల్మీఁ దక్కి.

క॥ విక్రమమున కిది తఱి గా, కక్రమున గతికిఁ గా ద ♦ హంపూర్విక సిం

ధ్వాక్రమణముఁ దలపెట్టి త్రి, విక్రమలీలాప్రసక్తి వేలయుడు జగతిన్.

౨౬౦

క॥ ఆలోచించుకొనుడు మీ, రీలో నని నాటిరాత్రియెడయ సుజనతా

శ్రీలోలుఁ డతఁడు వేఱువ, నాలలి మంతన మొనర్చెనందఱతోడన్.

౨౬౧

క॥ ఆహరిసేన కడలితో, నోహరిసాహరి బెనంగనోపి మెఱసె న

ష్టాహరిరాజసుతునిచే, నాహరిచే దేవసేన యట్లు ప్రియసఖి!

౨౬౨

ఆ॥ వాయుపుత్రుఁ డొకఁడు ♦ వానపపాత్రుండు, నొండు దక్క నన్యలోపఁగలరె

వలను మీటి యున్న వావరవాహిని, దాని నిలుప నేనిఁదఱుమనేని.

౨౬౩

సీ॥ హరివృద్ధులం గదియూకై నిట్లంగడుం, కనుమాన మెడలి మీఠిరవధరింపుఁ
డేమాన్య మశినారఁమే సంశ్రియించి నేఁ, డీయంబునిధిపారఁమెనయఁగలమొ
యాయఁదముఁ జైనఁయర్కాత్మజు నెవండు, సత్యసంధునిఁ జేయఁజాలువాఁడొ
యెవ్వఁడు మనవారిఁనిండఁ దాఁ దేర్చి, యాలుబిడ్డలఁ గూర్తుననెడివాఁడొ
యమ్మహఃమహుఁ డదేవ ధీతః ధని తెల్పుఁ డాప్రాణ ధాత తాత్ర
నా కభయ మిచ్చుఁగాత మ ధీనాధుఁ డగును
గాత మే గొల్తుఁ గొని కల ధీకాల మతిని.

౨౬౪

అ॥ రామలక్ష్మణులను ధీరాణమై గని మొక్కె
దపనతనయుఁ జేరి ధీవిలి కొలువ
మమ్ము గూర్చు లోక ధీమాన్యఁ డాఘనుఁ జేసె
యని ప్రసాద వృష్టి ధీనినుచుఁగాత.

౨౬౫

—ధీకళలు సముద్రము దాఁబుటయందుఁ దమతమ శక్తుల వివరించుట. —

క॥ అని యతిఁడు వేడ నెవ్వఁ, రును నిద మిత్త మని గతినిఁరూపణమున కొ
పని తెఱఁగునఁ గాన్పింపం, గని వెండియుఁ బలికె నతఁడుఁకలవర మెడలన్.

మ॥ బలవంతు ల్విధవిక్రము ల్వ్యవహృత ధీప్రావీణ్య లప్రాకృతుల్
కులసంపన్నులు ఖ్యాతు లర్చితులు సం ధీకొంచుతురే మిమ్ముఁబోం
ట్లలఁజిం బోవుదురే కృతిం జెరసినా ధీరా నానుఁ దోఁతెంచినా
రిల సత్కీర్తిని మించ నొండు గలదే ధీయేనాఁటఁ జింతించినన్.

౨౬౬

క॥ వివరింపుఁడు మీమీశ, క్తివి కేవలంబులఁ గడఁగి ధీకృతికిం దగు నొ
ప్పవలోకించెద మటుగా, క వితా తిఁజి బుచ్చనింకఁగార్యము సెడదే.

౨౬౭

వ॥ అని విస్వవంతుగాఁ బలికిన నయ్యవరాజమణి పలుకుఁబడి విని గజుండును గవా
త్తుండును గవయండును శరభుండును గంధమాదనుండును మైందుండును ద్వివిదుం
డును సుషేషుండును నను నియ్యెనమండు యోధులును బది మొదలు నేసి
కొని యొక్కొకొండు పది పది యొక్కొకొండు నగు నవ్వరున నెనుబది యోజనం
బులవఱకు నెగసి దుముక నేర్చువార మని స్వసామర్థ్యంబుల తెఱఁగు వివరించిన
నవ్వారి యాలపనంబు లాలకించి కులవృద్ధుం డగు జాంబవంతుం డిట్లనియె.

అ॥ కలవు మున్ను గొన్ని ధీగతిపరాక్రమశక్తు
లివుడు వయసు వార ధీమెనసియుంట

సంతయును బోనర్తు ♦ మనఁ బోల ది ట్లని
స్వామికృతి చువేక్ష ♦ సలువరాదు.

౨౭౦

క॥ అతిలంఘించెద నేను న, వతియోజనదూర మంతఃపట్టు జవమ్ముక్
మతి నూహించెద దీనం, గృతి తీ ర్పినరించు వలనుకేవల మగునే. ౨౭౧

చ॥ తొల్లి త్రివిక్రమాకృతిని ♦ దోచిన యన్నెటి వెన్ను నంజ కే
నుల్లననం బెదం బెరుగ ♦ నోపి ప్రదక్షిణకైకవింశతిక్
బల్లిదుఁ డీతఁడే యనఁగఁ ♦ బన్నితి నాటి సురాసురాజి మే
నొల్లని యంత సేసి దొర ♦ యొప్పుదు వీవనఁ గా మెలంగితిక్. ౨౭౨

క॥ ఓషధులు తెచ్చి పరమం, జావధ మొనరించి యిడఁగఁనమరులు నాని
ర్దోషతకు నలరి మహితో, స్నేహం బాయువు నొసంగిమెచ్చిరి వత్సా! ౨౭౩

ఆ॥ కాన నేటి తెలివిఁగని పల్కనయ్యె నా, నయ్యదారు వాక్కుఁననుమతించి
యంగదుండు నాకుఁనొ నభి గడువంగ, మలయదేమొ శక్తిమగుడునపుడు.

క॥ అనుమానించెద నన ని, ట్లనె ఋత్రవిభుండు నీకుఁనగునే యొంటక్
జన నొడ్ల ననుచుఁగా కే, నని విభుఁ డనుపదముఁ ద్రోవఁనరిగెడువాఁడే. ౨౭౪

క॥ రక్షింపనతగు భృత్యుల, కక్షీణబలుండు నైననధిపు నతఁడుఁ దా
దక్షతి వారి మనుచు నిది, లక్షణ మయ్యభయమున కిల నృహితాత్మా! ౨౭౫

ఆ॥ మూల మున్న చెట్టుఁమొగకొనుఁ బుష్పింప, ఫలము లిడఁగఁ గానఁబాగుపడఁగ
నైన వారి కెపుడుఁనపు దాని కాచికో, లిదియ కాదె నీతిఁయిత్థచరిత! ౨౭౬

క॥ గురుసుతుఁడ వగుట నీవును, గురుఁడవ మా కిందఱకునుఁగూడునె నీదౌ
పరిరక్షణముం జూడకె, యరిగెద నన ననుమతింపఁననవద్యగుణా! ౨౭౭

ఆ॥ తలఁచితేని నీవుఁదాఁటఁజాలుదు విది, యొకఁ డనంగ నేలఁయుదధు లెన్ని
యైన నైన నిన్నెఁయనిచి రి త్రకురిత్ర, యరుగువార మయ్యఁయనద లట్లు.

—♦ జాఁబనంతుఁ డంగదుని వాఁచి యవల హనుమానుని బ్రేరేచుట. ♦—

తే॥ అనిన నంగదుఁ డిట్లను ♦ నార్య! యెదియు
వెరపుగా దన్నఁ బ్రాయోప ♦ వేశ మొకఁడు
దక్క ది కొండు గలదె యి ♦ త్రటి నధీశుఁ
గాంచి తలయెత్తి మే లైన ♦ గతి వొనఁగునె. ౨౭౮

క॥ అని పలికినఁ గవినాథున, కనుపమహర్షంబు వొదలఁనతఁ డి ట్లనె ది
కొనినయది కలదె కర్ణం, బనవద్యముగా ఘటింపఁనగు ఘనుఁ డుండక్. ౨౭౯

క॥ అనుమానింపం జను దని, హనుమానుని జేర నరిగియన్నా! యిట్లే
మని మిన్నకున్నవాడవు, తనవారిని మనుచు జిజ్ఞాసుడలడగవలదే. ౨౨౨

తే॥ చూడమా యెన్నిమాన్లేని ♦ సురుజిగాంగ!
నీమ ధీరమ్ము గరుడన ♦ న్నియతినార
మతఁడు నీవును బుట్టిన ♦ యంతనండి
జగముఁ బొగడింపఁ గూర్చు ప్పి ♦ నైరములను. ౨౨౩

క॥ వెనుబాములు బాముల బా, ప్లొనఁ గొనవలఁ ద్రొక్కి యెత్తికొని చను నతఁడ
వ్వినువీధికిఁ దొలిపించని, యిచుఁ గబళింపంగఁ బట్టి ♦ తీర్చ కడంకా. ౨౨౪

ఆ॥ పిన్ననాటిపనుల ♦ వెను పట్టు లుండ ని, ప్లామికొఱఁచె జగము ♦ లెల్ల మనుషఁ
గాదె నీవు భవము ♦ గనుట మాయంబున, నోము పొగడ నేర్చు ♦ నోరుఁ గలచె.

తే॥ సంతతికి నయి భర్తృప్ర ప్తి ♦ శంస నడసి
యామె వ్రతనిష్ఠ మొనసి ని ♦ న్నందఁగాంచె
శివు ప్రసాదంబు తనయందుఁ ♦ జేరఁ జేర్చి
వాయుదేవుం డిడిన వర ♦ వైభవమున. ౨౨౫

క॥ తనయంతవానిఁ జేసి, దనయుడ వని ని న్నతండు ♦ తల్లియుఁ దేజం
బున జనన త్వపరాక్రమ, ఘనబలనారముల వీడ ♦ ఖండుం డుచుకా.

ఆ॥ ఎల్లిదండె నీవు ♦ తొల్లింటి పుట్టున, నేకపాదరుద్రుఁ ♦ డితఁ డనంగ
బరఁగినాడ వన్న ♦ పలుకు నిన్నేలిన, వాఁ లంచుఁ గలకె ♦ వసుధలోన.

ఉ॥ సూర్యుని మింగ నోట నిడఁ ♦ జూచి తిటాలున వైచె వజ్ర మౌ
దార్యము వాయ నన్నగపి ♦ దారి కడుం బెకదారి నై యని
ధ్యార్యతదీయశక్తియు వి ♦ తా యన నయ్యె హనుషసక్తిఁ ద
ద్వార్య మడుంగె నన్న నుడి ♦ విహృతి మై జగ మెల్లఁ బొక్కఁగకా. ౨౨౬

క॥ హనుమంతుఁ డనిరి ని న్న, య్యనువున నొక్కింత చాలి ♦ యని నొఱఁగుచో
ననిలుడు గొని తద్గుహ నిడి, వినిపాతము గూర్చె వెల్ల ♦ విశ్వంబునకుకా.

ఆ॥ ఒడలు వైవ నయ్యె ♦ సూపిరవుచ్చుకో, రాక యెల్లరికును ♦ రహి పాసంగ
నజహరాదు లప్పు ♦ డదుదెంచి యుత్రుశ, త్రుముల కలవిగాని ♦ శక్తి నొనఁగి.

క॥ అజరామరుఁ డితఁ డని ని. న్నుఁ జిరాయుషేతుఁ జేసి ♦ సూక్ష్మాలిపి చనకా
బ్రజలకు మేలొనరించెను, బ్రజేశ్వరుని యాన నాప్రి ♦ భంజనుఁ డెలమికా.

ఆ॥ కానఁ దావ కీన ♦ గతి విక్రమము లన, న్యాదృశంబు లనఁగ ♦ నయ్యె నింక
లెమ్ము నొండీ! యొన్లు ♦ లేర యిక్కర్జంబుఁ జక్కపఱుప నెఱివ ♦ సత్తి నెఱివ.

సీ॥ ఉత్సహింపుము తెఱుంగొప్ప నిరూపింపు, మభయ మి మ్మే నుంటి నంత కనుచు
రామకార్యధురంధరత్వయశోవల్ల, నల్లు మయ్యులది శావకాశ
మాత్రివిక్రముఁ బోలఁగనై చూపుమా రూపు, గనులపండువుగాఁగఁగఁగఁచవలయు
సీమిఁదఁ జూడ్కులఁ నెలకొల్పుచున్నార, సీవార లిందఱునీదు నుడికి

జా గొనర్చుకు మయ్య ! ప్రి ♦ స్థానమంగ
శాచరణయుక్తి కీనూక్తి ♦ యశాఁ గదయ్య !
పెనువు గనుమయ్య నీదుగాం ♦ భీర్యమునకు
నంబుధియుఁ గింబుధియుఁ దూఁగ ♦ నగు నటయ్య.

౨౯౪

శా॥ నీతే జగ్గియు లంక గప్పురము నై ♦ సీరాజనం ద్వజ్జయ
శ్రీతృప్తి స్థటియించుఁగాఁతఁ బ్రీతి ♦ శ్రీ నివ్వరింపంగ సా
కేతాభిఖ్యపురీవతంసమునఁ గి ♦ ప్కింధం బురంధీజనా
సీతమ్మ ల్గుమము ల్కటాక్షతతులు ♦ న్నీకైఁ బడుంగావుతక.

౨౯౫

—♦ హామమతుని మహాత్మిన ప్రశంస. ♦—

ఆ॥ అనిన యంతఁ దేజ ♦ మభివృద్ధి పడె మేను
వొంగె గుణనమృద్ధి ♦ వొనఁగె బుద్ధి
వికసనంబు వింత ♦ వెరవునఁ జూపట్టె
హనుమనికి మునిస్తు ♦ తానుభావ!

౨౯౬

తే॥ ఆవిజృంభణము న్గని ♦ యలరి రంధ
అమృహాత్ముని వినుతించి ♦ రనువుపడియె
గర్జ మని గర్జ లెనయింపఁ ♦ గడఁగి రొకట
దృక్ప్రజమ్ముల పూజలఁ ♦ దేర్చి రార్య!

౨౯౭

ఆ॥ ఎట్టు లెటులు వార ♦ లెనయించిరి ప్రశంస
లట్టు లటులె మెఱసె ♦ నతని రూపు
పొగయు లేక యెల్లఁ ♦ బొదువు పావక మిదె
యాకొమించు సంద్ర ♦ మనఁగ నపుడు.

౨౯౮

క॥ గగ్గరుపాటాదవగ నా, పెగ్గడ హరివృత్తలకు న ♦ భిష్టజినతు ల
ష్టగలముగఁ బొనరింపుచు, దిగ్గన నిలువఁబడి పలికె ♦ దేహోమూర్తీ! ౨౯౯

ఆ॥ పర్వతాగ్రములను ♦ బరవుల్లు సేయుచు
నగ్గి నెఱపి చెనల ♦ నంటఁ దాఁకు
మారుతునకు నొదు ♦ నారసపుత్రుండ
జవము గొన నొకింత ♦ సంతకరువె. 3౦౦

క॥ సారయతి వేమాలులు, మేరువుఁ జుట్టి తిరుగుదునొ ♦ మేకొను భృతిఁ గా
సార మని యభిజలమును, బాఁజ్లవ మొప్ప జగముఁజై జల్లుదునో. 3౦౧

ఆ॥ పందె మొక్కఁడు చఱచి ♦ పక్షింద్రుఁడె జని
చక్రివాళగిరిఁ బ్రి ♦ సక్తిఁ దిరిగి
వత్తునో దివసము ♦ వలసవో పొద్దునో
బోయి మున్నె పచ్చి ♦ పొడుతునొక్కొ. 3౦౨

క॥ ఇంతలు సేయుచుఁ బుడమి నొ, కింతయు స్పృశియింప భార ♦ మే యనఁజుం జే
వింతగఁ బలుకుట గా దిది, యంతయుఁ దధ్యంబ యై బయల్పడు నికఁ.

క॥ మున్నీరు వట్టిపోయెడు, నన్నియతీకిఁ బుడమి వసులనడువఁగ గిరులఁ. 3౦3
సున్నియిడ దూదిపింజెల, సన్న మొగ్గు లూఁది పఱఁచి బాల్కొందు నిటఁ.

క॥ మీమానసములు భాసిల, నామీదనె నన్ను లునిచి ♦ నారాకఁ గనం
గా మాటలాడవలసెను, రామేశ్వర కార్యపూర్వకంగం బనుచుఁ. 3౦౪

ఆ॥ కులముతోడి దైత్యుఁ ♦ గూల్చి లంకయుఁ గాల్చి
చేవిఁ దెచ్చి రామ ♦ దేవుఁ గూర్చు
నో త్రిగూట మెత్తి ♦ నొవ్వ కవ్వనితో
నిడుదునో మహింద్రు ♦ నెదుట నివుడు. 3౦౬

తే॥ నామనోబుద్ధ్యహంవృత్తి ♦ నటన లిప్పు
డమృహభాగఁ గనినట్లు ♦ లన్న రాదు
నన్నయంతలు సేయంగ ♦ నైనయట్లు
లున్నయవి దెల్పుఁ డియ్యది ♦ యుక్త మనుచు. 3౦౭

ఆ॥ వజ్రిహస్తఁ జైన ♦ వసజోద్భవుం జైన, నన్యుఁ జైన నెదుర ♦ నయ్యె నేని
నడిచికొందుఁ జేత ♦ నమృతపాత్రిక యున్న, నీడ నొక్కమాత్ర ♦ వేడఁదలఁప.

—♦ హనుమంతుడు హనుమత్ప్రభావము విని కర్తవ్యముఁ దెలుపుట ♦—

క॥ అని యున్నది యున్నట్టులై, యను నాతనిఁ గాంచి భల్లు ♦ కాధిపుఁ డనఘా !
యనినంతకన్న మిన్నగఁ, బొనరింతువకాక యొకటి♦ పొల్లని కలదే. 30౯

క॥ కల్యాణరుచులు నీయవి, కల్యము శోభనము గాఁగఁ ♦ గదిసెడుఁ గవులన్
శల్య మెడలఁ జేయుచునె య, హల్యావరదుని ప్రసాద ♦ మన నై వత్సా !

ఆ॥ అమృహాత్ము పత్ని ♦ నారసి యాయమ, తెలుపువార్త లెల్లఁ ♦ దేటపడఁగ
పిభున కెఱుకఁ సేసి ♦ విడియింత మామీఁద, వలను గాంచి సైన్య ♦ వర్గములను.

క॥ శ్రీరాము సేవ యిది యనఁ, గా రామునిఁ గొలిచి యతఁడు♦గారామున మీ
రీరాణ నడుపుఁ డని రాఁ, గా రావణు మనికి నఱుమఁ♦గా నగు మనకున్. 3౧౨

క॥ ఆతని ప్రతిష్ఠయందలి, పాఁ తొం డరయవిడ కాఁగఁ ♦ బరఁగించుట మే
లేతఱినేనియు మన కదె, ఖ్యాతికిఁ గారణము నిత్య ♦ కల్యాణగుణా ! 3౧3

ఉ॥ ఎల్లశుభంబు లీవు గొను ♦ మేలిక యుల్లము పల్లవింపఁగాఁ
జల్లని వార్తఁ దెల్పి మను ♦ సంతతిఁ దేర్పఁగఁ జాలె నీతఁ డా
నల్లవా యంచు లోకు లభి ♦ నందనముం బొనరింపఁ బొల్చి మా
తల్లడపా పెడల్పి యిల ♦ తా నిల నొనటు నిల్చి యేయెడన్. 3౧౪

క॥ కన్నులు నీచైన నుండును, గన్నా కగు నీదురాకఁ ♦ గాంక్షించుచు మే
మిన్నేల నొంటి పాదము, న స్తిల్తుము త్వజ్వవమ్ము న ♦ న్నేటిఁ గాంచన్.

క॥ దేవతలు నీకు విజయం. బేవేళఁ బొసంగఁ జేయ ♦ నెంచఁగ ద్యుమణి
శ్రీవెలయ నుదయ మెనయుము, మా వారని పున్నెములను♦మారుతతనయా !

—♦ హనుమంతుఁడు మహేంద్రాద్రిపై నెక్కి సముద్రముదాటఁ నుంకించుట ♦—

ఆ॥ అనిన సంతసించి ♦ యంతకు సంతలై, మిన్ను ముట్టి యతఁడు ♦ పన్నె దృష్టు
లపుడె జలధిపై ని ♦ నాలంక యాలంక, యనుచు లంక పైని ♦ నంబుజాక్షి.

సీ॥ మెఱుంగుదీగెల గుంపు ♦ మేళొనె ని ట్లన, మేనికాంతులు దెన ♦ లాని నిగుడ
నట భైరవకరంబు♦నం బొల్పు పరిఘంబు, పగటునఁ దోక యు♦ప్పరము దోకఁ
బొడుపుగుబ్బలిపై నె ♦ గడు రవిమండలి, యనుకారమున వడ ♦ నాబ్జ మొప్ప
మంథానగిరిఁ జాట్టి♦మలయించువాసుకి, తలతోక లై బాహుళులు వొసంగఁ

దనదు లంఘనమున ♦ దాడి సర్వంసహ
తా సహింపఁ దనెడు ♦ తలపుఁ గదుర

నెక్కెఁ బవనజుఁడు మ ♦ హేం(దాది) శ్రీహ్ను
కూట మొంట నిదియ ♦ కూడు ననుచు.

3౧౮

క॥ తడబడి జవజవలాడుచు, బుడమి వడఁక వంచి యెత్తఁ బూనిరి తల ల
య్యెడ వాఁ డడుగిడి యెత్తిఁగ, నడుగునఁ బడియున్న బడుగు ♦ లంచితకరుణా !

క॥ హ్రాత్రము లధికము లయ్యెను, బ్రాత్ర మెఱిగి సంతసంబు ♦ పరవడి సేసెన్
వే త్రిపహిఁ గూడఁగఁ దమ, యాత్ర మెడలి రపుడు కపుల ♦ హర్పతివేదా !

అ॥ మంగళాంగి ! వారు ♦ మాలిమి మేలిమి, గాంచఁ గనిరి వానిఁ ♦ గనకవస్తు
నమ్మహేంద్రధరము ♦ నధివసించిన మేరు, శిఖిరి యయ్యె వీడు ♦ సిరి నటంచు.

అ॥ తోరణ ల్లుటించి ♦ తొంగలిచూడ్కుల
విరులు చల్లి నుతులు ♦ వెలయఁ జేసి
భాగ్య మొదవె ననుచుఁబరఁగ నీరాజనల్
గూర్చి రమరసతులు ♦ కువలయాక్షి !

3౨౨

క॥ మంగళము శుభాంగిజిజయ, మంగళ మగు మాకు రామమహిమానానికే నీ
మంగళమూర్తి ప్రయాణము, మాంగళిక మె యనిరి సురలుఁమహిలామణిరో!

అ॥ అనుచుఁ డెలువ శోభ ♦ నాంగి యదిగిజ విభు
మేలు మే లటంచు ♦ మెచ్చి పొగఁ
నవయవములఁ బులక ♦ లమర నందమ్మ నా
నందమును బొనర్చి ♦ ననుచు త్రొక్తి.

3౨౪

క॥ మవ్వము దను పారఁగ నా, కివ్వలకథ వినుచు మనుచుఁనానతి పతిపై
నివ్వటిలఁ జేసెఁ జూడ్కుల, నవ్వరదుం డామె బొదిపఁయిక్కునఁ జేర్చెన్.

మ॥ చలితారణ్యచరోచితకృమణసం ♦ స్త్రాయార్థనాయాసయు
క్కలనాపేక్షిత గమ్యతాంచితగుహా ♦ కల్యాణధామప్రభో
త్కలనందర్శనలాలనక్షమమహా ♦ తాత్పర్యపర్యస్తప్త
ష్కలరన్యార్థనివేదనాపగతిత్వ ♦ స్థాయోగతాపాదకా!

3౨౬

క॥ నియమితజనోపదేశా, ప్రయోగసముపాత్తదేశభరితానందో
చ్చయసాధకభావాంచ, త్స్వయంప్రభాఽముక్తముక్తిసంధానపరా!

3౨౭

ప్రమితాక్షర.

అమితార్ణవోద్వ ధ హన యావనదృ
 క్షమితాక్షరార్థ ధ పర భావలయా
 నమితాననాత్త నయ ధ నద్ధనుహృ
 ద్దమితాత్మనీన ధ ఘనకామ్యకలా.

395

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య

కవితాయోగవృద్ధమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ

విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన

వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన

శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం

కిష్కింధాకాండంబున సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

—♦—

శుద్ధా శుద్ధ వత్తి క.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
5	15	దంబం	దంబంబు
11	19	దివి	దివె
36	30	డించె	డించి
33	17	చరిద్ర	చంద్ర
51	17	ద్విత	ద్విత
75	9	శ్రీతా	శ్రీతాద్విత
80	9	ముమున	మున
80	29	పుష్క-	పుష్క
87	4	మంకి	మకిం
107	27	రపు	రపు
119	14	తే	తేడు

